

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

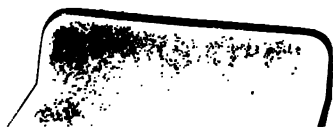
We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

AD CRITICAM
DISSERTATIONEM
DE ABUSU

CHINÆ CHINÆ

Mutinenſibus Medicis perperam obiecto

A CLARISSIMO QUONDAM VIRO

BERNARDINO RAMAZZINO

In Patavinâ Universitate Practicæ Medicinæ
Professore Primario

RESPONSIONES
IATRO-APOLOGETICÆ

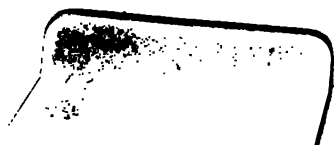
FRANCISCI TORTI

Medici Mutinenſis.

MUTINÆ MDCCXV.

Typis Bartholomæi Soliani Impressoris Ducalis.
Superiorum Permissu.

APPROBATIO

ALMI COLLEGII D.D. MEDICORUM

CIVITATIS MUTINÆ

R Esponsiones Jatro-apologeticas a Viro Clarissimo
D. Francisco de Tortis, SERENISSIMI DUCIS
Medico, & Almi Collegii D.D. Medicorum Mutinæ Prio-
re, cū ad Patriæ decus, tum ad publicā utilitatem
conscriptas, atque ob id etiam universo eorundem D.D.
Medicorum Collegio, cui eas humaniter obtulit, quā
maximè acceptas, luce statim publicā (cæteris, ad quos
id pertinet, annuentibus) ipsius Collegii expensis esse
donandas, omnes ejusdem Almi Collegii Doctores una-
nimiter decreverunt

Hac die 18. Octobris 1715.

*Joannes Maninus Incliti Collegii D.D. Medi-
corum Mutinæ Cancellarius de Mandato.*

Cum

vii

CUm Librum, cui Titulus -- *Ad Criticam Dissertationem De Abusu Chinæ Chinæ, Mutinensibus Medicis perperam objecto a Clarissimo quondam Viro Bernardino Ramazzino, in Patavinâ Universitate Pratiçæ Medicinæ Professore Primario, Responsiones Jatro-apologeticæ Francisci Torti Medici Mutinensis, -- ex Mandato Reverendissimi Patris Inquisitoris Generalis Mutinæ attentè legerim; cumque omnia consona Catholicæ Fidei, bonisque moribus in eo, multâ doctrinâ, modestiâ, veritate, ac eruditione referto, observaverim; idcirco posse ad publicam utilitatem imprimi, si iis, ad quos spectat, videbitur, censeo;*

Datum in Monasterio S. Petri Mutinæ
diç 27. Octobris 1715.

D. Maurus Alexander Lazarelli Monachus Castensis Sanctiss. Inquisitionis Consultor.

Imprimatur.

Ego Fr. Joannes Philippus Monti Sac. Theolog. Magister,
& Inquisitor Generalis Mutinæ.

Vidit

Carolus Barberius.

IN hujus Divini Remedii laudes non effundar, cum
se ipsum satis commendet.

Ramazzin. de Cbinâ Cbinâ verba faciens

Orat. 3. Patr. argum. pag. 103.

Edit. Patav. 1708.

Idem hæc non acriùs accusavit in Senectute, quàm
antea defenſitaverat. Quamvis igitur fuerit
acutus, ut fuit: tamen inconstantiâ
levatur auctoritas.

Cicero de Antiocho Philosopho sermonem habens

in Lib. Acad. Quæst., qui in-
scribitur, Lucullus.

PROLUSIO AD DISCEPTATIONEM UNIVERSAM,

E T

Scribendi Occasio.

Ix sub extremos Octobris dies anni proximè elapsi 1714. ad captanda bidui spatii, ne completi quidem, ruris otia seceſſeram, cùm mihi fortè ab Amico favente communicatæ, in manus incidere Constitutiones Epidemicæ Mutinenses Clarissimi quondam Viri D. Bernardini Ramazzini, mense Julio ipsiusmet anni Patavii recusæ, additâ ad calcem novâ Dissertatione Epistolari ejusdem Auctoris *De Abusu Chinæ Chinæ Ad D. Bartholomæum Ramazzini Nepotem suum Mutinæ Medicinam facientem*. Constitutiones ipſas ſicco, ut fatear, pede prætergreſſus, ut qui primam earum editionem aliàs luſtraveram, in Diſſertationem tantùm adjectam curiosos oculos ſtatim conjeçi eâ ſpe, ut argumentum nec parvi ponderis, nec modicæ utilitatis, quod pridem & ipſe in Therapeutice meâ Speciali enucleandum aſſumpſeram, rurfus a Viro Cl. majori ſaltem venuſtate, majoriq; eruditione abſolutum intuerer. Sed meam proſectò non parum ſefellit expectationem eventus; non enim Chinæ Chinæ abuſum tantummodo jure, ac meritò reprehendiſſibilem, in eâ Lucubratione damnatum legi (cujuſmodi vitium, nedum obiter pluribus in locis Operis mei, ſed ex proſeſſo per integra Libri Capita, indicatis ſingillatim cunctis erroribus & ipſe perſtrinxi) verùm etiam in viſo abuſus nomine uſum ipſum rationalem, atque methodicum, non ſine plurimâ quidem admiratione, haud rarò notatum vidi, vaniſque potiùs, ſi fas eſt dicere, terriſſimentis, quàm rationibus, ſincerisve experimentis, a Viro cæteroqui doctiſſimo tentatum ubique, acriterque perſæpe etiam rejectum.

Præconceptam adhuc admirationem id magis adauxit, quòd Vir Clariſſimus iſtiusmodi abuſus crimen, de quo potiori ſorſitan jure plurimas alias Regiones culpæ poterat, Mutinenſi duntaxat Urbi, quam diu coluit loco Patriæ, fidenter objecerit; & quidem fide nixus unius tantùm præoccupati Relatoris, huic Remedio tunc temporis plus quàm par fuiſſet inſenſi, dolens uſque adeò ſcandalum hoc, atque perinde ingemifcens, ac ſi de immani Civium omnium ageretur excidio. Hac

A

idcirco,

idcirco, utinam non affectatâ, sollicitudine percitus, totum ferè Munensium Medicorum cœtum vehementer impetens, ac de enormi Chinæ abusu usque ad quotidianam Ægrorum internecionem Paragraphe 48. suæ Dissertationis insimulans, ipretâ quasi ut pusillâ, vel imbelli hac multitudine, minimè veritus est *in cavernam*, ut ajunt *formicarum inspuere*: cum alioqui *multos caveat sit necesse, qui singulos non metuit*. Nihil tamen ex his, fateor, tanti penès me valuit ut proinde præciperem illico manum calamo admoverem: neque enim mea tunc interesse credidi, Medicos omnes contrerraneos ab oppositi crimine vindicare, multòque minùs refellere quemlibet de Peruvian Febrifugo malè sentientem, quantumvis immeritò. Præterquam enim quòd nimis operosum hoc foret, tanta insuper mei ipsius me non tenet fiducia, ut alios, qui sui planè sunt juris, placitis meis acquiescentes audacter velim, aut a propriis dimovere arroganter contendam.

Id unum præ cæteris nequivi aut satis mirari, aut tacitus præterire, Cl. nempe Virum, quem paulò ante in Therapeutice meâ non ampliùs, ut olim in Constitutionibus suis Epidemicis, Chinæ Chinæ parum propitium, sed mutatâ sententiâ maximum hujusce Remedi Patronum, imò & argumenti mei Fautorem asserui pag. 637. ad pag. 641, ab hoc ipso asserto, palàm, & publicè a me ibidem promulgato, adèd discrepasse in hac nuperâ Dissertatione, ut non modicquid Peruviano Cortici adversum in iisdem Constitutionibus protulit, in hac Dissertatione confirmarit, verùm etiam hanc, illis recens recusis velut quid planè cohærens annexam, ulteriori contra hoc Remedium, meamque Praxim sinistrè detortam asperferit acrimoniâ. Quæ sanè omnia apud Lectores Operis mei, quibus fortè minimè visæ sint Viri Cl. Lucubrationes, liberalem Chinæ Chinæ usum adusque si dera efferentes, me jam vel inconsultæ levitatis inculant, si menter illius haud satis attigisse dicar, vel aperti mendacii, si de industriâ credam contemerasse.

Turpes hæc notas haud leviter perhorrescenti cum se mihi obtrahisset illud Boetii *De Consol. Phil.*, eos nempe, *qui crimen aliquod asfixum ferunt, videri meruisse, quæ perferunt*, ne silentio meo propriis simul existimationi viderer deesse, & publicæ, quæ magis cordi esset debet, utilitati, rem totam in propatulo ponere evestigio decreveram quippe de Cl. Viri scriptis æquè ac de meis, nec non de quocumque controversæ praxeos usu intimè conscius, ut versatilem, sed malè tonatam illius, *modò Palliati, modò Togati* opinionem, incudi quoque meæ paulisper redderem. Qui itaque gregarium quemlibet, Sciolumque contra scribentem, vel sibimet adversantem nequaquam tuissem moratus, nec unquam morabor, a censurâ nihilominus Famigerati Scriptoris, sua simul & mea in detrimentum Reipublicæ infirmare molientis, haud modicè, ut par erat, timendum duxi; ne scilicet ii saltem terrerentur, quibus Causæ integræ momenta minimè perfecta essent, neve beneficium, quod Praxi Medicæ deferre fueram conatus in suspensionem intentati maleficii veniret. In id autem tria potissimum assumeram demonstranda: *Primò* nempe, Virum Clarissimum
sicuti

sicuti in enunciatis Constitutionibus suis parum amicè sensit de Cortice Peruviano, ut videre est in Constitutione anni 1690. num. 15. & num. 47., & in Constitutione unicâ trium annorum 1692. 93 94. num. 32., & num. 56. (siquidem in Constitutione anni 1691. illum commendaverat num. 34. & num. 37.) ita postmodum constanter per annos tredecim subsequentes, nempe ab anno 1700. usque ad 1712. inclusivè, quo tempore meum Tractatum edidi, mirificè non solùm, sed & magnificè sensisse de eodem Febrifugo, solemniterque pluries, ac pluries scripsisse oppositum, ac scripserit tam in illis Constitutionibus, quàm in nuperâ Dissertatione; ipsum videlicet Corticem, ejus usum, & repetitum, & liberalem, ejusque vim super omnia, quæ hæcenus innotuerint, Febrifuga eximiam, miris laudibus absque ullâ limitatione deprædicando, & connumerando inter potiora, humanoque generi magis proficua divinæ munificentiae dona: *Secundò*, Virum eundem in hac suâ Dissertatione, ubi iterum labitur in priorem, imò & pejorem sententiam, in hoc probabiliter aberrare, quòd nonnullis in rebus verè rationabilibus, & bonæ praxi consonis, in quibus non sine lepore quodam affectat ostentare semetipsum a me non modicè discrepantem, tantum abest ut verè discrepet, quin potius illa eadem volens nolens repetat, confuse licet, quæ ipse ordinatim, ac per extensum in Opere meo priùs exaraveram: quod sanè a me non parvi faciendum, ob spectabilem cæteroqui Viri Famigeratissimi auctoritatem, ubi ea mecum vel invita coincidat: *Tertiò* tandem, eundem Scriptorem, ubi revera dissentit a me, non modò hallucinari perplurimum, & a meliore praxi deflectere, sed & æquè dissentire a se ipso, suisque publicis assertionibus, imò (tribuat id quivis ætati, impeditiæque valetudini, libenter annuam) ab ipsâ sæpius Facti veritate. Id elucescit quàm maximè, ubi adductis in medium peculiaribus casibus Denatorum, qui Viro Cl. mihi socio, quandiu ægrotaverunt, curæ meæ fuere commissi, Chinam Chinam, quam ne per somnium quidem iisdem præscripti, si non apertè obitus illorum Ream, enervem saltem, atque frustraneam conatur ostendere ad sanandas Perniciosas eorum Febres, quas olim pro præcipuo meæ Therapeutices argumento selegi, & pro objecto activitatis Chinæ Chinæ, adversus eas in summis etiam angustis, lethalibusque circumstantiis eximiae.

Jamque manum Operi cœperam admovere, crebrisque memoratæ Lucubrationis marginem universum consperferam notis, ut iisdem postmodum ordinatè digestis uterer ad concinnandam longiusculam Dissertationem: cum ecce nil tale expectanti delatum est mihi nuncium infustum de Obitu Viri Cl., repentino (quod verè dolendum) fato sublato Nonis Novembris ejusdem anni 1714., dum octogesimum primum ageret, felici etiamnum pollens mentis acumine, ætatis annum. Casus profectò iste planè inopinatus ab incepto opere calamum statim retraxit, ne scilicet Viri Celebris, mihiq; aliàs amicissimi Manibus, cineribusve adhuc tepentibus insensus viderer, quasi cum Protogene mortuo bella gerere satagerem, aut Leoni exanimi barbam vellere: cum ea præsertim in hujuscemodi contentionibus, ubi nonnihil asperè

etiam ad ordinarios quidem, sed quorum non sit rationabilis opportunitas, eo certè casu, vel inutile illud evadet, vel fortè noxium; non quidem ratione sui, sed ratione administrationis minùs castigatæ: si videlicet, vel in Febre, quæ suapte naturâ ipsius Corticis medelam respuat, usurpetur, vel in eâ, quam fortè suppressere sit nefas, utpote *depuratricem* Fluidorum, & *cujusdam quasi lixivii loco* (ut in eodem Opere meo locutus sum pag. 143., & alibi) *sordes sanguinis verè abluentem*, vel denique in eâ, quæ ex unâ parte nondum debitam maturitatem acquisivit, & ex aliâ nullum adhuc portendit periculum, vi cujus ad suppressionem, aut extinctionem illius statim, ac præmaturè sit deveniendum. Hæc profectò Medicis incautis nonnunquam haud satis perspecta, nonnunquam etiam ante præcipitem Corticis oblationem neglecta, vertuntur postmodum ab iis ipsis post oblationem, vel irritam, vel minùs felicem, in crimen, & contumeliam illius, quantumvis insontis, eosque serò *pœnitet hujusmodi remedium usus fuisse*, cum potiùs deberet pœnitere, se illo perperam fuisse usus.

Contra nonnullis, æquâ licet hallucinatione detentis, fors identidem favet opposita. Hi namque Febres, nedum Intermittentes, sed & Continuarum naturam non parum redolentes, imò & quadantenus verè præferentes, quovis etiam earum tempore, fortuitâ Corticis oblatione nonnunquam feliciter curant (quod non rarò quidem, sed non perpetuò contingere debere sum conscius) absque ullo etiam subsequente Ægrotantium detrimento: quo fit persæpe, ut ab iis nimium gloriosa, adeoque vana Indo huic Antipyretico texantur elogia; illud videlicet indiscriminatim posse ad Febres omnes, tam Continuas, quàm Intermittentes, quocumque etiam earum tempore suppressendas, & cum eventus certitudine, & impunè penitus usurpari. Has ob causas Scriptores quamplurimi, haud satis, ut reor, remedium experti, in Classes abeunt oppositas, quarum una uni vitio adhæret, & altera alteri; pauci etenim verè sunt, qui medium teneant iter tutissimum, paucis videlicet prælucente, quod Regiam præmonstret viam, claro lumine veritatis, aut constantis experimenti. Nimirum & in hac Gymnade cæteroqui satis frequenti,

Plures Thyrsiferos, paucos est cernere Bacchos.

Cum verò in praxi frequentissima occurrat, vel saltem videatur occurrere, administrandi hujusce Febrifugi occasio, frequenter quoque contingat facillimum est, vel quòd usus in abusum transeat penès audaciores, vel quòd abusus metu, a recto etiam usu quis meticulosus abstineat, ut de Phlebotomiâ, aliisque præsidii in peculiaribus quotidie casibus videmus accidere.

Abfit ideo, ut ausim quemquam refellere, qui huic farinæ suum inesse fursurem asseveret, ut in vastissimâ materiâ medicâ cuique farinæ suus inest, sive de Remediis Pharmaceuticis, sive de Chirurgicis sit sermo; quibus equidem omnibus usus rationalis pretium comparat, irrationalis adimit. Hac ego potissimum de causâ hanc eandem farinam, repetitis non semel laboribus pluries, ac pluries excussam, in Therapeutice meæ jamdiùdum trajeci. Secrevi quippe, qualis Pistorum mos est

mos est (siquidem per similia huiuscemodi liceat prolixius rem declarare) pluribus veluti distinctis, sæpiusque pertentatis Incerniculis, tum crassiorem, tum tenuiorem furfurem, quoadulque purissimum, & planè impermistum illum collegerim pollinem, unde non rubidus, aut secundarius panis,

Sed tener, & niveus, mollique filigine factus

in escam venire potis est quammaximè vitalem, quæ nempe vel prope morituris auxilio sit præsentaneo. Hæc quidem omnia membratim, ac per gradus me præstitisse reor, materiam universam partitis vicibus minutissimè perscrutatus, cum primo statim loco Febres *Continentes* omnes, quotquot sunt, tam *Solitarias*, quàm *Comitatas*, tam *Essentiales*, quàm *Symptomaticas*, turmatim a ditione Corticis ablegavi, remanente, pro suscipiendâ illius actione, confertissimo agmine *Vulgarium omnium*, seu *Benigniorum Intermittentium*, quibus tamen nulla fomentum præbeat Viscerum, aut Solidi cuiusquam labes. Id ipsum diligentius adhuc peragere mihi sum visus, cum nonnullas iterum Febres, tum Periodicas, tum Periodicis similes, sed suapte naturâ verè *Continuas*, videlicet vel *simpliciter Remittentes*, vel etiam *Proportionatas*, sæpe a proficiuâ huiusce remedii administratione sejunxi, retentis iis Periodicis simul, & Continuis Febribus, quæ contra suoapte genio verè *Intermittentes*, sed fortuitam quandam continuitatem nactæ, cuiusmodi sunt *Subintrantes* omnes, usu pariter Peruviani Corticis prudenter adhibiti haud difficulter fugantur, non ampliùs redituræ. Ultimam denique manum materiæ Incernendæ, Cribro quodam peculiari, & Medicis hætenus ferme omnibus intentato, me imposuisse persuasum habeo, cum Februm earundem *Intermittentium* quidem, saltem *ab ortu*, sed nihilominus quammaximè *Perniciosarum*, curationem indigitavi, eodem Febrifugo, certâ quadam, & speciali regulâ ministrato feliciter absolvendam, non modò tunc cum Febres illæ, moris cæteroqui maximè subdoli, atque maligni, tempestivè possunt dignosci, verùm etiam non rarò postquam curantes Medicos decipere, Aegrumque ad id rede gere, ut jam totus algens, pulsuque præditus ferme nullo, ac non ampliùs perceptibili, Nyctemerino tantùm spatio distet a morte, nempe a futuro Paroxyismo, citra dubitationis aleam lethali.

Hic sanè huiusce Farinæ purus putus Flos est. Portionibus cæteris, utut summè utilibus, nonnihil tamen tenuissimè saltem Furfuris inesse nequaquam negaverim, idest, ut apertè loquar, non negaverim, locum fortè quempiam Superstitiosis quibusdam etiamnum in illis relinqui ad scrupulositates, ineptias, atque sophismata pertinaciter obtrudenda, ut mercem hanc utilissimam reddant in dies abjectiorem. Atque his, palato meliora etiam nauseante instructis, liberum sit expuere quod non arridet, meque habebunt minimè repugnantem, qualem in Opere meo apertis notis memetipsum sponendi. Minimè verò me talem polliceor, ubi agitur de purissimo, mundissimoque hoc polline, quem postremâ diligentia excussum secrevi, & cui ædepol nihil est, quod vel a dicacioribus queat opponi. Cum itaque intentum unicuique, vel saltem primarium hoc sit Tractatus mei, docere scilicet re-

cenſitarum Februm *Pernicioſarum* medelam, Peruviano Cortice peculiariter ulurpato inſtituendam, cætera verò reliquas Febres reſpicientia, ſint mera additamenta, cujuſvis arbitrio vel ibidem relictæ, idipſum eſt, quod oppoſitæ, ſed verà, & ſolidâ adminiculante experientiâ, turpem falſitatis, aut vanitatis notam præſeferre deberet evinci. Quòd ſi quis in Opus meum animadvertens, hoc, quod potiffimum dixi, contendat evertere, evincat quoque ſimul neceſſe eſt, crimen eſſe in Medicinâ, certò ſervare hominem cæteroqui certò pereuntem, ſi per Remedium id fiat quotidie obvium, de quo tamen quis ambigat, an Empyricum illud ſit, an Methodicum, & an perpetui, an temporanei tantùm quandoque levaminis.

Materiam hanc univerſam Farinæ nomine hætenus vocitatam, & recensitâ hucusque ſedulitate particulatim ſecretam (patere Lector coactum aſſumptæ ſemel allegoriæ ſatis appoſitè rem explicantis progreſſum) totam denuo recens incernere aggreſſus eſt Cl. Ramazzinus. Et quidem quicquid ipſe partitè, nec ſine labore ſegregaveram, ille primò commiſcuit iterum, atque turbulenter confudit; dein uno tantùm exiliſſimo, ac penè imperioſſo ad opus ſuſcepto pollinario Cribro, materiâque, quanta illa extitit, nonniſi leviter excuſſâ, vix tenuiſſimum collegit Pollinem; non illum tamen, qui meliore pollens ſubſtantiâ, in egregium panem ſolet evadere, ſed volatilem illum, qui parietibus, ubi pinſitur, adhærere conſuevit; ex quo nonniſi infirmiſſimus panis confici poteſt. Præpoſteram hanc cribrandi, aut incernendi normam viſus eſt ille procul dubio tenuiſſe, cùm uſum omnem Peruviani Corticis *ad unam tantum, vel alteram Drachmam* contraxit ſemel oblatam, & quidem in diuturnis duntaxat Intermittentibus, *ad impetrandas aliquot dierum inaucias*. Reliquum Materiæ univerſæ utiliſſimâ adhuc abundè reſertum Farinâ, nomine Furturis, & ſecrementi, nedum inutilis, ſed & noxii, planè rejecit, imò & projecit. Uno verbo (ut a Piſtoriâ tandem ad Medicam Artem rem contraham) in id potiffimè nervus intendit, ut quas deleveram difficultates, iterum ſuſcicaret, ne minimùm quidem eaſdem promovens, crambemque jam coctam recoctioni planè ſaſtidiendæ rurfus exponeret. Demum in eo totus fuit, ut peculiaris, diſtinctæque probationis defectum, quo perſæpe laborat, oſciturque jejuna illius Diſſertatio, Rhetoricâ identidem ſuppleret indiſtriâ, clamans undequaue, declamansque, Americanum iſtud Febrifugum *non tam facile, nec tantâ copiâ, ad uncias videlicet integras in Vino infuſum, pluries in die, ſargâque Doſi, ut Murinæ fieri ſolet, indiſcriminatim eſſe exhibendum, ſed modo adbibito: quandoquidem remedium iſtud empyricum prorſus, & amethodicum noxas plurimas ſolet progignere, & ob improprium illius uſum, & ob occultam ejusdem malitiam*. Quibus omnibus generaliter, & indefinite hæc illic prolatis, quin plurima inſit veritatis ſpecies, forſan ambiget nemo; ſed factò, ut decet, ſcrutinio, pro quantum vacuitatis ſubeſt, deceptionis, & falſitatis! Si quiſpiam igitur rumoribus hiſce Viri Cl. fortaffe præventus, calculum præcocem opiniononi illius ſtatim apponendum cenſuerit (quod conſuevit ſaſtitare non-

nemo

nemo) suffragium tantisper suum æquum est ut suspendat : *Sceleſtum* ſiquidem , & *crudele iudicium eſt* , ſi quid ſtatuatur antea quàm cum *accuſatione comparata ſit deſenſio* , clamat Lucianus *De non temerè credenao calumniæ* , ſubdens intuper illud Phocylidis ,

Ne Judex fueris , partes ni audiveris ambas.

Ad hæc ego reſpiciens , & rectore cenſui , priuſquam ad criticam Cl. Auctoris *Differtationem* meas *Reſponſiones* apponam , Propoſitum Lucubrationis illius , æquè ac *Therapeutices* meæ , ſummatim præmittere , ut ex juxta poſito utriuſque noſtrum germano ſenſu , clariùs inde eluceſcat conſenſus , ac diſſenſus noſter : mox erutis ab eàdem *Differtatione* potioribus textibus *Peruviano Cortici* inſenſis ; aliis verò e directo conſitis eidem Cortici apprimè faventibus , quos ex variis Cl. Auctoris Operibus , ante meæ *Therapeutices* evulgationem editis , placuit exceperè , atque tranſcribere ad literam , quid ab utriſque ſimul collatis reſultet , haud fruſtraneum credidi nudis terminis , & citra ſuſum exponere ; ultimoque tandem loco ipſam Viri Clariffimi *Differtationem* in Paragraphos conciſam (quam percurrenti ſi fortè alicubi hæreat aqua , ſciat is , primi Exemplaris , non ſecundi , prout jacet illud hic adamuſſim reſuſi , id eſſe vitium) cum Notis meis membratim reſpondentibus , pro pleniori ; hæc dum Profeſſorum Artis , ſed & aliorum quoque Eruditorum notitiâ ſubnectere . An verò per hæc omnia poverim quod Colo aptari , ſcilicet an ſatis oſtenderim , cæſim licet , ac interruptè , Virum Cl. *malo ſuo* , & quod agebat Seneca *De Vita beatâ*) *viam ſuam exercuiſſe* , ſi pluvie clarè demonſtrarim vel præter intentionem nonnunquam conſentientem mihi ; cæterum præter rationem proſuſus , & a me , & a ſe , & ab ipſa re diſſentientem , *Judices* , ut verbis illius utar , *Judices* , inquam , *cui res ſapit* .

DISCREPANTIA

INTER

Clarissimum Ramazzinum, & Me,

SIVE

SUMMARIUM

*Propositi Cl. Ramazzini,
ex illius Dissertatione
fideliter ex-
cerptum.*

*Propositi mei saltem præcipui,
ex Therapeutica mea
Speciali fideliter
excerptum.*

O Pinatur ille in hac Dissertatione (quidquid aliàs senserit) Chinam Chinam posse obesse Febricitantibus, tum ratione intempestivæ suppressionis Februm, tum etiam ratione *malitiæ* cujusdam *occultæ* illi insitæ, quam pluribus in locis innuit, sed nusquam probat. Ex eo pariter quod *occulta* sit *virtus febrifuga* illius, arcanusque modus, quo ipsa operatur in nobis, cum nullam sensibilem pariat evacuationem; imò ex eo quod in Europâ quicquam ei analogum non reperiatur in Vegetabilium familiâ, concludit ille, rationalem esse non posse

O Pinor ego in Opere meo, Chinam Chinam nonnunquam obesse posse, ut possunt omnia Remedia selectiora, omnesque etiam cibi, quantumvis optimi, si *intempestivè* illa usurpetur, hoc est si per eam aliquando sistantur Febres, quas expediat omnino sinere progredi, vel si sistantur præmature, quæ serius tantum essent supprimendæ. Posse verò ipsam obesse ob *malitiæ occultæ*, quatenus habeat, vel ex eo quod *arcanæ* sit illius *virtus febrifuga*, nedum non consentio, sed oppositum rationibus, auctoritatibus, & experimentis satis abundè conor ibidem ostendere.

Illam in Intermittentibus omnibus admitto quidem, cum adeo indicans; sed ut ab aliis vel invitè admittatur insudare detractoneque enim hic est Therapeutice meæ scopus præcipuus. Hanc tamen limitationem adjungam volo, ut scilicet Febres hujusmodi tunc solum curentur Peruvia-

posse hujusce Corticis usum, sed merè *empyricum*, & *amethodicum*. Experimenta enim, ad explorandam ejus virtutem antifebrilem hætenus instituta, etsi planè non improbet; plurimis tamen hallucinationibus putat obnoxia, ut inde nil utilitatis quis valeat eruere.

Illam æquo animo nusquam admittit, nisi in *diuturnis* tandem *Intermittentibus*, salvis etiam limitationibus infra recensendis: & quidem semel tantum exhibitam *ad Drachmam unam, vel duas*, ad impetrandas aliquot dierum inducias, ut nonnihil reparentur vires, quemadmodum fieri solet oblatione Opii ad sedandos dolores. Cæterum usum repetitum, aut diuturnum improbat, ne illo scilicet impediatur recursus Februm, quas iterum expectandas, exoptandas, imò & excitandas dicit remedii loco; nisi enim redeant, malè consultum putat rebus Ægro-tantium: ignem nanque febrilem penès prudentes Medicos suum usum habere, novum

Peruviano Cortice, quando naturam *Corruptivam* habeant, vel sensim adipiscantur; secùs si *Depurativa* sint, vel tales probabiliter sint evasuræ: tunc enim Febres sui ipsius, suæque causæ Remedium esse sum falsus. Adeòque ferme ridicula Quæstio est penès me disputare, an Febris aliqua curanda sit ope Chinæ Chinæ, an *alterius* cujusvis *Specifici Febrifugi*; si etenim ea verè sistenda sit, nec melius, nec certius id assequi licet, quàm usu Peruviani Corticis. Sed prudentis Medici est potius quærere, ac seriò perpendere, num verè eam Febrem sistere expediat, & an eo tempore, an alio; quod ex dignotione *Depurativi*, aut *Corruptivi* Februm generis planè dependet. Quomodo autem dignoscantur ab invicem hujusmodi *Depuratoria*, aut *Corruptiva* Intermittentes, ibi per extensum docentur Tyrones.

Et quia ego relapsum Sanatorum in pristinæ Febres, quas Corruptrices censui, cum Chinam Chinam præscripsi, prohibere conor pro viribus; idcirco Remedium semel oblatum, pluries cum moderate repeto. Dosis tamen mea minimè transcendit in hujusmodi Febribus dosim *vulgarem*, imò plurimis etiam vulgaribus *parcior* est. Primus siquidem haustus non excedit unquam *Drachmas duas*, quod summum est. Alias *sex Drachmas* ad iunum pariter impendo *tri-um hebdomadarum spatio* ad præcautionem. Atque ita quantitas universa *uncie unius* pondere continetur. Nonnunquam etiam, ubi lentio-rem curationem citiori præferendam putem (ut si præ solâ Februm diuturnitate Chinam Chi-
nam

novum non esse commemorat.

Liberaliorem illius usum in quibusvis casibus aperte damnat. Et licet de hoc generaliter tantum, & non nihil etiam hyperbolicè loqui videatur, quasi pro certo habeat, exuberantem admodum Chinæ Chinæ profusionem fieri *Mutinæ* (Urbem quippe hanc inter tot reprehendendam feligit) quia tamen nulla alia uspiam reperitur taxatio licitæ dosis, quàm supra recensita unius, vel duarum ad summum Drachmarum, quamlibet idcirco dosim, quæ hanc excedat, ab eodem damnari censendum est.

Quamvis autem, ut dictum superius, in Febribus Intermittentibus, tunc solum cum illæ nimis protrahantur Ægros fatigant, Drachmam unam, vel duas Peruviani Corticis admittat, præscribatque juxta Methodum sanioris, ut ait, ætatis suæ; nihilominus eundem Corticem locum opportunum minime habere autumat in Regionibus, Anni temporibus, Aeris-

nam præscribam) per *semeldecimas* tantum, ad *quindecim* circiter dies exhibitas, negotium absolvo.

Ingenue tamen ibidem fateor, me raro in *vulgaribus* Intermittentibus Corticem præscribere consuevisse, quippe quas sæpissime, ac quibusdam potissimum tempestatibus, pro *Depurativis* habeo, melioremque eo casu, cæteris paribus, reputo curationem sponte Naturæ absolutam, ubi liceat eam sperare, quàm Specificorum, sive *Chinæ Chinæ* adjumento quæsitam]. Imò si quando ob suppressam, vel ad preces Ægrotantium importunas, vel ob metum fortè præcæcem, qui me corripuerit, Febrim, aliqua mihi suspicio incidat de Febrifugo nonnihil præmaturo administrato; Febris autem ipsa non multò post redeat: diuturniorem eo casu illi cursum denuò permitto, priusquam remedium repetam: illudque etiam sæpe non repeto, quoties Febris rationabiliter quoque depulsa, sed nihilominus redeunte, levior est, & ad spontaneam solutionem facile vergens illius recursus.

De sexuum, ætatum, temperamentorum, institutorum vitæ, & simillium diversitate *accidentali*, & quò ad Chinam Chinam exhibendam, vel non exhibendam planè *superstitiosa*, non minùs quàm ad tot alia, quæ sine hisce cautionibus quotidie offeruntur Remedia, sum parum sollicitus; atque ad ea omnia tantum respicio quò ad dosim plus minùs *liberalem* usurpandam, ut in aliis quoque Pharmacis præscribendis mos est, & quò ad vehiculum illius plus minùs activum, aut energeticum eligendum. Cæterum indicationem offeren-

Aerisve Constitutionibus humidis; in siccis verò felicius, sive, ut castigatius loquatur, minori damno inquit exhiberi. In temperamentis pariter Pituitosis Febrifugum hoc suspectum putat: adedque Corpulentos, & præpingues homines in Cachexiam sensim delabi, ac tandem longum post tempus obire, se observasse refert. In temperamentis verò Melancholicis graviores adhuc noxas Chinam Chinam parere, nervosè asserit, de humoris atrabilaris ferociâ ibidem nonnulla commentus.

Sed & insuper sexus, ætas, & vitæ conditio parum proficuum reddere solet, ipso Judice, Peruviani Corticis usum. Talem reputat, ut summatim dicam, in Pueris, Adolescentibus, & Mulieribus, exceptis gravidis, & operosis, cujusmodi sunt Textrices, Lotrices, & servilibus operibus addictæ. Item ablegat a Monialibus, ab ædibus Nobilium, & Potentium virorum, & tandem (quod fortassis erat illi intentum primarium) a

Prin-

rendi, vel non offerendi, sumo a *naturâ*, & *causâ* Febris, nec non etiam ab *accidentibus* ejusdem, si *graviora* sint præter ordinem. In hunc finem ipsam Februm omnium Periodicarum naturam diligenti indagine pluribus in locis Operis mei ex instituto persequor, & Causas illarum productrices inquirō, placita Scholarum, tam Veterum, quàm Recentiorum perpendens: atq; inde ad quævis medendi Systemata, & ad quasvis Scriptorum Hypotheses accommodatum esse Peruviani Corticis usum, pro curandis in quovis Subjecto iisdem Periodicis Febris, luce meridianâ clariùs ostendo.

Vim nullam fluida nostra *figentem* Chinæ Chinæ inesse, & rationibus, & practicis experimentis perspicuè demonstro, admittoque solum in eâ Fermenti febrilis *absorptionem*, meliori quo possim mechanemate explicatam. *In quo sensu* si quis contendat, a Peruviano Cortice *figi* nudum ipsum *febrile Fermentum*, dum ab illo *absorbetur*, me nequaquam dissentientem habet; dummodo hoc idem dicat de *cæteris absorbentibus*, citra dissidium apud omnes innocuis habitis, si ritè usurpentur. Neq; enim absorptio materiæ aded exiguæ, cujusmodi est Fermentum febrile, ullam subinde necessariò exigit sensibilem evacuationem: quod pariter quarumlibet Scholarum Thesibus cohærere, factò prolixiori celebriorum examine, indigito. Et quotiescunque etiam sensibilis evacuatio quærat, illam satis superque patefacit, quæ Chinæ Chinæ actionem perpetuò subsequitur, urinæ copia; etiamsi sub solis naturalibus excretionibus minimè ad-

auctis

Principibus ; tutioremque usum habere antifebrile istud in Populâ gente , quæ ex manuariis operibus victitat , quàm in cæteris quibuscumque , tandem concludit.

Neque verò illud prætereundum , quòd quamvis hujusmodi remedium admittat semel tantùm in diuturnis Febribus , ad impetrandas aliquot dierum inducias ; nihilominus neque id planè tutum censet , omnibus licèt expletis conditionibus supra recensitis , ob suspicionem , ne Febris , quæ ad tempus sisti creditur , Medicum eludat , & sistatur omnino , quod pessimum reputat : quam ob causam non semel illum poenituit , eo Febrifugo se usum fuisse.

Remedio huic inesse facultatem *figentem fluida quæque* humani corporis , ut *Sanguinem , Spiritus &c.* pro re certâ supponit , ne lites agat ; atque ob id fortasse Nepotem suum seriò admonet , ut diligenter animadvertat , Febres Intermittentes post epotam Chinam Chinam *nunquam* ad veram , & per-

auctis facilè tota possit delitescere Fermenti febrilis absorpti materia , & hac demum viâ integrè excerni .

In Febribus porrò *Intermittentibus Malignis* , non solùm admitto Peruvianum Corticem , sed ita admitto , ut nullo pacto patiar omissionem illius ; unicum enim hoc est , verum , germanumq; Propositum Therapeutices meæ . Harum Febrium multiplex *differentia* , imò & tempestiva *diagnos* hactenus parum nota , dilucidata est ex professio pro viribus a me , exemplo etiam Mercati , & Mortoni . In his casibus , ubi dignotio sit *tempestiva* , non plus , aut paulò plus Chinæ Chinæ præscribendum dico , ac in *vulgaribus* Intermittentibus : & hac proportionem , imò etiam parciùs procedendum assero , si *maligna* Intermittens sit de earum specie , quæ nil aliud perniciosi præferunt , quàm dispositionem quandam proximam ad acquirendam continuitatem , quam *Febrim* idcirco *Subcontinuum* appellavi .

Quòd si vel ob Medici incuriam , vel ob Ægri calamitatem , *seriùs* dignoscatur *Perniciosæ* Intermittentis *malignitas* , sitque *repentè* constitutus homo in angustia ferè *extrema* , dummodo victurus sit per horas 24 . , quatenus per totidem distet a futuro lethali accessu , etsi *frigidus* , & *arteriæ micat*ione *destitutus* ; in eo statu constanter statuo , inculco , & doceo , saltem Tyrones (neque hoc unum , quod mordicè sustineo in Therapeutice meâ , ab ullo Viro culto in circumstantiis hujuscemodi refutari posse censuerim) assero , inquam , maximâ , ne dicam certâ spe felicitis exitus , offerendum esse Peru-

& perfectam apyrexiam per-
tingere ; non enim , inquit
ille , Febres verè fugantur ,
sed potiùs concentrantur :
ideoque non recurrunt qui-
dem Paroxyſmi ; verunta-
men Febris ipſa , quæ cre-
ditur reſeſſiſſe , tacitè cu-
bat , ut ignis ſub cinere do-
loſo , & tacitè Corpus depa-
ſcitur : adedque optandum
eſt , ut in apertam flam-
mam erumpat , ſitque redi-
tus illius remedii loco .

Utiliorem *forſan* dice-
ret Corticem Peruvianum
in Febribus Intermittenti-
bus *malignis* a Mercato de-
ſcriptis , ſi tales ab initio di-
gnoſcerentur ; ſed illas quo-
què a Medicis Mutinenſi-
bus , tumultuariè , ut inquit ,
ad ſacram Anchoram Chi-
næ Chinæ , ad uncias in Vi-
no infuſæ , incaſſum conſu-
gentibus , minimè curatas
vidit ; perpaucos enim ab
huiusmodi Febribus corre-
ptos evaſiſſe , ſibi obſervatum
teſtatur . Et ſi exem-
plum aliquod oppoſitum af-
feratur , huiusmodi portenta ,
inquit ille , viſebantur
quoquè antequam Chinæ
Chi-

Peruvianum Corticem , ſed aucta
doſi : itaut primus hauſtus , de quo
mihi ſumma anxietas (ſecùs even-
tu fruſtrarer) conſtet Drachmis ,
modò *tribus* , modò *quatuor* , mo-
dò *quinque* , modò etiam *ſex* , ſi
opus ſit , pro diverſa caſus plùs ,
vel minùs *præcipitiſ* exigentia ;
dummodo tamen in progreſſu , tran-
ſactaque unius , aut alterius diei
procellâ , admodum *temperanter* a-
gatur in oblatione Remedii , ſuapte
licèt naturâ proriùs innoxii .

Uno verbo eâ regulâ , men-
ſurâque procedendum volo in his
caſibus , ut non plus quàm *uncie*
duæ Chinæ Chinæ , pro *curatione*
ſimul , & *præſervatione* impendan-
tur ; *una* ſcilicet , vel etiam quid
minùs pro *ſubita* extinctione Fe-
bris , & ſpatio *trium hebdomada-*
rum ad præcautionem *altera* . Et
hanc Methodum , quam *meam* , ac
peculiarem voco , poſſumque *no-*
vam jure vocare , ſaltem in regio-
ne meâ , imò & alibi , non abnuo ,
quirit pro libito quiſque appellet ,
vel *ſuam* , vel *alienam* , dummodo
in commune beneficium eâdem u-
tatur .

Pro aſſertorum quorumcunque
meorum veritate confirmandâ , non
modò *auctoritates* aſſero Scripto-
rum *expertorum* (inexpertos enim ,
vel ſine methodo expertos fidenter
appello quot quot oppoſitum ſen-
ſiant , quamvis expertos ſe jacti-
tent) verùm etiam *hiſtorias* quam-
plurimas *inſignes* æquè ac *fideles* ,
de quarum certitudine ipſe Cl. Ra-
mazzinus expreſſè , uti ſocius in
curatione , ita & teſtis a me non
ſemel adducitur ; neque tamen ea-
rum ullam pro eâ , quâ pollebat
honeſtate , in Diſſertatione ſuâ vel
minimum inſiciari aggreſſus eſt .

Uti-

Chinæ nomen innotesceret.

In hujus, aliorumque etiam assertorum suorum confirmationem auctoritates nonnullas, quodque magis refert, casus etiam nonnullos adducit; quibus tamen omnibus quænam vis inest, & quænam facti veritas, nonnisi invitè quidem, suo loco patefiet.

Denique in Febribus nullis, quibus obtigerit *continuitas*, qualiscunque ea sit, ne in iis quidem, quæ de Intermitterentium naturâ quodammodo participare creduntur, aut sunt de earum *prospiciâ*, quamvis etiam *quid malignum portendant*, Peruvianum Corticem (quem adversus eas nimis liberaliter, ut dictum supra, *Mutina* usurpari putat) exhibendum censet; plurimas enim deceptiones hac in re ait contingere, cum Febres ipsæ Continentes, & ab essentiâ Continuæ, quæ Cortici certè non auscultant, quosdam præferant nonnunquam parvos motus, quales sunt ii, qui Febribus Intermitterentibus competunt: quâ demum

Utinam verò liceret mihi: quæ ipse adducit ex adverso, me fontem, seque testem criminis faciens, meo licet suppresso nemine, pari silentio dissimulare; sed iusta dignitatis meæ tutela, & multò magis communis causa, quæ defendi debet, inofficiosam huiusmodi moderationem non patitur.

Ad *Continuas* denique *Continentes* omnes, sive *minimè* Remittentes Febres Chinam Chinam & ipse inutilem censeo, ut & ad plures alias diversorum generum nullâ intermissione notabiles. Ad *Continuas Proportionales* sic dictas in Scholis, sive *Periodicas*, minimè proficuum pariter dico, si illæ ex radice *Continuarum ab essentiâ* prodeant; secùs si sint de Stirpe *Intermitterentium ab ortu*, vel *Subintrantium*, dummodo nondum *continuitatem essentialem* sint assecutæ: quousque enim illuc non pervenire, eas etiamnum dico curabiles Cortice modicè exhibito.

Ne tamen ulla hinc oriatur in praxi confusio, Febris *simpliciter Remittentis*, a me sic appellatæ, naturam, & signa diagnostica minutè sum prosecutus, eamque, licet obscurè, confusè, aut inordinatè periodica videatur, Cortice inexpugnabilem profero; non sic merè *Subintrantem*, quam quoque describo, suisque signis a *simpliciter Remittente* distinguo. Atque hac positâ duplicis generis Febre, *Continua* quoque *Proportionalis*, ex hisce duabus quodammodo mistis, seu potius ex diversis Febbris utriusque Fermenti commistione conflata, naturam ancipitem, Chinâ Chinâ quandoque curabilem, & quandoque nequaquam curabilem, sub utràque hac conditione considero, pro-

demum vanâ spe seducti Mutinenses Medici, Chinam Chinam ad uncias integras in Vino infusam pluries in die propinant; sed perperam, etsi illis curationes nonnullæ Ægrorum pro conclamatis habitorum *fortuito* feliciter cesserint.

Interim hanc Methodum, neque *novam* esse contendit, neque inclytæ *Scholæ Bononiensis* usui consonam: miraturque ideo, Peruvianam hanc Plantam altas aded radices egisse *inter Scultennam, & Gabellum*; non ita verò in Solo Bononiensi finitimo, cum cæteroqui apud Medicos temporibus Viri Cl. *Mutinæ* florentes, valde rarè, & valde cautè præscribi consuevisset Peruvianus Cortex, utpote *infidus*, atque *suspectus*. Hæc Ille. Dispicendum posthac particulatim, quo singula consistant robore.

propriisque clarè, quantum fieri potest, signis indigito.

Ac tandem ne quis error possit obrepere, distinctas omnium planè Febrium species, juxta seriem præcticæ earundem Geneseos (quarum plurimæ Peruviani Corticis conatus eludunt, aliæ plurimæ eidem cedunt: aliæ denique modò cedunt, & modò non, pro variâ ipsarum naturâ, ortu, & successivâ nonnunquam Metamorphosi) in Icone peculiari ob oculos legentium, præsertim Juniorum, pono: ut ideo laborem frustraneum assumpsisse videatur Cl. Ramazzinus, Opus meum eatenus tantum convellens, ut perspicuè visitur, quatenus quæ ipse clarè disposui, & secrevi ab invicem, ille denuo simul confundit, mox susque deque declamatoriè perturbat.

An verò singula, quæ huc transtuli, in ipsâ Therapeutice meâ satis digesserim, ac ad umbilicum perduxerim, perduxerimve ratione duce, & comite experimento, qui distinctè cupit dignoscere; prolixam autem nimium, quippe in gratiam Tyronum conscriptam, eandem Therapeuticen detrectat percurrere, adeat solummodo Cap. 1. 3. 7. & 8. Libri primi, Cap. 3. & 4. Libri tertii, Cap. 5. Libri quarti, & Cap. 2. & 3. Libri quinti, cunctaque ibidem comminuta, forsân & supra modum, reperiet.

DISCREPANTIA

Clarissimi Ramazzini a semetipso,

S I V E

C O L L A T I O

*Potiorum Textuum summatim
huc translatorum, quos in
novissimâ Dissertatione suâ
De Abusu Chinæ Chinæ,
Anno 1714. evulgatâ, edi-
dit Clarissimus Ramazzinus
in contumeliam Cbinæ Cbi-
næ, præsertim ne posthac
Juvenes relinquantur du-
bii (ut eos antea relique-
rant Auctores ab invicem
discrepantes) in quam par-
tem se dedere debeant,
quemadmodum infra dedu-
citur ex eâdem Dissertatio-
ne, Paragrapho septimo.*

*Plurium Textuum hic ad lite-
ram transcriptorum, quos in
diversis Operibus suis, non
juvenili, aut consistente æ-
tate, sed in medio, ac ul-
timo Senio; ab Anno scilicet
67. ad 79. ætatis suæ, sive
a 1700. ad 1712. Æræ
Christianæ, idem Cl. Ramaz-
zinus edidit in laudem Cbi-
næ Cbinæ, non Oratorem a-
gens, sed Documenta Theo-
rica, & Practica studio-
sæ suggerens Juventuti,
ut in Orat. Patr. argum. ipse
ad Lectorem præfatur.*

A

Non est tam insons, ut
vulgo creditur, Ame-
ricanum istud Febrifugum.
Ramazz. Dissertat. de Abusu
Cbinæ Cbinæ Epist. nuncupat.
lit. c.

Reme-

A

Peruvianum Febrifu-
gum, non arte qui-
dem, aut industriâ reper-
tum est; sed nobis divinitus
concessum. Ramazz. Orat.
Patrici Arg. pag. 104 Orat. 3.
Edition. Patav. 1708.

Peru-

B

Remedium istud naturâ suâ *dolosum* est. *Dissertat. eâd. §. 50. circa finem.*

B

Peruvianus Cortex Antipyreticorum omnium, quotquot excogitavit Antiquitas, & Chymicorum solertia conflavit, est facillè Princeps. *Idem ibidem pag. 101.*

C

Noxa hujus Febrifugi tantò *perniciosior* est, quantò occultior. *Dissert. eâd. §. 15. lit. b.*

C

Utinam favore Numinum, & commiseratione, quâ solent in res humanas, aliud Febrifugum reperire daretur, quod *eâdem securitate*, quâ Peruvianus Cortex Periodicas sanat, reliquas Febres, quas Synochas, & Continentes vocant, sanandi facultate polleret. *Ibidem pag. 103. & 104.*

D

Hoc Febrifugi genus apud me tanti non est pro Febribus Intermittentibus curandis, ut Medicina æquè benè hoc præsidii genere carere non posset, & Veterum Febrifugis, quæ si non tam citò, tutius tamen operantur, non posset esse contenta. *Ibid. §. 18. lit. b.*

D

Quot seculis defudarunt Artis Primores, ut Febrifugum aliquod reperirent, aut arte conflarent? Modò e Peruvianâ Regione Cortex ad nos defertur, *divinum planè* remedium ad malè natam Febrium sobolem *exterminandam*. *Ibid. pag. 34. Orat. Secular.*

Certè

B 2

Quàm

E

Certè constat, longè tutiora fuisse Veterum Febrifuga, quæ olim usui erant, quàm Indum istud. *Epist. nuncupat. ejusd. Dissert. lit. e.*

F

In quacunque Febre Intermittente, in qualibet Regione, quocunque anni tempore, ætate, sexu, temperamento &c. Chinam Chinam indiscriminatim exhibere velle, magnum abusum esse judico. *Dissertat. ead. §. 8. lit. c.*

G

Chinæ Chinæ Fautores in eâ laudandâ modum nesciunt, sed summis laudibus ad Astra efferunt, *Arborem Vitæ* illam appellantes. *Ibid. §. 7. lit. a. b.*

E. F. G.

Quàm diu a peritioribus Artis Magistris insudatum est ad Febrifugum aliquod conflandum, ex triplici Regno materiâ petitâ? At omnes hæcenus illorum labores frustrante diligentia in irritum cessere; & si aliquod Antipyreticum in illorum monumentis extat, nonnisi sub Grypho descriptum legitur, ut Delio Nattore opus sit, si mens Auctoris sincera habenda sit. *Solus Peruvianus Cortex*, nobis a Divinâ beneficentiâ munus concessum, sinè alterius rei mixturâ, in qualibet regione, quocunque anni tempore, ætate, sexu, temperamento, Febres saltem recurrentes, atque intervalatas fugat, & *exterminat*; quamquam non defuerint qui *bieron hoc picron ex Arbore Vitæ* decerptum temerare pertentarint Opio, aliisque rebus adjectis, ut solitis mangoniis vulgo imponerent. *Ibid. pag. 212., & 213. Orat. sept.*

In Fe-

Equi-

H

In Febribus Tertianis Intermittentibus Malignis Medici Mutinenses ad facram Anchoram Chinæ Chinæ incassum confugiebant; perpaucos enim ab hujusmodi Febribus correptos, evaluisse vidi. *Ibid.* §. 30. & 32. *lit. a.*

H

Equidem hoc præsidii genus in Febribus Periodicis miranda præstat, & præsertim in Tertianis Intermittentibus Malignis, quæ in ipso impetu accessionis Ægros interdum necant &c. hoc enim Febrifugum fermentum illud malignum si ve penitus restinguit, si ve ita enervat, ut periculum illud tollatur, ne Æger in ipso Febris accessu intereat. *Idem Dissert. De Contagiosa Epidemia, quæ in Boves irrepfit pag. 37. Edit. Patav. 1712.*

I

Cum post tot conatus Magnorum Virorum, & facta tentamina, adhuc *ignotus* sit operandi modus hujus celebris Antipyretici, asserere necesse est, *rationalem non esse* illius usum, sed merè *empyricum*, & *amethodicum*. *Ibid.* §. 6.

I

Licet autem in Peruviano Febrifugo &c nondum teneamus quid verè sit Febris, nec satis constet quid in nostris corporibus præstet hoc remedium &c; magnum tamen mortalitati nostræ solamen foret, si consimile præsidium haberemus, quo contra Febres verè continuas, quæ nobis exitium interminantur, *cæco licet modo*, & Andabatarum more pugnamus, quando idem penè

In Pe-

B 3

de om-

de omnibus Remediis, quotquot habet Ars medica, proferre liceat, posse nos quidem pro lubitu fingere quid agant, quove modo operentur, ubi nostri corporis penetralia subierint; modum autem, & ingenium, quo morbum, & causas morbificas oppugnent, verè, ac scienter nequaquam posse pertingere. Idem Orat. Patr. argum. pag. 104. & 105. Orat. 3.

K

In Periodicis Febris *continuatus* hujus Febrifugi usus Obstructiones, & Cachexias invehit, Hydropem, & mortem. *Ibid. §. 21.*

L

Sicuti Opium, pro sedandis doloribus semel oblatum, rursus ad prophylaxim repetendum non est: ita *nec repetendus* ad prophylaxim Peruvianus Cortex, pro sedandâ febre semel præscriptus. *Ibid. §. 48. lit. a.*

M

Ab hoc remedio Febres Intermittentes fugari videntur; sed

K. L. M.

Profectò postquam hujus remedii usus innotuit, & præmissis justis purgationibus, *non semel tantum*, ut olim, *sed plures ad dies* exhiberi cœptus (*ita habet Auctoris Codex*) donec febrile Miasma fuerit *penitus exantlatum*, talem circa Februm doctrinam, ac illam curandi methodum factam fuisse fateri oportet (*hic quoque ita habet Auctoris exemplar*) qualem in re militari post inventum pulverem pyrium omnes norunt. Quemadmodum autem abjectis Catapultis, & Arietibus, solo tormentario pulvere terræ cuniculis incluso

tur; sed Medicis nimis credulis imponunt: non enim verè fugantur, sed potiùs *concentrantur, tacitè cubantes*, ut ignis sub cinere doloso, & corpus tacitè depascentes. *Ibid. §. 24. lit. b. §. 25. lit. a. & §. 27. lit. b.*

cluso, & accenso alta propugnacula temporis momento solo æquantur, & Arces obsessæ ad deditionem coguntur; sic valere jussis tot pharmaceuticis præfidiis, modico Quinquinæ pulvere exhibito *contumaciores* Febres *vincitas* dant manus. *Ibid. pag. 102. & 103.*

N

Aliquando Medico, qui Americanum istud Febrifugum exhibuit, in votis est Febrem repetere, sed fortiorum, ut tollantur ea mala, quæ China China ob Febris extinctionem invexit. *Epist. nuncupat. lit. c. & d.*

O

Optandum esset, ut in apertam flammam erumperet Febris, postquam Æger ad aliquot dies, eâ silente, roboris aliquantum reportasset; nam reditus Febris remedii loco esset. *Dissertat. ead. §. 25. lit. b.*

N. O. P.

Cum in universâ morborum classe nullus extet nobis hostis infensor, & cui minùs fidere oporteat, veluti Febris; attamen eò audaciæ ventum est, ut inter Quæstiones Medicas sit, num ad alios morbos curandos Febrem excitare liceat, eò quodd interdum in quibusdam affectibus, veluti convulsione, & hypochondriorum dolore, superveniens Febris remedii loco fuerit, quasi in nostrâ potestate sit ignem febrilem accendere, ac pro lubitu ipsum restinguere. Quàm libenter scirem, quodnam corpus, sive de genere simplicium, sive

Ægri

B 4

compo-

P

Ægri Febris obstinationem fastidientes, inscio nunquam Medico Quinquanam capiunt; sed magno sui damno pœnas luunt, Hypochondriacis postmodum affectibus, Cachexiis, ac lentis Febris correpti; ut postea cogantur Medicos accersere, qui multis remediis Febres *excitando* morbum vincant, & remedia quærant ad sepultum ignem suscitandum: in quem finem Spiritus Salis Armoniaci commendatur, & *Ficus Pharaonis*, qui Tertianas Febres *excitare* creduntur. Novum enim non est, ignem Febrilem penès prudentes Medicos suum usum habere. Sic Celsus scripsit, *licere Febres parvas augere; fortasse enim curationi opportuniore fient.* *Ibid. §. 38. lit. a b. c. d.*

compositorum proſtet, quo quis Tertianam Febrem, Quartanam, Synocham, vel quamcunque aliam *excitare* possit. Pro fabulâ enim accipitur, quod quidam de *Pharaonis Ficu* referunt, quam ajunt, Tertianam Febrem *excitandi* vim habere. Non absimilis priori est alia Quæstio, non aded tamen audax, quam habet Celsus, num *Febrem lentam augere liceat, ut curationi opportunior fiat*: verùm quàm suspecta, & quàm infausi ominis sint beneficia, & dona, quæ ab hoste proveniunt, satis compertum est, ut vetus proverbium admonet, *Hostium munera non munera*. O quàm egregiè in hanc rem Seneca. *Gravissima infamia est Medici opus quærere; multi quos auxerant morbos, & incitaverant, ut majori gloriâ sanarent, non potuerunt discutere, aut cum magnâ miserorum vexatione vicerunt.* *Ibid. pag. 94. 95., & 96.*

ANTITHESES RAMAZZINIANÆ

Ex unius nempe Viri Cl. Textibus hucusque
citatis, atque regestis excerptæ,

S E U

VERSICOLOR PAVONIS CAUDA.

*Caudaque Pavonis largâ cum luce repleta est,
Consimili mutat ratione obversa colores. Lucr. lib. 1.*

*
*

China China est Remedium

I.

Non tam insons, ut vulgo
creditur, sed naturâ
suâ dolosum, noxium, & per-
niciosum.

2.

*Arboris vitæ nomine per-
peram appellatum.*

3.

*Veterum Febrifugis eo lon-
gè tutioribus posthabendum.*

4.

*Quo nempe pro Febris
Intermittentibus curandis æquè
benè carere posset Medicina, &
iis*

I.

Planè divinum, a benefi-
centiâ divinâ nobis con-
cessum, & Antipyreticorum om-
nium facillè Princeps.

2.

*Hieron picron ex Arbore
vitæ decerptum.*

3.

*Veterum Febrifugis eo lon-
gè infirmioribus anteponendum.*

4.

*Quo nempe contra Fe-
bres Intermittentes reperto,
magnum mortalitati nostræ so-
lamen*

*his tantummodo, quæ antea
habuit, esse contenta.*

*lumen foret, si Medicina con-
simile aliud haberet contra Con-
tinuas.*

5.

*In quacunque Febre In-
termittente, quacunque Regio-
ne, anni tempore, ætate, se-
xu, temperamento indiscrimi-
natim non usurpandum.*

5.

*In quacunque Febre sal-
tem Intermittente, quacunque
Regione, anni tempore, ætate,
sexu, temperamento indiscrimi-
natim usurpandum.*

6.

*Semel oblatum, non am-
plius ad Prophylaxim repeten-
dum.*

6.

*Non semel tantum, ut
olim, sed ad plures dies exhi-
bendum.*

7.

*Non continuandum, ne
Obstructiones iniebat, Cache-
xias, & Hydropem.*

7.

*Continuandum, donec pe-
nitens exantlatum sit febrile
miasma.*

8.

*In Tertianis Intermitten-
tibus Malignis, e quibus per-
paucos evasisse observatum est,
incassum adhibendum.*

8.

*In Tertianis Intermitten-
tibus, præsertim Malignis, mi-
randa præstans; adeoque ne
Æger in accessu intereat fiden-
ter adhibendum.*

9.

*Quippe Febres Intermit-
tentes verè non fugans, sed po-
tius concentrans.*

9.

*Quippe Febres Intermit-
tentes omnes fugans, & exter-
minans.*

Ejus

Ejus

IO.

Ejus enim operandi modus ignotus cum sit, usum quod ejusdem irrationalem esse, empiricum, & amethodicum asserere necesse est.

IO.

Ejus enim operandi modus ignotus sit licet, nil officit, quando idem penè de omnibus Medicinæ remediis asserere necesse est.

II.

Ad tollenda ergo mala, quæ ob Febris extinctionem illud invexit, excitare Febrem debent Medici, & ad sepultum ignem suscitandum, remedia, quæ huic usui prostant, exhibere.

II.

Et tamen eò audaciæ ventum est, ut ad alios morbos curandos contendatur, num liceat Febrem, quæ nil nobis infensus, excitare, quasi in potestate nostrâ sit ignem febrilem accendere, ac pro lubitu ipsum reslinguere.

I2.

In hunc finem commendantur Spiritus Salis Armoniaci, & Ficus Pharaonis, qui Tertianas Febres excitare creduntur.

I2.

Nullum tamen, aut simplex, aut compositum corpus prostat, Tertianam, aut Quartanam excitare potis: pro Fabula enim accipitur, quod Ficus Pharaonis Tertianam Febrem excitandi vim habeant.

I3.

Neque enim novum est in Arte nostrâ, ignem febrilem penès prudentes Medicos suum usum habere. Sic nos docuit Celsus, cum scripsit, licere Febres parvas augere; fortasse

I3.

Cum ergo inter morbos nullus extet nobis hostis infensor, & cui minùs fidere oporteat, quàm Febris, suspectum est, & infausi ominis, quod habet Celsus; licere nempe Fe-

tasse enim curationi oppor- Febrem lentam augere, ut
tuniores fient. curationi opportunior fiat.

Præter hætenus recensitas, aliæ superessent pugnantes invicem Propositiones, ex unâ tantum Viri Cl. novissimâ Dissertatione facile depromendæ; quas tamen hîc juxta ponere superfedeo, quoniam mutua illarum repugnantia in Responsionum mearum decursu satis patefiet. Interim superiùs exaratas, neque ab hac unâ Cl. Auctoris Lucubratione, sed & ab eâ, & ab aliis simul ejusdem Operibus excerptas, placuit uno intuitu ob oculos ponere, ut me illico quisque cernat eâ ineluctabili necessitate compulsus, ut quicquid scribam in hac gravi, atque inter nos controversâ materiâ, velim, nolim, cogar dissentire a Viro Cl., vel septuagenario, vel octogenario; ita tamen, ut quacunque ex parte illi adverser, ex aliâ semper adhæream: quapropter, si ex iis partibus meliorem fortè selegerim, eidem Auctori æquius adhærere dicar, quàm adversari; idque eò magis, si ab illo quoque ipsa dignoscendæ melioris, aut deterioris partis documenta depromam. Cum itaque ille §. 7. suæ nuperæ Dissertationis Nepotem doceat, fidem potiùs adhibendam esse iis Scriptoribus, *qui de Chinâ Chinâ judicium suum tulerunt datâ tantum occasione tractandi de Febribus, utpote qui de hoc Febrifugo sanâ mente, ac ingenuè disquisiverunt, quàm iis, qui ex professo de eâdem Chinâ Chinâ scripsere, ac edidere Tractatus*: ipse autem Scriptorum utriusque Classis personam diverso tempore indutus, steterit pro Cortice Peruviano per annos 13., tunc scilicet cùm de Febribus tractavit, earumque remediis, ut in Orat. 3. Patavinâ, & in Dissertatione De Contagiosâ Boum Epidemiâ; & quidem non juvenili, aut virili, sed proVectiori, atque, ut ipse alibi vocat, *saniori ætate* (quam unam inter varias, quas percurrit, attendendam esse præcipit. §. 3 & 8. ejusdem Dissertationis) steterit verò adversus Peruvianum Corticem vix ante paucos menses, sive ultimâ provectissimæ ætatis periodo, cùm videlicet *de ipso Cortice ex professo acriter scripsit, ac Tractatum edidit*: idcirco meliorem partem me selecturum, nec illi verè me adversaturum putarim, si eum potiùs sequar pro Chinâ Chinâ, quàm adversus Chinam Chinam scribentem. His præmissis, evestigio rem ipsam aggredior.

ANIMADVERSIONES

IN TITULUM

A Cl. Ramazzino Constitutionibus suis Epidemicis,
annexæque Dissertationi De Abusu Chinæ
Chinæ conjunctim præpositum,
qui sic habet.

(a) *Constitutionum Epidemicarum Mutinensium Annorum quinque Editio secunda* BERNARDINI RAMAZZINI in Patavino Gymnasio Practicæ Medicinæ Professoris Primarii.

(b) *Accedit Dissertatio Epistolaris De Abusu Chinæ Chinæ Ad D. Bartolomæum Ramazzini Mutinæ Medicinam facientem. Patavii 1714.*

(a) (*Constitutionum &c.*) **P**Rior hæc Tituli portio nihil ad me; quemadmodum nihil ad me Constitutiones ipsæ, quas non alio certè consilio recudere studuit artificiosus Auctor, nisi ut ab his colorem mutuatus, annexæ Dissertationi viam sterneret; quandoquidem in illis quoque parum amice identidem senserat de Peruviano Cortice. Scripsit ille quidem (atque hoc referre non erit inutile) hujusmodi Constitutiones ab anno ætatis suæ 56. usque ad 61.: & cum *Juvenili ætate, ac in virili etiam statu Chinam Chinam in magno pretio habuisset; procedente tamen ætate (cùm videlicet easdem Constitutiones conscripsit) a priori sententiâ recessit non parum*, ut de his omnibus in subsequenti Dissertatione §. 3. nos monet. Adeoque in Constitutione primâ, scilicet anni 1690., usum Chinæ Chinæ *improsperè cessasse* sibi observatum refert; in secundâ verò anni 1691., ejusdem Febrifugi administrationem *saluberrimam fuisse* testatur pag. 126. nuperæ Patavinæ Editionis, confirmatque pag. 131.: subdens insuper pag. 132. ex vi oppositarum invicem observationum, in oppositis hisce Constitutionibus a se habitarum, *securiorem probabiliter esse Chinæ Chinæ usum, quando humores frano potius egent, quàm stimulo*; quod in Constitutionibus calidis, & siccis evenit; secus in frigidis, & humidis. Atque idipsum tandem *ulteriori*, ut ait, *factâ observatione* incunctanter statuit sub finem ultimæ Constitutionis trium subse-

subsequentium annorum 1692. 93. & 94., ubi Chinæ Chinæ usum pro curandâ lentâ Febre, Periculâri malè judicatæ identidem tunc succedente, *parum salutarem* fuisse adnotat. Omnibus porro hisce observationibus haud semper uniformibus inter se collatis, pro coronide demum concludit pag. 192. earundem Constitutionum. - *In frigidis, & humidis Constitutionibus, quæ corpora nostra crassis humoribus infarctunt, parum salutarem esse Corticis Peruviani usum; in calidis verò, & siccis Constitutionibus, in quibus humores aliquo egent sufflamine, Remedium istud egregiam operam præstitisse.* Hæc ille tunc. Ejus verò sensa, qualiacunque ea fuerint, huc compendiosè retulisse sufficiat, omisâ earundem Constitutionum recusatione, quippe frustraneâ, ut earum connexionem cum subsequenti Dissertatione minimè videar de industria dissimulasse. Quid verò, & quantâ quidem diversitate, post annum 61. ætatis suæ, nempe post annum 1694., senserit de eodem Cortice, postquam scilicet memetipsum vidit, sociumque non semel habuit, eo Febrifugo felicissimè semper utentem, in arduis præsertim circumstantiis, tam Intermittentium, quàm Subcontinuarum Februum lethaliter malignantium, quidve in illius commendationem palàm scripserit ab anno 67. usque ad 79. ejusdem ætatis suæ, scilicet ab anno Christi 1700. usque ad annum 1712., satis constat ex ipsius Auctoris Textibus superiùs transcriptis; ut ideo tam insignis mutatio sententiæ, relapsusve in priorem, cæteroqui ab eodem repudiatam, contigerit ultimo biennio vitæ illius: quo tempore, & Exedræ addictus, & Ægros invisendi vix capax, quantum potuerit in praxi proficere, ut experientiâ ulteriore edoctum se nobis ostendet, nemo non novit.

(b) (*Accedit &c.*) Altera hæc Tituli pars magis ad me. Hic autem nonnisi de *Abusu Chinae Chinae* constituit agere Cl. Auctor; egi ego in Opere meo de *Uso, & Abusu*. Ille universim, ac indefinitè; ego definite, ac particulatim. Vide ergo Titulum meæ Therapeutices, Præfationem ad Lectorem pag. 19., & 22., totumque fermè, si lubet, Librum quintum; nec non Cap. 8. Libri primi, Cap. 5. Libri quarti &c.; & me æquè inimicum abusui, ac recto usui amicum ubique deprehendes. In eandem ergo metam tendimus: disquirendum superest, an eodem itinere; dum quinam sit rectus usus, & quinam abusus intimiùs examinabitur. Vereor tamen, ne hujusmodi examine minùs castigatè instituto, sibi propterea nimium fidens, & nimium placens, *Ollam auxerit ante Lentem* Cl. Auctor.

ANIMADVERSIONES

I N

EPISTOLAM NUNCUPATORIAM,

Quæ sic inscribitur.

*I*llustrissimis, atque Excellentissimis D. D. Equitibus, D. Marci Procuratoribus, & Patavini Gymnasii Moderatoribus, D. CAROLO RUZINO, D. FRANCISCO LAUREDANO, D. ALOYSIO PISANO, Bernardinus Ramazzini Felicitatem.

(a) *C*onstitutiones meas Epidemicas, quas olim circa finem prægressi Seculi evulgavi, & Mutinenses dixi, quia modo Agros, modo Civitatem affligerint, denuo in publicum prodire volui, sed nonnisi sub Nominum Vestrorum auspiciis, Patavini Lycei **MODERATORES AMPLISSIMI**, neque ab hoc proposito quidquam me dimovit, quod novum aliquod Opus non sint, scio enim Autoritatem Vestram eam esse, ut Antiquis gratiam, Obscuris lucem conciliare valeat.

*H*isce tamen novum aliquid accedit, *D*issertatio nempe de *C*hinae *C*hinae abusu, quem (b) ubique tam grandem, ac familiarem factum video, ut castigatione aliqua, & animadversione indigeat. (c) Non est enim tam insons, ut vulgò creditur, *A*mericanum istud *F*ebrifugum, ut aliquando Medico, qui illud exhibuerit,

*bibuerit, in votis non sit febre[m] repetere, sed fortio-
rem, ut tollantur ea mala, (d) quæ China China
ob febris extinctionem invexerit. (e) Certè constat
longe tutiora fuisse Veterum febrifuga, quæ olim usui
erant ad febris causam sensim eliminandam, quàm
Indum istud, cujus operandi modum in nostris Corpo-
ribus, admirari potiùs licet, quàm intelligere. (f)
Vos autem CLARISSIMI VIRI, quorum
Incolumitas ad publicum bonum tanti interest, ita va-
lere volo, ut Medicorum nullus Peruvianum Corti-
cem, aut quidquam aliud pharmaceuticum Vobis un-
quam præscribat.*

DABAM PATAVII

Die 20. Julii 1714.

(a) (*Constitutiones &c.*) Q Uemadmodum prima pars Tituli ni-
hil rei habuit cum Animadversioni-
bus meis, ita nec quicquam habet prima pars Epistolæ Nuncupatoriæ,
quippe quæ Constitutiones a me sepositas æquè connotat. Sat igitur
sit & hanc ordinis gratiâ integram recusasse, ne mutila in publicum
conspectum veniret. Cæterum cum alterâ tantum illius parte nonnulla
mihi res est.

(b) (*Ubique &c.*) Animadvertant Geographi, hoc *Ubique* sumi a
Cl. Auctore per strictam quamdam Synecdochen pro eo tantum terra-
rum spatio, quod *inter Scultennam, & Gabellum* intercipitur. Quod
si illud idem *Ubique* semel saltem in totâ Dissertatione occurreret, ne-
que is, qui satis immeritò infanti Mutinæ affigitur, illi uni imputa-
retur Chinæ Chinæ abusus, ferenda utique, dum amplior, etsi adhuc
animosa plurimum, Censoria huiusmodi castigatio.

(c) (*Non est enim tam insons &c.*) Non esse insons istud Febrifu-
gum, facile est asserere; difficillimum nervosè probare. Naturam illius
innoxiam ex opposito satis, superque me ostendisse puto Cap. 1. & 2.
Libri 1. meæ Therapeutices Specialis, & signatè a pag. 7. usque ad 30.
inclusivè. Id nihilominus ex abundanti ultro confirmabitur in pro-
gressu ex ipsis Responsionibus meis ad peculiare[s] Paragraphos Ramazzi-
nianæ Dissertationis, & præsertim ad §. 47., ubi fusiùs de indubita-
bili, & patente huiusce remedii innocentia. Et sanè quidni sit insons
Febri-

Febrifugum, quod Cl. Ramazzinus in *saniori ætate* appellavit (ut vidimus in *Collatione* Textuum illius) *Remedium planè divinum, ex Arbore vitæ decerptum, Antipyreticorum omnium facile Princeps &c.*?

(d) (*Quæ China China &c.*) Satiùs fuisset dicere, *quæ Medicus*, non *quæ China China*, ob Febris extinctionem intempestivam *invenit*. Si enim præcisè ob Febris extinctionem quidquam mali contigit, idem, ut patet, contigisset effectus, si per aliud quodvis Febrifugum specificum, puta Gentianam, Centaurium &c. *eo tempore* Febris extincta fuisset. Medicus ergo rationem reddat præscripti *eo tempore* Febrifugi Corticis, non ipse tunc forsitan malè præscriptus Febrifugus Cortex. Num fortè culpabitur ut pravus cibus optimus, quem malè tulit Æger, quia illum Medicus sumendum præscripsit invadente accessione, cum debuisset ingerendum præscribere eadem solutà? Ad evitandos hujusmodi scopulos in Chinæ Chinæ oblatione, circumstantias omnes examinavi, in quibus liceat, vel non liceat Febres suppressere. Hoc est, quod methodicum reddit illius usum, quodque talem reddit usum cuiuscumque remedii, nempe ut illud *tempestivè* administretur: posito enim quòd suppressiendæ verè sint Febres, & cognito opportuno tempore suppressionis earum, quod ex Medici peritiâ dependet, non aliud querendum Febrifugum, quàm China China, quâ certius, aut tutius nullum. Vide propterea totum nuper citatum Caput octavum, ni te pigeat, Libri primi Therapeutices meæ, ut & decimum, si exempla tempestivæ, & intempestivæ oblationis nosse velis in Intermittentibus benignis; si verò in Subcontinuis malignantibus, ac præsertim in earum principio, ne graveris inspicere a fronte ad calcem citatum pariter Caput quintum Libri quarti; & si exempla desideres, etiam Caput sextum ejusdem Libri, ubi in historiâ primâ occurret tibi curatio Ægrotantis a Cl. Ramazzino pro conclamato habiti, subinde tamen Peruviani Corticis administratione restituti. Sanè eo casu perspecto, miraberis cur idem Auctor, nullâ etiam ratione habitâ aliorum plurimum, arctis adedò limitibus rectum Chinæ Chinæ usum restrinxerit.

(e) (*Cerrè constat &c.*) Veterum Febrifugis quales olim laudes, sive, ut apertè loquar, quas criminationes in concursu Peruviani Corticis attexuerit Cl. Ramazzinus in suis Orationibus Patavinis, vidimus supra in *Collatione* Textuum illius lit. E. F. G., ubi *frustrantem Priscorum Medicinæ Patrum diligentiam, laboremque in iis, tam reperientis, quàm arte constandis planè irritum*, parum abest quin ore pleno derideat: ut proinde & hîc subeat mirari, quo pacto iisdem Amplissimis Patavini Lycei Moderatoribus hæc tam facilè obtrudat in Veterum Febrifugorum commendationem, coram quibus ante paucos annos tam effusè effatus erat oppositum. Sed nec id inglorium prorsus dixerim Viro Cl., Carneadem in hoc imitato, qui coram Catone prisco, Galbâ, aliisque principibus Viris elegantem, & acutam habuit Orationem *pro Injustitiâ*, cum oppositam haud minùs elegantem *pro Justitiâ* pridie habuisset *eisdem audientibus*. Quid de Veterum Febrifugis, partim noxiis, partim inertibus sentiam ipse, legi potest in meâ Therapeutice a pag. 20. finem versùs, usque ad totam pag. 23.

C

(f) (Vos

(f) (*Vos autem &c.*) Non erat, ut in Epistolæ sine officioso incolumitatis omine averti ab Amplissimis, prosperaque longævitæ dignissimis Viris Peruvianum Corticem deprecaretur, qui severo Interdicto Medicis omnibus observando, *ab Aedibus Nobilium, & Potentium Virorum*, ut infra §. 10., vulgare istud Antipyreticum *prescripsit*, Exedræ Practicæ Patavinæ Professor Primarius. Quemadmodum tamen ille Nobilium, & Potentium Virorum genus egregium jam bene valens, sine Peruviano Cortice jugiter *valere voluit*: ita ego, ut revalescat non rarò malè valens ex Periodicis Febribus quodcunque genus hominum, universam Viri Cl. Dissertationem, ut in sequentibus, *valere jugiter volo*.

RESPONSIONES
J A T R O - A P O L O G E T I C Æ
A D I P S A M
DISSERTATIONEM

In Paragraphos divisam, cujus tota series hæc est.

DE ABUSU CHINÆ CHINÆ

Dissertatio Epistolaris.

§. I.

Uæsisſti à me per literas, nec ſemel (a) *Nepos* cariffime, quidnam ego ſentiam de celebri Febrifugo Peruviano, cujus uſum (b) *istic* tam frequentem, tam magnum ſenſim factum ais, ut qui ſine hoc præſidii genere ad febrem oppugnandam velit accedere, tanquam inermis accedat, ac ſi forte æger intereat (c) *pro magno piaculo* habeatur remedium iſtud non fuiſſe pertentatum. Quosdam tamen adhuc eſſe, ut ſcribis, ingenuos Medicos, qui ſui juris ſint, & huiusce remedii uſum quidem non abhorreant, ſed (d) *modum adbibendum* velint, ut nec tam facile, nec in tanta copia ſit exhibendum, ſed potius hæc in re rationem, & experientiam conſulendam, longe tamen vincere illorum numerum, qui ſibi plaudunt ex hoc ſolo remedio curatas febres, quas Natura ſi non tam cito, tutius tamen curafſet non ita facile redituras.

C 2

(a) (*Ne-*

(a) (*Quæssi &c.*)

Piscis primum a Capite fœtere incipit. Nepoti pluries sciscitanti, usumque Chinæ Chinæ verè immodicum describenti (siquidem tam latè, ut in hoc Paragrapho asseritur, ille scripserit) æquum erat certè, ut hujuscemodi excessum minimè probans rescriberet Patruus: neque enim is sine stomacho aliquo audire poterat, Mutinensibus Medicis fere omnibus prævum hunc esse morem (quod tamen longè abest) ut Febrim quamlibet armatà semper Peruviano Cortice manu indiscriminatim aggrediantur, imò apud eos hodie piaculum reputari, hoc intentato præsidii genere Febricitantem quempiam interire. At minimè æquum, ut a se ipso paucos ante annos scribente, novis nullis emergentibus causis, dissentiret, ac in percunctantis opinionem planè oppositam, inexploratà rerum narratarum veritate, mediis typis publicis, præceps descenderet. Sanè si minùs frigide Urbis hujus Medicos, magis verò sobrie Nepotem suum dilexisset Cl. Auctor, æquius, ut opinor, hac de re judicium tulisset: *Oportet* siquidem solùm *diligere cum judicaveris, non cum dilexeris judicare*, inquit Cic. de Amicitia. Cæterum Relatori ad præscribendam Chinam Chinam tunc temporis parum propenso, mirum non est, si fortè usus laudabilis, a scrupulosiore tamen ipsius methodo nonnihil recedens, imposuerit nomine abusus; multòque minùs mirum, quòd accedentibus partium studiis, isthæc tandem Nepotem non modò, sed & Patrum ipsum transversum egerint. Quòd inter nimis austeros in oblatione Corticis collocandus tum fuerit Nepos Cl. Auctoris, satis superque nunc potest erui quilibet pluribus ex locis Therapeutices meæ, ut pag. 444. historià 9. pag. 368. hist. 2. pag. 416. hist. 11., nec non etiam pag. 476. hist. 2. Idem namque ille est, cujus nomen locis citatis semper officiosè subticui; modò verò scriptæ Dissertationis occasione cum indicetur a Patruo, totius quoque Causæ cognitioni admodum conducit haud ampliùs oculere; quemadmodum nec grave est mihi, eum in hac materià opinabili, & liberà palàm ferè discrepantem a me, qui discepat, aut discrepabat saltè, ut legitur in contextu, a longè majore Medicorum Mutinæ degentium numero. Occasione scribendi, quam captare sibi complacuit Cl. Ramazzinus, quantum sufficit explicatà, minùs forsàn posthac habebit unde obstupescat quisquam, Cl. Auctorem ab iis, quæ pro Cortice nuper scripserat adedò insigniter descivisse in hac Dissertatione, ubi Causam instantis Nepotis jam facit suam. Etsi enim profiteatur §. 49. *ad publicum beneficium isthæc se conscripisse*, nihilominus & in Rempublicam (ut puto) inofficiosus, & sibi ipse, quæ antea docuerat refellens, quodammodo injurius, solis Nepotis sibi carissimi votis, Censuram in longè majorem Mutinensium Medicorum numerum præstolantis, obsecundavit. Sed satius forsàn fuisset respondere sciscitanti: *Ipse Testudines comede, qui cepisti.*

(b) (*Istic &c.*) Vastissimum illud *UBIQUE* Epistolæ Nuncupatorie statim ad breve *ISTIC* Mutinensis Pomerii contrahit Cl. Auctor. Licet ergo & mihi hoc idem *ISTIC*, quatenus solas connotat Mutinensium Medicorum domos, restringere sensim in pulcherrimum, & æquali extensione præditum *NUB QUAM*.

(c) (*Pro*

(c) (*Pro Magno piaculo &c.*) Piaculum certè foret finire, ut hoc remedio minimè pertentato *Æger* occumberet, si ex *Febre Intermittente Perniciosa* interiret, aut aliâ simili, ejusdem *tantummodo*, non alterius cujusvis remedii viribus cessurâ, uniusque *Naturæ* palàm succumbenti linqueretur jam desperanda curatio, ne fortè aliquando rediret febris per *Chinam* *Chinam* fugata. Si verò obiret ex Febre, remedium hocce respuere, aut eludere solitâ, cujusmodi sunt omnes *Synochi*, aliæque ab essentiâ continuæ, tunc potius illiud pertentasse, ridiculum. Neque verò, ut quis *ingenuus* dicatur, & *sui juris Medicus*, necesse est illi, usum proficuum hujusce Febrifugi ab aliis præmonstratum, sibi que cognitum ut talem, reiicere, alienamve Methodum, ne servus videatur, etsi res exigat, minimè amplecti.

(d) (*Modum adhibendum &c.*) Modum adhibendum esse, ne nimis facile, aut nimîa copiâ exhibeatur Remedium istud, *rationemque*, & *experientiam hac in re consulendam*, ipse quoque in Opere meo pluries inculcavi (quis enim tam ferreus, ut aliter sentiat?) quodque magis refert, perpetuò etiam utramque consului. Quamobrem si fortè me collocat Cl. Auctor in Classe illâ numerosiore *Mutinsensium* Medicorum, qui, ut inquit, in hujusce Febrifugi usu modum non servant; sciat se hallucinari quamplurimum, cum debeat me potius reponere in eorum Classe, qui modum adhibent. Et primò quò ad nimiam in *Peruviani* Corticis administratione facilitatem, an ego vacem hujusmodi culpâ, manifestè visitur ubicunque de abusu illius, vel de tot cautionibus, pro casuum varietate hic, & nunc in eo præscribendo adhibendis, locutus sum. Atque ut rem minutius persequar, si sermo sit de hac facilitate in *Febribus Intermittentibus vulgaribus*, seu non malignis, videndum Caput octavum Libri primi, præcipue a pag. 146. usque ad finem Capitis, & duæ priores paginæ Libri secundi, videlicet pag. 189. & 190., quibus in locis me nedum cautum, sed & scrupulosum prodidi. Si verò sit sermo de *Subcontinuis malignantibus* (in *Intermittentibus enim malignis*, ac præsertim in præcipiti earum periculo me facilem non solum fateor, sed & profiteor) videndum Caput quintum Libri quarti; imò, & Caput sextum ejusdem Libri a pag. 573. usque ad finem ipsiusmet Capitis. Si denique sermo sit de *Continuis* absolute cujuscunque speciei, legendum Caput secundum, tertium, & quartum, præcipue verò tertium Libri quinti, tandemque lustranda Icon *Febrium Chinâ Chinâ curandarum*, vel non curandarum, quæ prostat Cap. quinto ejusdem Libri. Ex quibus omnibus clarè elucescet, me hujusce Febrifugi usum a quamplurimarum *Febrium* curatione planè proscribere, ad alias planè admittere, ad alias verò; imò etiam ad eandem in diversis illius stadiis modò admittere, modò rejicere, summâ in hoc adhibitâ circumspectione, tantâque interdum, ut remedium istud, quantumvis naturâ suâ prorsus innoxium, alias tamen ob causas sæpius contra Gravissimorum Scriptorum placita minimè verear excludere, vel alicubi nonnisi cunctanter admittere, aut potius permittere, ut latius de his omnibus in Responsionum processu.

Quò verò ad exuberantem illius profusionem, si quis me ab hoc

quoque crimine immunem velit dignoscere, legere ne gravetur Caput septimum Libri primi, quod est ad quantitatem in *diuturnioribus Intermissentibus* præscribendam, ubi me non transcendere intra hebdomadas tres, pro earum curatione simul, & præcautione, pondus uncia unius Chinæ Chinæ clarè deprehendet. Quod si loquamur de *Intermittentibus malignis*, aut etiam de *Subcontinuis*, ut vocitavi, pariter *malignantibus*, & in *acutas* sensim migrantibus, dispiciendum est Cap. 3. Lib. 3. præsertim a pag. 323. usque ad finem, & Cap. 4. ejusdem Libri a pag. 352. usque ad 354. inclusivè. Atque ibi me pro harum validissimâ curatione in occasione præcipiti non plus Corticis impendere, trium pariter hebdomadarum spatio, quam sesquiunciam, aut ad summum uncias duas, peculiariter tantum distributas, cuique obvium est cernere. At hæc quantitas, imò & longè minor, quæ in *Benignis* impenditur, quo jure poterit improbari a Cl. Auctore, qui, ut vidimus in *Collatione* Textuum illius Cortici favorabilium, Textu literis K. L. M. signato, admittit usum Corticis hodiernum *ad plures dies, donec scilicet febrile miasma sit penitus exantlatum?* Ad quod equidem opus absolvendum, eam requiri ad minimum, quam taxavimus quantitatem, nemo non videt; quotidiana siquidem idipsum experientia confirmat. Denique si de omnibus antedictis variâ identidem, attentâque determinatione a me statutis, præter scrutinium rationis, quis etiam *experientiam* desideret, quam quoque *consulendam* esse monet egregiè Cl. Auctor, præter historias omnes tribus primis Capitibus Libri 4. comprehensas, quæ Methodum meam, & proficuum, & rationalem ostendunt, præter illas inquam, ut meam insuper cautionem quoque; imò, & nonnunquam hæsitantiam in præscribendo Cortice, in experimentis ipsis, & observationibus plurium, ac plurium annorum fundatam queat dispicere, adeat Cap. 10. Libri primi, Cap. 6. Libri quarti, & Cap. 4. Libri quinti, ni velit insuper expiscari casus alios innumeros per totum Tractatum meum dispersos. Quæ omnia in ipso Dissertationis limine per extensum indigitasse sufficiat, in reliquo clariùs adhuc exponenda ejusdem Dissertationis, ac Responsionum meorum progressu. An verò his omnibus satis patefiat, non solum *modum* ubique *adhibitum* fuisse a me in Chinâ Chinâ præscribendâ; verum etiam fuisse definitè indicatum, quinam esse debeat, & quâ religione servandus sit hujusmodi modus, a Cl. Auctore generaliter tantum prædicatus: item an ipse *nimis facile*, aut *nimiâ copiâ* in Therapeutice meâ illam præscribam, aut præscribendam doceam, ut fortasse visum est Nepoti, & Patruo, penès Practicos judicium sit. Quod si fortè quispiam ex Nostratibus Medicus, me inscio, revera sit, vel videatur nimis in usu Chinæ Chinæ, illum, illosve, quocunque sint, sicuti si regulis, & cautionibus a me positis eadem utantur, rectè utentes dicam; ita si secùs, forsitan abutentes. Sitne verò Mutinæ major Medicorum sibi ex hoc plaudentium, vel non plaudentium numerus, ego sanè, qui gressus alienos non dinumero, calculum hunc nequaquam subduxi.

Quæris

§. 2.

QUæris ulterius an salutare consilium esset usum Chinæ Chinæ pertentare ad solam prophylaxim, num scilicet antequam ingruat solita febrium periodicarum tempestas per ætatem, sive autumnum, bonum esset Chinam Chinam adhibere ad præcautionem, ne generetur fermentum illud, quod hujusmodi febres excitare solet.

(Quæris ulterius &c.) **F**Ucatum hoc Quæsitum abnuo scalpere, ne color Dissertationi obductus repente concidat. Cum verò jam præ crassitie suâ incipiat ille concidere, quamvis non scalpus, alium idcirco

————— Dic Quintiliane colorem.

§. 3.

UT honestis petitionibus tuis satisfaciam, ad primum Quæsitum respondeo, juxta varias ætates, quas Divina Beneficentia percurrere mihi indulsit, (a) *varie ac diversimode* de Peruviano Cortice me sensisse; juvenili ætate, ac in virili etiam statu, fateor mihi in magno pretio habitam Chinam Chinam, & illa familiariter usum, non ita tamen ab illius vesano effectû me fuisse infatuatum, ut illam tanquam Panaceam omnibus remediis præferrem, procedente vero ætate, (b) *experientia edoctum* à priori sententia recessisse me non parum, & non nisi cum summa cautione remedium hujusmodi præscripsisse. Sic frequenter evenit non solum in re Medica, sed in aliis quoque facultatibus, quod ajebat Demea ille Terentianus.

*Nunquam ita quisquam benè subducta ratione ad vitam fuit,
Quin res, ætas, usus semper aliquid adportet novi,
Aliquid moneat, ut illa quæ te scire credas, nescias,
Et quæ tibi putaris prima, in experiundo repudies.*

(a) (*Variè, ac diversimodè &c.*) **V**ARIè, ac diversimodè sensisse,

aut saltem scripsisse Cl. Au-

ctorem de Peruviano Cortice diversis temporibus, verum est nimis. *Juvenili ætate, ac in virili etiam statu eam magno in pretio illi habitam quidem fuisse; sed procedente ætate a priori sententiâ ipsum recessisse non parum*, bonâ ejus veniâ, distinctione indiget; enormis enim hic latet æquivocatio. Ante annum ætatis suæ 57., ac ideo tum in juvenili, tum in virili etiam statu fuisse Cl. Virum usui Corticis satis addictum eâ vulgari, quæ tunc vigeat methodo, minimè inficias iverim; id enim & me non prorsus latet. Ab anno 57. usque ad annum 61. ejusdem ætatis suæ, nempe ab anno 1690. usque ad annum 1694. (quo tempore Constitutiones Epidemicas Mutinenses conscripsit) recessisse ipsum nonnihil a priore sententiâ, itaut nonnisi cunctanter, & cum recensitis paulò ante limitationibus, quas modò ferme ad proscriptionem usque remedii coarctat, illius usum admiserit, ultro patet ex iisdem Constitutionibus. Ast progrediente adhuc ætate, & praxi, æquè patet, illum incomparabili huic Febrisfugo strictiore longè cedere, quàm in ipsâ juvenili ætate se devinxisse. Id statim patefecit, ac Patavinam Exedram cœpit conscendere, fretus, ut reor, ulteriore experientiâ ab anno 1694. ad annum 1700. acquisitâ: quo anno primam habuit in eodem Patavino Athenæo Orationem, quam *Secularem* dixit; in cujus decursu non vulgaribus Peruvianum Corticem laudibus extulit. Multò magis extulit in *Tertiâ* anno 1702. ibidem habitâ, ut & in *Septimâ* habitâ anno 1706. Tandemque anno 1712. in Dissertatione *De Contagiosa Epidemiâ, quæ in Boves irrepsit*, eoque devénit, ut sphæram activitatis hujusce remedii propagare conatus fuerit, quousque illam tunc me propagaturum sponderam in Synopsi Tractatus mei antea editâ. Quamobrem quasi iis, quæ ipse promulgaturus eram, prævium calculum vellet apponere, ad *Tertianas Perniciosas* curandas mirabile remedium esse Chinam Chinam pronunciavit. Quorum omnium veritas, absque eo quòd hanc crambem ad nauseam usque recoquam, satis liquet ex *Collatione* Textuum illius supra prolatorum, ad quos Lectorem iterum remitto. Constat itaque evidenter, illum in proVectiori, graviq; ætate nempe ab anno 67. circiter ejusdem ætatis usque ad 79. eam mutasse strictiorem sententiâ, quam ab anno tantùm 57. ad 61. professus erat, ut in meâ Therapeutice asserui pag. 640. Adeoque toto vitæ suæ cursu quater saltem diversimodè, sentiis videlicet alternatim oppositis, opinatus est de Peruviano Cortice Cl. Auctor. Juvenili siquidem ætate, ac in virili statu illam in magno pretio habuit, ut hic fatetur. In primâ senectâ habuit in minori, ut patet ex Constitutionibus Epidemicis. In secundâ senectâ usque ad decrepitam ætatem (siquidem menti tam vegetæ ulla unquam obtigit ætas decrepita) habuit in maximo, ut Opera illius palàm commonstrant. Ultimâ tandem Vitæ periodo, ab anno scilicet 79. usque ad 81., quo fatis cessit, habuit in minimo, ut nupera hæc Dissertatio rursus testatur.

(b) (*Experientiâ edoctum &c.*) Hanc ergò, quâ edoctum se proficitur Cl. Auctor ulteriorem experientiam, ab editione tantummodo

Tracta-

Tractatus mei, Fungorum more, citra cultum repente prognatam, sterile biennium octogenariæ ætatis produxit. Ast reclamat ille §. 18. hujusce Dissertationis. *Observationes istæ, scilicet usui Corticis infensæ, multorum annorum sunt fructus* (rectius dixisset *duorum*, quos retuli) *& longævitatis a divinâ beneficentiâ mihi concessæ*. Quid ergo? Insequarne amplius Virum, qui vel in dolo aliquo deprehensus, *unum pro re natâ pedem habet in calceo, & unum in pelvi?*

§. 4.

Absit tamen, ut febrifugi hujus vim arcanam contemptui habeam, etenim ingenue fateor Peruvianum Corticem unum esse ex iis quæ facilius admirari possumus, quàm intelligere. Sicuti enim divinum illud Hippocratis aliquando in morbis reperitur, idest quiddam abditum, quod humanum captum excedat, ita etiam in aliquibus remediis observatur non raro, *το θεῖον* & potissimum in Peruviano Cortice. Admirandum est profecto quomodo ad exiguum pulvisculum quomodo-cunque exhibitum febris periodicæ furor conquiescat, interdum etiam extinguitur, quod de quocunque alio remedio pharmaceutico non tam facile observatur, quod sciam. Opium equidem, ex quo Nobile illud Nepenthes dolorum sedativum, paucarum horarum spatio dynamis suam ostendit, spiritus animales consopiendo, sed hujusmodi virtus ephemera est, nam altera die dolor redit, ast Chinæ Chinæ beneficium non tam paucis diebus clauditur.

(*Absit tamen &c.*)

Malo nodo malus Cuneus, dici solet: ast hic duro nodo mollis, & iners Cuneus a Cl. Auctore adhibetur: artificiosa quippe isthæc laudum pondere carentium congeries encomiasticis Textibus, aliàs a Cl. Ramazzino editis, nequit supplere Commentarii vicem, ut ille fortassis autumat; nisi Commentarii nomine veniat hic explicatio germano textui planè contraria. Aliud namque est asserere, ut hic asseritur, inesse Chinæ Chinæ nescio quid arcani, quid abdit, quid tandem divini, uti quid divinum, aut potius quid divinandum latet in morbis, & asserere in eum præcisè finem, ut in progressu postmodum ostendatur, illud idem *Arcanum*, *illudque mirabile*, quod *humanum captum excedit*, & Chinæ Chinæ inest, illud inquam

quam, ob hoc ipsum quodd *arcanum* est, esse in praxi *ametbolicum*, *irrationale*, *merè empiricum*, *naturâ suâ dolosum*, ac *noxium*, *malitiamque habens occultam*, & *noxam inferens tantè perniciosorem*, quanto *occultior*, ut infra §. 6. 8. 15. 47. 50. &c. : aliud est scripsisse, & sine ullâ limitatione pluries promulgasse, eam esse *Remedium*, non habens tantummodo quid divini (id nempe divini, quod etiam in morbis malignis, & in venenis exitiâlibus delitescit) sed *divinum planè*, *tanquam munus a divinâ beneficentiâ nobis concessum*, ad malè natam *Februm sobolem*, non consopendam tantum, ac interdum etiam extinguendam, sed absolutè *exterminandam*, & ad *exantlandum penitus febrile miasma*, dummodo ad plures dies exhibeatur: cui remedio simile aliud optandum est favore *Numinum*, & *commiseratione*, quâ solent in res humanas, ad *Febres verè Continuas*, & *Continentes pari securitate sanandas*, ac *sanantur ab eo Periodicæ &c.*, quemadmodum latius legitur in *Collatione* pluries indicatâ. Certè *Glossa* recens minimè cohæret veteri *Codici*, digna tantum quæ *apud Mulieres*, & *imperitam plebeculam* (si *Cl. Auctoris* verbis uti licet) *locum habeat*, non *apud eos, qui sapiunt*.

§. 5.

(a) **C**ætera remedia, uti omnia emetica, catartica, hydrotica in morbis quibusdam promptam opem quam spondent, re ipsa præstant, sed cum ratione, dum è corpore peccantes humores eductos adspicimus, aut exhibito *Cortice*, sive in mediocri, sive in larga dosi, saltem ut plurimum nihil sensibile propelli videmus, fortuitum enim est si aliquid per vomitum rejiciatur, sive propinata *China China* contingat alui dejectio, (b) *virtute ergo secreta*, & adhuc incomperta *Febrifugum* istud agit id, quod agit.

(a) (Cætera Remedia &c.) **Q**uod perfunctoriè, ut sic dicam, habet hîc *Cl. Auctor* de carentiâ, saltem ut plurimum, sensibillis evacuationis ab epotâ *Chinâ Chinâ*, non videtur prolatum per modum objectionis; sed etsi eo etiam nomine intelligatur, vulgarem hujusmodi oppositionem ad ultimas usque ineptias solutam vide *Cap. 3. 4. 5., & 6. Libri primi Therapeutices meæ*. Quodd si te pigeat hujusce generis *Pandectas* evolvere, & nihilominus *Catharticorum*, *Emeticorum*, aliorumque similium remedium inutilitatem, ac noxam, in concursu *Febrifugi Corticis* nil sensibile propellentis, paucis expressam nosse desideres; adi tantummodo *Cl. Auctorem Orat. 3. Jatriçi Argum. pag. 101.*, ubi hæc reperies. *B singulari bujus*

hujus remedi præstantiâ (loquitur de Peruviano Cortice) quòd in Periodicas Febres vim suam potissimum exerat, id beneficii fuimus assecuti, ut verum discrimen inter Febres Intermitientes, ac eas, quæ verè sunt Continuæ, nec non inter illarum focum teneamus; neque amplius unicâ methodo Febres omnes curentur, iam Gastricæ, quam Venosæ, continuato scilicet refrigerantium, & humectantium usu, tot repetitis venæ sectionibus, tot iteratis purgationibus, quæ humani corporis machinam potius infirment, quam confirment (en ergo quid præstent in curandis hujusmodi febribus remedia, quæ humores e corpore educunt, quæque in hoc Paragrapho tam fidenter dicuntur re ipsâ præstare promptam opem, quam spondent) sed illæ tantum Febres, quæ de Intermitentium familiâ sunt, pulveris exigui haustu in vino soluti, aut compressæ quiescant, aut etiam penitus aboleantur. Aboleri possunt igitur secundum ipsum Cl. Auctorem Febres, quæ de Intermitentium familiâ sunt, haustu pulveris exigui nihil sensibile propellentis. Quomodo autem tutò, & rationabiliter id fiat, videre est per extensum locis nuper citatis Therapeutices meæ.

(b) (*Virtute ergo secretâ &c.*) Hocce effatum per modum Consequentiae hic loci prolatum, sinè ullo etiam antecedente, nemo, quòd sciam, usquam negavit. Ratio tamen potissima (si velimus ingenuè sateri) cur tam *secreta* sit virtus hujusce Febrifugi, est quia *secreta* est *Causa* Febrem Intermitentem gignens; hac enim cognità, facile forsan esset dignoscere quidquid habet in se Chinâ Chinâ, quod hujusmodi Causæ opponatur. Ita quoquè si Chinæ Chinæ in febres agentis ratio intima innotesceret, ad incompertam febrium ipsarum notitiam via facilis sterneretur. Ob hanc rationem Villis, Borellus, & alii ominati sunt, fore, ut ex hujusce Corticis virtute, quamvis adhuc occultâ, lumen sufficiens aliquando trahatur ad detegendam occultam pariter Febrium Intermitentium naturam. Sed hi fortasse Viri, inquiet Cl. Auctor, ut in §. septimo, haud satis sanâ mente disquisiverunt de hoc Peruviano Febrifugo. Audiamus potiùs illum nullâ præoccupatione detentum, neque (quod maximè cavendum præcipit eodem §. septimo) de Chinâ Chinâ Tractatus edentem, sed ingenuè datâ occasione tractandi de Febribus suum judicium ferentem. *Hariolari licet*, inquit ille Orat. 3. Jaer. argum. pag. 103. *hariolari licet, ex admirandâ hujus Corticis virtute Febris naturam medullitus aliquando oratam iri; passim enim hujus celeberrimi Febrifugi Chymica Analysis instituitur &c.* Consequentia igitur, quæ ex hisce omnibus debet inferri de virtute *abditâ* Chinæ Chinæ, respectu habito ad virtutem patentem aliorum remediorum, mediis evacuationibus sensibilibus morbos nonnullos curantium, ea non est, quam illaturus est Paragrapho sequenti Vir Cl., quòd nempe *amethodicus* idcirco sit illius usus; sed est ea, quam infert, ab ipso Cl. Auctore sæpissimè laudatus Sydenham, in Præfat. ad Lectorem lib. de *Observationibus Acutorum*; videlicet Peruvianum Corticem hac unâ de causâ, quòd *virtute ignotâ sinè evacuatione sensibili* determinatam morbi speciem delet, ac destruit, jure merito *Remedium Specificum* appellari; imò *unicum* esse in Medicinâ, cui verè competat *Speci-*

Specifici denominatio : remedia verò , quæ mediantibus evacuationibus ad varios morbos curandos adhibentur , æquè improprie appellari *Specifici* , ac quis *Scalpellum Phlebotomum* Remedium Pleuritidis *Specificum* vocitaret.

§. 6.

D *Iu equidem* , sed frustrante diligentia à sagacioribus Medicis allaboratum est circa hunc Corticem , ut aliquid proferrent quod animum veritatis avidum exple-
ret , *sed vincit adhuc natura latendi* , ut olim de Nili ori-
gine cecinit Lucanus. Cum ergo post tot conatus magno-
rum Virorum , & facta tentamina per varia experimen-
ta , num saltem pro solamine laborum in Vegetabilium
familia in Europa aliquid analogum Peruviano Febrifugo
reperiri posset , adhuc ignotus sit operandi modus hujus
celebris Antipyretici , asserere necesse est rationalem non
esse illius usum , sed mere empiricum , & amethodicum.

(*Diu equidem &c.*) **E** X eo quòd Febrifugum istud agat virtute
adhuc incompertà , ut supra adnotavit Cl.
Auctor , *sitque adhuc ignotus* , ut modò repetit , *illius operandi modus* ,
haud satis percipio , cur *necesse sit asserere* , ut asserit , *rationalem non*
esse illius usum , *sed merè empiricum* , & *amethodicum* . Hoc jacto fun-
damento , nunquam Chinà Chinà licebit uti ; semper enim obstabit , qui
semper *occultus* , & *ignotus* est , illius operandi modus : cum tamen ali-
quando utendum esse , & quomodo utendum sit , per varia ratiocinia ,
variasque regulas , quæcunque illæ sint , doceat idem Cl. Auctor in pro-
cessu Dissertationis , & signatè §. 48. , remediumque istud , quod modò
amethodicum dicit , tandem *methodicum* , & *rationale* affectet reddere ,
etsi modo illi etiamnum incomperto vim suam exerat antipyreticam .
Sic egomet illud idem , in primà licet inventione suà , ut alia remedia
ferè omnia , prorsus empiricum , ad rationales demum , & insolitos usus
extendere pro viribus conatus sum , præeuntibus mihi aliis non paucis ,
egregii hujusce Febrifugi fortuitò quondam detecti utilitatem eximiam
legibus Artis promovere , & ampliare studentibus . Scilicet non pudet
Medicos culti hujusce Seculi (inquit doctissimè suo more Eruditissimus
D. Antonius Franciscus Bertini in præclarissimo Opere suo , cui Ti-
tulus -- *La Medicina difesa* pag. 171.) non pudet , inquam , Medicos
hujusce Seculi ; imò referunt ii in decus suum , Chinam Chinam , quā
primò a Barbaris uti didicere ad Quartanas tantum expugnandas , ad
meliores usus quotidie transferre , nedum ratione , & observationibus
fulti ;

verum & auctoritate ipsius Hippocratis, sic, illo notante, do-
Neque verò pigeat ex plebejis sciscitari, si quid ad curandi
sanitatem conferre videatur. En igitur quo pacto ex mente Di-
 senis remedia empyrica parum nota, & a plebejis ipsis petita,
 ante demum Medicorum observatione, studio, & indutriâ, ad
 iales Canones redigi possint. Verum quid multis? Nonne ignota
 est virtus cujuscumque Specifici, quorum tam creber est usus, &
 tam ferax in Medicinâ, ut series eorum, si cuncta vellem per-
 , facile volumen impleret? Nemo certè virtutem novit, seu mo-
 actionis, quâ Lapis Aetites abortum dicitur præcavere, Judaicus
 i Nephritidi, Hæmatites Hæmophthysi, tot Amuleta Quar-
 , aut Tertianæ Febri, tot alia Ictero, Epilepsiæ, Hystericæ as-
 ni &c. An igitur horum virtus, & actio, quantumvis *occulta*,
idica vocabitur, & *rationalis*, quia ut plurimum futilis, aut nulla
 Si hac ratione methodicus est rerum hujusmodi occultè agere
 arum usus inanis, verè ex Contrariorum regulâ erit amethodicus,
 n usus Peruviani Corticis apud Medicos, sed & apud Nautas
 leus nauticæ, quia *ignota*, & adhuc incomperta est virtus utique
 , quâ verè Magnes constanter respicit Polum. Extraordinarium
 est id, quod additur a Viro Cl., nempe amethodicum esse Chi-
 hincæ usum, eò quia *in Vegetabilium Familiâ nihil illi analogum*
reperiri potuerit in Europâ. Anne quidquid ab Indis ad nos
 ur, cui simile non sit in Europâ, vocabitur amethodicum in
 cinâ? Exulent igitur a Pharmacopoliis quævis Aromata. Si verò
 x Peruviano Cortici analogus in Europâ reperiretur, numquid
 preea methodicus unâ evaderet Americanus, & Europæus Cortex?
 nec frustra obtruduntur a me Cl. Auctori, qui decreto irrevoca-
 um sancivit, ex eo quod *ignotus sit adhuc operandi modus hujus*
is Antipyretici, necesse esse asserere, rationalem non esse illius
, sed merè empyricum, & amethodicum. Appello itaque a D. Ra-
 no Cortici irato ad D. Ramazzinum Cortici benigniorem, & ante
 s annos ingenuè fassum, æquè *ignotum* esse operandi modum *om-*
fermè, quot quot habet Ars Medica, *remediorum*: ideoque optan-
 esse simile aliud Febrifugum pari *securitate* Febres verè Continuas
 s, ac istud sanat Periodicas; neque referre quicquam, etiamsi *igno-*
us operandi modo, *cæco nos modo Andabatarum more* contra eas-
 febres pugnaremus. Vide propterea, tum Textum notatum lit. C.;
 maxime alium notatum lit. I. in *Textibus Ramazzinianis* Cor-
 vorabilibus, &, ni obstupescas, obstupescam.

S. 7.

Uppono Te clariores Scriptores legisse, non eos solum
 qui ex professo de China China scripsere, qua de re
 in dies prodeunt novitates, ut de hoc remedio jam
 habea-

habeamus Pandeſtas, ſed etiam eos, qui data occasione tractandi de febribus, ac illorum remediis, de hoc Peruviano Febrifugo (*a*) *ſana mente*, ac ingenue diſquiſiverunt, facile enim Tibi fuiſſe exiſtimo obſervare quàm parum convenient qui ex profeſſo de China China tractatus edidere, & illi qui data occasione de hoc remedio judicium ſuum tulere, priores enim (qualis mos eſt eorum, qui de aliquo novo medicamento tractatus integros edunt, in eo quod laudandum aſſumpſere modum neſciunt, ac ut ait Juvenalis *de magnis majora loquuntur*) ſummis laudibus remedium iſtud ad Aſtra efferunt, (*b*) *Arborem Vitæ* illud appellantes, alii vero ſuſpenſo pede de China China procedunt, (*c*) *bona & mala* quæ non raro inferat ingenue exponentes, ſic (*d*) *laudatur ab his* culpatur ab illis, ut legentes, ac præſertim Juvenes dubios relinquant in quam partem ſe dedere debeant.

(*a*) (*Sanâ mente &c.*) **Q**uaſi ſanâ mente non diſquiſierint, qui *ex profeſſo de Chinâ Chinâ ſcripſere, ac edidere Tractatus*. Sed hoc in obſequium defuncti miſſum faciamus. Sanâ certè mente de hoc Febrifugo diſquiſivit Cl. Auctor in ſuis Orationibus Jatrici Argumenti, ubi tot, quas partim recenſuimus, partim etiam non recenſuimus laudes effudit; & quidem majores, ac unquam effuderint illi, qui, ut inquit ille, *in eâ laudandâ modum neſciunt, ac de magnis majora loquuntur*. Sanâ inquam mente tunc diſquiſivit de Chinâ Chinâ Cl. Auctor; tum quia non aliter potis erat quicquam ſcribere; tum quia, non ad augendas de hoc Remedio Pandeſtas ullo ſcripſit percuſſus affectu, ſed datâ tantùm occasione tractandi de febribus, & ſignatè in tertiâ ex iſdem Orationibus (quæ circa Febres verſatur tota) ut fuſè jam vidimus. Quâ poſtmodum, & quàm ſanâ Minervâ ſcripſerit ille in hac Diſſertatione, ubi *ex profeſſo de Chinâ Chinâ agens*, ſentit oppoſitum, decernere meum non eſt.

(*b*) (*Arborem vitæ &c.*) Ego certè, qui de hoc Remedio *Tractatum integrum edidi*, Arborem Vitæ illud me appellâſſe non memini. Memini tantùm, pag. 7. ejusdem Tractatus dixiſſe hæc obiter; cùm videlicet facilem relapſum in Febres, aſſumptâ ſemel, ac unicâ tantùm doſi Chinâ Chinâ, citra contentionem conceſſi -- *Niſi hoc unum obſtaret, Arborem Vitæ in Chinâ Chinâ ſuperſtitem divinâ clementiâ crediderim* -- Sed hic Vir Cl. incidit ſolus in foveam, quam fecit. Mihi enim obſtitit aliquid, ne Chinam Chinam appellarim *Arborem vitæ*. At illi, *nullum de eadem Tractatum edenti*, nil obſtitit, quò minùs aſſe-

ruerit

ruerit, ut in præmissâ Collatione Textuum, *Hieron hoc Picron ex Arbore Vitæ fuisse decerptum*. Sic dum Vineta mea cædere satagit Cl. Auctor, cædit sua.

(c) (*Bona, & mala &c.*) Satis memetipsum citavi, ut ostenderem, quàm *suspensò pede processerim* in Opere meo, usum Chinæ Chinæ methodicum omni adhibitâ cautelâ ibidem indigitans. *Malos* verò æquè ac *bonos* eventus an ingenuè *exposuerim*, quos ab illius administratione, vel præposterâ, vel præproperâ, vel minùs castigatâ, vel minùs circumspectâ procedere observavi, facile est cernere a pag. 557. usque ad 559., & a pag. 627., usque ad 635., ut & pag. 659. & 663. ejusdem Operis. Imò si quis ultroneam quoquè ingenuitatem meam velit adhuc clariùs dignoscere, lustret historias defunctorum, quibus, vel planè desperatis, vel constitutis in aliis quibuldâ difficillimis circumstantiis inutiliter solùm (neque enim noxiè) propinatus est Cortex: eas verò reperiet a pag. 375. usque ad 381. Tractatus ejusdem. Ut proinde, si forè modò me petat, me certè nequaquam attingat Cl. Auctoris Censura.

(d) (*Laudatur ab his &c.*) Laudari ab uno, & culpari ab alio, est Fatum pluribus aliis Remediis commune; at laudari ab uno, & ab eodem culpari, unius est Chinæ Chinæ in Scriptis Cl. Ramazzini. Inde puto & ego, fore posthac, ut non ampliùs ambigant Juvenes, *in quam partem se dedere debeant*. Viro enim Cl. in Collatione superius allatâ viam utramque præmonstrante, tam *dextrorsum* vergere impune poterunt, quàm *sinistrorsum*. Nisi forsan illis in eo bivio, cui simile rarò visitur, constitutis contingat, quod sibi metipsi, Veterum, & Recentiorum volumina, ut naturam Febrium exploraret, evolventi, contigisse refert idem Cl. Auctor pag. 89. Orat. Jatrici Argumenti, recolens illud Terentiani Senis -- *Incertior multò sum, quàm dudum*.

§. 8.

(a) **I**N *proveciori* ergo ætate experientia edoctus, & observatis noxis ab illa prognatis, cautius in illius usu processu, & mediocri solum dosi præscripsi (b) *ad dracmam unam* vel duas in febribus intermittentibus, quando nimis protractæ ægros fatigarent; in hunc præcipuum finem, ut aliquot dierum induciis impetratis æger recrearetur, & vires resumeret, (c) *non sine spe*, imo cum certitudine febrem redituram, quæ una cum natura roborata, morbi causam expelleret, seu mutata aeris temperies, quæ in morbis diuturnis magnam vim habet, febris historiam absolveret; hæc mea est methodus, qua in ætate

tate saniori sum usus. (d) *Cæterum* in quacumque febre intermittente, quacumque ætate, sexu, regione, tempore, temperamento, corporis habitu, constitutione, Chinam Chinam indiscriminatim exhibere velle, magnum abusum esse judico.

(a) (*In provectiori &c.*) **P** Ræter id, quod diximus §. 3., & dicturi sumus §. 18. de *experientiâ* per Cl. Auctorem acquisitâ in *provectiori*, ut inquit, *ætate* pravorum effectuum Peruviani Corticis, hic quoque loci animadvertat Lector, Virum Cl. ab anno 67. ad 79. ætatis suæ (quæ quidem ætas videtur nonnihil provecta) tot, tantaque scripsisse, ut vidimus, & posthac videbimus, in commendationem Chinæ Chinæ, ut minimè verisimile sit, noxas ullas ab eâ prognatas illi tunc observatas fuisse. Universam ergo experientiam nozarum hujusmodi eo ipso anno ætatis 80., quo Dissertationem hanc conscribebat, praxique Medicæ exercendæ vitio corporis impar evaserat, ipsum acquisivisse necesse est, & tunc tantum Chinam Chinam cautiùs præscribere didicisse. Hæccine ergo longa illa multorum annorum experientia tam inconcussa, quam jactitat?

(b) (*Ad Drachmam unam &c.*) Præscribere tamen ad Drachmam unam, & semel tantum, idem est ferè ac non præscribere. Ad Drachmas autem duas in istiusmodi diuturnis, benignisque Intermittentibus Febris, verè sat est, ad impetrandas aliquot dierum inducias; quandoque etiam ad extinguendam Febrim: neque ego hisce casibus hanc dosim vulgarem transcendendo, ut aliàs sum effatus; nec rarò quoque unam tantum Drachmam primâ vice præscribo. Sed sive unam præscribam, sive duas, sequentibus semper diebus nonnullas iterum Drachmas, vel saltem semidrachmas sumendas præcipio, ne, si fieri possit, Febris, ut verè nocens depulsa, iterum redeat. Idipsum commendavit aliàs Cl. Ramazzinus, tum in Dissertatione *De Contagiosa Bourn Epidemia*, factus ibi pag. 38., tacitèque approbans, ut ex contextu, quod nostris temporibus *hujus remediî dosis largior esse cœpit, quàm olim*, tum in Orationibus Jatrici Argumenti pag. 102. his verbis. *Postquam hujus Remediî usus innotuit, & non semel tantum, ut olim, sed plures ad dies exhiberi cœptus, donec Febrile miasma fuerit penitus exantlatum, talem Febres curandi Methodum factam fuisse fateri oportet, qualem in re Militari post inventum pulverem pyrium omnes norunt &c.*, ut fusiùs in Collatione Textuum illius lit. K. L. M. Immeritò ergo nunc ad unam, vel alteram Drachmam restringit rectum usum Corticis idem Cl. Auctor. Alia profectò mensura, & quidem pro Februm varietate varia, statuenda est. Verùm de congruente singulis Februm generibus Chinæ Chinæ dosi, plenior in sequentibus suo loco sermonem habebimus.

(c) (*Non sine spe &c.*) Plura hoc loco sunt perpendenda. Inquit

quit Cl. Auctor, se Chinam Chinam præscripsisse *non sine spe, imò cum certitudine Febrem redituram*. Quoad *spem rediturae Febris*, alicui forsitan lufui locus esset, si viveret Vir Cl., cui placuit olim in suis Constitut. Epidem. pag. 125. annotare, quinam fuerit *Medicis annus quæstuosus*: modò cum cineribus joculari non decet; atque ob id etiam, quòd Viro, non quæstus, sed famæ cupido, minimè congruunt hujusmodi ludicra. Relinquamus ergo hanc *spem* cuiquam Agyrtæ, aut Circulatori, corium humanum, cùm se præbet occasio, lubenter negotianti. Quò ad *certitudinem* verò reditus Febris, quam habuit idem Vir. Cl., cùm Chinam Chinam præscripsit *ad impetrandas tantum aliquot dierum inducias*, quispiam me doceret velim, quomodo contiliandus sit Textus iste cum alio Textu Paragraphi 27., qui sic habet. *Hic nimirum Medicorum est error, ut si Chinam Chinam in hunc solum finem præscribant, ut paucos a paroxysmis dies liberos obtineant, interdum eludantur, Febre amplius non redeunte, sed tacitè corpus depascente*. Anne igitur unus ille potuit cum Febre pacisci, ut ea rediret? atque ita quidem ex privilegio speciali, ut quod ei licuit, cæteris Medicis nequaquam liceat? Ad hæc si satis cautè se Chinà Chinà usum putat *in ætate saniori*, quia usus est *in hunc præcipuum finem, ut aliquot dierum induciis impetratis Ager recrearetur, & vires resumeret, quando Febres nimis protractæ Aegros fatigaret*; cur æquè cautè se, vel alios non putaret uti, si Febribus modicè tantùm protractis, eà uterentur ad tollenda *gravia Symptomata* quandoque supervientia, quæ vires etiam constantes non rarò opprimunt, Aegrumque tandem in vitæ discrimen adducunt? Hunc sanè titulum pro præscribendâ rationabiliter Chinà Chinà, Viro Cl. cæteroqui suspectâ, potiore crediderim, quàm ut Ager a *diuturnitate morbi recreetur, & vires resumat*.

(d) (Cæterum &c.) Huic Textui ante annos octo hunc alium Textum præmisit, & post biennium sponte recusit Cl. Ramazzinus: feratque Lector coactam hanc repetitionem *provocante materiâ*. *Solus Peruvianus Cortex, nobis a Divinâ beneficentiâ munus concessum, sine alterius rei mixturâ* (sunt illius præcisâ verba, quæ in septimâ Oratione Patavinâ leguntur pag. 212. secundæ Edit., & pag. 19. primæ Edit.) *in qualibet Regione, quocunque anni tempore, ætate, sexu, temperamento, Febres saltem recurrentes, atque intervallatis fugat, & exterminat*. Si adversari sibi metipsum in eadem provectioni ætate non est hoc; quodnam erit? Certè quisquis non ultra conscius hæc legeret, facile Cl. Ramazzinum diceret anno 73. ætatis suæ, quo hæc primò conscripsit, & 75., quo ea recusit, *insatuatum eo vesano affectu erga Corticem Peruvianum, quo nec fuisse inquit juvenili ætate, cùm Chinam Chinam habuit in magno pretio*. Sed tantam rerum discrepantiam in tantâ verborum similitudine miretur nemo: sic namque *isdem literis Comædia, & Tragædia componitur*.

Si qua tamen limitatio extra tot frustraneas a Viro Cl. recensitas constituenda videatur, ea una potiùs est, quam ego indicavi pluries in Opere meo, locis antea citatis, & alibi; scilicet, ne quocunque morbi

morbi tempore (non quocunque tempore anni) imò nec in quacunque Febre Intermittente, nisi videlicet ea *Corruptiva* sit, Cortex adhibeatur; ne vel præmaturè sistatur Febris, quæ seriùs sisti debuisset, vel ea sistatur, quæ absolutè non erat sistenda. Quamobrem si arrideret Scholarum distinctio, dicendum esset, Chinam Chinam convenire in quacunque Febre Intermittente *specificè*, puta, tam in Quartanis, quàm in Tertianis &c., non in quacunque *individualiter*; sed in unâ convenire, non in aliâ: imò ubi etiam individualiter convenit, modò uno tempore illius convenire, modò alio. In hoc consistit, magnâ saltem ex parte, usus methodicus. Cætera ab eo recensita non prohibent Chinam Chinam usurpari; sed ad summum eorum nonnulla dici possunt quoquo modo prohibere quò ad quantum, ut, si Puero ea sit præscribenda, minori dosi præscribatur, ac præscribatur Adulto. Sed hæc quibusvis remediis communia cum sint, & vel Tyronibus nota, non est cur illis Practicos velit morari Cl. Auctor.

S. 9.

Certe in (*a*) *Pueris*, & *Adolescentibus*, ubi per æstatem febribus intermittentibus, quæ ut plurimum sunt tertianæ spurix, raro autem simplices, & exquisitæ, parum proficuum observavi Chinæ Chinæ usum, licet enim videantur aliquantum mitescere, hoc febrifugo exhibito, sæpissime redeunt, & ad multos menses (*b*) *contumaciores perstant*, nec nisi ad oppositas anni tropas receptui canunt. (*c*) *Vidi* anno elapso Patavii in familia quadam, quæ multas puellas habebat, eodem tempore febribus istiusmodi laborantes, cum ferina tussi in principio accessionis, quibus cum varia remedia fuissent ministrata, sed incassum, & Mater instaret, ut illis præscriberetur China China, nec Medici qui curationi aderant annuere velent, Mater libere dixit se tale remedium, cujus vim fuërat experta esse exhibituram, quod cum fecisset febres semper contumaciores sunt factæ, ac per totum autumnum, ac hyemem, usque ad veris principium perdurarunt; ætas enim huiusmodi ob errata in victu, & minorem per ambitum corporis humorum distensionem, ab hoc remedio, quod nihil è corpore educit,

(*d*) *sed*

(d) *sed potius concentrat*, nil opis obtinet, fortior autem ætas, qualis est Juvenum & virorum facilius sustinet incommoda, quæ posset China China inferre.

(a) (*Pueris, & Adolescentibus &c.*) **N**E tempus inutiliter teram, ostendendo proficuum Pueris, & Adolescentibus Peruvianum Corticem, (quod nonnisi experimentis potest nervosè probari) neve casus propemodum innumeros in medium adducam, qui in dies hoc idem evincunt; sat erit eos tantum rursus indicare, quos in Therapeutice meâ protuli, ubi tam diuturniorum *Intermittentium*, quàm *Subcontinuarum*, atque etiam *Lentorum*, non contemnendæ curationes visuntur. Adeat ergo Lector Tractatum meum pag. 167. historiâ 4. pag. 183. hist. 15. & pag. 187. a principio ad finem. Item pag. 433. historiâ 3. pag. 473. hist. 1. & pag. 495. hist. 9. Item pag. 648. historiâ 1. pag. 650. hist. 2. pag. 651. hist. 3. pag. 655. hist. 4. & pag. 660. hist. 6. Non ergo *parum proficuum Pueris, & Adolescentibus est Chinæ Chinæ usus*, si ea solùm cum decet, atque ut decet administratur. Potius non adeò frequens in illis est utendi occasio; quippe quibus facilius est, & febres fortiri *depurativas*, & eas sine gravi incomodo diutius perferre.

(b) (*Contumaciores persistant &c.*) Si persistant Pueris ad multos menses contumaciores Febres, cum redeunt ab epotâ Chinâ Chinâ, quomodo *illarum reditus* denuo post Chinam Chinam exoptatur a Cl. Auctore §. 25. *loco remedii*? Vel si *remedit loco stat reditus febris*, cur modò ab eo damnatur hoc idem remedium, cujus actio si diutius persisteret, diutius juvabit? Hac datâ occasione, quærerem insuper, si liceret, cum Peruvianus Cortex commendetur sæpius a Viro Cl. in Constitutionibus suis Epidemicis ad Vermes Puerorum necandos, ut pag. 14. & pag. 61. ipsarum Constitutionum: & cum in præsentî Dissertatione dicatur habere *malitiam occultam*, quâ noxas plurimas ratione sui possit progignere, quâ fiet, ut solam *virtutem*, quâ Vermes necat, non *malitiam*, quâ homini nocet, exerat in Pueris industrius Cortex?

(c) (*Vidi &c.*) Quidquid Patavii contigerit in Puellis unius Familiæ, quibus forsan *semel tantum* (scitque Deus quâ dosi, quâ lege, quâ methodo, & quo morbi tempore) invitis Medicis Chinam Chinam exhibuit impatiens Mater, certum est, Mutinæ mihi longè aliter (æpius contigisse, ut retuli; nec ab uno tantum eventu malè parto assurgit Regula, sed a multiplici. Interim eo quoque casu nil magis profecerant *alia Remedia incassum*, ut legitur, *antea administrata*. Neque proinde adhuc mente assequor, unde habuerit Vir Cl. durationem ulteriorem earum Febrium ascribendam potius fuisse Chinæ Chinæ, quàm aliis remediis æquè incassum administratis. Quoniam ergo, ut subdit, *Contumaciores Febres per totum Autumnum, & Hyemem* his Puellis *factæ fuerunt*, cur illas Veterum Febrifugis, ipso iudice, longè *præstantioribus*, licet e corpore *nihil sensibile pariter propellentibus*, quibusque solis, ut inquit §. 18., *Medicina posset esse contenta*, non

fugavit Cl. Auctor, unde erubescerent, & Chinæ Chinæ Fautores; & audacula Genitrix?

(d) (*Sed potius concentrat &c.*) Si quis Tractatum meum legere non renuat, inveniet passim in historiis, ut in 19. & 20. Cap. 2. Libri 4., nempe a pag. 468. ad 471., ab epotâ Chinâ Chinâ urinam copiosiorē redditam; atque hoc quidem perpetuum est. Inveniet insuper, idem Febrifugum propinatum erumpentibus Criticis Sudoribus, fluentibus Menstruis, Puerperiis, Alvo &c. nunquam hasce evacuationes inturbasse; sed eas solum sistere consuevisse, quæ Symptomaticæ sunt; inquantum scilicet tollendo Febrem, indè quoque producta tollit Symptomata; non autem quia vi peculiari polleat easdem evacuationes sistente. Cur itaque tam fidenter, & gratis asserat Cl. Auctor, *hoc Remedium nihil e corpore educere, sed potius concentrare*, non video. At de his fusiùs alibi, præsertim §. 41.

§. 10.

(a) **A** St hoc de muliebri sexu dici nequaquam potest, fexus enim muliebris ex sua natura minus aptus est ad beneficia reportanda ex usu Chinæ Chinæ, minus enim operosus est hujusmodi sexus, & larium domesticorum magis amans; (b) *Monialibus præsertim* intra sua Claustra conclusis, parum salubrem esse Chinæ Chinæ usum, satis compertum habeo; perraro etenim induci potui, ut illis Chinam Chinam exhiberem, nec nisi cum protestatione (c) *febrem redituram*, & pertinacius duraturam, Medici enim non solum ab ægris, sed etiam ab aliis Monialibus interdum compelluntur præscribere ea, quæ nollent remedia, quod observavi pariter in puellis, quæ apud ipsas educantur. A' Monialibus itaque antifebrile istud exoticum longe ablegare bonum judico, ab experientia sic edoctus, febres enim Sacrarum Virginum, ut ut parvæ, habent nescio quid abditum, cui malo abigendo potius alchalia volatilia, quàm fixa conveniunt. (d) *Ab Ædibus quoque Nobilium*, aliorumque potentium Virorum, in ocio urbano, seu rustri cum victus lautitia degentium, Chinam Chinam proscribi utile judico, licet enim ubi interdum ex aliqua febre intermittente decum-

decumbant, quamvis cassiæ modico purgentur, aut vena secetur, non tam facile disponi possunt, ut satis tuto iis præscribi possit febrifugum, ut ab aliis malis postea non plectantur.

(a) (*Ast hoc de muliebri &c.*)

DE hoc Ligno vitæ potest fructum carpere etiam post lapsum foemineus æquæ, ac virilis sexus, ut diutius vivat. Si exempla cupiat Lector, adeat (seclusis hinc Mulieribus *Gravidis*, & *operosis*, quæ plures forent) adeat inquam Therapeuticen meam pag. 159. historiâ 4. pag. 165. hist. 2. pag. 166. hist. 3. pag. 177. hist. 12. pag. 414. hist. 9. pag. 416. hist. 10. & 11. pag. 419. hist. 12. pag. 453. hist. 10. pag. 457. histor. 12. pag. 458. hist. 13. pag. 480. histor. 4. pag. 657. hist. 5., pag. 508. hist. 1., pag. 510. hist. 2., tandemque pag. 521. a fronte ad calcem, ubi prostant insignes Mulierum Chinâ Chinâ sanatarum historiæ. Sed forsitan id contigit, quia hisce temporibus sequior sexus *Lætium domesticorum* est minus amans, ac olim.

(b) (*Monialibus præsertim &c.*) Quod est ad Moniales, adeat idem Lector pag. 156. historiâ 3. pag. 171. hist. 7. pag. 172. hist. 8. pag. 463. hist. 16. pag. 490. hist. 6. &c. Id unum sciscitarer a Cl. Auctore, si adhuc esset in vivis, num scilicet ad Vestales quoque illas quas Tertiarias vocant, quæque Moniales cum sint, extra Clausura tamen vagantur, extendatur illius Interdictum. Nec festivè tantùm sciscitarer, sed ad rem quoque: nuper enim dum hæc scriptitarem, venit domum meam Tertiaria quædam ex ordine S. Francisci, cui nomen *Soror Maria Franciscæ Rigbi*, ut me de invaletudine suâ consularet. Narravit illa mihi (narro ego, quæ ipsa retulit) se Quartanam Febrem diutius gestasse; pro cuius curatione cum Chinam Chinam jugiter respuisset, tandem assumptis, nunc Medicorum, nunc Mulierum suâsu, pluribus Veterum Febrifugis, id opis reportavit, ut *Februm causâ extenuatâ, & sensim exantilatâ* (quemadmodum loqui consuevit Cl. Auctor), elapso integro *decennio* convalescit: post vacationem autem duorum mensium a Febre, sibi ex improvviso succrevisse in infimo ventre Tumorem quemdam dolorificum, ferme ac si Corticem Peruvianum, *obstructiones*, *cachexias*, & his similia, ex eodem Cl. Auctore, mala progignentem, potasset. His ita se habentibus, quærerem, an Peruviano Febrifugo post sex V. G. priores menses assumpto, citius illa, tutius, atque jucundius convalesceret necne. Jam verò rursus ad nos. Siquid cavendum est in Monialibus Chinâ Chinâ curandis, illud est, ut diligenter dispiciamus, num Febres earum verè pendeant à Fermento ordinario Februm Intermittentium, an potius, ut persæpe accidit, a nervoso, vel lymphatico genere universo, atque occasione potissimum vitæ cœlibis: quo casu longè minus efficax est actio Corticis. Has verò diversi ordinis Febres, per sua signa ab invicem dignosci aptas, nonnisi peritis datum est internoscere, lisque tan-

tum, qui callent ex praxi, quantum ab æqualibus absint similia, &
 ————— *quid dissent æra lupinis.*

(c) (*Febrem Redituram &c.*) Ne me quidem latet, Febrim ferè semper *redituram*, si *semel* tantum *ad Drachmam unam*, vel *duas* exhibeatur Peruvianus Cortex, ut Auctor consuevit: non ita, vel non tam facile, si *repetatur*. Si verò Febres post assumptam Chinam Chinam redeunt, redeunt contumaciores, & *pertinacius duraturæ*, cur (quod pluries cogor regerere) cur inquam ex eodem Auctore §. 25. *optandum, ut redeant remedi loco, ad absolvendam Febris historiam?* Aut cur Chinam Chinam præscribit & ipse *ad impetrandas inducias*, si has inducias excepturus est longior cruciatus?

(d) (*Ab Ædibus quoque Nobilium &c.*) Quò ad Viros Nobiles in otio urbano, vel rurestri degentes Chinà Chinà curatos, neque tamen *ab aliis malis*, quæ asserente Cl. Auctore, Chinæ Chinæ potus portendit, *subinde vexatos*, videnda pag. 421. historia 14. pag. 432. hist. 2. pag. 444. hist. 9. pag. 499. hist. 13. &c. Forſan ſi Cl. Auctoris Edictum aliquantò citius emanaffet, non aufus eſſem præſcribere plebejum iſtud Febrifugum Nobiliſſimis quibuſdam Viris, ut puta Neapolitano Principi Limatulæ Duci, Tertianâ duplici Subcontinua, & ad Acutam properante detento; feliciffimè tamen illius ope ſanato: ſicut neque Nobili Hiſpāno Viro, & (quod ſecundum Cl. Auctorem auget difficultatem felicitis curationis) præpingui, Domno Joſephò Marchioni de Borda, & Aragon, modò pro Sacrà Cef. Catt. Majeſtate in Regno Neapolis totius Hiſpaniæ pedeftris Militiæ Generali Caſtrorum Præfecto, qui cum Tertianâ pariter duplici, nedum Subcontinua, ſed & Malignante, ac ſermè Lethargicâ Mutinæ laboraret, ignobilis huiusce Febrifugi auxilio convaluit: neque tandem Parmiam accitus ad inviſendum Marchionem Joannem Franciſcum Gonzagam, unum ex Generalibus Tribunis Militum Regis Chriſtianiffimi, Tertianâ ſimplici Intermittente, ſed in Cardiacam Pernicioſiam converſa malè vexatum, calculum meum appoſuiſſem tam facile, ut illi inethodo validâ, quemadmodum in hiſce repentinis Februm mutationibus mihi mos eſt, exhiberetur exoticum iſtud, *doloſum*, & vile Antipyreticum; quantumvis hoc idem a Doctiſſimis Viris Parmenſibus curationi præſentibus (iſtante præſertim D. Clerico) etiam ut mihi, qui nondum illuc perveneram, pro eorum humanitate morem gererent, & præcipiti exitio occurrerent, in uſum jam revocaretur, favente ſtatim communibus noſtrum omnium votis eventu, Doctiſſimiſque pariter plaudentibus fortunato operi Mantuanis Profeſſoribus, ſubinde cum Fratre decumbentis Equitis illuc pariter accedentibus. Has, inquam, Curationes recentes Nobilium Virorum tam feliciter abſolutas fortaffe non aufus eſſem hoc remedio pertentare, aut eo ab aliis jam pertentato, meis quoque ſuffragiis additis tam facile perſequi, ſi mihi Animadverſio hæc ſevera Viri Cl. dictatorio planè ſupercillo prolata, & experimentis imaginariis ſeriantis biennii extremæ illius ſeneſcæ firmata, paulò priùs innotuiſſet. Sed quoniam poſt res jam feliciter geſtas tempeſtivè illa non exiit, ſatiùs eſt, eam repetito pluries ſucceſſu inanem deprehenſam negligi, quàm Praxim hanc auſpicatiſſimam.

(a) *Sed*

§. II.

(a) **S**ed quid Medico Aulico agendum, inquires, ubi aut Conjugem, aut Filium Principis, sive ipsum Regnantem Principem, febre aliqua intermittente inter æstivos ardores decumbere contingat? (b) Num suo Principi, apud quem multoties gloriosas curationes, in hoc atque illo à se factas solo Peruviano Cortice, celebravit, tam fidenter, tam animose (c) potionem hujusmodi porriget, ut illi (d) præcordia non sudent ob metum de aliquo improspere eventu? Hac in re si Galenum consulere velimus, optimum habebimus documentum, ille etenim, ut refert in Libro de Præ. Ad Post., ab Imperatore, passione quadam stomachi ab assumpto cibo laborante, per noctem accersitus, & ab ipso interrogatus quo remedii genere hujusmodi passioni mederetur, cui Romani Medici nil opis afferre potuissent, prompte respondit se cæteris hominibus sic affectis (e) vinum pipere inspersum exhibere solitum, Regibus autem, non nisi tutissima remedia à Medico debere præscribi; (f) num autem Peruvianus Cortex inter tutissima remedia recenseri debeat, judicet cui Cor sapit.

(a) (*Sed quid Medico Aulico &c.*) **H**ic piis Auctoris Manibus pio silentio litanda, quæ cæteroqui congrueret acrior responsio. Nec enim illi fuerat satis, generalia sibi creasse ab exordio, quæ pro arbitrio resolveret Quæsitæ, nisi peculiare hoc quoque de rebus, ut juvat sperare, ne futuris quidem, esset denuo commentus, ut joculari visus cum Nepote, æs alienum interim luderet vel nondum cusum. Emphaticus tamen, quo usus est citra opportunitatem loquendi modus, etsi indefinitus, casusque respiciens tantum possibile (nullus enim hujusmodi hactenus Deo dante, saltem hic loci, contigit) videtur fidenter admodum, atque animose ab Auctore vivente usurpatus; sed liceat modò defuncto, quod forsitan minus licuisset viventi. Liceat, inquam, illi hæc impune proferre, atque ab Aulis Principum pro libito suo Chinam Chinam proscribere. Monendus tantum Typographus, qui omnia simul Viri Cl. Opera quamprimum recusurus dicitur, ut Tractatui illius, De Principum

pum Valetudine tuenda, Præceptum hoc tanti ponderis, ab Auctore ipso tunc omissum, peculiariter adjiciendum curet.

(b) (*Num suo Principi &c.*) Nisi duos de eâdem Fideiâ velit Cl. Auctor denigrare, non dealbare parietes, sed unum tantum; adeoque si Medicus ille Aulicus forem ego (ut in me unum conversa facile hariolatur Urbs tota) quem pictorio veluti calamo studet ille circumscribere, coloribus a Nuncupatoriâ Epistolâ meâ forsan petitis, sed alteratis, & ad omnimodam usque mutationem confusis, sine ullâ prorsus hæsitantiâ hæc responderem. An apud meum Principem *gloriosas curationes jactarim*, an laudibus minimè promeritis, prout modestum hominem decet, potiùs obstiterim, tribuerimque divino tantum favori, quos ad Principem fama detulerat faustos eventus: item an ea, quæ modò minùs humaniter in me vibrantur spicula a longè præviderim,

— ipsos *divinarimque lacertos*,

Queis jaculanda forent;

tandemque an his de causis Therapeuticen meam, nedum suadente, sed & ferè dixerim imperante eodem Principe invitatus ediderim, ipse scit, qui mihi & Dominus clemens est, & æquus Judex. Id insuper addam (quæ mihi est gloria non levis) eundem Serenissimum Dominum meum, post editam, sibi que jam notam Dissertationem Cl. Auctoris, cum fortè haud leviter ægrotaret Vir quidam Principis estimatione dignus, de cujus idcirco salute sollicitus erat ipsemet Princeps, mihi animum, & stimulos addidisse, ut Ægro inspecto, repertoque in talibus circumstantiis, ut ei China China judicio meo posset opitulari, posthabitis, si quæ obstitissent, adversis cavillationibus, id remedium promptè, statimque præscriberem. Cui cum faciliè id me præstiturum respondissem, quoties ea se mihi præbuisset opportunitas ex parte morbi, quæ se præbebat ex parte Subjecti, videlicet privatæ personæ, non æquè faciliè idem acturus, si fuisset in discrimine salus cujuspiam Principis, quibus Chinam Chinam minimè offerendam docet Cl. Ramazzinus, reposuit ille subridens, *cavendum esse pro viribus ab occasione hujusmodi: cæterum necesse esse, ut Principes, qui commune cum reliquis hominibus habent morborum fatum, communia quoque cum illis habeant remedia.* Ægrum itaque invisi (ne desit complementum historiæ) Tertianâ duplici Subintrante nonnihil violentâ detentum; quam tamen, cum ad depurationem ea vergere videretur, nondum Peruviano Cortice attingendam censui: quamobrem methodo tantum vulgari adhibitâ, ad vigesimam primam usque diem protracta est illius judicatio, quamvis negotia Principis Ægrotanti commissa, citiorem exigerent curationem. Cum verò post dies nonnullos incidisset suspicio non levis de Febre eâdem recidivâ, Corticem ipsum ad præcautionem præscripsi, faciliè annuente curante Medico, in hocce remedium suoapte genio pro re natâ propenso. Paucis horis elapsis ab assumpto Febrifugo, quæ jam prope imminabat, successit Febris; eo tamen repetito, hæc statim penitus suppressa est sine reditu, simulque expleta sunt Principis æquè, ac Ægrotantis vota.

(c) (*Potionem hujusmodi &c.*) Si ex Croco Metallorum, ex pulvere

vere Algorithmi, ex Elaterio, Esulâ, aut Gummi gutta confata esset hujusmodi Potio, possetne acerbior illa, ne ullo quidem colore quæsitò, proscribi a Cl. Auctore, apertam hoc loco temeritatis notam Aulico Medico apud Principem præter rationem prorius inurente? Nolo hic historiolum recensere accusationis, ab Antiphilo Pictore ad Ptolemæum Regem delatæ adversus Apellem, Luciano referente: quæ insimulatio; probabilitatis limites non parum excedens, evanuit statim ac Rex animadvertit, *Antiphilum Apelleæ artis æmulum esse*; nolo inquam recensere historiam hujusmodi; neque enim Apelles tum ego in Arte medicâ, aut Viri defuncti æmulatione dignus; neque fuit ille capax unquam livoris Antiphili. Sed ad quid quæto pavorum, quem verè nullum habebat Vir Cl., imò quem in reliquâ Dissertatione, dummodo adhibeatur modus, se non habere profitetur, tam strenuè simulavit? Certè neque timuit ille, neque sensit quæ protulit. *Nolim quis inferat, velle me ex Albo medicaminum Chinam Chinam expungere* (inquit ille §. 48.) *absit hoc; habeat suos usus remedium istud: beneficium, quod asferre potest, ab illo excipiamus &c.* Si ergo suos unus habere debet remedium istud, si beneficium aliquod potest asferre, quo jure postea potio illius ex arte parata, sudores e præscribentis Medici præcordiis, ob metum sinistri eventus debet cedere?

(d) (*Præcordia non sudent &c.*) Sudent in expertis præcordia; non millies, & innoxie semper expertis. Mihi fortassis ea sudarent, si quando in Febre aliquâ, non tantum Intermittente benignâ, de qua sum parum sollicitus, quippe sæpius depurativâ; sed nonnihil graviore, præsertim in circumstantiis, in quibus Peruvianum Corticem, vel opportunum, vel absolute necessarium censeo (quas omnes tamen avertat Deus, ut hucusque semper avertere dignatus est) præsentaneum hoc auxilium vano quopiam timore perculsus, vel obstrepentibus hujusmodi terculamentis inaniter divexatus, me omisisse dignoscerem, a munere meo, officique Principibus meis debito turpiter declinans. Piget me sanè Cl. Auctorem tam emphaticè hic locutum, redarguere statim inconstantia, ac erroris; sed materiæ pondus vulneratæ veritatis diu nulationem non patitur. In toto Dissertationis decursu, & signatè paulò supra §. 8., ubi revelat ille Methodum sanioris, ut inquit, ætatis suæ, universaliter loquendo, Peruviani Corticis usum admittit, & approbat in hunc præcipuum finem, ut aliquot dierum induciis impetratis *Ægræ recreetur, & vires resumat*, additque insuper infra §. 48. ad eundem finem obtinendum, scilicet ad obtinendum aliquod intervallum pro virium reparatione, admittendum, & laudandum esse Chinæ Chinæ usum in Febris præsertim intervallatis; quin imò §. 22. *Ægris ipsis quantumque citra rationem poscentibus, in mediocri dosi, ut lædere non posset* (potest ergo ita exhiberi, ut lædere non possit) eam exhibuit cum eventu, ut fatetur, *satis felici*: id, quod verè cohæret præceptis illius, ut scilicet usus Chinæ Chinæ in Febris sit qualis est Opii ad sedandos dolores; utriusque enim remedii, ipso docente eodem §. 48., eadem esse debet, & regula oblationis, & cautio. At hoc solamen saltem, quod fatigatis *Ægris* cujuscunque conditionis, imò & foeminis ipsâ utero

uero gerentibus (quibus §. 13. non solum tuto, sed & cum beneficio asserit Chinam Chinam exhiberi) concedit, & donat Cl. Auctor, quomodo tam fidenter, tam animose Magnatibus denegat, quibus tamen dolore aliquo afflictis Opium præscriberet, quamvis, nisi cautè exhibeatur, haud neget eodem §. 48. periculum fortè subesse, *ne ex somno excitare possimus, quem obdormire volumus?* Si verò in Principibus quoque Chinam Chinam admittat, eo saltem nomine, ut tantummodo reparentur vires; cur in eundem finem, sine præcordiorum sudore, ac æstu, potio huiusmodi in dosi mediocri, quæ, ut ait ille, nequit ledere, a Medico Au'ico porrigi datà occasione non poterit, imò & in dosi nonnunquam liberaliore, ut reparentur simul vires, & periclitans salus?

(e) (*Vinum Piperis inspersum &c.*) Sano consilio abstinuit eo casu Galenus a pipere, ut qui forsitan prævidit, fore tandem longo sæculorum tractu, ut exotica *Vegetabilia*, quibus aliud analogum non sit in Europà, cuiusmodi est Piper, irrationabilia a Cl. Ramazzino declararentur, & amethodica, ut nuper vidimus §. 6. Documentum autem, quod inde trahere debet Posteritas, illud est, ut Viris Principibus ea ipsa præscribantur remedia, quæ sæpius per experientiam profuere plebejis. Imperator enim ille, Commodus nempe, intellecto Galeni effato, statim *Vinum Sabinum pipere inspersum, in vulgari gente remedium expertum, sibi laboranti adhiberi iussit; & sanitati feliciter fuit restitutus*, ipso nedum satente, sed & iisdem verbis modò relatis apertè docente Cl. Ramazzino, Orat. Jatr. argum. pag. 46.

Non omnia quidem remedia (ut nugas etiam has persequar) præsertim sumptuosiora, quæ sibi potest comparare dives, æquè potest pauper, ut facili quæcunque potest pauper, potest & dives; quæ tamen uni verè conveniunt, quæcunque ea sint, conveniunt & alteri. Profectò non hominum, sed morborum varia conditio varietatem remedium expostulat. Menti nunc subit, Virum Cl. mecum olim ritum effusum risisse, cum fortè utrique nostrum nuntiatum fuisset, Medicum quemdam afflictae Mulieri, filii sui unigeniti acerbum funus lamentanti, illudque ipsi Medico, qui morbo adstiterat, acriter exprobranti, hæc fidenter reposuisse -- *Unicum tibi hunc esse filium quare incauta non monuisti? fortassis enim aliter, aliisve remediis curationem illius peregissem* -- Sed quid, si Viri huiusmodi testimonio uteretur alicubi in suâ Dissertatione Cl. Auctor, cum cæteroqui ex veteri Patremiâ, Nunquam Paterfamilias qui semel Scurra.

(f) (*Num autem &c.*) Num inter tutissima recenseri debeat Remedium planè divinum; Antipyreticorum omnium, quot excogitavit Antiquitas, aut Chymicorum solertia conflavit, facili Princeps; Febri-fugum non arte repertum, sed a divinâ beneficentiâ concessum, ad malè natam Februm sobolem exterminandam; Sacrum Amarum ex Arbore vitæ decerptum, cui simile aliud optandum a commiseratione Numinum in res humanas, quod eadem securitate Febres verè Continuas sanare sit potis, ac istud sanat Periodicas; num, inquam, Medicamentum huiusmodi inter tutissima remedia recenseri debeat, Judicet, cui cor

cui cor sapit. Nisi fortasse tutissimorum nomine audiant hic ea solum Remedia inertia, & varia, quæ nihil agunt, quæque tantum ostentant magnificentiam, & pretium. Scilicet apud Magnates vel in ipsis remediis latet adulatio. Perniciosa profecto hujusmodi dogmata (ut univèrsim loquar) affectatæ circumspèctionis, & vigilantiz plena, quibus ad captandam Principum benevolentiam, usi sunt omni tempore Aulici præsertim Medici, non sine aliquo ipsorum quoque Principum detrimento, replevere jam superstitionibus Aulas quamplurimas: non hanc quidem, ubi decora tantum Majestatis custodia; sed excessus nullus. Nimirum communiter malè audit, quod Medicus Aulicus accedat ad morbos immediato, diuturno, intimoque contactu vix communicabiles, ut ad Febrem mali moris, Scabiem, Variolas, Morbillos, & hujusmodi; ne scilicet illæsus ipse, morbi tamen effluvia, quasi semina in vestimentis suscepta, in Aulam deportet, perinde ac si in Xenodochiis verà peste Insectorum noctu æquè, ac interdiu assidue ministraret, conviveret, ac obdormiret; cum tamen omni securitate domi suæ, & familiares, & Liberos illotis persæpe manibus contrectet, osculetur, & amplexetur innoxie: a quibus procul dubio caveret amplexibus, nisi vacuitatem aërearum hujusmodi circumspèctionum didicisset expertus. Cautela, quæ ad summum devenit subtilitatis, plerumque noxia. Hinc fit, ut in Constitutionibus Epidemicis nonnunquam grassantibus Medicus Aulicus, ut ut doctus, sed tantum ex Libris, si præscrupulositatibus hisce a morbis communibus invisendis abstineat, cum neque signa diagnostica, neque prognostica, neque remedia ipsa callere queat illius Constitutionis peculiaris, ad curandos eisdem morbos, si forte in Aulam irreperint, planè ineptus evadat, in incertum denuo Tyronem conversus. Populares morbi Magnum fecere Hippocratem, quæsitum Regibus, & Posteris admirabilem. Sed caveam, ne longè nimis ab instituto excurrat calamus.

Ut ergo ad *Remedia tutissima* redeam, si ab illorum censu excludat Peruvianum Corticem Cl. Auctor, necesse erit remediis tantum usualibus, & quotidie obviis, iis præsertim, quæ in Veterum monumentis extant, quippe tutissimis (etenim *qui veteri utuntur Vino Sapientes putat* ex Plauto) periodicas aggredi Magnatum Febres. Statim itaque in usum vocanda erunt celeberrima duo (neque enim alia peculiariter usurpari legimus a Viro Cl. in suis Operibus) & usitatissima Artis præsidia; Venæ sectio videlicet, ac Purgatio, vel horum saltem alterutrum; ut his præmissis, Specificorum dein Febrifugorum usus ab Antiquis celebratorum, quorum plurima, si arte facta sint, ex Mercurio, aut Antimonio erunt parata, minimè verò Peruviani Corticis, quippe parum tuti, sensim succedat. At bone Deus. *Tutissima erunt Remedia* in Febribus, præsertim intervallatis, Venæ sectio, & Purgatio, quæ & vires dejiciunt, & spiritus dissipant, & humores perturbant, & Venas exhauriunt, nisi summâ cautione usurpentur, ut cæteroqui a prudentibus Medicis solent usurpari; & tutus non erit debita circumspèctione adhibitus, qui vires non dejicit, qui spiritus non fatigat, qui humores non perturbat, qui Venas non exhaurit, sed ex

Cl. quoque Auctore Ægrum recreat, & instaurat Peruvianus Cortex? Id sanè non aliud est, nisi nobismetipsis effingere Spectra, & pueriles metus incutere,

Nam veluti pueri trepidant, atque omnia cæcis

In tenebris metuunt: sic nos in luce timemus

Interdum, nibilo quæ sunt metuenda magis, quàm

Quæ pueri in tenebris pavitant, fugiuntque futura.

Hæc tamen Lucretii neutiquam congruunt Viro Cl., qui aliàs minimè trepidanter Purgationi, & Venæ sectioni, utpotè remediis minùs tutis, tutissimum Peruviani Corticis anteposuit præsidium. Hic ergo ipse sibi responsionem adornet, ne præservidè forsitan quis me locutum arbitretur. Adeamus itaque rursus pag. 101. Orat. Jatrici Argumenti, & videamus, an tutius putet ille, ad Febres, quæ de *Intermittentium familiâ sunt*, curandas, uti Methodo antehac receptâ, an potiùs Peruviano Cortice. Inquit igitur de Chinâ Chinâ verba faciens; & inquit tam appositè, ut minimè tædio futurum sit, alibi transcriptum huc denuo summatim transferre: tanti enim Viri effata etiam repetita placebunt. *E singulari hujus remedii præstantiâ id beneficium fuimus assecuti, ut non ampliùs unicâ methodo Febres omnes curentur, continuato scilicet refrigerantium, & humectantium usu, tot repetitis Venæ sectionibus, tot iteratis Purgationibus, quæ humani corporis machinam potiùs infirmant, quàm confirment; sed illæ tantùm Febres, quæ de Intermittentium familiâ sunt, Pulveris exigui haustu in vino soluti, aut compressæ quiescant, aut etiam penitus aboleantur.* Num ergo inter tutissima Remedia Principibus exhibenda, in concursu cæterorum, ac præsertim Venæ Sectionis, & Purgationis, recenseri debeat, ex ipsius Cl. Auctoris decreto, *Peruvianus Cortex*, iterum Judicet, cui cor sapit.

§. 12.

EX nuperis *Ephemeridibus* hebdomadariis, pro curiosorum pabulo ad nos deferri solitis, accepimus in Regia Persona pertentatum fuisse Corticis Peruviani usum, sed non multa Medicorum laude & fortuna, in casu intermittentis febris, ut reor, cum illius non expressa fuerit mentio, fugata enim, seu sopita febris prohiberi non potuit, quin rediret, continuato licet ad prophylaxim Febrifugi usu, at id forsan pro Regiæ Majestatis beneficio accipiendum, ut febris historiam suam perfecte absol-
veret.

(En

(*Ex nuperis Ephemeridibus &c.*)

E Phemerides hebdomadarias non vacat legere : propterea quò tendant hæc spicula, obscurum mihi . Qui præcipit Corticem, repellat istum, si operæ pretium putet; si seculis, negligat . Rumores istiusmodi, re bene perspectâ plerumque vacui, Inviçissimum certè Galliarum Regem LUDOVICUM XIV. nuperrimè extinctum, & Chinâ Chinâ, ut fertur, valde familiariter utentem dum viveret, neutiquam terruere .

§. 13.

TUtiorem ergo usum habet hoc antifebrile in populari gente, (*a*) *quæ ex manuariis operibus* vivit, quales sunt Artifices continuis laboribus exerciti, quibus cum non vacet diu in lectulis ægrotare, suam si velint alere familiam, propinare licet potionem hanc febrifugam, (*b*) *etiam ab initio*, paucis præmissis, ad consuetos enim labores redeundo, congestos humores, & si quid noxæ Febrifugum affixerit, sudore discutiunt . Hoc itidem dicendum de Mulieribus operosis, quales sunt, quæ servili opere sunt addictæ, uti lotrices, textrices, & aliæ huiuscemodi. (*c*) *Gravidis* quoque mulieribus, sicubi à febre tertiana, seu quartana corripiantur, facta aliqua levi purgatione, scilicet etiam V. S. lubenter remedium hoc præscribi poterit, & cum beneficio, præsertim in postremis graviditatis Mensibus, prævalet enim metus, ne concussio illa, quæ in febribus periodicis, & præsertim quartanis contingit, fœtum cum Matris periculo possit excutere, quod si ex China China præjudicium aliquod subsequi posset, remedio futuram uterinam proluviam, quæ partum consequitur.

(*a*) (*Quæ ex manuariis operibus &c.*)

Postquam per varios Virorum, & Mulierum ordines vagatus est Cl. Auctor, nondum quemquam Cortici Peruviano impunè potando aptum dignoscens, reperit tandem ex infimâ Plebe nonnullos, in quibus ille tutiorem usum possit habere, in iis nempe, *qui ex manuariis operibus victitant* . Mirum profectò, quòd Viri Cl. animadversiones subterfugerit passim obvia Gens Recutita; cum nescio

quid peculiare inest huic populo, sive victum consideremus, sive genus ipsum Vitæ, in his activæ, in illis sedentariæ, & plerumque citra manuarii operis exercitium. Id si fortè addidisset, ut faciliè poterat, non aliud desuisset in posterum ad complendos Annales, nisi tandem investigare, quid præstet hoc Antifebrile in Ægyptiis apud nos identidem irrequieto pede circumvagantibus.

(b) (*Etiā ab initio &c.*) Scrupulosissimus alibi Cl. Auctor, hoc tamen loco Peruviano Cortici præter institutum favens, Quæstionem non parvi ponderis duobus tantum verbis liberaliter absolvit: quam quæstionem, agens ego de vulgaribus Intermittentibus, toto ferme Capite 8. Libri primi; agens verò de Subcontinuis in celerem malignitatem pronis, toto pariter Capite 5. Libri quarti nonnisi hæsitanter sum ausus resolvere; nempe, *An in huiusmodi Febrium principio Chinam Chinam liceat exhibere*. Certè hic videtur oblitus noster Auctor eorum, quæ paulò ante sancivit §. 8. ad leges *sanioris* Methodi suæ: cumque illi antea Culices hæssissent in Cribro, modò Camelum illinc *transmitti* faciliè patitur. Cum enim ibidem docuerit, præscribendam esse Chinam Chinam *ad drachmam unam, vel duas* in Febribus, tunc solum *quando nimis protractæ* Ægros fatigant, *ut aliquot dierum induciis impetratis, Æger recreetur, non sine spe, imò cum certitudine Febrem redituram*: modò recedens a lege, quam posuit, vult, Plebem, *quæ ex manuariis operibus vivit, cuiusmodi sunt Artifices, quibus non vacat diu in lectulis agrotare, curari posse propinatâ porione febrifugâ Peruviani Corticis, etiā ab initio morbi, suam ut possint alere familiam*. Sed nisi statim post Febrem unâ, vel alterâ Corticis drachmâ suppressam, incerto pede, nutante gressu, e lectulis ipsis ad Officinas migrent (quod difficile, ac periculosum simul) post aliquot autem dies pro voto Viri Cl. revertatur Febri, ad consuetos profectò labores non admodum festinanter redibunt. Si verò tempestivè redeant, totque, & tanta, quæ ex huiusce Febrifugi usu secundum Virum Cl. imminet pericula, ut *Cachexiæ, Obstructiones, & Hydropes*, avertuntur tam faciliè mediantibus laboribus, & exercitiis, ad quæ ipsimet denuo redeunt Artifices; cur non poterit idem effectus obtineri, si post propinatum idem Febrifugum, & Febrem depulsam, Civibus quoque, Nobilibus, & Principibus, lusum Pilæ, Choreas, Equitationem, Venationem &c. auctoritate Artis imperemus? Hos puto labores, tanto etiā pensatos sænore, multò libentiùs subibunt Potentes, quàm diros, & diurnos labores Febrium. Nec cæteroqui putarim expedire absolutè, quod avidis forsàn, si qui sint, expediret Pharmacopolis, Febres nempe Divitum diutiùs durare, quàm Pauperum, ut illis scilicet *annus fiat quæstuosior*.

(c) (*Gravidis &c.*) Facile quoque se præbet Cl. Auctor in exhibendo Gravidis Mulieribus Peruviano Cortice; & quidem rectè: atque adhuc rectiùs, si absque præviâ saltem *Purgatione* exhiberet. Sed hic insurgit difficultas non contemnenda (fatum nempe quoddam illius est, ut in contradictionem aliquam vel dicti, vel facti adeò frequenter impingat) si enim ex unâ parte China China *possit præ-*
sertim

fertim, ut ait, *gestationis mensibus offeratur*; *babeat autem ex aliâ parte eadem Quinquina facultatem figentem*, ut ille §. 41. *pro re certâ supponit*, motumque sanguinis compescat, fluida quæque in nostris corporibus cogat, omnesque evacuationes per se, & non per accidens *supprimat*; quâ ratione *præjudicio*, quod ex *Chinâ Chinâ* subsequi posset, *futura erit remedio*, ut hic asseritur, *uterina proluvies*, quæ partum amplius (hoc Febrifugo humores quosque *figente*, & qualvis evacuationes *supprimente*) non poterit consequi? Heu quot in Scopulos agimur, cum a cognitâ nobis veritate sponte deflectimus!

§. 14.

CUM autem varia, ac diversa sint hominum temperamenta, & corporis habitus, varios, ac diversos effectus operatur China China. (a) *In temperamentis melancholicis* graviores noxas parere observavi, humor enim atrabilaris ferox est, nec tam facile auscultat remedio febrifugo, licet ab initio primarius usus Chinæ Chinæ in febribus quartanis sibi famam, & nomen compararit, aut si paululum febrem infringat, non multo post ferocior caput exerat. (b) *In temperamento quoque pituitoso* suspectus est Chinæ Chinæ usus, & quamvis paroxysmi febriles in febribus spuriiis post longum usum Chinæ Chinæ conquiescant, prolixior est restitutio ad priorem sanitatis statum, crassi enim & pituitosi humores post hujusce remedii usum fixiores fiunt, & minus diffilabiles; homines corpulentos, & præpingues sensim cachecticos factos ex usu hujus febrigugi, ac tandem (c) *longum post tempus* obiiisse observavi, (d) *licet aliæ culparentur causæ*.

(a) (In Temperamentis Melancholicis &c.) **Q**UOD de Temperamentorum diversitate, de humoris Atrabilaris ferociâ &c. profert hic, & in subsequentibus prolaturus est Cl. Auctor, eâ præsertim, quâ utitur malè sonante Recentiorum auribus se explicandi formâ, ejus dignitatis ratione habitâ dictum nollem: sic enim loqui Medici eo vix tempore consueverunt, quo illis barba femoralibus erat prolixior,

Atque supercilio brevior coma ———

Jamque mihi videor quempiam audire a Viro Cl., vel a superstite saltem illius Minervâ sciscitantem, cujusnam speciei, aut differentię sit
ferox

ferox iste humor atrabilaris; an scilicet ex Melancholiâ naturali putrefactâ, & exustâ, an ex flavâ bile torrefactâ, & in cinerem redactâ progenitus, postquam ei placuit per obsoleta hæc nomina, quasi per imaginaria quædam Veterum formidamina terrere ignarum vulgus. Ego verò, qui hujusmodi nomenclaturam retinui in Febribus, Atrabilari- bus a me vocitatis, significatione licet longè diversâ, ut scilicet solis Antiquiorum terminis me accommodarem, non rei, quemadmodum & terminis, & ipsi rei fictitiæ hic se accommodat Cl. Auctor; ego in- quam, datis illi omnibus hisce commentis, sciscitarer potius quid in- telligat, aut ab aliis velit intelligi per hæc, quæ in præsentî Paragra- pho, & alibi scripsit idem Vir Cl.; fateor enim, me ab hoc Labyrintho nescire tam facîle memet ipsum extricare. Nimirum inquit ille, In Temperamento Melancholico Chinam Chinam graviores, & alibi noxas parere, quia humor atrabilaris (qui pro causâ Quartanæ Febris ma- nifestè hic astruitur) ferox est, nec tam facîle auscultat remedio Febrifugo, licet ab initio primarius usus illius in Febribus Quartanis sibi famam, & nomen compararit: aut si paululum Febrem infringat, illa tamen non multò post ferocior caput exerit.

Tot contradictiones propemodum quot syllabas continet hæc Viri Cl. brevis assertio. Primò namque per hanc apertè supponit ille cum Antiquis, ut annotavimus, fictitium humorem illum atrabilem, in corpore universo prædominantem, esse Causam Quartanæ Febris. At §. 46. statuit omnino, secundùm Ettmullerum, aliosque Recentiores, *Febres Intermittentes pendere a salso-acido Fermento existente intrâ ventriculum*. An fortè intelligendus etiamnum per hoc Fermentum humor atrabilaris, aut melancholicus per vas breve a Liene ad Stoma- chum inverso motu transmissus? Nugæ, Somnia. Secundò clarè as- serit, Chinam Chinam noxas parere in casibus supra recensitis, eò quòd *idem humor atrabilaris non facîle auscultat remedio Febrifugo*, quasi Quartanæ Febres consuescant eludere actionem Peruviani Corti- cis; cum tamen sit vel ipsis Mulierculis notum, eas de more hujus- modi remedio perpetuò vinci, ac edomari. Septem ego Ægrotos (nec enim invisi plures) Quartanâ laborantes prægressâ Hyeme felicissimè curavi solius Corticis ope, quorum duos tantum Febris rursus corri- puit, priusquam planè dimitteret, reliquis statim perfectè convalescen- tibus, robustis, ac pinguioribus redditis: quos inter peculiari mentione dignus est Co: Johannes Andreas Valentinus, e citrino, ferè dixerim, Sceletò in carnosum paulo post, & benè coloratum Athletam conver- sus. Sed demus, humorem atrabilem, qui pro causâ Quartanæ hic habetur a Viro Cl., verè *non auscultare remedio Febrifugo*. An pro- inde dicetur ab eo noxam parere ipsum Febrifugum? Nonne §. 40., & 41. illi tribuit Auctor Cl. *facultatem figentem*, quâ tot noxas ibi- dem inferre dicitur? Quam ergo noxam inferet, ubi humor, qui figi deberet, *eidem non auscultat*? Insuper si hoc ipsum *non auscultare Fe- brifugo* in boris habetur §. 16., ubi tutior asseritur illius usus in Tem- peramentis, & Febribus biliosis, præcisè per hoc, quòd *biliosus humor non se patiatur adstringi vinculis ejusdem Febrifugi*; cur in malis ha- bebitur,

bebitur, quòd iisdem vinculis non se patiatur adstringi humor atrabilaris in Febribus atrabilibus? Tertiò tandem concludit Vir Cl., noxam graviolem inferri a Peruviano Cortice, quia *etiamsi paululum Febrem infringat, ea nihilominus non multò post ferocior caput exerat*. Ast si de *simplici* Febris reditu sit sermo, nonne ex §. 25. *Optandum esset, ut Febris in apertam flammam erumperet, postquam Ager ad aliquot dies silente Febre roboris aliquantum reportasset, nam reditus Febris remediis loco esset?* Et ex §. 27. nonne *Medici a Chinâ Chinâ eluduntur interdum, Febre ampliùs non redeunte?* Si verò sit sermo de reditu ipsius Febris, sed *fortiore*, velut de graviore noxâ, nonne ex ipsâ nuncupatoriâ Epistolâ lit. d. *Sæpe Medico in votis est Febrem repetere, sed fortiolem, ut tollantur noxæ, quas China China ob Febris extinctionem invexit?* Et §. 27. nuper citato, nonne *Rem feliciùs cessisse annotavit, quibus Febris denuo caput erexit etiam ferocior, quàm quibus Febris visa est prorsus extincta, & oblitterata, seu parva subsecuta?* Infelix China China, quid tibi agendum, *sananti, & non sananti* æquè rejectæ, *redeuntibus, & non redeuntibus* Febribus, iisque vel *levibus, vel ferocibus* æquè proscriptæ?

(b) (*In Temperamento quoquè pituitoso &c.*) Hic quoquè loquendo de Temperamento pituitoso, Febres statim spurias in medium adducit Cl. Auctor, quasi ab humore *pituitoso, & crasso* pendentes, non verò a *Salso-acido Fermento Ventriculi*, ut ex professo autumat §. 46. Confundit pariter & hic, unumque, & eundem efficit humorem in Temperamento prædominantem, & humorem Febres Intermittentes producentem; cuiuslibet nimirum Temperamento suam Febrim correspondentem assignans, & cuiuslibet Febri, Antiquorum more, suum humorem: quæ omnia jam sunt e Scholis exhibita, & explosa. Hisce tenebris involutus, mirum profectò, quàm clarè introspiciat Causas physicas effectuum, quos nondum in rerum naturâ observavit quisquam, dum rationes omnium malorum assignat, quorum nulla in pituitosis Temperamentis, aut Febribus comperiunt alii a Chinâ Chinâ illatorum. Sed audiamus, quæ probationis loco in sequentibus est allaturus.

(c) (*Longum post tempus &c.*) Longum post tempus obeunt & Pingues, & Macilenti, obeuntque Chinâ Chinâ curati, & non curati, Medicis utentes, & non utentes. Fieri verò *Cachecticos ex usu huiusce Febrifugi* eisdem *Præpingues, & Corpulentos homines*, mihi certè non observatum; potiùs enim oppositum compertum habui. Et ne videar gratis refellere quod planè gratis asseritur, verè præpingues, ac corulentos homines, tam Mares, quàm Fœminas, plurimis retro annis Chinâ Chinâ curatos, curatasve, *cum facili restitutione ad priorem sanitatis statum*, & in hanc usque diem inculpatâ valetudine utentes, vide Lector in Therapeutice meâ pag. 166. historîâ 3. pag. 171. hist. 7. pag. 421. hist. 14. pag. 433. hist. 3. pag. 437. hist. 5. pag. 442. hist. 7. pag. 444. hist. 9. pag. 473. hist. 1. &c. Adde recens curatos ope Corticis, & quidem de Virâ quàm maximè periclitantes (numerus enim pinguium Hominum ex vulgaribus Intermittentibus felicissimè sanatorum quis meminit?) corpulentos, ac ætate provectos, D. D. Johannem Baptistam

stam de Carandinis, Paulum Æmilium de Bignardis, & Antonium de Zanellis, Viros huic Urbi plurimis nominibus notos: quos omnes, ut & alios supra recensitos, ferme quotidie sanos, ac robustos intueor; potestque intueri, & audire quilibet alius, cui grave non sit solutionem oppositionis Viri Cl. ex vivâ illorum voce repetere. Quod si eos, qui maturo jam Fato decesserunt e vivis, memorare liceret, pinguiissimus certè omnium hujus Urbis erat Æger pag. 184. historiâ 16. descriptus, annoque 1678. (curante illum Præceptore meo colendæ memoriæ) per accidens Chinâ Chinâ oblata servatus: pinguisque pariter, ac corpulenta erat Ægra octogenaria pag. 480. historiâ 4. relatâ. Sed hos, aliosque omnes, etsi vel longævum simpliciter, vel diutinum ab epotâ Chinâ Chinâ vitæ stadium emensos, *tandem longum post tempus obituros*, jam divinavit Cl. Auctor.

(d) (*Licet aliæ &c.*) Quicumque dicantur esse *præpingues* isti homines innominati (quorum nempe saltem nomen a Viro Cl. indicatum optassem, quemadmodum nomina simul & historias Sanatorum ipse indicavi, tum in Therapeut., tum in hisce Responsionibus meis) quicumque inquam esse dicantur imaginarii isti Ægrotantes, indefinitâ tantum, & cuique arbitrariâ hic enuntiatione prolati, qui *ex usu hujus febrifugi sensim cachectici facti, longum post tempus obierint*, posito quod illius infortunii *aliæ, ut inquit, culparentur Causæ*, unde habet Cl. Auctor, certè culpandam fuisse *longum* illud *post tempus* Chinam Chinam, minimè verò causas easdem forsitan evidentes? Si ab ingurgitatione fructuum horariorum succedat Diarrhæa, num culpandum potiùs, quàm fructus recens comesti, epotum ter, aut quater ante biennium, vel triennium Cocolate? Ita & qui moritur *longo* post Chinam Chinam assumptam *tempore*, aliis licet existentibus proximis interitus causis, anne ob eam olim cum juvamine assumptam mortuus dicendus erit, quasi hoc Pharmacum sit Pomum Adami, quo cætere qui non deglutito homines sint æviterni?

S. 15.

(a) **N**on paucos hic memorare possem Mutinæ mihi observatos, in quibus hanc principalem causam credidi extinctam fuisse intempestive febrem; (b) *verum noxa* hujus Febrifugi tanto perniciosior est, quanto occultior, cum enim ægri ab illius usu, non autem Naturæ beneficio evaluerint, si postea post aliquod tempus in morbos recidant, creditur à Medicis ab aliis causis prognatum morbum.

(a) (Non

(a) (*Non paucos &c.*)

Non paucos Mutinæ sibi observatos, quos memorare posset, non memorat Vir Cl., & quidem consultè; nam quos alicubi memorat, non raro illum juvisset subticuisse, ut in decursu videbimus. Quod si nomina supprimat, eò quod fuerint ab ipso *portionati*, tunc forsan cum *Chinam Chinam habuit in magno pretio*, ut supra §. 3., *affectuque suo in eam nimis effusè ferebatur*, ut infra §. 18, sintque idcirco de eorum numero, pro quorum curatione *illum pœnituerit, hoc remedio se usum fuisse*, ut §. 27., sciat, Chinam Chinam fuisse infontem, & suo munere bene functam, dum Febrem sustulit; ipsum autem errasse in præscriptione, si malorum *hanc principalem causam credidit, extinctam fuisse intempestivè Febrem*; quod idem est ac dicere, oblatam fuisse *intempestivè* Chinam Chinam. Sed hoc perperam patratum quis negat? His non obstantibus, ego Febrifugum hoc a Barbitonforibus, Pharmacopolis, imò & Medicis haud multum circumspectis, non semel minus opportunè (ut mihi tunc visum) sine ullâ, neque tum, neque mox subortâ noxâ, oblatum novi; cum videlicet Fermentum Febrile, utut præmaturè forsitan, & ut ita dicam in statu suæ cruditatis a Febrifugo absorptum, subinde tamen potuit expelli, aut discuti, priusquam rursus exaltaretur: quemadmodum probabiliter, & quidem facilius, vel expellitur, vel discutitur, vel perfectè subigitur, cum tempestivè offertur idem Remedium. Nihilominus illud ego semper inopportunè saltem usurpatum suspicor, idque ipsum in Opere meo profero ubique; quotiescunque vel vitæ imminens, certumque periculum non adit, ut in Febribus *Intermittentibus Perniciosiss*, vel probabilissimum, ut in *Subcontinuis Malignantibus*, vel denique nisi corruptivæ naturæ indicia certa sint in *Vulgaribus Intermittentibus*; quas ut plurimum, nisi valdè diuturnæ fuerint, pro *Depurativis* habeo, vel tales nonnunquam evasuras spero. Quod ad hanc ergo intempestivam Febris extinctionem, ne actum agam, me refero ad ea, quæ supra dixi in Animadversionibus ad Epistolam Nuncupatoriam, lit. d., & in Responsionibus ad §. x. pariter lit. d., & alibi.

(b) (*Verùm noxa &c.*) Noxa hujus Febrifugi, iterum repeto, nulla est; ex se enim Febrem submovet, quod ex se pariter bonum. Si malum aliquod nonnunquam sit subsecutum (quod non repugnat) ob tempus inopportunum, quo Febris *præmaturè* suppressa fuerit, expectanda erat opportunitas oblationis, nullaque fuisset *noxa* Febrifugi, quamvis eadem fuisset illius actio in corpus Ægrotantis. Sed jam æquivocatio isthæc pluries sublata, eò turpior est, quod patentior, & crebrior. Cum verò ex istiusmodi æquivocationis repetito abusu gratis omnino affigatur Chinæ Chinæ beneficæ qualitas quædam *perniciosa*, ratione cujus in contextu impuratur illi quilibet *novus morbus ab aliis causis, longè postquam ejus beneficio Ægri evaluerint, prognatus*: adeoque cum a Cl. Auctore sustineatur mordicè, cavendum esse ab eadem Chinâ Chinâ, statim licet juvante, quippe tractu temporis nociturâ; æquè gratis quis posset asserere, tum quod Sarlæ parillæ V. G. insit *occulta noxa*, quâ homini in Febrem, aliumve morbum delapso, de-

trimentum attulerit, postquam hic *ab illius usu, non autem Naturæ beneficio evaluerit* a Lue Celticâ; tum quod veneno cuiusvis vis Insit balsamica, postquam eo per sua Antidota tempestivè debellato, prosperam nonnemo valetudinem fuerit subinde fortitus. Ut ergo ad Chinam Chinam redeam: *Proba est*, dicam, *materia, si probus illam adhibeat Artifex.*

§. 16.

(a) **I**N temperamento bilioso securior forsân Peruviani Febrifugi usus, bilis enim humor subtilis, & facilis motus, non tam arctis vinculis adstringi se patitur, ut propriis viribus se non expediat. (b) *Tempus quoque, regiones, & annorum constitutiones observandæ; æstivo tempore felicius, seu minori damno exhibetur hoc remedium, & sub finem Autumni, hyemali parum fausto successu, per totam enim hyemem fatigantur ægri, nec nisi ad primum veris accessum liberantur. Hoc idem evenit in regionibus humidis, ubi aer crassus, & humidus, magis, quàm in siccis quæ puriori aere gaudent, quales sunt Civitates Montibus proximæ, sive Montanæ.*

(a) (In Temperamento bilioso &c.) **R**editum facimus ad consuetas contradictiones, seu potiùs ab iisdem nunquam recedimus. *In temperamento bilioso securior reputatur a Cl. Auctore Peruviani Febrifugi usus, quia bilis ab eo non tam arctis vinculis adstringi se patitur, ut propriis viribus se non expediat.* Hic ergo bilis supponitur Causa Febris alicujus Intermittentis, puta Tertianæ, cum tamen §. 46. hujusmodi opinio ab eo rejiciatur his verbis — *Neque novum Intermittentes Febres Æstate pervagantes pendere a Salso-acido Fermento, licet ut plurimum opinio sit, a luxuriante bile progigni.* Sed pergamus. Cur quæso modò tutum est, quod humor biliosus *non sinat se adstringi vinculis Chinæ Chinæ*, si noxium nuper erat §. 14., quod iisdem vinculis se adstringi non sineret, seu quod hujusmodi *Febrifugo non auscultaret* humor Atrabilis? Forsân quia bonum est, flavam bilem non figi, Febrimque ab eâ pendentem minimè infringi? At malum erat, interque *noxas Corticis graviore* numerabatur, non figi bilem atram, nec infringi Febrim ab eâ pendentem. An denique tutius est modò, *ut propriis viribus se expediat* febrilis humor, quia ex §. 25. & 27. *optandus est remediî loco reductus Febris a Chinâ Chinâ fugatæ; imò reductus Febris fortioris, ac ferocioris, ut ex eodem §. 27., & ex ipsâ nuncupatoriâ* Epistolâ?

Epistolâ ? At nulla major noxa recensetur §. 14. a Peruviano Cortice illata, quàm quòd Febris paululum enervata, aut ad aliquod tempus depulsa, *denudò ferocior exerat caput*. Quidnam igitur inter hæc omnia bonum est, quidnam malum? Certè tota hæc Dissertatio nonnisi acervus contradictionum videtur.

(b) (*Tempus quoquè &c.*) Expectabam hoc insuper, ut scilicet dilucidaretur a Viro Cl., an tutius sit exhibere Peruvianum Corticem crescente, an decrescente Lunâ, die Martis, an die Veneris &c. Sed non vacat ampliùs minutiora hæc, futilia, & vana singillatim persequi. Et quoniam adversùs auctoritatem illius haud satis videntur posse experimenta mea, meæque ratiunculæ, illam demum pro me refellat, deleatque æqualis auctoritas. Ex ipso itaque tandem Bove lora sumamus. Idem nempe Vir. Cl. unâ Periodo suâ sibi responsum faciat: pensetque prolixiores, quæ occurrerent animadversiones, repetita quidem, sed pressior illius confessio, tum paulò supra, tum in notæ jam *Collationis* textibus etiam allata literis E. F. G., videlicet. *Peruvianus Cortex nobis a diviniâ beneficentiâ munus concessum, in qualibet Regione, quocunque anni tempore, ætate, sexu, temperamento, Febres saltem recurrentes, atque intervallatas fugat, & exterminat*. Ita ante sexennium Cl. Ramazzinus

Ipse sibi Judex, & Reus ipse sibi.

§. 17.

Curiosum porro est quod in Constitutionibus meis Mutinensibus annotavi, nam cum anno 1690. in austruina, & pluviosa tempestate à veris principio per totam æstatem campestris regio infra Mutinam Padum versus aquis exundaret, quam ob causam pessum ivere fruges cujuscunque generis, Rustici fere omnes eodem tempore ex tertianis febribus intermittentibus decumbebant, observatum est in illis, quibus fuit administrata China China, infelicitè cessisse illius usum, tardius enim convalescere, quàm ii qui soli Naturæ negotio commissio multo citius ad Agrorum culturam rediere; sequenti vero anno vagante urbana Epidemia tertianarum febrium in constitutione valde sicca, & ætate præfervida, Cortex Peruvianus in usum adhibitus, honorem, & famam, quam priori anno amiserat, visus est recuperasse.

(Curiosum porro &c.)

HUic Paragrapho, partim pro usu Chinæ, partim pro illius omissione militanti, non aliud reponam, nisi quoddam Autumnali tempestate anni 1714. nuper elapsi, inter omnes, quas meminerim, summè pluviosâ, vixque integram ob id seminum, segetumve sationem permittente, æquè felicem, & æquè certum illius usum comperi (eam siquidem ad multiplicis generis Febres sæpius præscripsi) ac quavis siccâ, & sudâ tempestate. Quoddam si in *Rusticis* anno 1690. observavit oppositum Cl. Auctor; me vel tunc hujusmodi diversitatem, saltem in *Civibus*, non observasse sum conscius: quemadmodum plura alia, quæ de Constitutionibus eorum temporum ipse conscripsit, haud semper cohæsisse memini observationibus meis, etsi præ multitudine Ægrotantium, quos invisebam quotidie (*Urbi nota loquor*) longè major mihi, quàm illi obtigerit opportunitas dispiciendi, quæ generaliter, quæ peculiariter in iis morbis acciderent. Profectò hujusce Febrifugi actionem semper ego uniformem deprehendi; efficacem scilicet semper in iis omnibus febribus, in quibus revera convenit; in iis, in quibus non convenit, semper inefficacem. Qui propterea nullos unquam Medicos audire consuevi dicentes -- *Hoc anno longè melius, ac prægressis purgat Senna, aperit Chalybs, Alchermes roborat, attenuat Salsa*, rideo quoties eorum nonnullos audio identidem exclamantes -- *Verè hoc anno mirabilis est Peruvianus Cortex, proficiusque longè magis, ac annis elapsis*; hujusmodi enim assertio, ex observatâ forsitan illis eventus diversitate procedens, infirmam, & cæspitantem eorum praxim accusat; quippe quæ ex eo solùm oritur, quoddam cum satis non distinguant ab invicem febres Cortice curabiles ab aliis Cortice non curabilibus, aliquam tamen vicissim similitudinem allucinationum Matrem habentibus; quotiescunque regnant universaliter febres Cortici suapte naturâ obsequentes, alius verò generis ferè nullæ, in earum medelam uno Cortice indiscriminatim adhibito fortuito impingunt, & remedium eo anno *Mirabile* prædicant; quoties verò diversæ intrinsecus inter se se febres vagantur, aliquam licet symboleitatem primo aspectu præ se ferentes, easque omnes finè delectu curare satagunt eodem Febrifugo, res male cadit, & Chinam Chinam eo anno ut *Maleficam*, vel saltem sæpius *Inutilem*, summâ quidem injuriâ, criminantur: haud secus ac olim Vetula cæcutiens fortuito casum passa, suæ domus, non sui visus obscuritatem excrebatur.

§. 18.

Observationes istæ quas memoravi, (a) *multorum annorum* sunt fructus, & longævitatæ à Divina Beneficentia mihi concessæ; hæc affectum; quo à principio in Peruvianum Corticem nimis effuse ferebar, paulatim attemperarunt, & varium, ac suspensum in hujus reme-
dii ad-

dii administratione reddidere; summatim igitur hoc Febrifugi genus apud me tanti non est pro febribus intermittentibus curandis, (b) *ut Medicina* æque bene hoc præsidii genere carere non posset, (c) & *Veteram Febris* fugis, quæ si non tam cito, tutius tamen operantur, febrilem causam extenuando, (d) & *sensim exantiblando*, non posset esse contenta, (e) *qui veteri utuntur vino sapientes* puto, agebat Plautus in Cassina.

(a) (*Multorum annorum &c.*) **Q**Uot annorum sint fructus singulatiim quatuor opiniones alternè oppositæ, quæ Cl. Auctorem *varium*, ac inconstantem reddidere in *administratione Peruviani Corticis*, ostendit supputatio a me facta §. 3.; ex quâ inferitur apertè, consulam hanc, & indigestam observationum Chinæ Chinæ insensarum reminiscenciam (nullas enim, aut ferè nullas recentes tam brevi, sibi que tam inopportuno tempore potuit ille instituire) initium sumpsisse ab editione Tractatus mei, paucorumque proinde mensium sobolem planè abortivam fuisse. Etenim si anno 1712. de Contagiosa agens ille Boum Epidemiâ argumentum ipsum meum, ex præmissâ ejusdem Tractatus Synopsi meâ elucescens, sibi ferme adoptavit, ut patet ex Textu in *Collatione* transcripto lit. H.; edito autem immediatè post a me anno eodem 1712. ipso Tractatu, tam repentè sententiam mutavit, ut subsequente statim anno 1713. Dissertationem hanc Criticam e diametro oppositam scripserit (quod deducitur ex Paragrapho 47., obitum Comitis Torricini, qui eo ipso tempore contigit, connotante, quamvis in annum 1714. protracta fuerit ejusdem Dissertationis editio) satis constat, fallacium hujusmodi observationum reminiscenciam paucorum tantummodo mensium, non *multorum annorum fructum* extitisse, oblitteratâ illico penitus, vel saltem neglectâ favorabilium omnium, quæ antea scripserat, memoriâ. Nisi hanc Camarinam movisset Vir Cl., neque ego in damna illius movissem fortassis. *Suo igitur ipsius indicio periit Sorex.*

(b) (*Ut Medicina &c.*) Medicina olim carens hoc præsidii genere, Tertianas Perniciosas, atque lethales a Mercato descriptas non sanabat, quamvis innumera tentaret remedia: hodie felicissimè sanat, etiam rebus in præceps ruentibus; sitque testis Urbs Mutinensis tota. *Æque bene ergo hoc præsidii genere Medicina carere non posset.* Sed asserta mea Cl. Auctori nequaquam probantur: etenim inquit ille infra §. 33. *Antequam Chinæ Chinæ nomen innotesceret, hujusmodi portenta viscebantur, ut in incerto esset, num Medicamentorum, an Fortune beneficio Egri convalescerent.* Probata igitur erunt mihi asserta illius, eaque præsertim, quæ in Tertiâ Oratione Jatrici Argumenti prostant a pag. 101. usque ad 105.; quorum plurima transcripta cum sunt in *Collatione* Textuum illius Chinæ Chinæ favorabilium, præsertim

tim literâ C., literâ I., & literis K. L. M.; idcirco ad evitandam prolixitatem, ea hic omittere satius duxi, atque illuc Lectorem relegare.

Hunc tamen insuper rogatum velim, ut Textum appositum novissimè, tum §. 5., tum in fine §. 11., rursus adire non renuat, ubi ait Vir Cl. -- *E singulari hujus remediti præstantiâ, id beneficii sumus assecuti &c.* Ex his enim omnibus conjiciet, illum nova, quæ hodie cernimus Medicinæ incrementa, novosque progressus in explorandis Februm, præsertim Intermittentium Causis, & instituendâ meliori earum curatione, uni inventioni auspiciatissimæ Peruviani Corticis adscripsisse: & quasi eo reperto multa quidem, sed non adhuc omnia expleta sint Medicinæ vota, simile aliud insuper remedium ad Febres Continuas, pro ejusdem Medicinæ complemento, a Numinibus implorantem videbit. Quibus equidem tam manifestè, ac per extensum ab eodem prolatis, decernet facilè quilibet cohærenter, *Hoc Febrifugi genus apud ipsum potius tanti fuisse pro Febris Intermittentibus curandis, ut Medicina æquè bene hoc præsidii genere carere non posset.* At reponet ille fortassis, tunc istud Febrifugum, anno videlicet 1708. apud ipsum tanti fuisse; modò tanti non esse. Videamus ergo quanti saltem apud eum etiamnum sit. Afferit ille §. 48. hujusce nuperæ Dissertationis, *Admittendum, & laudandum esse Chinæ Chinæ usum, ad obtinendum aliquod intervallum pro virium reparatione*: afferit §. 22., *Corticem Peruvianum in Febris Intermittentibus revera aliquid posse, quia paroxysmos sistit per aliquot dies, atque interdum etiam omninò, ut ampliùs non redeant*: asseruitque supra §. 4., *Admirandum esse, quomodo ad exiguum pulvisculum Peruviani Corticis, quomodocunque exhibitum, Febris Periodicæ furor conquiescat, interdum etiam extinguatur; quod de quocunque alio remedio pharmaceutico non tam facilitè observatur, quod sciat.* Hæc sunt effata Cl. Auctoris anni 1714., quæ in hac ipsâ Criticâ illius Dissertatione leguntur. Quomodo ergo Medicina, quæ, ipso fatente, tot habet ab hoc uno Febrifugo, & quæ nullum aliud habet remedium pharmaceuticum, de quo quid simile observetur, quod sciat, æquè bene hoc præsidii genere carere posset?

(c) (Et Veterum Febrifugis &c.) De Peruviano Cortice, quem modò Veterum Febrifugis postponit immeritò, sic olim exclamavit Cl. Ramazzinus, ut in *Collatione* Textuum lit. D. *Quot seculis desudarunt Artis Primores, ut Febrifugum aliquod reperirent, aut arte conflarent? Modo è Peruvianâ Regione Cortex ad nos defertur, divinum planè remedium ad malè natam Februm sobolem exterminandam.* Eundem Corticem aliàs appellavit ille, ut in citatâ *Collatione* lit. B., *Antipyreticorum omnium, quotquot excogitavit Antiquitas, & Chymicorum solertia conflavit, facile Principem.* Tandemque de eodem cum Veterum Febrifugis comparato hæc protulit, ut in eadem *Collatione* lit. E. F. G. *Quàm diu a peritioribus Artis Magistris insudatum est ad Febrifugum aliquod conflandum, ex triplici Regno materiâ petitâ? At omnes hæcenus illorum labores frustrante diligentia in irritum cessere; & si aliquod Antipyreticum in illorum monumentis extat, nonnisi sub Grypho descriptum legitur, ut Delio Natatore opus sit, si Mens Auctoris sincerè habent-*

habenda sit. Solus Peruvianus Cortex &c. Hujuscemodi ergo Febrifugis diu, sed frustra quæsitis a Peritiorum, Antiquiorumque Magistrorum Artis industriâ, sine Peruviano Cortice, qui *Solus*, ipso docente, Febres fugare, & exterminare perhibetur, *Medicina posset esse contenta?* Illis, illis ergo in Chinæ Chinæ dedecus oportebat curare Puellas Patavinas §. 9. ab Auctore visas, nec tamen sanatas, Nobilemque Virginem ab eodem pariter §. 26. infra descriptam, solique tempori, & domui paternæ medicatrici commissam.

(d) (*Et sensim exantlando &c.*) Profectò *sensim*: & adeò *sensim*, ut ad biennium sæpius protrahatur in Quartanis iita Causæ febrilis extenuatio, Veterum Febrifugis, quæcunque in usum revocata fuerint, facile adscripta a Cl. Auctore, tantà quidem fiduciâ, ac si *recens ab Academiâ venerit*, praximque medicam nunquam exercuerit. Contra, non raro *valere jussis* illiusmodi *Febrifugis*, ubi simul quis renuat uti Peruviano Cortice, intra quatuor, plus minùs, menses solet contingere plurium Quartanarum spontanea solutio. Saltem *unum* ex tot Veterum Antipyreticis, cui magis fidat, indicasset Cl. Auctor, ut factò experimento, & asserti tam utilis veritate detectâ, *tutius* istiusmodi Remedium, Chinâ Chinâ sepositâ, totis ulnis possemus amplecti. *Sed isthac* (ut infra ipsemet inquit) *apud mulieres, & imperitam plebeculam locum habent, non apud eos, qui sapiunt.*

(e) (*Qui veteri &c.*) Sapienter admodum in commendationem Febrifugorum a Veteribus usurpatorum, subdit Cl. Auctor effatum Plauti -- *Qui veteri utuntur Vino, sapientes puto* -- Desideratur tantummodo commentarium, quod in Orat. Jatr. Argum. pag. 183. huic ipsi Textui addendum censuit idem Cl. Ramazzinus, quod sic habet -- *Qui veteri vino utuntur sapientes puto, agebat Comicus; rectè quidem, nisi tamen Vinum in vappam, seu acorem transferit. Non minus tamen sapientes judicandi, qui recentì utuntur Vino, si defæcatum fuerit; hoc enim Vini genus plus nutrit, multoque plus spiritus ab eo elicitur.* Ita ille. In huius terminis tam bene quadrat casui nostro, collatione factâ vappescentium, ac mucidorum Febrifugorum Antiquitatis cum recentì, & vivifico Peruviano Febrifugo, expositio Cl. Auctoris, ut volupe mihi sit, absque ullâ hæsitantiâ eidem subscribere.

§. 19.

E *Quidem si damni dati, & collati beneficii à Chinæ usu ineatur ratio, non tam facile crediderim, ut ab æquis iudicibus illa possit absolvi à crimine objecto, magis damnosam illam esse, quàm utilem, seu num liceat de Peruviano Cortice proferre, quod de Ottone scripsit Tacitus, tantundem apud posteros meruit bonæ famæ, quantum malæ.*

(Equi-

(*Equidem si damni dati &c.*)

OMne damnum, quod China China possit inferre (si quod potest inferre) eo solum nomine inferre valet, quod est verè Febrifuga. Nisi ea talis esset, neque esset in potestate imperiti Medici Febrem sistere, *ubi*, vel *quando* non convenit. Hoc est damnum unicum, quod ab usu illius, intempestivo tamen, queat fortasse procedere. Contra, ab usu recto quot beneficia prodeant, satis patet vel ex uno Tractatu meo, & ex adductis ibidem historiis. Si ergo *damni dati, & collati beneficii* inaequalis ratio, *ab æquis Judicibus* facile crediderim posse decerni, *minimè damnosam illam esse, sed utilem*. Quod si ratio inaequalis laudum, & probrorum, quæ a Viro Cl. ea retulit, tunc verè crediderim, licere de ipsâ proferre, quod ex uno tantum defuncti Auctoris versatili calamo (quandoquidem velit ei Posteritas fidere) *tantundem bonæ famæ apud Posteror ea meruit, quantum malæ*. Ità nimirum nobismetipsis haud satis caventes

Cedimus, inque vicem præbemus crura Sagittis. Perf. Sat. 4.

§. 20.

Possem funestos casus referre non paucos, quos observavi toto eo tempore, quo Mutinæ Medicinam feci, sed prolixior essem, & Epistolæ leges transgrederer, unicum tantum in Viro insigni satis noto referam, dum casus, qui in gente vulgari contingunt sine rumore terra obtegit. Comes Joannes Carolus Morandi placentinus, olim Serenissimo Principi Cæsari Estensi Eques percarus, media æstate simplici quartana correptus est, cui Medicus magnus Peruviani Corticis Fautor, facta ut puto lævi aliqua purgatione, seu etiam V. S. Chinam Chinam ad plures dies pro more suo præscripsit, at Eques ille contumaciori febre facta in pejus ruere semper cœpit, donec appetente hyeme hydrops ascites factus Placentiam asportari voluit, ut in Majorum sepulchro tumularetur.

(*Possem funestos Casus &c.*)

Magnam potius esse dixerim Cl. Auctori penuriam funestorum casuum, quos possit obstrudere, si quem primo loco producit, a septem retro lustris cogitur emendicare. Verum nec rem planè tangit acu, neque me imparatum invadit; sed strenuè jam præmunitum. Atque hinc dignoscat quilibet, me *ingenuè bonæ, & malæ exposuisse* in Tractatu meo, non encomia tantum, laudesque Chinæ Chinæ profusas, *qualis mos est*

mos est eorum, qui de aliquo novo medicamento *Tractatus integros edunt*, ut acutè notavit §. 7. Cl. Auctor. Hunc igitur eundem Galum vide Lector in Therapeutice meâ, pro animi mei candore primò tantùm obiter indigitatum in quadam parenthesi pag. 5., dein expositum quidem breviter, sed ad trutinam longiusculè expensum a pag. 178. ad totam pag. 181., suppresso licèt *Ægrotantis nomine*; atque ob id solùm suppresso, ne viderer in infaulti eventus discrimen velle me trahere, præter Experientissimum *Fraßonum* Præceptorem meum, qui primò solus curæ adfuit, & ab Obrectatoribus suis ob id malè audiit, ipsum quoque superaccitum eidem curationi Cl. Ramazzinum, cujus propterea mentionem facere opus erat. Neque enim satis memineram, quemadmodum neque modò satis sum memor, an Vir iste Cl., qui tunc *Chinam Chinam habebat in magno pretio, & affectu suo nimis effusè in illam ferebatur*, ante oblationem Peruviani Corticis, an solummodo post oblationem curationi a Præceptore meo susceptæ supervenerit; atque ideo an calculum suum pro administratione Febrifugi hujus addiderit necne. Discrepat tamen in nonnullis a meâ, in aliis manca est historia a Cl. Auctore laconicè nimis expressa; quam ideo nonnihil fusiorem, usque tamen sinceram, apud me videre est loco citato his verbis. *Meus itaque colendæ semper memoriæ Præceptor Fraßonus Nobili cuidam Viro (fuit is idem Comes Jo: Carolus Morandus, de quo hîc Cl. Auctor, etsi nomen illius tunc reticuerim) Quartanâ Febre per mensem circiter detento, & supra modum vexato cum notabili anbelitus difficultate, atque œdematoso pedum tumore ante Febrem exortis, & cum eâ in dies crescentibus, Chinam Chinam exhibuit, & Febrim sustulit. Post aliquot alios successivè dies tumor œdematosus, suapte naturâ in incrementum pronus, major est factus, ad tibias, & crura sensim procedens, ventre non immuni. Atque ita, increbrescente anbelitus difficultate, intra paucos tandem menses, a serosa colluvie universaliter obrutus Æger, fato cessit, Hydropicus Abdominis simul, & Pectoris.*

Hæc cum ita verè se habuerint, minimè consonat veritati, quòd Febris ab epotâ Chinâ Chinâ facta fuerit contumacior, ut asserit Vir Cl.; sicut nec eidem veritati pariter consonat, quòd Fraßonus ad plures dies ipsam Chinam Chinam præscripserit. Præscripsit ille quidem pro more suo; sed mos illius, omniumque tunc Medicorum erat præscribere ad Drachmas duas, & semel tantùm juxta Methodum etiam sanioris ætatis Cl. Ramazzini. Quòd si Febris, ut subdit ille, facta fuit indè contumacior, cum Medici tunc solùm eludantur, quando ea non redit, sed tacitè corpus depascitur, ut §. 27.; imò cum res felicius cedat §. eodem, quando illa caput erigit etiam ferocior, quomodo hinc modò colligit Vir Cl., Chinam Chinam obsuisse, & Hydropem alcivisse, si Febris ex ejus effato nequaquam abiit, sed contumacior evasit? Prodeat tamen iterum e latebris in apertum Veritas. China China semel tantùm ad Drachmas duas propinata fuit, & Febris recessit; sed Hydrops antea genitus incrementum, quod eo etiam Febrifugo minimè epoto suscepisset, æquè suscepit. Rediit quidem pro more

more post nonnullas hebdomadas paroxysmis levioribus, uno tantum Corticis haustu depulsa Febris; sed nulla ferè ampliùs habita est illius ratio: quandoquidem conatus omnes ad se trahebat Hydrops usque succrescens, dum tractu temporis in lentiorè symptomatìcam Febriculam sensim conversà, paulatim obliterabatur Quartana.

Hæc est germana facti series: & præterquamquod vivit adhuc in luctu Comitissa defuncti Viri tunc Conjux, omnium facile memor, ipse nequeo non meminisse, qui eidem Comiti Johanni Carolo Placentiam proficiscenti, ut in *Majorum Sepulcro*, cum obiret, *tumularetur*, de mandato ipsius Præceptoris adstiti, Medicinæ sacris vix initiatus, circa annum videlicet 1678. Causæ morbi procatarticæ, quas brevitatis gratiâ ibidem subticui, modò verò cogor innuere, fuerunt labores in-fueti, & incommoda lata præsertim Liburni; ut Principi, cui famulabatur, morem gereret, non semel sub dio pernoctans in ipso Portu nebulis confertissimis obfusus; interdiu verò ferme assidue, ac violenter equitans ad plures dies per juga, & montes, tam in profectiõne, quàm in reditu. Quæ quidem omnia omnino præter consuetudinem perpeffus, cœpit paulò post lumbis dolere, imminuto sensim lotio, domi hærerè, pallere, sibi gravis fieri, subitumdidusque, & anhelosus nonnihil ad quemcunque motum evadere, ac mox Febre Quartanâ corripì, succedentibus postmodum iis omnibus, quæ supra retuli, transcripsique ex Therapeutice meâ; ut indè cuique pateat, Casum hunc unicum minùs favorabilem, lapsu annorum vel tunc plusquam triginta mihi observatum, ac quodammodo pro suspecto habitum, fideliter manifestasse. Et quamvis pro Frassono curante tot, tantique ponderis militarent rationes (quas fusiùs ibidem sum persecutus) ut ob illas Practici eximii Placentini, *Eques Moraggius*, & *Stanislaus Homatus*, quibus Ægrum tradidi gravissimè habentem, ipsum Præceptorem meum omni culpâ vacare pro suâ ingenuitate asseruerint; eum nihilominus ego severior, ac forsan minùs æquus Judex, in ipso Tractatu meo ab omni suspitione parum cautæ oblationis remedii, solam Febrim, non Hydropem præortum multare valentis, nequaquam absolvi.

Interim tamen Lectorem enixè rogatum volo, ut dempto sibi, mihique repetitionis tædio, examen integrum hujusce casus videat in fonte, paginis supra citatis Therapeutices meæ: ubi quando Hydrops Chinâ Chinâ curari possit, si nempe a Febris pendeat, & quando non possit, si nempe Febres ipsas præcedat; crebris tum experimentis, tum Scriptorum expertorum auctoritatibus, statutum reperiet, planèque discussas intuebitur nebulas omnes, quæ hinc Peruviani Corticis usui cavillosus quispiam vel tunc studuisset offundere: tandemque noscet, me, his non obstantibus, de Febrifugi administratione haud satis fortasse cautâ, ipsum quadantenus Præceptorem meum (æquè audacter quidem, ac sincerè) notasse. Sed hoc idem si detur etiam Cl. Auctori; quid contra Remedium, cum tempestivè, atque ubi prodesset debet, non ubi nequit, offertur? Verùm rancescunt hæc a Viro Cl. nunc allata; imò dixerim, putent, quippe extincti jamdudum Frassoni Manibus, prout ab Opponente appinguntur, heu nimis infensa.

Hujus-

S. 21.

HUJUSMODI exemplum in quartana intermittente, multaque alia postmodum mihi observata in febribus periodicis, in quibus continuatus Febrifugi usus obstructions & cachexias invexit, ut ægri cum sanitate in gratiam nunquam redierint, ac tandem hydropici objerint, ut postremo contigit Domino Comiti Marsiano, alia inquam exempla cautiorem me fecere in præscribendo hoc Febrifugo, licet febres essent de genere intermittentium.

(Hujusmodi exemplum &c.) **C**L. Auctor suadere contendens, continuatum Febrifugi usum obstructions, & Cachexias invadere, ac tandem Hydropem, & mortem, exemplum insigne inter multa, ut inquit, alia selectum (quæ tamen minime indigitat) in medium proferre satagit, quasi per transennam memoriâ recolens obitum Generosi Viri D. Comitis Ludovici de Marsciano, anno 1703 Bononiæ vitâ functi, post septennium tamen (quod ille subticet) integræ valetudinis ab epotâ Chinâ Chinâ, quam D. Davinius anno 1696. curationi aditans, ad vota solliciti Ægrotantis proposuit pro curatione Quartanæ Febris, quâ tunc tenebatur Nob. ille Patiens, D. tandem Ramazzino, meque ipso, cunctanter quidem ante, facilius verò post rem discussam, eo casu remedium admittentibus. Hanc quoque historiam nominatim expressam, atque descriptam videsis Lector in Therapeutice meâ pag. 175. historiâ 11.; sciasque illam non ibi relatam, ut simplicis Quartanæ curationem Chinâ Chinâ absolutam, velut quid Cedro dignum, pro-nulgarem; puduisset enim trivialia hæc pro magnificis venditare: sed ut Lienis intumescentiam (quæ nobis curantibus negotium facebat non leve) a Quartanâ prognatam, ope verò Corticis unâ cum Quartanâ ipsâ deletam, malè credulorum oculis subjicerem, fassus hac in re nonnullam quoque hæsitantiam meam; quamvis in Sententiam Cl. curantis Viri, D. scilicet Davinii, qui votis Ægri enixè instantis annuerat omnium facillimè, revera descenderim. Ad calcem historiæ, quasi futuræ cavillationis extitissimæ præfagus, hæc quoque reperies, quæ placuit tunc subdere, seriorem ejusdem Ægrotantis obitum connotantia, si quando & hunc in crimen Corticis quisquam vertere non erubuisset. Sunt hæc præcisâ verba pag. 176. meæ Therapeutices exarata -- Nisi fortè morosus quispiam recidivam morbi illius (videlicet Quartanæ Chinâ Chinâ curatæ) appellare velit lethalem ejusdem ægritudinem, post septennium a causâ evidenti productam, Febrim videlicet acutam, ex suppressâ cutaneâ quadam habituali affectione oriundam, & intra
14. dies

14. dies per abscessum ad anum imperfectè judicatam : quo demum abscessu prius in Gangrænam converso, mox difficulter curato, translatoque interim Ægro in aerem palustrem, Febris erratica subsecuta est, quæ tractu temporis Lienis tumorem ascrivit, dein Ictericum, mox Hydroperem, & mortem. His adde modò, radicem omnium malorum verè fuisse suppressionem, nedum cutaneæ cujusdam affectionis habitualis, ut supra, sed & antiquæ simul Fistolæ ad anum (quod tunc subricui, quippe quod paucis notum) unde profundioris postea, altiorisve abscessus origo cum Febre acutâ, inde Gangræna, & partium inti ventris intimiorum, ac connexarum labes, Hydrops denique, & mors. Ita sensit distinctè inter cæteros Vir Cl. D. Paulus Piela in Consultatione postremâ, quam cum plurimis aliis celeberrimi Bononiensis Archilycæi Viris illustribus, de mandato Serenissimi Ducis ibidem habuimus D. Davinius, & ego. Atque hinc sanè petenda Causa obitus Viri Generosi, non ex Peruviano Cortice antè tot annos epotò. Certè tot Medici insignes ex inclyto illo Athenæo, qui ad longum tempus curæ illius Equitis adstitere, quibusque universa prægressorum morborum series apprimè innotuerat, quicquam mali a Chinâ Chinâ progenitum, ne per somnium unquam sunt suspicati. Vivit unus ex iis Cl. Simonius, quæ circa hoc sentiat valens testari, & parum candidam hanc oppositionem, futilemve potiùs has nugas potens diluere, si sit opus.

§. 22.

Indulgentior tamen fui in hujus remedii administratione, quando observabam ægrum ipsum instantè appetere tam decantatum præsidii genus, & quodammodo conqueri de mea procrastinatione, novi enim quanti momenti sit ægri confidentia in hisce remediis assumendis, quæ sibi profutura animo conceperint. Ne igitur tam magnam confidentiam frustrarer, Chinam Chinam (a) in mediocri dosi, ut lædere non posset, & cum satis felici eventu exhibui, hac in re Celeberrimum Sanctorium nostrum imitatus, qui, ut in Methodo Vitandorum errorum Libro 13 Cap. 4. suadet Lapidem Bezoar, licet fictitium aliquando exhibendum, propter nimiam ægrorum confidentiam, & ut vitentur calumniæ propter confirmatam opinionem, (b) quod malignæ qualitati obstat : Hæc nimirum opinio de Lapide Bezoar, à veneranda

randæ Antiquitate in tanta existimatione habito, fuit penes hunc nostrum Professore, ut illum præscriberet in fide Parentum, à qua opinione non multum abludunt nostrorum temporum Medici peritiores modicæ fidei circa omnia bezoartica, & alexipharmaca, de quibus virgilianum illud dicere liceat, *possunt quia posse videntur*, quod dictum tamen Peruviano Cortici non videtur congruere, nam revera in febribus intermittentibus aliquid potest quia paroxysmos sistit per aliquot diès, atque interdum etiam omnino, ut amplius non redeant.

(a) (*In Mediocris Dosi &c.*) **M** Ediocrem dosim Chinæ Chinæ a Cl. Auctore constitui in *unâ* tantum Drachmâ, maximam verò in *duabus*, vidimus jam ipso fatente §. 8. Quantitas autem Drachmæ unius, vel paulò major, præsertim *semel* tantum oblata, nedum *ledere non poterat*; verum nec ferè prodesse, nisi de Febre Intermittente planè facili sermo sit, & sponte ad solutionem vergente. Profectò si fortè hujusmodi, aut simili Methodo religiosè semper hæsit in Praxi Cl. Auctor, ægrè admodum de activitate remedii ferre poterat Judicium undequaue absolutum, ut illud damnaret. Neque jure crediderim potuisse ab illo decerni, an finistri successus, quos identidem memoravit, aut perhibuit se posse memorare, unique Cortici sidenter attribuit (nisi ab inopportuna forsitan oblatione processerint) a Cortice verè processerint, an a dosi illius nervi, ac invalida, remque propterea infectam relincente. Sed urget ille, asserens, eo pacto se *Chinam Chinam exhibuisse cum satis felici eventu*. Hic, fateor, curiosus quærerem, si liceret; cum verò non liceat, mente saltem meâ scrutabor, quinam fuerit eventus ille, qui dicitur felix. Vel enim (repetitæ occasione donari velim repetititunculas quoque nonnunquam meas) Vel enim *post aliquot diès Febris denuo caput erexit etiam ferocior: sic enim rem feliciter cessisse Agrotantibus* annotat §. 27., annotavitque in Epistolâ Nuncupatoriâ, *Febrem, sed fortiore redeuntem*, pensare damna Chinæ Chinæ, ob ejusdem Febris extinctionem Aëgis illata: & hunc eventum, quidquid dicat Auctor, procul dubio parum felicem dixerit Ager ipse. Vel Febris non ampliùs rediit: & hic eventus secundum eundem Cl. Auctorem omnium pessimus est; ex §. enim 25. *Optandum esset, ut Febris, quæ diebus a paroxysmo vacuis tacitè cubat, ut ignis sub cthère doloso, in apertam flammam erumperet, nam reditus illius remedii loco esset*. Sive ergo reciderit Aëger a Cl. Viro Chinâ Chinâ curatus, sive non reciderit, difficile est eruere ex Theorematis hujusce Dissertationis, quinam fuerit eventus felix, & quinam finister. Ad lubricas istiusmodi angustias persæpe redactus, quocunque tandem se vertat Cl. Auctor, semper illi *A fronte Præcipitum est, a tergo Lupus*.

(b) *Quod*

(b) (*Quod malignæ qualitati &c.*) Gratias tandem habeo quamplurimas cineribus Viri Cl., quod in re obviâ quidem, sed in casu nostro plurimi æstimandâ, quippe quæ prima forsan, ut mox declarabitur, Controversiæ nostræ jecit semina, partes meas tam liberaliter, tamque ingenue suscepit. Decernit ille cum celeberrimo Sanctorio, confirmatam, apud Medicorum vulgus *Opinionem*, quod *Lapis Bezoar malignæ*, ut ajunt, *qualitati obssit*, vanam esse, *Medicosque peritiores nostrorum temporum esse modicæ fidei circa omnia Bezoartica, & Alexipharmaca*, de quibus *Virgilianum illud dicere licet*,

— Possunt, quia posse videntur;

atque ideo, subdam ego, diligenter reponenda erunt inter *tutissima illa Remedia*, de quibus §. 11. Regibus præscribenda. His præjudiciis explosis, comparat in contextu eundem Lapidem Bezoarticum Peruviano Cortici, fateturque, cuncta hæc, *quæ de Bezoarticorum, & Alexipharmacorum invaliditate ab eo dicta sunt, nequaquam congruere huic Febrifugo*; nam *revera* (inquit ille) *in Febris Intermittentibus aliquid potest, quia paroxysmos sistit per aliquot dies, atque interdum etiam omnino, ut amplius non redeant*. Lectorem hic, queso, ne pigeat adire Therapeuticen meam pag. 444. historiâ 9., vel saltem pag. 448. Ibi videat, totam discrepantiam, quæ anno 1709. inter me, & Cl. Auctoris Nepotem Relatorem abusus Chinæ Chinæ in Urbe nostrâ, insurrexit, quæque forsan Scriptis hisce Cl. Viri ansam præbuit non minimam, in hoc uno constitutam fuisse, quod ille Febris Tertianæ duplicis, ab ortu suo Intermittentis, aut Subintrantis, mox recens Continuæ, ipsoque Judice, malignæ jam factæ, cum torali asphyxiâ, frigidisque circa Pectus, Caput, & Collum sudoribus curationem (quàm ego Chinæ Chinæ ope certam pollicebar, ut contigit, inhibito per eam superventuro novo paroxysmo, cæteroque planè lethali) ille inquam Lapide potius Bezoartico, quàm Chinâ Chinâ absolvendam contenderet, eo præcisè titulo, ut *malignæ obsseret qualitati*. Quid ergo mihi, tam secunda ne cogitanti quidem, propitium magis poterat obvenire? Profectò

— *Inesperata accidunt magis sæpe, quàm quæ speres*, inquit Plautus in Mostell. Etenim nonne ultronea ferme hæc est Cl. Patru ingenuitas, quæ Corticem Peruvianum, *Paroxysmos Februm revera sistentem*, Lapidi Bezoartico anteposit, *peritioresque nostrorum temporum Medicos* eos vocat, qui virtutem alexipharmacam illius celeberrimi Lapidis parvi faciunt, opinionemque ipsam, confirmatam licet, quod *malignæ*, ut vulgus Medicorum loquitur, *obssit qualitati*? Sed nonne simul rationalis erat in casu tam præcipiti sollicitudo mea, ut rationalis, felixque fuit ipsa Febrifugi oblatio? Nimirum ope illius Perniciosa Febris recessit sine reditu a Subiecto *Præpingui, Pituitoso, Adolescenti, Nobili, & lautitiâ victus utenti*; quæ conditiones, nedum conjunctim omnes, sed & seorsim singulæ. Peruviani Corticis usum prohibent ex Cl. Auctore, ut supra vidimus: jamque septennium interim inculpatæ valetudinis labitur a Chinâ Chinâ assumptâ. Hujusmodi *noxam ex vi occultæ malitiæ suæ intulit illa*, intrâ mensem ad uncias duas

duas epota. Nec majorem forsan, magisve noxium abusum mox vidit, aut ante viderat Mutinæ studiosus Relator.

§. 23.

ATque id est, quod valde admiror, & in variis meis Operibus (a) *virtutem banc arcanam* commendavi, & nunquam satis admirari cessabo, (b) *sed optandum* esset, ut in periti, & prudentis Medici manibus esset hoc remedium, ed enim ventum est, ut vulgaris quisque Medicus, & juvenis, qui recens ab Academia venerit, non vereatur periodica febre laboranti ægro Febrifugum istud ad multos dies, & in liberali dosi præscribere ea securitate, qua Magistros suos operari vidit.

(a) *Virtutem banc arcanam &c.* **N**on solum *virtutem arcanam* Chinæ Chinæ (cujus usum ex hoc ipso quod *arcana* est illius *virtus*, §. 6. hujusce Dissertationis vocat *amethodicum*) sed usum ipsum *liberalem*, & *amplum* ejusdem virtutis, illamque possidentis Peruviani Corticis, cum exclusione fere omnimodâ cæterorum præsidiorum Artis, in variis Operibus suis commendavit Cl. Auctor, ubique asseverans, ut vidimus, — *Antipyreticum istud esse Remedium cum securitate Febres Periodicas sanans: in Tertianis malignis, Fermentum illarum, sive penitus restringendo, sive quamplurimum enervando miranda præstans, Aëgrumque ob id vindicans ab interitu: in qualibet Febre recurrente, quocunque anni tempore, Regione, Ætate, Sexu, Temperamento exhibendum; non tamen semel tantum, ut olim, sed ad plures dies, donec febrile miasma sit penitus exanilatum; valere jussis tot pharmaceuticis prædiis, tot repetitis venæ sectionibus, tot iteratis purgationibus, quæ humani corporis machinam potius infirmant, quam confirmant &c.* Vulneribus hisce consolidandis, quæ sibi metipsi gladio veritatis inflixit Cl. Auctor, Emplastrum tergiverlationis hujusce Paragraphi profectò est impar. Interim tamen nequit saltem non commendari sagax solertia, quâ semetipsum expressæ contradictioni subtrahere studuit. Sed jam jacta erat alca, nec ullus supererat ampliùs (manu licet magistrâ calamum contrectaret) industriosæ defensionis locus. Quod si quis verè fuisset, Viri certè sollertissimi dexteritatem nequaquam subterfugisset, ut de illo meritò dici possit,

— Si Pergama dextrâ

Defendi possent, certè hac defensa fuissent.

(b) (*Sed optandum &c.*) *Optandum omnino, ut in periti, & prudentis Medici manibus sit hoc Remedium; & magis adhuc optandum,*

F

ut in

ut in periti, & prudentis Medici manibus sint *alia Remedia*, non ob præposteram aliquando administrationem tantum, sed *suapte naturâ* insimul periculosa, cujusmodi sunt Cathartica, & Emetica, Opiata omnia, Diaphoretica, ea præsertim, quæ vocant Spirituosiora, Venæ sectio, & alia hujusmodi generosiora præsidia. Ex horum quippe usu minùs castigato longè majora impendent damna, quàm ex usu promiscuo Peruviani Corticis; licèt sinè rigidiusculâ, ut hic, Cl. Auctoris animadversione, *vulgaris quisque Medicus, & Juvenis qui recens ab Academiâ venerit, non vereatur illa quotidie præscribere, eâ securitate, quâ Magistros suos operari vidit*. Non est tamen ideo, quòd approbem nimiam, si sit nonnunquam, Juvenum facilitatem, quam verè corripiendam & ipse judico: dico tantummodo, errorem ipsius præcociis Febrium extinctionis sæpe leviozem reperiri a posteriori (ut cum Scholis loquar) ac a priori apparuerit: errorem verò Febrifugi oblatis in Febre, cui nullatenus illud convenit, ut in Synoche, aut aliâ quavis Febre per essentiam Continuâ, ad solam ferme palati frustraneam multam forsan restringi; damnum enim, saltem sensibile, nullum exinde visitur. Propterea, quam jure exquirimus Cl. Auctor, & ego, peritiam, prudentiamque in Medico Chinam Chinam præscribente, eam non solum, sed & majorem exopto ego in Medicis, *alia Remedia*, si malè administrentur verè periculosa; quotidie tamen, ac si bellaria forent, facillimè præscribentibus.

S. 24.

SEd hoc etiam esset tolerandum, nisi quoque (a) *Cbirurgi, & Pharmacopola*, inscio Medico hanc arrogarent auctoritatem, sibi plaudentes quod pauca impenſa ægrum è lecto cui diurnæ febres affixissent citissime exemerint non sine prævia purgatione, & venæ sectione, quæ duo magna remedia præmittenda censent, ut methodice videantur operari, quod si febris omnes illorum conatus eludat redeundo, in promptu habent ægrotantium errata in victu, & rebus non naturalibus, seu non exhibitam ad plures dies debitam Chinæ Chinæ quantitatem, sed isthæc apud mulieres, & imperitam plebeculam locum habent, non apud eos qui sapiunt, febres enim intermittentes ab hoc remedio fugari videntur, ac Medicis nimis credulis facile imponunt, (b) *non enim vere fugantur*, sed potius concentrantur, & quia paroxysmi non repetunt, putant nonnulli febrem abjisse.

(a) (Cbi-

(a) (*Chirurgi, & Pharmacopola &c.*) S

Candalum hoc an ipse præviderim, ab excellentiâ, & præstantiâ ipsâ remedii facili oriundum; imò prognatum olim apud extraneos quosdam Chirurgo, nec planè innoxie tunc Mutinæ propagatum, an observarim, enunciarim, & malè tulerim, videre est in Therapeutice meâ; primum quidem pag. 383., secundum verò a pag. 557. usque ad finem Capitis. Id bonæ frugis, quod ex malo semine, & tunc, & postea collegi; nempe ex profusâ, & amethodicâ Corticis oblatione, ignaris hisce gentibus identidem usitatâ, fuit, ab hac ipsâ cæteroqui reprehensibili, ac temerariâ praxi, non malos eos semper, quos suspicatus essem; sed non rarò potius bonos, & felices, quos non ita facili expectassem, eventus successisse. Quamobrem etsi administrationi præposteræ illius malè aptetur excusatio de erratis Ægrotantium, vel de non satis continuato usu remedii, si Febris redeat: nihilominus hæc eadem excusatio planè contemnenda non est, ut illam videtur planè contemnere Cl. Auctor, si verax aliqui ea sit, & candida. Cum ergo sæpe, ut dictum supra, res bene ceciderit, quamvis remedium minus congruenter fuerit administratum, colligo ego, nullam verè ab hoc Febrifugo *rattione substantia sue* noxam hominibus inveni; sed eam solummodo nonnunquam (nec enim semper) quam mera *intempestiva Depurativa Febris extinctio* potest inferre. *Bona* scilicet *leges ex malis* quandoque moribus etiam in Re medicâ procreantur.

(b) (*Non enim verè fugantur &c.*) Sciebam equidem, objici a Medicis Cortici Peruviano insensibilis, illum, qui solam Causæ febrilis quasi sopitæ actionem ab iisdem creditur impedire, solas per consequens Febres fugare consuevisse, minimè verò Februm Causam, pro illis iterum suscitandis intus latentem; sed *Febris ipsas verè non fugari, imò eas concentrari potius* (apertis adeò saltem notis) nondum audiui. Me itaque sponte recipio inter *Medicos illos nimis credulos, quibus facili imponunt* abditæ hujusmodi Febres, quæ sinunt Ægrum faciliè cibum appetere, benè ferre, meliùs nutriri, optimè quiescere, vires resumere, equitare, iter facere, ludere &c. sine lassitudine, sine molestiâ, sine siti; uno verbo, sine ullo Febris indicio. Certè Maligna valde sit oportet *concentrata* sic hujusmodi Febris. Modò infortunium nosco a Cl. Auctore toties deprædicatum, si nempe non recidat Æger: necesse quippe est illi, latentem hujuscemodi Febrem toto vitæ suo tempore circumferre. Quis tamen ideo vel somniasset utquam, Cl. Auctorem, de suis Ægris cæteroqui sollicitum, in hunc errorem scienter incidisse, ut illis non semel imponeret, præscriberetque *in ætate saniori, jam experientiâ edoctus, & noxis Peruviani Corticis observatis*. Illud idem Febrifugum (quemadmodum se præscripsisse fassus est §. 8., & alibi) sub vano prætextu, quod *recreantur ipsimet Ægri, & vires resumunt*; cum tamen sciret, *ab hoc Remedio non fugari Febres, sed concentrari, tactièque ab illis, ut infra §. 27., corpus humanum depasci potius, quàm recreari?*

S. 25.

(a) **A** *Dverte quæso* mi Nepos, ac diligenter observa, febres intermittentes post epotam Chinam Chinam nunquam ad veram, & perfectam apyrexiam pertingere, qualis contingit quando natura sponte per sudorem, aut alias vias accessionem discutit, nam in tertianis exquisitis in die intermissionis vera & absoluta ex pulsu observatur infebricitatio, non sic vero ubi assumpta fuerit China China, nam pulsus percipitur parvus, & cum aliqua frequentia, quod etiam (b) à *Doctissimo Etmullero* fuit annotatum, sic facile decipiuntur Medici qui putant febrem recessisse, quæ tacite cubat, ut ignis sub cinere doloso, sed optandum esset ut in apertam flammam erumperet, postquam æger ad aliquot dies silente febre roboris aliquantum reportasset, nam reditus febris (c) *remedii loco* esset.

(a) (*Adverte quæso &c.*) **M** Uliercularum more a crassioribus tantum indiciis carentiam Febris eram nuper metitus; sed Medico *Vena tangenda est*, aiebat Seneca. Venam itaque, seu potius pulsantem Arteriam attentè scrutatus Cl. Auctor, Nepotem monet, ut *diligenter advertat, Febres Intermittentes post epotam Chinam Chinam nunquam* (ne toto quidem Vitæ cursu?) *ad veram, & perfectam apyrexiam pertingere*. Hæc observatio respicit Rem, non Ratiocinia: quamobrem videtur turpe, contractato pulsu, Medicos non convenire circa existentiam, aut carentiam Febris. Vadem tamen me pretio quolibet dare volo, nullum inter Obtrectatores Peruviani Corticis reperiri Medicum tam exquisito præditum tactu, ut ex pulsu (etsi frequens ille dicatur, ac parvus) valeat dignoscere Hominem hoc Febrifugo potius, quam sponte, aut aliâ quavis viâ ex Febre Intermittente sanatum, si aliunde nesciat. *Istæc* verè *apud Mulieres, & imperitam plebeculam locum habere possunt, non apud eos, qui saltem digitis sapiunt*. Haud tamen inficior, quod si cuipiam Febricitanti diuturnis simul obstructionibus, aliisque similibus affectionibus detento, & diebus etiam a paroxysmo vacuis aliquam pulsus frequentiam de more habenti, offeratur Cortex, eadem ad aliquot dies persistere non possit pulsum frequentia, quæ prius aderat, ut illi persisteret, vel sponte, vel aliâ quavis arte sanato; verum illam eandem frequentiam citius evanescere continuato usu Febrifugi, quam

quàm si aliter fuerit curatus Æger, non semel quoque compertum habui. Cæterum si Febris ante assumptum Corticem perfectè intermittebat diebus a paroxysmo vacuis, quomodo sublato per Corticem paroxysmo, cæterisque in suo statu relictis, poterit ipsam occupare intermissionis diem Febris depulsa? Aliud sanè docet nos Praxis, aliudque docuit ipsum Cl. Auctorem. Si enim Febres ab assumptâ Chinâ Chinâ non recessisse, nec verè fugatas esse observasset ille in Ægris suis, neque ad veram, & perfectam apyrexiam pertigisse, sed concentratas cubasse, & corpus tacitè depavisse, ut in hoc Paragrapho videtur monere Nepotem, & in §. 27. alios Medicos; dubio procul non dixisset in Orat. Jatrici Argumenti, *Febres, quæ de Intermittentium familiâ sunt, exigui hujusce pulveris haustu etiam penitus aboleri*: item eundem Peruvianum pulverem *Febres, saltem recurrentes, & intervallatas fugare, & exterminare*, ut qui verè datus est nobis *ad malè natam Februm sobolem exterminandam &c.* quemadmodum in Collatione textuum lit. D., & E. F. G. potest facillè quilibet intueri.

(b) (*A Doctissimo Ettmullero &c.*) Ettmullerum, cujus auctoritate hic liberaliter nimis abutitur Vir Cl., videbimus in responsione ad §. 35. dicentem, *Chinam Chinam esse Remedium egregium, feliciter (nota illud feliciter) curans tam Quartanas, quàm Tertianas Febres etiam duplicatas*, seque verissimum arbitrari, *hunc Corticem fugare (nota quoque istud fugare) suo usu quasvis Intermittentes; nec has solum &c.* An hæc cohærere possint aliis, prout jacent in hoc Paragrapho, per Virum Cl. adductis, judicet interim Lector, usquequo germana omnia Ettmulleri sensa, in citato §. 35. a nobis aperienda, & ad trutinam expendenda, clariùs intueatur.

(c) (*Remedio loco &c.*) Febrim aliquando remedii vicem supplere posse, in Morbis præsertim Herculeis, cujusmodi sunt Epilepsia, Apoplexia, & alii, nos docet Hippocrates, & experientia confirmat. Atque hisce casibus sicuti Februm suppressio debet esse suspecta, ita potest esse optabilis illarum inopportune depulsarum reditus, ut ipse in Tractatu meo pag. 161. historiâ 1. observavi: idque semper asseram, quotiescunque Febris habeat characterem *Depurativæ*. Dicam scilicet, illam per nullum Specificum Antifebrile, quod eandem valeat ejicere (quodque præter Chinam Chinam nullum est adhuc) posse fugari sine metu aliquo erroris. Dixi *sine metu*, aut *suspitione* erroris, aut damni, non *sine certitudine*: plerumque enim, ut paulò superiùs annotavi, Febres quasdam Intermittentes mihi contigit observare, ab ignaris Empyricis hoc remedio absque ullâ indè ortâ noxâ fugatas, quas ipse in quibusdam saltem circumstantiis, præsertim temporis, eo tunc remedio non attigissem. Quamvis enim aliquid audaciæ subit in hisce casibus; si tamen vivida sit Fluidorum crasis, motus eorum liber, moxque cibrationes, ac secretiones adamussim peragantur, sæpissime probe subigitur, aut expellitur Fermentum illud, quod minùs castigatè fuit in statu cruditatis absorptum. Etsi verò in hujusmodi tantùm suppressione audaculâ, & amethodicâ optandum fortasse nonnunquam sit, ut revertatur Febris; quando tamen methodicè illa depellitur, non est

cur eandem votis adeo ardentibus revocemus. Neque idcirco vidimus adhuc votivas Tabulas pro Febris reditu in Templis nostris appensas.

§. 26.

(a) **N**ovi olim Nobilem Virginem in Monasterio S. Magdalenzæ Mutinæ educatam, cui duplici tertiana spuria correptæ, & ad mensem integrum decumbenti, facta aliqua purgatione, aliisque solitis remediis, Peruvianum Febrifugum exhibere constitui, sed non sine alterius Medici consilio. Vocato itaque ad consultandum D. Antonio de Abbatibus, & exposita morbi historia, Chinam Chinam proposui, ut unicum remedium ad febris pertinaciam debellandam, seu aliquot dierum vacationem à tam diris paroxysmis obtinendam, at ille modeste tamen ac humaniter pro more suo professus est huic remedio se assentiri non posse, rationibus, & (b) *experimentis à se habitis*; ast ego tandem ab ipso obtinui, ut assensum præstaret, sed non ex animo, ut reor; propinata itaque Chinæ Chinæ potione ad aliquot dies, paroxysmi oblitterari visi sunt, sed Nobili ægrotante pejus se habente, in summum mœrorem, & anorexiam prolapsa, quare mihi in votis erat reditus febris ad priorem statum, sic ad menses integros decumbere in lecto coacta est, ut de illius salute non parum timeretur, è Monasterio tandemeducta, & apud suos liberaliori vitæ commissâ, longum post tempus convaleuit.

(a) (*Novi olim &c.*) **H**istoria hæc a quinque retro lustris non nisi ob inopiam petita, imò & repetita, est illa eadem, quam in Constitutionibus Epidemicis Mutinensibus habet Auctor Cl. pag. 42. Edition. Mut., pag. verò 57. nuperæ Patav. Edit., etsi aliqua in narratione novissimâ hujusce Dissertationis observetur a prioribus diversitas. In Constitutionibus siquidem tam primæ, quàm secundæ impressionis dicitur oblata China China *in formâ boli, cum in Vino infusam Aëra respueret*: neque ibi fit ulla mentio de repetitione remedii; & quidem appositè ad ejus ævi praxim; tunc enim apud nos nondum erat in usû, Febrifugum istud ad plures dies

dies exhibere. In hac verò Dissertatione aliter factum asseritur, *propterea videlicet ad aliquot dies China China persone.* In aliis quoque variat narratio; imò & discrepat nonnihil, quæ in Mutinensi editione Constitutionum Epidemicarum reperitur, ab eâ, quæ modo legitur in Patavinâ Editione ipsarum Constitutionum: in hac enim Domino quondam Antonio de Abbatibus Dignitas Archiatri Serenissimi Ducis Mutinæ, quæ viventi a Cl. Auctore in illis officiosè tributa fuerat hujus historiæ occasione, adempta est, dum recuderentur, extincto. Sed hæc rem nostram non ita immutant, quin stet propositum Viri Cl., quòd nempe post Chinæ Chinæ usum Ægra illa pejùs habuerit, sive ad longum, ut in Dissertatione dicitur, sive ad modicum tempus, ut in Constitutionibus Epidemicis. Ast quomodocunque hæc fuerint, quomodocunque Febrifugum fuerit oblatum (certè tamen semel) qualiscunque fuerit jam Ægræ status, qualiscunque Febris illius, diuturnioris licet, natura, & qualescunque Causæ peculiariter illam producentes, concomitantes, atque foventes, mihi quæ Ægram licet non invisenti, magis fortasse notæ, quàm Cl. Auctori, hac in re (si liceret cuncta persequi) non parum decepto: posito nihilominus, quòd omni cautelâ circa singula hæc adhibita, fuerit Cortex parum feliciter propinatus, subsequente videlicet laboriosâ, difficili, serâque, ac diutinâ; ut hic asseritur, convalescentiâ, non tamen morte, quid inde propterea? Nunquid deterior multò fors Ægrotantis evasit? Nunquid alia Remediâ ad mensem integrum priùs administrata, inter quæ dubio procul Febrifuga Veterum, causam Febris, ut asserit Vir Cl., sensim exantlantia, profecerant plurimum? Nunquid ergo sine Cortice felicius convalescisset a tam diris, ut Auctor inquit, paroxysmis eâ Constitutione, quâ (ut adnotat ille pag. 13. earundem Constitutionum Edit. Patav.) nunquam visæ contumaces Febres, ad recidivandum magis prone, & quæ magis Medicorum industriam eluderent? siquidem (sequitur) nec repetita phlebotomia, nec purgationes, nec mille Alexipharmaca (en hic involuta Febrifuga Veterum) quæ pleno gutture tanquam manus Deorum, Receptariorum Chorus aded celebrat, quicquam prorsus. Aded igitur mirum non est, in tam perversa Constitutione morbosâ reperiendam esse Adolescentulam, cui fortè uni opem cæteroqui consuetam Cortex non tulerit; quando id nonnunquam, raro licet, accidere, atque ob id ipsum quoque, raro me in benignis Intermittentibus, persæpe Depurativis, Corticem eundem præscribere consuevisse, apertis literis prodidi, allatoque simul Exemplo confirmavi in Therapeutice meâ a pag. 147. usque ad 149. Verùm quid multis? Tutela Chinæ Chinæ semel a Viro Cl. improspere, forsân & improprie oblata, quid ad me?

(b) Experimentis a se habitis &c.) Ornamentum postremæ huic narrationi superadditum esse crediderim, non quidem quòd Aulicus quondam Professor iste oblacioni Peruviani Corticis nonnihil obstitit, ac minime ex animo assensum suum præstiterit: etenim & ille, & reliqui ferè omnes Mutinenses Medici, præsertim Seniores eorum temporum, usui illius quammaximè reluctabantur, ut dixi jam in Therapeutice

peutice meâ pag. 4.; sed Mantissa quâdam colorata est, quodd obstiterit non solum rationibus, verum & *experimentis a se habitis*: tantum enim abest, ut ulla, sive fausta, sive infausta de hoc Febrifugo ille habuerit experimenta, ut certò sciam, ipsum, qui sympatheticas potius curationes in deliciis habebat, aliquando nugatoriam Februm transplantationem in perterebratos Arborum Cortices tentare maluisse, quàm implantationem (liceat nonnunquam vocabula condere) hujusce Corticis in Corpus humanum.

§. 27.

(a) **H**ic nimirum Medicorum est error, ut si Chinam Chinam in hunc solum finem præscribant, ut paucos à paroxysmis dies liberos obtineant, (b) *interdum eludantur*, febre amplius non redeunte, sed tacite corpus depascente; non absimiles casus alias mihi contingere, ut me poenituerit hoc remedio usum fuisse. Rem felicius cessisse annotavi quibus post aliquot paroxysmos febris denuo caput erexit etiam ferocior, quàm quibus febris visa est prorsus extincta, & oblitterata, seu parva subsecuta.

(a) (*Hic nimirum &c.*) **Æ**Grè admodum cavere poterunt Medici dici ab errore, a quo nequivit ita cavere Vir Cl., quin illum ob id *pœnituerit*, hoc remedio se usum fuisse, ut subdit in contextu. Sed tunc fortè nondum advenerat tempestas, quâ maturescunt Ficus, ut *Ficu* febriferâ *Pharaonis* præscriptâ, de quâ §. 38., posset errorem corrigere, depulsamque Febrem iterum revocare. Cum itaque in Medici potestate non sit, præcipere Febri discessum eâ lege, ut postliminio brevi revertatur: neque *Ficubus Pharaonis* queat illam vel invitam cogere rursus ad reditum pro libito suo; non aliud agendum supererit, ne Febris ipsa *in apertam denuo flammam renuens erumpere*, corpus *tacite depascatur*, nisi abstinere prorsus ab oblatione Febrifugi, etiam *ad impetrandas inducias*, & *ad virium reparationem*; quod cæteroqui faciendum docuit Cl. Auctor §. 8., & magis adhuc expresse docebit §. 48. absque ullâ formidine erroris. Atque ideo, vel præceptum Viri Cl. de Chinâ Chinâ exhibendâ *ad impetrandas aliquot dierum inducias*, & *ut recreetur æger*, viresque resumat, planè corruat necesse est, vel nullus sit error Medici id remedium in ejusmodi finem præscribentis, etiamsi febris vim sibi illatam in recessu indignata, votis eam reducem exoptantibus minimè auscultet.

(b) (*Interdum eludantur &c.*) Præscribant ergo Medici Chinam Chinam, repetantque opportunè in cum potius finem, ut, si fieri possit,

fit, *Ægros, non ad tempus tantum, sed jugiter a paroxysmis liberos reddant: sic enim non eludentur a Febre amplius non redeunte. Sed præscribant tempestivè, regulisque ac cautionibus debitis; itaut non usurpent, nisi Ubi, Quando, & Quomodo decet, ut in Therapeu. meâ pag. 348., & alibi. Si ita se gerant, nunquam eos poenitebit, se fuisse ufos tam strenuo Febrifugo: poenitebit potiùs post rem prosperè gestam tam serò uti didicisse. Tunc & Ægri sibi rem feliciùs cessisse dignoscant, nec tacitè se depastos a Febre suspicabuntur (quomodo enim se depastum suspicabitur a febre qui, ut nupèr fatebatur §. 25. ipse Cl. Auctor, eadem Silente per Chinam Chinam febre reportat robur?) non suspicabuntur, inquam, se depastos a febre, sed sibi rem longè feliciùs cessisse dicent, si ea vel non revertatur amplius, vel saltem nonnisi mitior, ac parva, quàm si ferocior caput extulerit. In primo etenim casu illam fuisse a Febrifugo opportunè mulctatam, sensu ipso experientur; in altero minùs opportunè; absque eo quòd alienum, & quidem satis paradoxum, de rebus suis judicium exquirant. Neque enim homini Chinà Chinà sanato, qui jam, ipso notante ut supra, Cl. Auctore, roboris aliquantum reportet in dies, opus esse crediderim consulere Oracula, & trepidanter quærere, sit ne sibi melior continuata sanitatis possessio, an relapsus in Morbum.*

§. 28.

(a) **D**ominus Augustus Quirinus Rivinus Scriptor recens, in suo Libro Elegantissimo Medicarum Dissertationum, Typis Lipsiensibus anno 1710. edito in Dissertatione de Febribus Intermittentibus, eos sugillat, qui postquam aliquo specifico febrem propulsatam videant, ut illam amplius non esse redituram prædicent, sibi plaudunt, & gaudent, ait enim *Medicos quosdam gratulari, quando egrotantes è charibdi in Scillam deduxerunt, idest febrem feliciter profligarunt, agro interim vel contabescente, vel intumescente ab humoribus pravis, atque hydropè, & paulo post mentione facta de Veterum Febrifugis, qualia sunt Centaurium minus, Absinthium, Carduus Benedictus, radix Gentianæ, & alia hujuscemodi quorum usum commendat, hæc subdit verba. (b) Idem hoc de Cortice Peruviano Gannaperide, vel ut alias vocatur China China, censeo, ut pote qui præ cæteris amaris, aut Febrifugis revera nihil peculiare, aut tantà laude dignum præstet. Certe sive*
genui-

genuinum, siue adulteratum sit, quod venditur, ab ejus usu interdum quidem febrem aliquando delituisse, seu plerumque subsecutam pejorem recidivam, in aliis & frustraneam, & nocivam extitisse.

Non minus me terret ratione satis, & experientia munitum, sed me simul nil magis angit, quam Auctoritate Impugnari. In id nanque discriminis non semel adducor, ut Scriptoribus omni honore, ac existimatione ceteroqui dignissimis, ullo pacto hac in re nequeam subscribere: imò cogar, impellente me nota nimium veritate rei, non modò contrariis aliorum illustrium Virorum adductis testimoniis eos refellere, verum & iis memetipsum fidenter opponere omnium infimum, sed fortasse prae multis expertum. Puderet me sanè cum quouam tantà decertare fiducia, si de subtili quapiam doctrinà lis ageretur; sed ubi disquiritur factum, quæ de illo sum millies expertus, ingehue referre, & adversus Opponentem quemlibet constanter sustinere haud erubescō. Ob id penes me nulla auctoritas in hac materia experimentalis magni penditur; nisi ab Auctore illa profiscatur, qui per quatuor saltem, vel quinque lustra hoc remedio liberaliter sit usus. Atque ob id ipsum in Tractatu meo inter tot Auctores huic Febrifugo usque ad excessum addictos, paucos selegi pro Antesignanis; eos nempe; qui longam, crebram, & rationalem de illo experientiam nacti fuerunt; relictis tot aliis, qui, quamvis miranda prædicent, forsitan roto Praxeos illorum decursu vigesies Antifebrile istud non præscribere. Quod de Auctoribus faventibus assero, multò magis assero de adversantibus; quos inter impossibile ferè crediderim numerari quemquam, qui pluries, ac pluries, ut opus esset, Febrifugum istud ministraverit. Atque id duplici quidem de causà: primò nempe, quia possibile verè non est, hujusmodi Pharmaco crebrò uti, & crebrò falli, saltem ut de noxâ possit merito quis suspicari, nisi præter rationem prorsus utatur: secundo; quia credibile non est, quòd Vir honestus, ac probus, qui semel, bis, aut ter eodem usus, quacunque demum de causâ, quantunvis irrationabili, sed sibi apparenter verâ, umbram non levem suspicionis admiserit; audeat remedium sibi suspectum deinceps præscribere, atque, ut ceteroqui expediret hoc casu, ulterius experiri, suâ jam satis suspitione occupatus. Atque hæc præmississe lubuit, ne posthac Lector nimiam mihi facile impudet in rejiciendis oppositis auctoritatibus confidentiam; licet hanc quoque omni, quoad finet veritas, modestiâ me ubique temperaturum pollicear.

(a) (D. Augustus &c.) Jam verò objicitur mihi statim auctoritas D. Augusti Quirini Rivini, *Scriptoris*, spectatâ saltem Libri impressione, *recensit*; quæ quidem qualitas non parvi facienda in casu nostro. Etenim (ne vel hoc ipsum subleceam) Auctores ferè omnes, quantunvis famigeratissimi, qui ante annos plus minus viginti quid sinistri, quidve suspecti de hoc Cortice sibi tunc haud satis noto scripsere; cum scilicet nondum universalis, ut modò, peracta erant de

illo

illo experimenta felicia ; mirum non est , si solo ducti conjecturarum suapte naturâ fallacium , & rariorum , incertorumve successuum lumine id egerint , suisque in Scriptis mistas identidem laudibus exceptiones , aut suspiciones quasdam protulerint ; accuratiori Posterorum indagine discutendas . Persæpe quoque absque ulteriori veritatis scrutinio *ad unius Cuculi cantum cecinere plures* : quo dein factum , ut etiam hodie remedium istud egregium damnent nonnulli tantummodo *in Fide Parentum* , aut ad modulum sui captus ; cum tamen , si eis invisendum detur , futurum sit fortasse , ut illud ægrè internoscant a Cassiâ , vel Cinnamomo . Ut igitur redeam ad recentem Scriptorem , cujus Liberum , ob locorum distantiam , nondum est datum posse mihi tam facile comparare , omisso illius priore Textu generali , qui nec de *China China* , vel alio *Specifico* Febrifugo quicquam loquitur , neque me (quoscunque sugillet) ullo pacto afficit , cum de qualibet præpostera Febres pellendi methodo possit intelligi , sive id fiat per insigniter evacuantium , refrigerantium , aut humectantium abusum , sive per exuberantem sanguinis effusionem , sive aliâ quavis viâ minùs laudabili , omisso inquam hujusmodi Textu , quippe Corticem Peruvianum usque adhuc minimè improbane , ad alterum me converto magis specialem , usuique hujusce Febrifugi minùs faventem : siquidem misellus hic Textus , qui per omnes errans Grammaticæ Regulâs undique claudicat (luxationem , ut reor , passus , dum diutius e sede suâ) graviore insuper vitio aliquo non laboret .

(b) (*Idem hoc &c.*) In hoc Textu cum statim ambigat Scriptor ipse , *an adulteratus sit , an genuinus , qui Lipsiæ venditur Peruvianus Cortex* , omnino dicendum erit , ut mos eidam geratur , Corticem illum adulteritium esse , non quidem ob facilem Februm recursum , quas post assumptum etiam quandoque germanum Corticem solent recurrere , nisi diutius ille usurpetur , ac repetatur ; imò etiam nonnumquam , rariùs licet , quàmvis & continuetur , & repetatur usus illius , ut scissus sum in ipso Tractatu meo : sed adulteratum suspicabor ex hoc solum , quòd ille *præ cæteris* , ut inquit , *amaris , aut Febrifugis , qualia sunt , Radix Gentianæ , Centaurium minus , Absinthium , Catulus Benedictus &c. revera nihil peculiare , aut tantâ laude dignum præstet* . Hic ergò cum non assim , quasi Corchorus inter Olera , cum Professore Botanices , qualem agnosco D. Rivinum , de re Botanica disputare ; quætam saltem , num tanti sit apud ipsum Rivinum Ramazzini auctoritas , quanti est apud Ramazzinum auctoritas Rivini . Si pars utrinque , ut reor , passu procedat res , dicam statim ex Cl. Ramazzini effato , ut in *Collatione* aliàs citatâ lit. B. , Chinam Chinam , nedum vulgare antifebrilium , cujusmodi sunt Gentiana , Absinthium , Centaurium &c. , sed & *Alexipyretorum omnium , quotquot excogitavit Antiquitas , aut Chymicorum solertia conflagit , esse facile Principem* . Cum verò hoc ipsum Judicium suum in præsentî Dissertatione retractare , aut revocare studeat idem , qui protulit Cl. Ramazzinus , appellare demum liceat ad supremum Tribunal universæ Republicæ Medicæ , instando enixè , declarari communibus Medicorum Febri-

Febrifugum hoc expertorum suffragiis, an *sincerus*, & *genuinus* Peruvianus Cortex in sistendis, & statim, & semper, Februm Intermittentium paroxysmis, præstet revera aliquid peculiare *præ cæteris amaris*, aut *Febrifugis* superiùs recensitis. Proh magna Europæorum Mercatorum cæcitas, qui ex Americâ Chinam Chinam ad nos asportant, cum satius foret, Absynthium, & Centaurium nostrum ad Americanos devehere! Quòd si ad Posteritatis Tribunal Causæ hujusmodi examen placeat prorogare, nullus dubito, quin decantatis Veterum Febrifugis cum Chinâ Chinâ collatis id sit eventurum, quod olim Cristis Gallinaceis in Pavonis Caudam velitantibus contigisse, falsè fabulatur Cælius Calcagninus in suis Apologis. Cum enim illæ in summo capitis fastigio prominentes, Pavonis Caudæ insultarent, quòd *postremissimo loco* nata esset, scopæque instar terram verreret; *Respondebo his*, inquit illa, *quum vos pallidula, ac ætate exesa, e militari cono me hostibus minitatem suspicietis*. Sed ad nos iterum.

Evincit quoquè, Chinam Chinam, quæ Lipsiæ venalis prostat, *sinceram* non esse (quod suspicatur & Langius Professor Lipsiensis) evincit, inquam, idipsum assertio altera ejusdem D. Rivini, nempe, a Peruviani Corticis usu *interdum tantum*, & *aliquando Febrem delituisse*: in aliis illum, & *frustraneum*, & *nocuum extitisse*; bono enim, & germano assumpto Cortice, si depulsa Febris dicatur etiam solùm *delitescere*, id saltem non contingit *interdum*, sed *semper*; adeoque in hoc sensu nec evadit ille unquam *frustraneus*; dummodo Febris sit, vel Intermittens, vel de Intermittentium prosapia, quod omnino requiritur. De *noxâ* verò, quæ nonnisi ab usu præpostero, ut diximus, potest procedere, loqui amplius planè detrecto. Revera ut hæc omnia, quæ obtruduntur, queant subsistere, non aliud conjectare licebit, nisi quòd hic Scriptor loquatur promiscuè de Febribus omnibus, tam continuis, quàm Intermittentibus: quo solo casu plura ex dictis poterunt haud difficulter admitti. Nec forsitan emendicatam quis dixerit istiusmodi conjecturam; quandoquidem §. 35. hujusce Dissertationis ex Cl. Ramazzino habemus, absque eo quòd aliunde quæramus, in Actis Lipsiensibus improbari usum Chinæ Chinæ, in Constitutione quadam Uratislaviensi anno 1699. universaliter adhibitæ (& quidem perperam) ad *Febres Continuas populariter grassantes*. Forasan & illuc respicit hujusce Lipsiensis pariter Scriptoris observatio.

Cæterum cum adducta illius auctoritas, prout jacet, non congruat experientiæ meæ; neque id ego præsumam, ut mihi potiùs, quàm illi acquiescat quivis hoc remedium nunquam expertus Lector (expertos enim jam inter meos connumero) fas sit, omissis tot aliis, qui simul congesti efficiunt, ut *de hoc Remedio jam habeamus Pandectas*, recentem aliquem Auctorem Lipsiensem pro Conciliatore nostro seligere, ejus Scripta approbet, ac magni faciat ipse D. Rivinus. Sit iste celebris Christianus Johannes Langius; ejus Opera Medica omnia, duobus amplis voluminibus comprehensa, edita sunt Typis pariter Lipsiensibus anno 1704: *curante*, ut legitur in fronte illorum, eodem D. Augusto Quirino Rivino Patibolog., atque Botanices P. P.; ut nempe sui

conjun-

conjunctissimi Affinis (quemadmodum ipse ad Lectorem præfatur) labores, ac Scripta Cedro digna, & Orbi perutilia commendaret immortalitati. Cum ergo in his Langianis operibus reperiatur Part. 3. Volum. 2. pag. 361. *Disputatio* disertissima *De Chinæ Chinæ virtute febrifugâ*, in quâ quicquid ferme in eam usque diem a diversis Auctoribus tum in approbationem illius, tum etiam in contemptum prolatum fuerat, collectum, examinatum, & discussum visitur ad pag. usque 375.; idcirco ad id saltem me refero, quod in eâ Disputatione adversus Obrectatores Corticis adstruit Vir ille Celeberrimus: etsi fatear, omnia, quæ in eâ Lucubratione ab eodem Langio traduntur, etiam de favorabilium numero, mihi non semper probari, ut qui suspitor, haud completam sufficienter fuisse defectu temporis Viro illi Clarissimo, anno ætatis suæ 46. vitâ functo, hujusce Febrifugi elegantiorrem praxim. Interim saltem, quod nobis præcipuum est, reponere liceat, illa eadem quatuor Amara Febrifuga, a D. Rivino Chinæ Chinæ, non quidem prælata (ut illa huic præfert Cl. Ramazzinus) sed tantum æquiparata, & æquæ commendata, nempe *Centaureum minus*, *Absinthium*, *Carduum Benedictum*, & *Gentianæ Radicem*, illa inquam eadem nominatim in citatâ Disputatione a Cl. Langio Chinæ Chinæ ita posthaberi, ut secundum ipsum pag. 372. *His, aliisque*, ut inquit, *hujus generis pluribus Medicamentis Antifebrilibus, quæ ordine recensere nimis esset prolixum, extra controversiam præscripat palmam China nostra China, dubio finè ex suâ singularissimâ texturâ &c.*

Tandem quoniam hisce Langianis Disputationibus D. Rivino *Placuit* (ipse sic Lectorem admonet) *in margine breviter annotare, quæ prolixius in contextu pertractantur, ut hoc felicius contenta evolventi, & vel obiter insipienti appareant*, referam ipsius D. Rivini verba, pag. eadem 372. Paragrapho 50. in margine apposita, quæ sic habent. *China Chinæ reliquis Antifebrilibus antefertur*. Antefertur equidem, fateor, a Langio; sed a Langio Practico egregio, Scriptore recenti, D. Rivini Discipulo, illiusque conjunctissimo Affini; atque idipsum patitur, & sponte studet exscribere, ac annotare finè ullâ limitatione Præceptor ipse D. Rivinus, forsan ut quadam veluti approbatione fortuito appositâ, propriis ipsius verbis lis hæc dirimatur. Quod si denique ipsi D. Rivino. Scriptori recenti recentissimum aliquem quis opponendum velit, is legat D. Bernardinum Zendrinum, qui in suo *De Chinâ Chinâ Tractatu*, Typis Venetis hoc ipso anno 1715. edito, sensa ubique profert sensibus D. D. Rivini, & Ramazzini aperte contraria (reliqua ejusdem Tractatus non est quod persequar, aut perquiram curiosus) ne verbum quidem habens de hac Ramazzinianâ Dissertatione, paulò ante Patavii impressâ, & apud Venetos Bibliopolas publicè præstante: indicio manifesto, tam rationes Cl. Ramazzini, quam auctoritates D. Rivini, & aliorum contra Chinam Chinam allatas, libero huic Scriptori nullum negotium facessere valuisse; sed exolevisse neglectas.

S. 29.

(a) **U**tilior forsitan esset Corticis Peruviani usus in febribus intermittentibus malignis, si tales ab initio dignoscerentur, observantur enim aliquando tertianæ febres vere intermittentes, sed mali moris & perniciosæ, (b) de quibus Mercatus peculiare Caput habet, quales febres Hippocrati non prorsus fuerunt ignotæ, in septimo enim Epidemiorum hæc habet verba. (c) Cholericæ affectiones magis in æstate fiunt, & febres intermittentes, & quibus horrores accedunt, hæc quandoque malignæ fiunt. In hujuscemodi casu (d) si aliqua pravitatis signa se prodant, quæ ut plurimum obscura sunt, & Medicos fallunt, non alienum erit hujus Febrifugi usum pertentare, periclitari enim oportet, cum morbus periculosissimus est, ajebat Hippocrates.

Hactenus conatus est Cl. Auctor ostendere, amethodicum esse, & irrationalem usum Chinæ Chinæ, suapte naturâ, ut inquit, dolesce, ac suspectæ, tum universaliter loquendo, tum etiam peculiariter in Febribus Intermittentibus, nullam malignitatem præferentibus; in quibus, ut vidimus, non ad curationem omnimodam (quæ hoc remedio obtenta ipso Judice noxia foret) sed ad inducias solummodo aliquot dierum impetrandas, dummodo adsit certitudo de illarum reditu, nonnunquam permittit; dosi tamen satis exili, quippe non repetitâ, imò & in nonnullis tantum, non omnibus usurpandâ Ægrotantium generibus. Cuncta hæc ferè ex diametro opponuntur iis, quæ de innocuâ hujus Remedii substantiâ, usu illius, & dosi, ad Febres Intermittentes non malignas abigendas, toto primo Libro Therapeutices meæ præmissi; ut propterea idem primus Liber scopus unicus hucusque fuerit castigationis a Cl. Auctore in anteaçtis tentatæ. Huic tamen labori suo forsitan pepercisset, si primam, & alteram tantummodo paginam Libri secundi non renuisset evolvere; ubi apertissimis notis (quod a Lectore velim considerari) me nullatenus repugnantem polliceor cui libet, qui in benignis Intermittentibus Peruviani Corticis operâ uti recuset: cum eo Febrifugo ipse quoque in iisdem Intermittentibus non admodum frequenter utar, quippe pro Depurativis, seu Perfectivis sæpius a me habitis.

Enimvero etiamsi contendere velit Cl. Auctor, vel alius quispiam, solam effervescentiam febrilem etiam periodicam, esse instrumentum

mentum *anicum* depurationis Fluidorum; atque hanc depurationem esse jugiter a Naturâ, pauco adminiculante remediorum apparatu, nobis expectandam, usquequo saltem magnum non superveniat, impendatque periculum: adeoque *nullum* unquam esse locum, hac semotâ conditione, oblationi cujusvis *Specifici*, quod citò paroxysmos sistat absque crisi valde copiosâ, & palam sensibili (cujusmodi nullum adhuc præter Chinam Chinam repertum est) ego sanè ita sentientem nullo pacto refellere aggrediar, quantumvis forsitan rigidè nimis sentientem. Neque me ab hoc proposito dimoveret quispiam alius, qui minimè innixus hujusmodi ratiocinio, haud planè forsitan contemnendo, sed quavis ineptâ, aut futili motus ratiunculâ, hoc ipsum tamen in re faciendum vellet. Etsi enim id rigorosè semper exigere in praxi, sæpe non cedat in proximi utilitatem; neque tamen cedit in evidens, & gravissimum damnum illius, ut contingit, quoties quis in periculo, & certo, & gravi, *certum* pariter hujusce Febrifugi a Deo dati spernit auxilium. Cuilibet propterea, qui duræ adedò cervicis non sit, ut in extremâ etiam angustia Remedium istud ablegandum judicet (his videlicet in Febris, iis in circumstantiis, eâque Methodo adhibitâ, de quibus abundè in Tractatu meo) cuilibet inquam hæc, quæ putarim negari non posse, faciliè admittenti, etsi in reliquis dein omnibus adversanti, absit, ut unquam succenseam, ut qui nullam hinc assertis meis, saltem potioribus, injuriam, nullumque grave (quod majoris momenti est) Praxi Medicæ damnum fateor inferri.

Sola itaque oppugnatio *Methodi* meæ in *Perniciosi* a me descriptis evulgaræ, sola inquam hæc, si fortè a Viro quopiam existimatione digno (quod vix crediderim posse contingere) tentaretur, potis esset me commovere nonnihil; nullius tamen impugnatoris, utut Celebris, rationem haberem, nisi se profiteretur satis expertum: qui autem ritè expertum poterit se profiteri, rationem impugnatoris habere nequibit. Pro usu verò qualicunque alio Peruviani Corticis in *vulgaribus* Inter-mittentibus, pro quarum curatione nil ferè speciale prodidi, quod a pluribus ante me non fuerit annotatum; nec ea mihi propensio est, nec illud otium, ut velim decertare, & Causam, quam cum tot Viris pari voto *meum* sentientibus habeo communem, mihi uni advocare. Atque ideo si intrâ hosce cancellos substitisset, ut hætenus substitit, Cl. Viri dissensus, omnes profectò illius, etsi alicubi valde peculiæres, ac acerbisculas animadversiones tulissem tacitus; verùm eas jam usquequaque ad nimietatem exuberasse, in bonæ simul praxeos, & veritatis detrimentum; atque ita quidem, ut tantùm qui stertit non videat, paulò infrâ clariùs patebit. Quod autem palam cœpit

Omnibus & Lippis notum, & Tonsoribus esse,
id certè a me citra quoddam dedecus ampliùs dissimulari non poterat. Et porro dissimulare religioni mihi ducerem, cum publica potiùs res agatur, quàm mea; nec exinde minùs quàm existimatio mea, periclitetur Reipublicæ utilitas. Jam verò his interjectis pro Lectorum pleniorè notitiâ, Animadversionum Cl. Auctoris, simulque Responsum mearum filum resumo.

(a) (*Utilior forsan &c.*) In hoc Paragrapho Vir Cl. tertii præcipue Libri Therapeutices meæ, quippe potioris, asserta quadantenus infirmare aggressus. (Id enim ex asse conficere haud ita planum) progreditur ad expendendum, quem locum in Tertianis Intermittentibus *Perniciosi* a Mercato descriptis, queat habere Peruvianus Cortex. Atque hic, priori deposita severitate, duo admittit non exigui ponderis; unum quidem absolute, alterum conditionaliter tantum. Quod absolute concedit, est, Febres Tertianas *malignas*, & *Perniciosas* a Mercato descriptas esse *verè Intermittentes*, itaut (quemadmodum subdit §. sequenti) *ad perfectam apyrexiam deveniant*. Mirum autem visum est mihi, quod Cl. Auctor admittat, Febrem adeo ferocem, quæ heri hominem pessimè exercuit, & etas est nedum reversura, sed & eundem statim interemptura, hodie illum plane dimittat, *nec concentrata tactiè cubet*, *nec corpus illius tactiè depascatur*; cum omnia hæc mala contingant, neque *unquam amplius homo ad veram, & perfectam apyrexiam peringat* ex Cl. Auctoris effato §. 25., & 27., quoties Tertiana Febris *benigna* curatur Peruviano Cortice, post duas tantum hebdomadas forsitan reversura, & facile iterum recessura. Alterum, quod conditione appositâ admittit passiter Vir Cl., est, Febrifugum istud *utilius forsan* (nec enim certò) esse posse in *Malignis Intermittentibus*, si tales ab initio dignoscantur. Addo ego, & *etiamsi tales ab initio non dignoscantur*, sed Medicum fallerent; dummodo in illâ ipsâ accessione, quâ tandem dignoscuntur, Æger non pereat, sed in alteram accessionem prorogetur illius vita, utut frigidus, & articularum pulsu fere omnimodè destitutus, expirare videatur: in his enim quoque circumstantiis ille, ferè dixerim certò, Chinâ Chinâ secundum Methodum meam oblata restituitur. Imò sæpe etiam, etsi non tam certò, restitui poterit solâ usurpatâ Mortoni Methodo, qui Febres hæc in extremum, quod modò diximus, discrimen hominem adducentes, graphicè describit, & Chinâ Chinâ non rarò feliciter curat, ut videre est, tum apud ipsum, tum Lib. 2. Tractatus mei pag. 247., ubi Caput peculiare istius Auctoris recensum visitur, & Scholiis meis additis etiam ulterius dilucidatum. Quod ejus Methodo, in usum ductâ potest sæpe contingere; meâ similiter adhibitâ solet contingere *semper*, aut ferè *semper*. Experiantur ter saltem, aut quater increduli, dummodo ingenui; meque tunc, si tanta illos teneat fiducia, mendacii redarguant. Quod si eas *ab initio* per sua signa, perque suos peculiare characteres *dignoscendas* velit Cl. Auctor, ut curationi suscipiendæ fiant opportuniore; id ex professo me per extensum scio tentasse haud oscitanter, forsan & integrè præstitisse, Cap. primo Libri 3., Mercato præsertim, & Mortono præeuntibus.

(b) (*De quibus Mercatus &c.*) Mercatus itaque non *unum peculiare Caput habet* de hujusmodi Febribus, sed *multiplex*; illiusque Tractatulus de hac materiâ verè aureus est, ac utilissimus, etsi non admodum comptus: adeoque plurimis philologico ornatu luxuriantibus longè antefereendus. Primus ille fuit, qui ferocissimas hæc Febres observavit, exactissimè secundum varias illarum species descripserit, ac
pro more

pro more suorum temporum peculiariter curare docuerit. Et tamen incuriosa Posteritas nullum inde traxit emolumentum; adeo ut major Scriptoribus omnibus fuerit sollicitudo scribendi quodammodo ad pompam, ne dicam ad Lectoris stomachum, de *benignâ* Intermittente Tertiana, quæ neminem, quousque talis manet, tollit de medio, quàm vestigiis Mercati inhærendo, quidquam scribendi de *Perniciosa*, & ex se ferè semper lethali. Excipe Lector Mortonum, qui de Mercati Scriptis, ut licet conjicere, minimè confusus; propriâ nihilominus observatione easdem Febres (minùs dilucidè quidem) exposuit; quodque laudandum magis, feliciter curare docuit Peruviano Cortice, rebus etiam in præceps lapsis, liberaliter oblato. Utriusque Auctoris scripta circa hanc materiam habes *recepta* in Therapeutice meâ Speciali, Scholiisque meis haud planè forsan inutilibus adjecta; quæ simul omnia secundum Librum constituunt ejusdem Operis, ut nuper innui.

(c) (*Cholerica affectiones &c.*) Textus hic Hippocratis a Cl. Ramazzino allatus quasi quid peregrinum, ille idem est, quem primò observavit Mercatus, bisque de eodem meminit, Vallesii simul expositionem indigitans. Ego & Textum a Mercato citatum, a Cl. verò Ramazzino nunc recitatum, & ipsam Vallesii expositionem in Scholiis adduxi. Cuncta videtis apud me, primò pag. 196., secundò pag. 213., tertio pag. 218. & 219. Sed hæc forsan, utut repetita, debiliorem Viri Cl. obrutum subterfugere.

(d) (*Si aliqua &c.*) Tandem fatetur Cl. Auctor, in hisce Febribus, *scilicet aliqua pravitate signa se prodant, quæ ut plurimum obscura sunt, & Medicos fallunt, non alienum esse* (rectius dixisset, necessarium esse) *huius Febris fugi usum pertentare*. Hæc una confessio mihi sufficeret, nisi ea statim infirmaretur ab exemplis per eum allatis; quodque pejus est, commentitiis. Sed de his quàm mox. *Non alienum* itaque putat ille uti Chinâ Chinâ in Intermittentibus Perniciosis, *scilicet aliqua pravitate signa se prodant*: cum verò istiusmodi signa, ut inquit, *obscura sint, & Medicos fallant*, Thesis vix statuta statim vacillat. Saltem (fidenter subdam) obscura non erunt signa pravitate, cum Æger in angustiis supra recensitis constitutus, non sine maximâ difficultate febrilem paroxysmum incipit vix vivus transigere. In hujuscemodi casu, ni prius dignota sit Perniciosa Intermittens, offeratur a curante Medico Peruvianus Cortex; sed, bonâ veniâ Cl. Auctoris, non ad drachmam unam, vel duas (neque tamen ad uncias, & uncias) exhibeatur: eâ siquidem pusillâ dosi præscriptus, nec citò dein, ac pluries, saltem ad Mortoni, vel Sydenhamii mentem repetitus, id aget solummodo, ut Vir Cl. possit jure, ac verè testari, quod nonnisi declamando testatur Paragrapho sequenti; *paucos nempe qui evaserint, sibi fuisse observatos*. Secus verò fiet, si exhibeatur idem Cortex Methodo validiore, sed congruâ, & rationali, qualem in Therapeutice meâ docui Cap. 3. Lib. 3., felicemque jugiter per plurimis Exemplis ostendi.

§. 30.

MEmini me vidisse Mutinæ variis temporibus Constitutiones quasdam tertianarum febrium intermittentium, sed malignarum, quæ tertia quaque die suas habebant accessiones cum rigore & horrore, & more solito per sudorem fiebat solutio, ut ad perfectam apyrexiam devenirent, sed quarta, aut quinta accessio tanto rigore invadebat, ut ægri non amplius incalescerent, concentrato pulsu, ac toto corpore perfrigerato, nec multo post interierint. In tam gravi, ac subita tempestate Medici tanquam è gravi somno excitati, cum antea super utramque aurem, ut dici solet, obdormirent nil tale expectantes in febribus, quæ cum frigore, & rigore accederent, absoluta infëbricitatione postmodum subsequente, tumultuarie ad sacram anchoram Chinæ Chinæ ad uncias in vino infusæ confugiebant, sed incassum, paucos enim evasisse observavi.

(*Memini &c.*) **M**Emini & ego quod meminît Vir Cl., varias scilicet Mutinæ contigisse Constitutiones Perniciosarum Intermittentium, quæ non eâ solum, quâ narrat viâ, sed valde multiplici, in Tractatu meo ordinatim expositâ, Ægrotantes non paucos *ante repertam Methodum meam* (id namque addere necesse est) *Peruviano Cortice penitus intentato*, trahebant repentinè, ac inopinatò ad interitum. Sed simul memini, debuissetque & ille meminisse testis de visu, plurimos alios ejusdem generis Ægrotos, ne dicam omnes, eâdem Methodo curatos, ocysimè pariter, ac inopinatò *evasisse*. Saltem quot vidit ille Perniciosis hujusmodi Febribus laborantes, quibus ego meam Methodum adhibuerim, tot vidit repentinè restitutos; pereuntem verò neminem. Et siquidem ullus sinceræ Inductioni locus concedatur, nonne vidit ille me duodeviginti abhinc annis, cum mihi graviter decumbenti tam humaniter adstitit (medicas enim manus nobis invicem pro re natâ præbebamus adjutrices) nonne inquam vidit, post latam a memetipso, atque ab eo citra dissimulationem admissam de imminente meâ morte sententiam, epoto, dosi quidem maximâ, unoque haustu, ad sex videlicet usque Drachmas Peruviano Cortice, omisâ postmodum consultò repetitione Remedii, ab Orci faucibus illicò ereptum, ut fusè in Therapeutice meâ pag. 424. atque ita quidem ereptum, ut ab eo tempore (superato videlicet novo Febris insultu

insultu, quem tunc præcavere non libuit) firmiorem ac antea in hanc usque diem traxerim valetudinem? Nonne pariter alios Ægrotos inspexit hujusce ordinis, quandoque etiam mihi socius in curatione, eodem remedio statim sanatos, nec ullo amplius morbo tentatos? Hujusmodi sortem faustissimam experti sunt, tum Æger ibidem a me descriptus pag. 181.; anno videlicet 1695. usu Corticis Peruviani, Viro Cl. tunc facile consentiente, curatus; tum alter eodem remedio, me præscribente, ipso verò desperante, restitutus anno 1707., de quo pag. 562., & adhuc vegetus, etsi jam senex: ut plures omittam, de quorum Ægitudine, & curâ omnimodam pariter certitudinem habuit, quamvis ad eos invisendos verè non accesserit. Ast hæc narrantur, & narrata sunt a me; fortasse verò non admitterentur (inquiet aliquis) a Cl. Ramazzino, si respondere potis esset. Scripta sunt a me (subdam) & a Viro Cl. lecta, nec tamen negata; licet omnem lapidem moverit ille, ut asserta sua exemplis quibuscunque, ac undecunque conquiritis, imò etiam interdum minus germanis, fulciret; mea verò enervaret. Usque tamen libet eundem audire, hæc ante biennium, anno scilicet 1712., de Chinâ Chinâ locutum in Dissertatione *De Contagiosa Epidemiâ, quæ in Boves irrepfit* pag. 37., ut retuli in *Collatione Textuum* illius lit. H. Equidem hoc præsidii genus in Febribus periodicis miranda præstat, ac præsertim in Tertianis Intermittentibus malignis, quæ in ipso impetu accessions agros interdum necant &c.: hoc enim Febrisfugum fermentum illud malignum sive penitus restinguit, sive ita enervat, ut periculum illud tollatur, ne Æger in ipso Febris accessu intereat.

Hic ergo quæro: Si Cortex Peruvianus in Malignis Intermittentibus, ipso Judice, miranda præstat; si Fermentum illud malignum, vel penitus restinguit, vel plurimum saltem enervat; tandemque si periculum illud tollit, ne Æger in ipso Febris accessu intereat, cur tot additis limitationibus, cur tantâ incertitudine, ac nutatione, verboque forsan interjecto, protulit §. antecedenti, *Peruvianum Corticem in hisdem Malignis Intermittentibus esse posse forsan utilem, si tales ab initio dignoscantur?* item, non alienum esse, usum illius pertentare, si malignitatis signa se prodant, quæ tamen obscura sunt, & Medicos fallunt &c.? Rursus si verè, ac absolute ille utilis est in hujusmodi casibus, & incunctanter usurpandus, eo quòd in Malignis Febribus, præsertim Tertianis verè miranda præstat, ut ante biennium asseruit; ubinam gentium quæso, ubinam terrarum miranda hæc observavit, aut commodius observare potuit ille, quàm Mutinæ; imò etiam, ausim dicere, quàm me præscribente? Si verò Mutinæ, ea miranda vidit, quæ prædicat, ubi verè vidisse certum est ex antedictis, quâ animi fiducia nunc jactat, Mutinenses Medicos pro curandis hujusmodi Febribus *tumultuariae ad Sacram Anchoram Chinæ Chinæ incassum confugisse, ac perpaucos evasisse sibi observatum?* Habet profecto quid admirabile hæc inconstantia, eoque admirabilior ea est, quòd brevioribus distincta temporum intervallis. Etenim Textus nuper citatus, ingenuus planè, ac etiam ultroneus, vix quatuor mensibus præcessit ortu Therapeutice meam; eâ verò vix in lucem editâ, statim conceptum suum for-

tita est, ortaue nuper hæc Viri Cl. Dissertatio, Auctori æquæ suo infensa, ac Operi meo.

S. 31.

SUCCURIT nunc mihi funestus casus Domini Francisci Guidoni, qui ex hujusmodi febre misere opetiit; laborabat Vir iste Nobilis Media ætate tertiana febre, quæ exquisitæ speciem referebat, ut altera die prorsus apyretos esset, & è lecto si vellet posset exurgere, die quinta h. e. quinto circuitu accessit febris tanto rigore, & frigore una cum mentis stupore, pulsu exili ut vix perciperetur, unde Medicus ad visitationem pro more accedens, ad ægri adspectum attonitus institit me non procul abitantem subito pro Consultatione acciri, in qua Vir ille cæteroqui doctus ingenue confessus est se deceptum à febre, quæ tertianæ exquisitæ morem, & leges omnino servabat, nullo se prodente pravitatis signo. Proposuit ille Peruvianum Febrifugum more suo propinandum, annui ego memor dicti illius, quod habet Celsus, *in præcipiti periculo multa recte fieri alias omittenda*; sed alterâ die aphonus, & gelidus æger mortuus est.

HUICUSQUE tribus, vel quatuor Casibus a tempore valde diutino emendicatis, inter tot, quos ipse referre se posse identidem obtrudebat, parum profecit, nihilque probavit Cl. Auctor. Et quotiescunque etiam ii pleno robore constitissent, nec potuissent rejici a me eâ facilitate, quâ sunt rejecti, ut exempla probationis invalidæ; quid quæso a Viro Cl. probatum foret, ubi agebatur de usu Peruviani Corticis in Intermittentibus tantum diuturnis, & cæteroqui *benignis*, cujusmodi curationum felicissimarum ipse plusquam quingenta, si omnium memor essem, tribus illis, aut quatuor ab eo recensitis opponere possem exempla? Forsitan modò, ubi agitur de re valde gravi, videlicet de oblatione ejusdem remedii in Febribus Intermittentibus quidem, sed *Perniciosis*, atque lethalibus, fortioribus exemplis utetur, nec ullam exceptionem admittens; ut nempe Quartum Librum meæ Therapeutices impugnaturus, Historias in eo contentas, quippe felices, funestis ab ipso mox afferendis infirmet.

(*Succurrit &c.*) Jamque memetipsum armis meis confodere aggreditur, unius ex meis Ægris Perniciosâ Tertianâ confecti casum opponens,

nens, ipse paulò ante mortem ejusdem Ægrotantis in consilium accitus. Sed hæc quoque narratio variat in pluribus; & primò in circumstantiâ gravi, quæ vel ipsa dirimit Matrimonia: adest quippe *error personæ*. Non enim *D. Franciscus* Guidonius, qui multò ante obierat Apoplecticus, neque a me fuit unquam curatus; sed *D. Antonius* Francisci, & Opizonis frater fuit, quem Perniciosa illa Febris sustulit; ille verò Medicus ego fui (atque hinc dignoscat quilibet, an Censoria virgula Viri Cl. me peculiariter petat, & an ictum, auras licet, non me sugillantem, queam dissimulare) ille inquam ego fui, qui me deceptum fassus sum a tam celeri prolapsu in illud exitium, quod tardiusculè forsitan, & lentius eventurum a longè fueram suspicatus. Neque enim adeò deceptus fui, quin futurum mentis stuporem tempestivè prænosces, priusquam scilicet Æger in præceps rueret, curarim, ut ille rebus suis, animæque consuleret: cujus rei sollicitudo me impulit, ut *D. Marco Antonio* Origono Sacerdoti, Ægrotantis familiari, viventi adhuc, & memori, negotium anxie committerem (quod ille egregiè præstitit) quoniam Uxorem de imminente periculo haud rebar satis adhuc persuasam. Cæterum nec morbi series, qualis a Cl. Viro describitur, nec alia minutiora mihi uni nota, non illi, qui cuncta habuit ex relatu meo, & quorum faciliè postmodum erit oblitus, cum re ipsâ concordant. Utcunque tamen hæc fuerint, certum est, Virum illum Nobilem ex Perniciosâ Febre, primò Intermittente, mox Subcontinua, & repente soporosa (quo casu quis forsitan alius, subortam ex improvviso Apoplexiam, vel vafre, vel stolidè pronunciasset) præcipiti lapsu occubuisse. Me vesperi fassum esse Cl. Ramazzino, qui post administrata ob prævisum opportunè periculum Sacramenta Ecclesiæ fuit in consilium vocatus, deceptum memetipsum a motu morbi, supra suspicionem quoque meam matutinam citiore, verum est: ultròque fateor, me aliàs etiam magis deceptum, inscio licet Viro Cl.; ac si diutius vivam, magis adhuc forsitan decipiendum. In hoc tamen uno me tum deceptum sum fassus, quòd tempus adhuc mihi sufficiens pro Chinâ Chinâ venturis accessibus exhibendâ futurum esse antea conjectaram; cum tamen ob excidium immodicè præceps ampliùs ea nequiret administrari. Hoc ergo solùm nomine, quòd nullus ei locus esset, de Peruviano Cortice mentionem habui. Oblatum verò fuisse huic Ægrotanti, aut propositum a me Remedium hujusmodi, ut fidenter asserit, brevique verborum ambitu affabrè circumscribit Cl. Auctor, summâ dixerim illius etiam non viventis pace, ne per somnium quidem consonat veritati. De assertorum meorum honestate, nec ipsi, si quos novi, Obrectatores mei solent suspicari. Prostant nihilominus apud Pharmacopolam *Hortensium Candrinum*, Virum probum, honestumque Schedulæ meæ, Adversaria propria, & Codices fideles, ac integerrimi, lituram non admittentes, unde cuicunque lubeat, vel curæ sit, facile datum est certiorari. Ibi cuncta cernuntur, quæ usui fuere, & inter cætera a Cl. Viro proposita, mihiq; statim probata, Ceratum Vescicatorium, & Lapis Bezoarticus, quem forsitan Celeberrimum imitatus Sanctorium, in fide Parentum proposuit.

Hallucinationem tam masculam, quod nempe obtrudat ille pro oblato minimè oblatum hoc casu, imò neque propositum Peruvianum Corticem, absit ut exprobrem Cl. Auctori, piè quippe quiescenti, deque his omnibus sibi nunc vanis forsan ridenti; in cujus obsequium lapsam fortè longà die memoriam tantùm culpabo. Id unum innuam Lectori; obstupuisse me non parum, cum primò hæc legissem, miratus nempe quomodo Vir circumspèctus, ubi de Facto agitur, hujusmodi commentitia *tam fidenter, tam animosè scripserit, ut illi non sudarint præcordia* (quemadmodum loqui consuevit ille §. 11.) *ob metum de improspere eventu*: improsper namque illi. eventus est, se fuisse isthæc narrando deceptum, vel eum videri, cui fuerit animus alios fortasse decipere. *Aique hæc Corinthiis audientibus, & satis scientibus recitat?* aiebat olim Lucianus de quodam Historico nugatore, apud Corinthios se vidisse jactante, quæ illum neutiquam vidisse ipsimet norant Corinthii.

Obiit itaque Vir ille Nobilis, Peruviano Cortice ne proposito quidem planè jejunos; quandoquid in præceps illius lapsus, in Subcontinuis cæteroqui Febribus, cujusmodi hæc evaserat, haud ita repentè fieri solitus, contigit præter ordinem quoque; inclinante videlicet die minoris afflictionis: erat enim ea Febris Tertiaria duplex, ab initio tamen penitus intermittens. Cum verò paucis horis distaret potior, & planè lethalis accessio; jamque patenter incœptum esset præcox præter morem exitium, lethalia prorsus de more paulò post Incrementa suscepturum, ab exhibendo incassum, imò & proponendo Febrifugo abstinendum duxi, *ne quem servare illud non poterat, occidisse videretur*. Scilicet Virum jam conclamatum, & postridie, ut patescit eventus, moriturum; postridie quoque ab epoto minimè cruciante Peruviano Cortice (si fortè fuisset exhibitus) occubuisse, fuisset certè, ut infra §. 48., *amaris China China potionibus miserum Aërum conficere*: interiisse verò deglutito Lapide Bezoartico, & Vescicantibus Emplastris inaniter divexatum, fuit, illum pro viribus Artis dubio procul reficere. Sicuti ergo perperam culpatur hoc casu non assumptus, neque præscriptus Cortex; ita perperam culparetur, si morituro fuisset incassum exhibitus. Revera nonne quotquot obeunt, obeant necesse est non multò post assumptum, vel cibum, vel potum, vel cardiacum medicamentum, vel quid aliud æquè innocuum, nisi ex inedità deficiant? Nonne pariter identidem postridie ab epoto solvente, aut leniente Medicamento pereunt Aegroti, quos tamen non Leniens illud pro innoxio habitum, sed Fatum eorum dicitur sustulisse? Exempla sanè hujusmodi, inculpatò nihilominus Remedio simul ac Medico, haud infrequenter occurrunt in praxi. Unum liceat hic referre, non quidem ut defunctum Antagonistam retalem, ac quodammodo vicissim criminer, sed ut inopinata quandoque artis infortunia haud intempestivè commemorem; unum, inquam, liceat referre de Viro Nobili, *dum casus, qui in gente vulgari contingunt, ut aiebat §. 20. Cl. Auctor, sine rumore terra obtegat*. Nimirum ita res accendunt lumina rebus: quemadmodum enim sub initia hujusce Paragraphi *succurrebat* in rem suam

suam eidem Cl. Auctori *funestus casus D. Antonii Guidotti*, Francisci nomine inconsulte appellati, ita in rem meam

Succurrit nunc mihi, & quidem succurrit certâ reminiscentiâ (multoque magis hujusce eventus deberet meminisse, si viveret, idem Cl. Auctor) *funestus casus D. Honorii Barocci*, qui ex hujusmodi infortunio miserè oppetiit. *Laboraverat Vir iste Nobilis* levioribus quibusdam, sed diuturnis Febribus, a quibus jam ferme convaluerat, vel saltem adedò leviter affici videbatur, *ut jam e lecto exurgeret, possetque, si vellet, etiam e cubiculo egredi*. Usque tamen obstinatâ alvi stipticitate premebatur; pro quâ sollicitandâ Medicus illi præscripsit sex tantum drachmas Eleâuarii Lenitivi. Eo remedio assumpto, *Æger* superpurgationem passus, in deliquia subinde incidit, Febremque intensissimam *una cum pulsu exiit, ut vix perciperetur; unde Medicus ad visitationem pro more accedens, ad Ægri adspæctum attonitus, institit, me non procul habitantem subito pro Consultatione acciri; in quâ Vir ille cæteroqui doctissimus ingenuè confessus est, se deceptum a Remedio tam blando, tamque parçâ dosi exhibito in morbo tam levi, ubi nulla unquam se prodidere infausti ominis signa; sed vix Febricula quædam mitior superstes remanserat, actiones tamen minimùm lædens. Irrita fuere nihilominus quævis in eo præcipiti periculo licuit experiri Artis auxilia: Alterâ enim die apborus, & gelidus Æger mortuus est.*

Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus. Juven. Sat. 2.

§. 32.

(a) **E**odem fato obiit D. Comes Fortunatus Cortesius, D. Joannes Altimanus, & complures alii eodem pene tempore, perpaucos enim ab hujusmodi febre correptos evasisse vidi. (b) *Credo equidem*, quod si attentius hæc febres, quæ æstate potissimum aliquando caput exerunt, observarent Medici, credo inquam quod signa quædam pravitatis deprehenderint; magnarum enim calamitatum parva solent esse ab initio signa, ut in morbis pestilentibus evenit. *Sæpe exiguus mus augurium tibi triste dabit*, ajebat Doctissimus Fracastorius de Contagione.

(a) (Eodem Fato &c.) **E**odem verè Fato obiit; Chinâ Chinâ videlicet nec assumptâ, nec ei præscriptâ, D. Joannes Altimanus, ut habetur ex Consanguineis, ex Pharmacopolâ, & ex ipso curante Medico ordinario, nempe D. Riccio: neque enim casus iste, ut nec subsequens quicquam ad me; quod quis crederet, oppositum indicante prævio contextu? Afferit is, qui verè adstitit, Febrem fuisse ab initio Intermittentem, mox in Malt-

gnam degenerasse; cui tamen curandæ, nec ipse, nec D. Ramazzinus superaccitus opportunum unquam putassent Peruvianum Corticem: tantum abest, ut vel propositus ille fuerit, vel in usum ductus. Ita ille: cujus effatum quod ad non oblatam Chinam Chinam nequit in dubium revocari, cæteris etiam adminiculantibus; quod verò ad carentiam opportunitatis illam exhibendi, standum erit amborum placitis, cum non aliter debeat.

D. autem *Marchio* (non *Comes*, ut habet Cl. Auctor) Fortunatus Cortesius in quadam Ægritudine verè fuit olim curatus (ne quicquam reticeam) & a Cl. Ramazzino Medico illius ordinario, & a me simul in consilium vocato. Evasis tamen ille tunc a diuturnioribus Febribus; puto etiam ope Chinæ Chinæ; sed non satis memini, ut asseram. In ultimâ verò Ægritudine, cui compendiarîo succubuit, solus illi adstitit Vir Cl.: proinde quibus pharmacis (dicam & ipse verbis illius ex §. 34. petitis) Æger iste fuerit *portionatus in postremâ Ægritudine, omnino mihi ignotum*. Hæredes Defuncti, consuetusque illius Pharmacopola Joseph Sallarolus censent, nullum, aut fere nullum (nullis videlicet hac de re extantibus monumentis) brevissimo illius morbi tempore præscriptum fuisse remedium: nullam propterea exegit idem Pharmacopola, nullam Hæredes solverunt expensam. Certè Corticem Peruvianum minimè usurpatum fuisse, asserit hoc quoque casu idem D. Riccius, qui & hunc Ægrum pessimè habentem invisit, cum fortè Mulierem quandam de Nobilis ejusdem Viri famulatio tunc Ægrotantem curans, ad eum quoque officii causâ non semel accessisset. Chirurgus pariter Andreas Tassonus, qui pro suo quoque munere eidem adstitit, de solis Vescicantibus paratis, sed ob præcocem illius obitum nequaquam appositis, memorem se perhibet, de Cortice nil conscius. Quod si nihilominus, omnibus inficiis, Chinam Chinam se exhibuisse contendat Cl. Auctor; cum Methodus illius non transcendat drachmas duas; hæ autem in præcipiti periculo nequeant sufficere; habet hinc potius unde eum poeniteat suæ Methodi, pusillæque, ac invalidæ suæ dosis, quàm unde aliis exprobrat abusus nomine usum liberalioris, virilemve adeò fidenter traducat Methodum, quâ nullatenus usus est; quâ verò uti necesse est hisce casibus, ut Cortex prosit. Quamobrem quâ ratione inferret ille, noxium, vel frustraneum saltem fuisse funestis hujusmodi casibus ipsum Peruvianum Corticem, si verè fuisset oblatum; eâdem ratione saltem, forsan & potiore, mihi modò liceret inferre, funestos probabiliter illos extitisse, eò quia non fuit oblatum, vel non oblatum saltem Methodo meâ.

Expectassém proinde potius, ut retulisset hoc loco, ubi proprios luctus alienis intermiscere non renuit, Casum antiquiorem, quem sibi olim contigisse, centies mihi narravit Cl. Auctor de quodam Laico Oblato ex Cœnobio Canonicorum Regularium Rhenanorum, quos vulgò S. Salvatoris; Mutinæ verò, ab Ecclesiâ desumpto nomine, S. Hieronymi appellant. Hic ergo cum Quartanâ Febre ab aliquot mensibus detineretur, adeoque jam valde debilis, ut & valde senex existeret, atque ex Cattarrho Intrâ bronchia delitescente assidue sub-

stertens;

stertens; Cl. autem Ramazzinus invadente accessione (cui a nonnullis jam diebus non ut antea præibat ampliùs omnimoda apyrexia) duas, pro more illius temporis, Corticis drachmas illi exhibuisset, *ad impetrandas*, ut puto, *aliquot dierum inducias*, eà ipsà accessione decessit e vivis: quo pacto recedente febre, verè *optandum esset, ut ea rediret*. Hunc inquam casum potiùs, quàm supra recensitos expectassem ut referret Cl. Auctor, ad innuendam, si non *malitiam occultam*, & prope veneficam, saltem invalidam, ac enervem in arduis hisce, ac *Perniciosæ* Casibus Chinæ Chinæ virtutem. Sed forsàn meminit, quòd sicuti se mihi quondam fassus erat ab eventu hoc inopinato adeò terrefactum, ut hac unà de causà in Constitutionibus suis Epidemicis nonnihil meticulosè scripserit de usu hujusce Febrifugi (licèt causam hanc ipsam subticuerit, ne sibi magis noceret, quàm Cortici) ita postquam mecum rem eandem meliùs examinavit, viditque post editas Constitutiones suas tam crebrò quid possit, quidve præstet remedium istud ritè usurpatum, fassus erat pariter ingenuè mihi, se clarè jam dignovisse, protractam serò nimis eo casu fuisse Febrifugi oblationem, ac propterea perperam expositum infamiæ Remedium saluberrimum, cujus magis intempestiva esse potest serior, quàm præcox administratio; cum ob ejus innocentiam, atque salubritatem de ipso dici queat oppositum, ac de alio quovis remedio dici solet; videlicet, in eo usurpando *leviora esse perpetuò peccatu commissionis, quàm omissionis*. Ita ille tunc.

Ut ergo rem contrahamus, ea tantummodo, quam supra vidimus, est vis, & veritas omnis trium Historiarum, a Cl. Viro allatarum, quibus probare fatagit, se *Mutinæ perpaucos vidisse Perniciosæ Intermittentibus correptos, qui Chinà Chinà epotà ab his evaserint*; cum tamen contra viderit nonnullos, si eorum placuisset illi tantulùm meminisse, & noverit alios plurimos, in Historiis octoginta circiter, toto ferè Libro quarto, & alibi a me descriptos, iisdem quidem Febris confossos propemodum; sed ejusdem nihilominus Febrifugi operis pristinæ incolumitati, quâ etiamnum a tot annis integrè utuntur, felicissimè restitutos.

(b) (*Credo equidem &c.*) Credo & ipse, Medicos, si attentè advertant animum, posse tempestivè per sua signa, si non perpetuò clarè cognoscere, suspicari saltem rationabiliter morem pessimum harum *Februm Perniciosarum*. Nisi enim id credidissem, octo distinctas illarum species, ac differentias cum signis omnibus earum diagnosticis, prout mihi observare licuit, non essem exactissimè persecutus toto Capite primo, imò & secundo Libri tertii, quemadmodum pro viribus exequi conatus sum. Neque Tractatulum Mercati idipsum docentis, nec non etiam Mortoni descriptionem compendiariam præmissem Libro secundo; ut ex illorum Auctorum, meisque observationibus simul collatis, facilior, & clarior evaderet obscura cæteroqui hujusmodi Februm tempestiva Diagnosis. Sed & insuper quando Medicum etiam oculatum decepit nonnunquam fraudulentus hic hostis, dummodo eo ipso accessu, quo se prodit, hominem non interficiat, sat habet idem Medicus ex observationibus, & Methodo meà, unde hostem eundem, ulti-

ultimum licet excidium interminantem, confodiat. Ut propterea suis Historiis, tum paucis, tum veritati minus consentaneis, eversionem Tertii mei Libri, praxim hanc utilissimam, totque insignibus Historiis in Quarto expositis confirmatam, continentis, irritò planè conatu tentarit Cl. Auctor.

S. 33.

(a) **I**N *Febribus porro continuis*, dummodo de periodicarum prosapia sint, si malignum quid portentant, jamdudum scio familiarem esse istic Chinæ Chinæ usum, & in larga dosi, sed multæ deceptiones hic etiam contingunt, nam febres continentes, essentielles ut vocant, interdum etiam inflammatoriæ, persæpe de natura intermittentium participare creduntur, cum enim in febribus vere continuis observentur (b) *aliquando parvi motus*, & horrores ex internis vellicationibus, quales febres intermittentium naturam sapere existimant, unde consuetum remedium præscribere non dubitant; habent enim id omnes fere morbi, ut vespertinis horis graviores sint, *Quale est ad vesperam exacerbari, ita & in omni morbo*, ajebat Hippocrates 4. Epidemiorum, omnibus pene ægrotantibus commune est, ut accedente Sole ad occasum magis molesti sint, atmosphæra etenim tunc gravior est, ac perspiratus debiliior, quod in morbis melancholicis manifesteprehenditur. Quartana febris, annotante Fernelio in Libro de Abditis morborum causis, nunquam, vel raro antemeridianis horis, sed pomeridianis suas habet accessiones. (c) *Quod si unum vel alterum exemplum* afferatur eorum, qui in aliqua febre continua pessimis accidentibus comitata, ut pro conclamatis haberentur, Chinæ Chinæ potione ad uncias integras in vino infusæ pluries in die exhibita, evaserint, ut hoc solo remedio ab Orci faucibus videantur erepti, talia exempla tanti non sunt, ut animum faciant ad Chinæ Chinæ usum indiscriminatim, ac tam liberaliter adhibendum. Antequam

quam Chinæ Chinæ nomen innotesceret, hujusmodi portenta visebantur, ut in incerto esset num medicamento-
rum, an fortunæ beneficio ægri convaluissent; *quemadmo-
dum enim*, uti ajebat Celsus, *moritur aliquis de quo Medi-
cus securus fuit*, quod non raro evenit, *ita aliquando qui-
dam deserti à Medicis convalescunt*.

(a) (In Febris porro Continuis &c.)

Non recedendo penitus a tertio, & quarto, ad convellendum progreditur Librum quintum Therapeutices meæ Cl. Auctor. Ut ergo cunctis ab eo turmatim objectis singillatim a me satisfiat, pauca hæc pro responsione lubet innuere. In Febris *recenter tantum* Continuis factis (de Continuis enim ab ortu, seu *Continenti-
bus originariis*, tam *Solitariis*, quàm *Comitatis*, tam *Essentialibus*, quàm *Symptomaticis* &c. hic sermo non est, utpote quibus, nec meo, prout latè in Therapeut., nec Viri Cl. judicio, China China quicquam prodest) in Febris, inquam, *recenter tantum* continuis factis, ac ideo Subcontinuis a me appellatis; dummodo de *Periodicarum*, hoc est de *Intermittentium*, aut *Subintrantium* *prospiciã sint*, si *malignum quid* portendant, idque contingat in morbi *progressu*; familiarem mihi esse Chinæ Chinæ usum, non in tam largâ, sed in modicâ, & opportunâ dosi, ex Libro tertio Tractatus mei Cap. pariter 3. potest certè Lector habere a pag. 333. usque ad 340. Si verò Continuitas illis accidat ci-
tius, ac in *ipso* fere morbi *principio*, plurimâ cautione, ac circumspe-
ctione agendum esse, & perpendendum; an ope Chinæ Chinæ, an *Me-
thodo* potius *ordinariâ* tractandus sit morbus, expressè inculcavi; omnesque problematicas rationes hinc inde pugnantes fusè examinavi toto Cap. 5. Libri Quarti; imò & exempla insuper cohærentia retuli Cap. 6. ejusdem Libri. In Continuis autem de *Periodicarum* quidem, sed *Continuarum* *prospiciã*, hoc est de *Proportionatarum*, sive *Proportio-
narium*, ut vocant, Stirpe, quæ modò ad *Subintrantium* tantum, modò ad *Continuarum* *originalium* genus reducuntur; nonnisi cum di-
stinctione procedendum dixi in oblatione Peruviani Corticis, in uno casu proficuâ, in altero frustraneâ forsitan evasurâ: prout scilicet fer-
mentum peccans, vel est præcipue insitum sanguini, & febrem naturâ suâ Continuum gignit, vel præcipue ab extrinseco accedit eidem san-
guini, & febrem naturâ suâ producit Intermittentem. Ac tandem ipsam Theoreticam distinctionem ad praxim contraxi, docendo Signa ipsa diagnostica ejusdem Febris, modò ad unum genus, modò ad alterum pertinentis; adeoque modò Corticis curabilis, & modò non, Cap. tertio Libri Quinti, præcipue a pag. 614. usque ad 622.: neque enim eundem calceum omni indiscriminatim pedi inducendum uspiam asserui.

Quibus omnibus a LECTORE consideratis, facile erit illi decernere, an *multæ illæ deceptiones*, quas *hic contingere* autumat Cl. Auctor, sive de activis intelligat, sive de passivis, se teneant ex parte mei, cuncta.

cuncta minutè explicantis, & dividendis (quod omnino requiritur, ut cum utilitate exhibeatur hisce Casibus China China; secus saltem frustra exhibetur) an potius se teneant ex parte illius, cuncta, quæ ipse clarè distinxeram; turbulenter iterum confundentis; quasi ut damnare queat sic commissum, quod damnare nequibat tam clarè secretum.

(b) (*Aliquando parvi motus &c.*) Quænam sint hæ Febres *Continuæ*, nonnunquam etiam *Inflammatoriæ*, quibus aliquando parvi motus, & horrores ex internis vellicationibus, aliisque causis obtingunt. Intermittentium ad instar, quæque tamen Peruviano Cortice non sunt curabiles; adeò perspicuè explicare, illasque ab aliis eodem Cortice verè sanabilibus per sua diagnostica signa distinguere, ac unam Speciem ab aliâ vicissim sejungere conatus sum in citato Libro Quinto Therapeutices meæ Cap. 3., & signatè pag. 612., ut omnino superfluum censeam aliud addere. Imò aliquando eousque perrexit cautela mea; ut in Febre *Inflammatoriâ* nequaquam *Continuâ*, sed planè *Intermittente* (quam semel tantùm licuit observare) a Corticis nihilominus oblatione abstinendum duxerim pag. 599. ejusdem Tractatus mei: ut proinde modò minimè repetendum sit mihi quod aliàs luculenter apervi. Dicam tantummodo in gratiam Tyronum; distinctiones illas practicas unius *Continuæ* Febris ab aliâ, inter quas Febres nonnulla sit Symboleitas, & similitudo, quæ pluribus identidem erroribus ansam præbet, esse hujusmodi, ut si probè attendantur, Medicum in Chinæ Chinæ administratione apprimè versatum ostendant, efficiantque, ut ferè nunquam incassum illam exhibeat, cum non exhibeat nisi ubi eam propemodum certò profuturam prænoscat, atque etiam prænuntiet; si verò minùs exactè observentur, aut intelligantur, detegant illum eo remedio cæspitanter tantùm, aut fortuito utentem, ac non raro iis, qui bene uti norunt, etiam ridiculum. *Non omnes, qui habent Citbaram, sunt Citbarædi.*

(c) (*Quod si unum, vel alterum &c.*) Octoginta circiter exempla, non unum, vel alterum attuli in Therapeutice meâ Febrium lethalissimis persæpe accidentibus comitatarum, & Chinâ Chinâ, non ad uncias integras pluries in die exhibitâ, sed dosi decenter liberali, ut aliàs dictum est, & clariùs etiam dicetur §. 48., felicissimè expugnatæ. Istas omnes appellare *Continuas* non recuso, etiamsi ab ortu fuerint, vel *Subintrantes* tantùm, vel prorsus etiam *Intermittentes*; perniciæ siquidem in apertum prodeunte, statim in Continuarum castra se receperunt: adeòque & *Continuæ* tunc dici potuere; eo tamen modo, quo in eâdem Therapeutice meâ locutus sum pag. 282. & 283. An verò talia exempla tanti sint, ut animum faciant ad Chinæ Chinæ usum liberaliter adhibendum, judicent Practici. Quòd si etiam (jure merito reponam ego) unum, vel alterum exemplum afferatur eorum, qui in aliquâ Febre *Continuâ*, pessimis accidentibus comitatâ, ut pro conclamationis haberentur, Chinæ Chinæ potione exhibitâ nequaquam evaserint; talia exempla tanti non sunt, ut animum faciant ad illius usum, quasi noxius ille fuerit, tam liberaliter prohibendum: antequam enim Chinæ Chinæ nomen innotesceret, hujusmodi portenta crebrò visabantur.

At verò

At verò portenta, quæ visuntur postquam Chinæ Chinæ non nomen tantum, sed usus melior, me promulgante saltem, innotuit, sunt, ut Perniciosa Febris de Intermittentium, vel Subintransantium Stirpe, sed mox Continua recenter reddita, & gravissimis accidentibus comitata, quæ proinde in extremum vitæ periculum Ægrotantem redegerit, post biduum, vel triduum ab epoto hoc Febrifugo statim solvatur: idque non semel, aut bis; sed decies, vigesies, sexagies: neque etiam fortuito; sed ex præmissâ Prognosi expressâ, quod ita sit eveniturum. Adeo celestis, adeo constans, & adeo certa moraliter est vel in hisce angustiis Peruviani Corticis actio. Quæ verò nonnunquam, sed perraro, in hujusmodi casibus, sive Naturæ operâ, sive Fortunæ, aut Artis ordinariæ beneficio contingit restitutio Ægrotantium pro conclamatis habitorum, nonnisi lentè, ægrè, ac difficulter contra ipsam Medici expectationem, atque Prognosin succedit. Ad hunc Lydium Lapidem examinanda est acquisita salus: atque ita unde illa processerit vel ipsæ dignoscent mulierculæ; eâ quidem facilitate, quâ Cuminum dispiciunt a Pipere, & fissâ a non fissis, cocta a non coctis fictilia Vasa: siquidem & hic, si qua subest labes,

————— *Sonat virtutum percussa, malignè*

Respondens viridi non cocta fidelia limo,

ut cecinit Persius. Sanitas per Corticem obtenta (dixi pluries in Opere meo, & signatè pag. 635., 636., 556., 557., & 593.) facillè dignoscitur ex insolitâ, quâ acquiritur celeritate; id, quod fufius explicui in Schol. ad Mortonum, pag. 266. & 267. ejusdem Operis, istiusmodi cavillationem jam tum prævisam explodens. Sed pergamus.

Virtutem hanc certam *stlendi paroxysmos*, quam Chinæ Chinæ tribuit in diuturnis Intermittentibus Cl. Auctor, ut videre est in fine §. 22., eo quod scilicet eas illicò post remedium illud assumptum cernit subsistere, quantumvis etiam non raro, & sponte, & ex improvise subsistant; cur illi denegat in *istis* Febribus recentem Continuitatem adeptis, adeoque difficilius sponte suâ, tam citò saltem, solubilibus, adscribitque salutem Fortunæ potiùs, quàm Cortici; cum tamen eundem prorsus, æque certum, & æquè celerem in his, ac in illis intueatur effectum? *Febres, quæ de Intermittentium familiâ sunt* (ajebat ille in Orat. Jatrici Argumenti pag. 102.) *pulveris exigui haustu in vino soluti, aut compressæ quiescunt, aut etiam penitus abolentur.* At de Intermittentium adhuc familiâ sunt, si me Deus juvet, saltem quod ad suscipiendam actionem Corticis, Intermittentes illæ, quæ ab eodem etiamnunc Fermento Intermittentium majori ex parte pendentes, vix coeperunt se se reponere in Continuarum classem. *Admirandum est profecto* (ajebat nuper idem Vir Cl. §. 4. hujusce Dissertationis) *quomodo ad exiguum pulvisculum quomodocunque exhibitum Febris Periodicæ furor conquiescat, interdum etiam extinguatur; quod de quocunque alio remedio pharmaceutico non tam facillè observatur, quod sciam.* At Febres istæ, de quibus portenta visuntur, *Periodicæ* sunt. Si ergo eas oblata Chinâ Chinâ statim sanatas videat, ut saltem octogies videre potest in historiis meis; cur earum extinctionem Naturæ potiùs, vel Casui

vel Casui velit adscribere, quàm *admirando Pulvisculo*, cui nullum, quod sciat, *equiparari potest remedium pharmaceuticum*? Quid verò, si ante pulvisculi exhibitionem Medicus fiat sponsor de subsequendo ipsam felici eventu? Prognosis de certâ, & citâ morte, omisso Peruviano Cortice, & de certâ, ac citâ salute, eodem assumpto, a me in praxi præmissam ante oblationem illius, & quidem in circumstantiis gravissimis, vide in Tractatu meo pag. 444. Historia 9., ubi hanc, quam Cl. Auctor obtrudit cavillationem, penitus explosam comperies.

S. 34.

CUm decem ab hinc annis clauso jam Lyceo Mutinam venissem ad otia captanda, nec satis cavere possem, quin implicarer in curandis ægris, ac forte ex febre continua decumberet insignis Juris Consultus, vocatus ad consultandum cum Medico, qui curæ aderat, ac postmodum quoque accersito Domino Paulo Piela Clarissimo Medico Bononiensi, qui paucis ab hinc annis omnium dolore è vivis excessit, varia quidem administrata sunt remedia, sed ægro in pejus labente, unde alter Medicus, magnus Chinæ Chinæ virtutum assertor, declamare cœpit nullum aliud superesse remedium, quàm Peruvianum Corticem suo more exhibere; modeste responsum febrem eam non esse, cui conveniret tale remedium, sed illo instante, ac domesticis omnibus nos arguentibus, quod in re desperata unicum remedium arceremus, prædictus D. Piela, & ego assentiri necessarium esse credidimus, ne quidquam relinqueretur inausum. Per duos vel tres dies, si bene memini, quolibet mane, & forsan etiam pluries in die propinata Chinæ Chinæ potio pro more, sed ægro in deterius ruente, & pulsu ita depresso, ut vix perciperetur, quo viso aperte protestati sumus, ab hoc Febrifugo desistendum, quo facto pulsus paulatim cœpit assurgere, ac sensibilibiter percipi, torpore quo prius æger tenebatur discusso, sic tandem post multos dies solo victu, remediis omnibus ablegatis, præter
spem

spem prioris Medici, qui inter mortuos illum referebat, perfecte convaluit Vir ille, dignus sane qui longum tempus viveret, sed paucos post annos communi fato cedere illi necesse fuit, num autem in postrema ægritudine solito Febrifugo potionatus fuerit, omnino mihi ignotum.

(Cum decem ab hinc annis &c.)

CAsus hic, quem pro libito magnâ ex parte fabrefacit Cl. Auctor, est ille idem, quem obiter egomet innui in Tractatu meo pag. 367. historiâ primâ. Ibi namque ultimum, lethalemque describens morbum eximii hujus Jurisconsulti (cujus nomen modò supprimit Vir Cl., ego verò candidè tunc patefeci) hanc aliam, quæ jamdudum præcesserat ægritudinem; imò & tentatum in illâ Peruviani Corticis usum paucis hinc lineis adumbravi -- *In aliâ difficillimâ Ægritudine ejusdem Patientis non sine fructu remedium illud (videlicet Peruvianum Corticem) vix vix indicatum, cum aliis tamen quamplurimis, longo temporis tractu (in hoc uno me fefellit memoria; brevis enim, ut infra, fuit ille temporis tractus) præscriptus; & ab eo morbo contra ipsam expectationem nostram evasis. An Cortex simul cum aliis remediis, an sola Naturæ actio opus illud absolverit, ignoro* -- Ita ego tunc loco citato.

Si minùs ingenuè scripisssem, tribuisssemque absolute curationem gravissimi illius morbi, qui ad extremum usque marasmm Ægrotantem perduxerat, soli Peruviano Cortici, mihiq; uni arrogasssem dig-
 notionem opportunitatis illum utiliter exhibendi, *post alia remedia administrata; sed Ægro, ut inquit Vir Cl., in pejus labente; imò, ut subdit, re jam desperatâ, dubio procul hoc adamussim quadraret narrationi illius, utut in plurimis plurimùm alteratæ. Etenim si re desperatâ, & cum Æger in pejus labebatur, propinata fuit per duos, vel tres dies, ut inquit, China China potio: item si brevi illo oblationis tempore (scilicet verè per biduum tantummodo) quo nondum actio Corticis se se poterat exerere, Ægrotus ille in deterius quidem, ut coeperat, etiamnum ruere videbatur (siquidem poterat non moriens pejùs habere) sed tamen assumptâ jam intrâ illud biduum modicâ quantitate Febrifugi, duarum nempe drachmarum quadripartitarum, illiusque virtute in actum, ut mox assolet, paulatim deductâ, pulsus, ut pariter inquit, cepit assurgere, torpore, quo priùs Æger tenebatur, discasse; itaut solo victu, remediis omnibus ablegatis, convalesceret ipsemet Æger; profectò aliquid non alienum a probabilitate scripisssem, si adscripisssem Febrifugo curationis gloriam, mihiq; meritum oblationis, qui tantâ efficacîa dicor illud proposuisse. Et tamen eo moderamine, eoque neglectu hæc omnia transegi, ut mihi abundè suffecerit merè dixisse, *illud non sine fructu fuisse præscriptum: neque a me uno quidem, sed ab omnibus simul curantibus Medicis, ut verè fuit unanimiter, & electum, & exhibitum. Oblatio autem illius instituta fuit per modum levioris alterantis, videlicet ad simplicem semidrachmam,**

nam, manè, & serò; non tamen in formâ potus, ut ait Vir Cl., sed in formâ boli, per duos tantum dies, nempe die 25., & 26. Septembris anni 1704., ut habetur ex Schedis meis, & ex Adversariis, Codicibusque Pharmacopœi Hortensii Candrini simpli collatis. Ex quibus constat, duas solummodo Peruviani Corticis drachmas intrâ biduum partitis, & exiguis dosibus, nonnisi lentè, ac imbecilliter agentibus, fuisse præscriptas. Propositum autem, usurpatumque fuit eo modo, eoque casu id Febrifugum in Febre Continuâ (quæ tamen ab exordio fui talis non fuerat) solum tentandi gratiâ, nullâque ferme spe, etiam cum Domesticis illud feliciter pluries expertis, morem gereremus; cum cæteroqui vix ulla tunc esset offerendi Corticem indicatio, ullave saltem solida ratio. Propterea subdidi, nos præscripsisse quidem *Remedium huiusmodi, sed vix vix indicatum.*

Quâ ergo fui ipsius securitate, postquam hæc scripserim, quæ a Viri defuncti Uxore, & Filio, bis propter Chinam Chinam vivente, semperque deinceps melius ac antea valente, possunt confirmari, illud ille mihi, inquiens, *declamasse me* (neque enim cum D. Pielâ, & D. Ramazzino ullus erat, qui, ut ait, *declamare* posset, & festivè appellari, *Magnus Chinæ Chinæ virtutum assertor* præter me) ut Peruvianus Cortex exhiberetur, si remedium illud, non modò *vix vix indicatum* fuisse sum fassus; verum etiam post absolutam feliciter curationem in dubium revocavi, meque insuper *ignorare* sum protestatus, *num Corticis simul cum aliis remediis, num soli potius Naturæ* eadem fuerit adscribenda, quæ contra expectationem nostram successit sanatio? Neque enim unus ego, sed omnes, quotquot curæ aderamus, Medici, *Ægrum illum inter mortuos referebamus.* Atque hac unâ de causâ, si benè meminisset Cl. Auctor, *declamavi* (quoniam hoc verbo uti eidem placuit) cum D. Pielâ, Viro mihi amicissimo, & humanissimo, ut Bononiam reversurus ante morbi exitum, funestum illud prælagium, quod nobiscum privatim edebat, nullo pacto officii causâ ante discessum suum occuleret, sed apertè potius pro ingenuitate suâ revelaret Domesticis.

Hæc sunt, quæ mihi uni obtruduntur de oblato Cortice Peruviano, quando communibus offertur Mutinensium, & Bononienfium Medicorum suffragiis, & quando tandem Æger evadit a Morbo lethali. Quid si solus præscripsissem, & Æger occubuisset? Tunc certè non fuisset *ignotum* Cl. Auctori, *num solito Febrifugo fuerit potionatus*, ut modò inquit, *in postremâ Ægritudine*: sciret enim omnino, fuisse potionatum. Sed etsi distinctè narraverim in citatâ historiâ quo pacto res tota cesserit, ejusque veritatis, nedum Consanguinei, sed & Adstantes Cives, honestique Viri possint esse Testes, id omne nihilominus Viro Cl. *omnino ignotum.* Mirum solummodo, ei potius notum non fuisse omnino (quandoquidem Chinam Chinam ante septennium epotam minimè veretur ille criminari de morte Ægrotantium) insignem illum Jurisconsultum, qui *paucos post annos Fato cessit*, occubuisset propter illum eundem Corticem, quem in præcedente sumpserat Ægritudine, licet tunc toxicum illud, quippe Cl. Auctoris suâ opportune omisum,

omissum, suis non valuerit *amaris potionibus*, ut eidem loqui libet §. 48., *miserum Aegrum conficere*.

§. 35.

(a) **C**asus hic, & plures alii, quos Mutinæ variis temporibus, & hic quoque Patavii, de infauſto ſucceſſu hujusce remedii obſervavi, mihi in mentem revocant quod in Actis publicis Lipſienſibus Anni 1701. memini me legiſſe de Conſtitutione quadam Uratiſlaviensi Anni 1699., in qua (b) *febris continuis* populariter graſſantibus, China univerſaliter exhibita cauſa potiſſima habita fuerit, quæ Annum illum neſaſtum plurimorum morte rediderit, qualis hiſtoria fuſius legitur in Ephemeridibus Curioſorum Naturæ Anni 1702., talia leguntur de Chinæ uſu in continuis febribus. Nimius eſſem ſi referre vellem mala, quæ apud graviffimos Scriptores de China China leguntur. (c) *Videndus Etmullerus* de Uſu, & Abufu præcipitantium, ubi ait perſæpe concentrari acidum morboſum, quod compreſſum ad inſtar ſpiræ contortæ, ubi vim reſumat, ſuos niſus impetuoſiores reddere, quod idem experimur in Automate ubi diu quieverit, motus enim ſuos ab initio velociores efficit. (d) *Legendus Thomas Sidenham* de febre intermittente, ubi de Quartana, agens de uſu Pulveris Peruviani, quem magis laudat paulatim ſumptum, & pluribus vicibus, quàm in ipſa acceſſione, ut fieri ſolet, ſic enim ait ſenſim ſanguinem turgere, & officium ſuum abſolvere, neque enim bonum putat febrilem motum illico compeſcere, & ſanguinis deſpumationem cohibere. Legi quoque meretur Obſervatio D. Danielis Grugeri in Ephem. Ger. Decadis 3. Anno 3. (e) *ubi de intempeſtivo* Chinæ Chinæ uſu varios caſus refert, ſed unum præcipue memoratū dignum de Paſtore quodam, qui prius Epilepſia laborabat, ſingulis menſibus recurrente, ſed Quartana correptus, quæ ipſi

H

reme-

remedio erat, & ut ex Hippocrate à magnis morbis liberat, præterlapso dimidio anno tædii ex longa febre per-tæsus Corticis Chinæ Chinæ drachmam unam ad aliquot dies assumpsit, febris quidem abiit, ast Epilepsia rediit.

(a) (*Casus hic, & plures alii &c.*) **P**rovido sanè consilio *plures alios casus infaustos, Mutinae, & Patavii*, ut ait, *sibi observatos*, generalibus tantum, & gratuitis hisce terminis jactat; sed ne unum quidem describit, aut memorat Cl. Auctor: si enim omnes ejusdem sint ponderis, ac recensiti hucusque, nullo negotio evanescent in auras. Tres, aut quatuor protulit ille, accusavitque ut nefastos ob infortunatum, ut contendit, exitum Peruviani Corticis in *diuturnis Intermittentibus* administrati: eos tamen nec funestos omnes, nec a modico tempore, sed a septem lustris, & amplius in hanc usque diem petitos; omnes verò fallaces a me deprehenso, atque ut tales Orbi detectos. His nihilominus ab eo tempore usque ad hodiernum forsan quingentos opponam, si opus sit, in eadem lineâ planè propitios. Tres alios objecit finitri eventus in *Intermittentibus Perniciosis*, eosque nedum fallaces, sed apertè falsos a me demonstratos. His quoque octoginta circiter felicissimos (minimè supputatis, quos communicarunt Amici) in Therapeutice meâ, tum sparsim, tum conjunctim facillè opponendos exposui, & plurimos adhuc in hisce responsionibus meis perquam recentes, compendiariò saltem, exponam. Unum denique expectationi haud satis respondentem in *Continuis* obrulit; eumque partim commentitium, partim invalidum, nec bono tandem successu carentem, ipso fatente. Huic in solâ Therapeutice meâ insunt, qui possunt opponi, saltem viginti quisque planè inculpabiles, cum ex *Subcontinuarum malignantium*, tum ex *Lentorum* genere; ex eo tamen, de quo clarè, quantum sufficit, ibidem locutus sum. Neque enim ullam Febrem *Continuam*, quæ talis ab ortu jam fuerit, Peruviano Cortice curandam volo; sed illam tantum, quæ per accidens *recenter* fit talis, quæque fuit ab ortu *Intermittens*, vel ad summum *Subintrans*, ut aliàs dixi.

Cæterum si Casus infelicem nonnunquam eventum sortitos; eos videlicet, ubi a me incassum oblatus est Cortex, aucupabatur Cl. Auctor (quandoquidem immortales nequit efficere homines pharmacum istud, sicuti neque iis ita unquam officere, ut sine calumniâ dici queat occisus, qui servari non potuit) eos non aliunde emendicare habebat opus, quàm ex Tractatu meo Lib. 3. Cap. 5., & Lib. 5. Cap. 4.: ubi quotquot toto vitæ meæ cursu malè cecidisse observavi, aut saltem me observasse memini; eos omnes, nedum ingenuè descripsi, sed eâ simul ratione indigitavi, ut inde regulam elicerem aliis communicandam, quâ mediante ab exhibitione frustraneâ Remedii, quod cum non sanat, ab hominibus malè feriatis necare dicitur, in similibus circumstantiis quisque caveret.

(b) (*Febribus Continuis &c.*) *Continuis Febribus ab essentia talibus,*

bus, quales rationabiliter fuisse puto, quæ in citatâ Constitutione Uratislaviensi populariter grassabantur, & cujusmodi sunt omnes, quæ nomine *Continuarum simpliciter* solent donari, Peruvianum Corticem, nisi noxiè, saltem inaniter adhiberi, non est quodd aliorum testimoniis conetur probare Cl. Auctor; cum delendo nimis hujusmodi fiduciam, & Præcos intemperantis abusui, ipse quoque in Tractatu meo, tum rationibus, tum observationibus sedulò allaboraverim. Mihi propterea hæc, quæ ex Actis Lipsiensibus, ac ex Ephemeridibus Curiosorum Naturæ petita est Auctoritas, nullo pacto adversatur. Sed si qua alicubi unquam reperiretur, quæ Chinam Chinam excluderet, ubi eam incunctanter necessariam statui, scilicet in *Perniciosi Intermittentibus*, earumque præcipiti periculo jam detecto, Methodumque meam expresse damnaret, in funestis etiam circumstantiis illarum de more perutilem; hujusmodi, fateor, auctoritatem, aut auctoritates, quotquot fuerint, creberrimæ, semperque uniformi experientiæ meæ reluctantes, nihili facerem, etiamsi forent Responsa Æsculapii, aut Oracula Apollinis. At nulla adversa, saltem quæ rem percutiat, uspiam profectò reperiri potest auctoritas. Si enim Methodum Auctoribus penè omnibus usque adhuc incompertam tradidi; quo pacto poterit ea ab illis, quibus cognita nunquam fuit, aut in usum deducta, expresse damnari? Liceat ergo mihi hac in re peculiarem tantum observationem, & longam, rationalemque experientiam promulganti, Scriptorum quorumcunque conjecturas, si quæ sint, quæ genericè prolatæ adversari videantur, ut falsas Magnorum Virorum haud satis expertorum suspiciones, aut hallucinationes potiùs corrigere, quàm ut Oracula venerari.

(c) (*Videndus Ettmullerus &c.*) Videndus utique Ettmullerus; sed secundum id, quod §. 7. præcepit Cl. Auctor, videndus ubi de *Febribus* agit, ac *illarum Remediis*: ibi namque hæc saltem leguntur pag. mihi 198. *Vocatur etiam* (loquitur de Chinâ Chinâ) *Antiquarium Peruvianum*, ex eo quodd in *Quartanâ* fit *singulare*, utut etiam *Tertianas Chronicas*; item *Tertianas duplicatas etiam Noctas feliciter curet*. Et paulò inferiùs cum *Gentianæ pulverem loco pulveris Chinæ Chinæ* assumi quoque posse priùs dixisset, subdit hæc verba -- *Utut certum sit, Chinam Chinæ esse egregium remedium, tam in Quartanis, quàm Tertianis diuturnis*. Neque ibi quicquam legitur, quod illius usum vel minimùm improbet: tantummodo hanc cautelam subjungit. *Sed observetur, quodd ritè præmissa debent esse universalia, & quodd post usum Chinæ Chinæ leniter expurgandum sit Corpus, aliàs certò recidivant Febres*. Hoc tamen monitum, non tam de præmittendis universalibus, quàm de purgatione quacunque post propinatam Chinam Chinam instituendâ, ut scilicet inhibeatur relapsus in Febres, mihi, ut verum fatear, ostendit aperte, hunc Auctorem cæteroqui præclarum, in usu tamen Peruviani Febrifugi fuisse parum versatum, ob rationes etiam infra recensendas: nullum enim meâ, & universali expertorum ferè omnium observatione, medium certius est ad revocandas Febres Chinâ Chinâ depulsas, quàm post Antipyretici illius oblationem quælibet,

libet, utut levis, successivè administrata purgatio. Sed hallucinatio huiusmodi, pluribus aliis Scriptoribus, hoc Febrifugum procul dubio rariùs expertis, fallacique tantùm ratiocinio fidentibus, etiam communis, maximè condonanda est huic Auctori, qui brevi dies suos implevit, nec trigessimum nonum ætatis annum transegit (obiit verò anno 1683.) scripsitque Posthuma hæc valde juvenis, eoque tempore, quo vix cœperat (nec forsan cœperat iis in regionibus, ad quas nonnisi seriùs pervenit) experimentis increbrescere fama remedii, illi fortasse vix noti.

Hujus rei conjectura est valde firma, ne dicam probatio certa, quòd ille Remedium describens loco citato, primò illud sub *Radicis*, mox sub *Corticis* nomine designet, tribuatque illi *saporem ferè instar Cinnamomi*; cum tamen quòd ad saporem minùs distent a Cydoniis malis Mespila, quàm China China a Cinnamomo. In Phytologiâ postmodum Schroderi dilucidati meliùs edoctus, verum Chinæ Chinæ saporem se paulò magis nosse indicavit: novis tamen interim & ibi allucinationibus eum detentum videas; non modò quia in Italiâ Medicinam facientem dicat Digbæum Anglum, & in Galliâ Redium Italum (hæc enim sunt de levioribus) sed maximè quia genuinam Chinam Chinam *ex Româ* afferri asserit, quasi in Romano Solo hæc Planta frondescat, aut in Peruano florescat Roma; tandemque quia contendit Gentianam nostratam (proh lapsus!) esse æquiparandam, forsan & præferendam, eidem Chinæ Chinæ:

Verùm hæc tantum alias inter caput extulit herbas,

Quantum lenta solent inter Viburna Cupressi.

Fatetur nihilominus iterum hisce verbis, eam esse *Remedium expertum contra Febres Intermittentes quascunque, etiam Chronicas, in specie Quartanas*: item, *usum illius esse in debellandis Febribus Intermittentibus Francosurii quoquè satis frequentem, nec carere optato successu &c.* Quæ omnia, & his similia leguntur Classe primâ Phytologiæ Schroderi dilucid. pag. mihi 43., & 44.

Si ergo Auctor iste alibi, nempe ubi *De Usu, & Abusu Præcipitantium*, suis innixus ratiociniis quicquam protulit, quod Peruviano Cortici minùs favere videatur; quanti ponderis in hoc censenda sit illius assertio, ex superiùs dictis, & infra dicendis eruat Lector. Addo nihilominus, Ettmullerum ibidem, in citatæ nempe Dissertationis De Usu, & Abusu Præcipitantium Capite tertio, §. 5., priusquam suas exceptiones adducat, hæc præmittere - *Superiùs dixi, Corticem Peruvianum fugare suo usu quasvis Intermittentes; id quod verissimum arbitror: nec has solum, quin &c.* ubi verò easdem exceptiones protulit, expressè loqui de usu tantùm, ut inquit, *illegitimo*, cum videlicet (sequitur ille) *paulò ante, non post paroxysmum* assumitur Cortex, *vel proprio usu, vel Medici præcoci consilio, & nedum ad Intermittentes Febres, sed & ad Continuas quoquè, tam benignas, quàm malignas, Symptomaticas, Lentas, & quæ ex decubitu materiæ peccantis in quandam partem oriuntur*: quibus in Febribus, vel perperam, vel saltem incassum usurpari eundem Peruvianum Corticem certum est, ut præter Ettmullerum ipse quoquè Libro 5. Therapeutices meæ satis admonui.

Cæto-

Cæterum notatu dignum est quod nuper innui, nempe omnem suspicionem malorum, quæ ibidem recenset hic Auctor, quæque ait posse contingere *ex usu illegitimo* Peruviani Corticis, locum habere tantummodo, ipso quidem latè fatente, ubi Cortex *ingruente paroxysmo* exhibeatur; secùs si exhibeatur *post paroxysmum* solum. *Obtinet hoc* (inquit ille eodem §. 3. capitis tertii) *Obtinet hoc de Cortice dicto, autè paroxysmum more hætenus recepto exhibitio*: subdens postmodum ferme immediatè -- *Concinnior itaque, ac tutior ista videtur exhibendi methodus, quâ post paroxysmum, & intermissionis tempore, idque præsertim in infuso cum Vino, repetitis tamen crebrius vicibus, exhibetur*: ut ideo hac viâ, *cita, tuta, & jucunda magis videatur cura*. Hæc ille; qui proinde *crebram, & repetitam*, ut patet, oblationem Remedii, nedum non improbat, ut eam improbat Cl. Ramazzinus; verùm potius, eâ sic institutâ, *citorem, tutiorem, ac jucundiorè* inde curationem emerfuram sperat.

Quòd si nonnullas hic illic intersevit Scriptor iste querimonias, facilem nonnunquam Februm recursum connotantes, etiamsi Cortex adhibeatur *ex arte*; id ego quoquè, rariùs licèt, contingere nequaquam diffiteor: sed cum sæpissimè, ac de more contingat oppositum, usui potius, quàm exclusioni Remedii favet hæc infrequens ejusdem Auctoris observatio. Alias, si quas obtrudit mucidiufculas scrupulositates, partim desumpsit ille a Scriptoribus nonnullis priorum præsertim temporum (quorum alii adeò nervosè à Bado fuere impugnati, ut ne hiscere quidem ausi fuerint, alii experienciâ ulteriore adeò profecerunt, ut eo extincto palinodiam sponte cecinerint) partim deprompsit a semetipso; cui & propria brevis ætas, & recens adhuc Corticis in eas præsertim Oras adventus, locum nequaquam reliquere, quo meliùs præconceptam qualemcunque hæsitacionem diutiori, & crebriori usu emendare potuerit. Sed si vixisset, ut facilè poterat, in hanc usque diem, & triginta duorum annorum, qui ab ejus obitu usque adhuc præteriere, experienciâ fuisset nactus, aliarumque Nationum tot nova, & tam præclara legisset monumenta; nullus dubito, quin sinè ullâ trepidatione cum reliquis consensisset, hujus remedii usum, & innocentiam planè incunctanter admittentibus.

Ad rationem denique petitam *ab Acido morbofo Spiræ ad instar compresso*, quam adversùs, non Chinam Chinam, sed *Præcipitantes omnes generaliter*, & quidem, ut rursus ait, *sub illegitimo usu* adhibitos, adducit idem Ettmullerus, & *Automatis* exemplo illustrat, liceat respondere in casu nostro, Spiram Acidi morbofi haud difficulter forsan ita compressam iri, ut omni elasticitate deperditâ nequeat ampliùs resilire, si sufficienti Absorbentis Corticis *quantitate*, congruo tempore, ac modo, prout a me indicatum est, propinatâ, prematur illa fortius, ut tandem penitus infringatur.

(d) (*Legendus Thomas Sydenham &c.*) Legendus quoquè, perlegendus, nocturnæque manu, ac diurnâ versandus Celeberrimus Thomas Sydenham, quem pro Antesignano & ipse habui toto Therapeutices meæ decursu: proinde qui me renuit sequi, sequatur Sydenham, mecumque

vel invitus ferme coincidet. Revera hanc ipsam hujusce Scriptoris cautelam, a Cl. Ramazzino hic loci recensitam, de oblatione Corticis Peruviani partitè potius, & extra accessionem, quàm accervatim, & in ipsà accessione in Quartanis, aliisve diuturnis Intermitteatibus, apposui & ego; imò & usu proprio confirmatam, exercitantque in illis iisdem circumstantiis expressè tradidi pag. 116., & 117. ejusdem Therapeutices meæ. Id nihilominus lubet addere, hanc ipsam videlicet cautelam, etsi rationalem in illiusmodi saltem casibus, appositam tamen fuisse in Libro suarum Observationum Medicarum ab Anglo illo Scriptore, cùm nondum usus Remedii, a 25. circiter annis tantùm tunc in Europam delati, erat universaliter satis perspectus: neque ipse perfectam illam adhuc erat nactus; quàm deinceps acquisivit experientiam, fiduciamque, in reliquis postea ejusdem Operibus abundè patentem. Mirum verò, quòd auctoritatem hujusce Scriptoris ullo pacto attulerit Vir Cl., haud satis animadvertens, quòd dum inquit, a Sydenhamio *laudari pulverem Peruvianum pluribus vicibus sumptum*, sibi statim officit, qui eundem pulverem *minimè repetendum esse* inculcat ubique. Sic & loco ipso per Cl. Opponentem allegato, & innumeris aliis asserta mea ubique confirmat Doctissimus Sydenham; illius verò dogmata omnia omnità evertit. Liceat ergo, ipso provocante, hic immorari tantisper, variosque ejusdem Sydenhamii Textus, prout prostant in Tractatu meo, huc iterum transferre in conspectum Dissertationis Cl. Ramazzini, mala jugiter ad se se attrahentis, ut Cecias nubes.

In hac Dissertatione §. 21., & alibi inquit is, Chinam Chinam noxas plurimas, videlicet *Obstructiones, Cachexias, & Hydropem invadere*, quemadmodum & vidimus, & posthac videbimus. Inquit verò Sydenham in Epistolà Responsorìà ad Bradyum pag. mihi 342. -- *Verè affirmare possum, non obstante tam vulgi, quàm perpaucorum e doctis præjudicio, me nihil mali Aegris accidisse ab ejus usu vidisse unquam, vel cum ratione suspicari potuisse: & paulò post -- Profecò si tam efflorum durationem, quàm Corticis hujus innocentiam exploratam haberem, principem illi locum inter omnia, quot quot sunt, remedia deferre nullus dubitarem &c. Tantùm abest, ut de ejus insalubritate merito quis conqueratur.* Vide Therapeuticen meam pag. 14., & 15., ibique plura etiam alia reperies ab hoc Auctore nonnihil acriter exarata. Scias enim, hæc de innocentia Peruviani Febrifugi scripta fuisse a Sydenhamio etiam ad dissipandas nebulas, quas illius usui, cùm primum cœpit in Anglià crebrius adhiberi, offuderat casus aliquis, in quo illud, ut ait, *minùs opportunè fuerat Aegro ingestum*; cujus inopportunitatis conjecturam aliquam ulteriorem addidi & ipse in Tractatu meo pag. 362.

Subdit Cl. Ramazzinus, dosim Chinæ Chinæ esse debere *ad Drachmam unam, vel duas tantùm, nec eam esse repetendam ad prophylaxim*, pluribus quidem in locis, sed præcipuè §. 8., & §. 48. Afferit Sydenham, loco ipso per Cl. Virum nuperrimè citato, præscribendam esse *unciam unam China China*, pro curatione Quartanæ Febris cum

Con-

Conservâ Ros. commissam; eamque bis in die paulatim esse assumendam, donec tota Confectio sit absumpta, subditque hæc verba -- Repetatur porro ad tres alias vices interjectis semper diebus quatuordecim. Uncias ergo quatuor, seu Drachmas 32. Chinæ Chinæ impendit Sydenham pro curatione, & prophylaxi Quartanæ Febris. Sed tunc nondum firmo talo incedebat ille in præscriptione Corticis. Efficacius adhuc agit in citatâ Epistolâ ad Bradyum pag. 346., & 347., ubi ulteriore experientiâ confirmatus, unciam unam Chinæ Chinæ intra biduum intermissionis ejusdem Quartanæ, duodecim scilicet partitis vicibus, singulo quadrihorio repetitis, integrè absumit; quaterque renovat, octo tantùm diebus interjectis, eandem oblationem unciz unius, ut supra. Videtis Therapeuticen meam pag. 127.

Contendit Cl. Ramazzinus, In Malignis Intermittentibus incausum confugere Medicos ad Sacram Anchoram Chinæ Chinæ, cum Febres hujusmodi ab initio difficulter diognoscantur; de quo latè §. 29., & 30. Affirmat Sydenham in eadem Epistolâ pag. 352., Febres Intermittentes Symptomate insigni Apoplexiam veram æmulante comitatas, quas inter magis Perniciosas collocat Mercatus, quasque ego Letbargicas appellavi, Omittis omnino evacuationibus quibuscunque, in primariâ Apoplexiâ feri solitis, expectandum esse tantummodo, donec paroxysmus sponte evanuerit; quo tempore Cortex (modò citius idem ingeri non potuerit) quam primum est exhibendus, & in intervallis ab hujusmodi accessionibus liberis idem sedulo repetendus, usque dum perfectè convalescerit Eger. Ita ille. Vide Therapeuticen meam pag. 260., & 261.

Denique improbat Auctor Dissertationis usum Corticis Peruviani in Febribus illis Continuis, quæ de Intermittentium prosapia sunt, & quid malignum portendunt, ut nuper §. 33. Contra in citatâ Epistolâ scribit incunctanter hæc Sydenham pag. 349. (vide Therapeuticen meam pag. 555., & pag. 620.) Cum Febres quædam apud nos grassentur, quæ etsi post secundum, tertiumve paroxysmum reponere se in classem Continuarum nitantur, tamen ad Intermittentes debeant referri, nulla mihi religio est, Corticem vel in maximè Continuis hujus speciei sumendum proponere, qui dicto more (videlicet ad scrupulos duos quartâ quaque horâ) iteratus, ad apyrexiam certò Egrum perducet. Atque ita secundum Sydenhamium singulis diebus naturalibus quatuor drachmæ Peruviani Corticis impendentur pro certâ curatione Februm maximè Continuarum, quæ sint de Intermittentium prosapia, pro quibus peculiariter curandis, subdit insuper ibidem. Hic autem observandum, quod quod magis Febris ad Continuitatem accedit, eò major Corticis quantitas est exhibenda. Itane igitur istiusmodi Patronis suam causam fatagit sustinere, & meam prostrernere Cl. Auctor? Scilicet dum Chinam Chinam ab horto Medico evellere aggreditur, Anagyrim incautus movet.

Legendus itaque (repetam & ipse) Thomas Sydenham, nedum in Observationibus Acutorum, sed & in Epistolâ Responsorîâ ad Bradyum, & in Dissertatione Epistolari ad Cole. Imò si adeò placeant, quæ Sydenham scripsit, eadem quoque ratione legendi Viri alii Cele-

berrimi non alia sentientes, Sebastianus Badus in Anastasi Corticis Peruviae, Richardus Morton De Cortice Peruviano, & ejus virtute Febrifugâ, Christianus Joannes Langius De Febrifugâ pariter ejusdem Chinæ Chinæ virtute, Franciscus Maria Nigrifolus, simulque Nicolaus Blegnyus, Talbotius, Restaurandus, Monginotius, d'Acquin, & Sponius Lib., cui titulus *Febris Chinâ Chinæ expugnata &c.* Videndus etiam Guilielmus Cole, Hadrianus Helvetius, Teophilus Bonetus, Antonius Franciscus Bertinus, Joannes Jones, Joannes Jacobus Mangetus &c. *Legi quoque merentur* inter antiquiores Rolandus Sturmius, Gaudentius Brunaccius, Antymus Conygius, & inter Recentiores Anfanus Franciscus de Hyeronymis, Carolus Franciscus Cogrossius, Bernardinus Zendrinus, alique propemodum innumeri, quos modò recensere non vacat; in progressu tamen vacabit opportuniore loco.

(e) (*Ubi de intempestivo &c.*) Observationes de *intempestivo*, ut ait Cl. Auctor, *Chinæ Chinæ usu* adversus *tempestivum usum* nil probant, ut pluries dixi; quodnam enim tam levidensis texturæ cerebrum, ut remediî, quantumvis optimi, administrationem etiam intempestivam commendet? Quamobrem ad observationem D. Grugeri exclamabo tantum. Quodnam crimen Peruviani Corticis, si Pastor ille ignorabat Aphorismum Hippocratis 70. Sectionis quintæ - *A Quartanis capti non admodum a Convulsionibus capiuntur: si verò prius capiantur, & Quartana supervenerit, liberantur?* Quænam Febris magis *depurativa*, quàm isthæc? Anne propterea ignari Pastoris loco damnabitur Remedium egregium, quod illam sustulit? atque ubi Coquus peccavit, vapulabit Tibicen? Suppressionem Februm Intermittentium, quæ aliorum nonnunquam morborum semina deleant, rejectam vide in Therapeutice meâ pag. 143. 144. 541., & alibi. Oportet ergo distinguere *Ubi, Quando, & Quomodo* sit exhibendus Peruvianus Cortex, ut exhibeatur utiliter, quemadmodum expresse monui pag. 348. ejusdem Tractatus. Nec aliter quidem nobis agendum in praxi; nec enim ipse aliter, ac in Scriptis tradiderim, in praxi exerceo.

Uno Augusti mense currentis anni decem saltem Egrotos vidi Quartanâ intermittente recens correptos (huiusmodi enim febrium feracissimus fuit hic mensis) quibus nil ferme aliud quasi, nisi temporaneam ipsius Quartanæ gestationem. Nemini eorum Chinam Chinam adhuc præscripsi; cunctis tamen præscripturus, si quando tempus, & opus id tulerit. Interim citra exigentiam Febris, vel deterioris, vel diuturnioris redditæ, eâ utar sobrietate, quam mihi familiarem jugiter prodidi pag. 149. & 190. præcitatæ Therapeut. meæ. Summa itaque negotii hæc est. Febris haud infrequenter homini potest prodesse, ac revera nonnunquam prodest; sæpius verò illi, aut vitam adimit, aut œconomiam vitalem plurimum labefactat. Atque ita sæpius utile, imò & necessarium est, Chinâ Chinâ febrem delere (quoniam inter Febrifuga non aliud æquè idoneum prostat) nonnunquam verò temerarium, aut noxium. Munus ergo boni Medici est hæc duo probè distinguere, ut a Barbitonforibus, & Pharmacopolis distinguatur & ipse. Atque hæc sunt, quæ non adeò facilem reddunt *rectam, & rationa-*

rationalem administrationem celeberrimi hujusce Febrifugi : quâ de re vide Therapeut. meam , tum Cap. 8. Lib. 1., tum maxime Cap. 5. Lib. 4. Sic & in Febribus frequenter recidivis satius est pedetentim progredi , nec illarum recursum statim reprimere ; sed ita præbere se temperantem , ut partim ex se ipsâ , partim remedii vi Febris deficiat. Neque pudeat Medicum , Ægris Chinam Chinam pro Februm quarundam suapte naturâ diuturniorum medelâ intempestivè poscentibus , respondere quandoque illud Ovidii

*Quod malè fers , assuesce ; feres bene ; multa vetustas
Lenit ———*

§. 36.

(a) **M**emoratu quoque dignum est , quod in paulo ante citata Uratislaviensi Constitutione legitur de duobus Clarissimis Medicis Ricchardo Louver celeberrimo Anatomico , qui Elegantissimum Tractatum de Corde edidit , & Sohort , qui in febre continua ex temulentia orta Peruvianum Corticem sumpserunt , qui nono , vel undecimo die , aut circiter utrumque è medio sustulit. (b) *Nefas porro ducerem* omittere id quod refert Doctissimus Joannes Willelmus Rhambergius in Ephem. Cur. Nat. Decad. 3. Anno IX. & X. , ubi narrat historiam cujusdam legionis pedestris , quæ prope Manhemium æstivâ Castrâ posuerat , & paulo post 400. fere milites febre tertiana correpti fuere , quibus Chirurgus ad aliquot dies Chinam Chinam exhibuit , qui brevi omnes hydro-pici evasere cum omnimoda virium & appetitus prostratione.

(a) (*Memoratu quoque &c.*) **I**N Febre Epidemicâ *per essentiam* Continua citatæ nuper Constitutionis Uratislaviensis , quâ occubuerunt duo illi Cl. Medici , jam dictum est supra , Peruvianum Corticem perperam usurpatum fuisse ; de quo abusu satis clamat Tractatus meus , ubi semper , si non ut noxius , (quod profectò non auderem asserere) saltem ut frustraneus in illiusmodi circumstantiis a me rejicitur. Quodd si contendatur , eam Febrem fuisse de genere Subcontinuarum a me descriptarum (quod tamen minime admittam) certè , quocunque modo usurpatus fuerit a duobus illis Medicis Peruvianus Cortex , non fuit saltem usurpatus *Methodo mea* , illis ignotâ , quod mihi sat est. Neque enim Febres *Perniciosas* ,

finem algorem habent comitem perpetuum, de quo vide Etmul. de Febr., Helmo. de Febr., Sylvium, & alios. (b) *Hinc magnum documentum* habere possunt castrenses Medici, quàm periculosum sit in febribus hujusce indolis hoc Febrifugo uti, nam in morbis hujusmodi generis (quod idem de Epidemicis dicendum) sanum consilium est pravos & malignos humores ad ambitum corporis per diaphoretica sensim promovere, potius quàm figere, & concentrare, uti fecit Chirurgus ille imperitus.

Post tentatas hætenus, & successivo particulatim ordine repetitas agressiones Tractatus mei, generale quaquaversum certamen tandem indicit, & hinc illinc classicum canit Cl. Auctor, modò hanc pro re natà, modò illam partem invadens; omnimodam demum totius Operis everisionem molitus. Deinceps ergo quò me trahet identidem Cl. Viri vexatio inconstans; eò tendet laceffita, ut tempestivè occurrat, præsens ubique defensio mea. Pergendum igitur.

(a) (*Sed scito illos decipi &c.*) Hospes adeò non sum in Medicinà, ut Februm nomenclaturas frequentiores ignorem, earumve differentias confundam, qui aliquando saltem novi distinguere, Ægrotante ne inspectà quidem, Bubonocelen, sive Herniam intestinalem ab hysterico dolore, & solà Subligaculi præscriptione (admotiòne verò Peritis commissà) statim sanare inde ortam passionem Iliacam, cui antihysterica remedia, & incassum, & perperam quis adhibebat. Quòd si istiusmodi Intermittentes Febres, quas descripsi pag. 280. Therapeutices meæ, quæque Sextam apud me Perniciosarum differentiam constituunt, *Algidarum* nomine, quippe alio peculiari carentes, indigitavi; minime propterea me *deceptum* puto. Quà enim ratione *Continuæ* Febres, quæ a sui initio usque ad finem algorem habent comitem perpetuum, *Algidae* appellantur, ut docet ex Tripode Cl. Auctor; eàdem quoque ratione *Algidae* nuncupantur a me *Intermittentes illæ*, quæ ab initio Accessionis usque ad finem illius, consueti caloris loco, eundem pariter algorem habent comitem perpetuum: hac unà differentià adjunctà quòd illæ *Algidae Continuæ* vocantur; istæ *Algidae Intermittentes*.

Vix tamen hic rifum continere queo, mente recolens, quòd de hujusce nomenclaturæ novitate me criminari contendat Vir Cl., auctoritate Helmontii, Ettmulleri, & Sylvii in medium adductà, cum non alijs ferme, quàm hisce Patronis Causam ipse meam possim tueri. Si enim de Helmontio sit sermo, nemo unquam præ illo Scriptore, in morbis, aliisque rebus explicandis vocum novitate Medicinam ferè dixerim inquinavit; & tamen minùs ægrè tulerunt Scholæ *Blas*, *Gas*, *Archeum*, *Alkaest* &c. Helmontii, ac ferat modò nomen *Algidarum Intermittentium* Cl. Ramazzinus.

De Et-

De Ettmullero, & Sylvio non aliud dicam, nisi me ab utroque Scriptore *Algidarum*, seu *Frigidarum Intermittentium* denominationem didicisse. Ettmullerus siquidem Cap. 17. De Febribus pag. mihi 187. *Febrium Frigidarum* exemplum aliquod allaturus, statim *Tertianam Intermittentem* describit his verbis huc summam translatis—*Exempla Febrium frigidarum non tam a Sylvio fuerunt observata* (statim igitur auctoritate Sylvii semetipsum, & me tuetur Ettmullerus) *sed & mihi contigit observare &c.* *Erat hic Artifex, qui laborabat perfectâ Tertianâ, seu recurrebat febris tertio quoque die, anticipando semper duabus horis cum nullo subsequente calore &c.* *Paroxysmus ingruerat cum insigni vigore, & horrore gravissimo, qui ultra horam integram durabat; postmodum cum deberet succedere calor, nullus apparebat omnino &c.* *Paroxysmi observabant ordinarium typum, anticipando per horas duas.* Hæc Ettmullerus. Ne verò ulla suspicio incidat, hujusmodi *Tertianam* minimè fuisse *Intermittentem*, etsi symptomatis prædictis stipatam, sed fortasse *Continuam*, observetur quid in illius curationis progressu manifestè subdat ipsemet Scriptor - *Præscribo*, inquit, *die intermissionis &c.* & rursus, *Die intermissionis denudò continuavit Mistrum &c.* Iciens ergo istus est eodem lapide, ut assolet, Opponens Cl.

Prodeat tandem in Scenam & Sylvius, qui Cap. 30. De Febribus Intermittentibus §. 7., & 8., pag. mihi 241. hæc habet -- *Ratione Symptomatum graviorum (quemadmodum de Synochis jam dictum) nomina diversa sortitæ sunt Febres Intermittentes.* Nam primò *Algida* observantur nonnunquam, non tantum frigore præsertim, sed frigore tantum molesta; adeo aliquando, & frequentius levis, aliquando & variè nullus sequatur calor. Tales etiam semper *Algidas* in Nosocomio Academico habuimus ita manifestas, ut non tantum incipiente, atque augecente, sed etiam vigente, ac declinante, imò cessante *Paroxysmo*, idest semper, tum suo, tum *Adstantium*, tum Medicorum sensu moleste ubique frigerent, nunquam teperent, minùs calerent ulibi *Ægri*. Suntque hæc *Algida* graviores semper forsan *Quotidianæ*. Hæc pariter Sylvius. Et hæc pariter occasione *Asciam* cruribus suis illisit Cl. noster Auctor. Mirumque planè, quòd ob tam decentem, quam respuit immeritò, nomenclaturam, velit auctoritate præsertim Sylvii me redarguere Vir idem Cl., cum potius habeat unde Sylvium ipsum corripiat, qui majore forsan pusillorum scandalo haud veritus fuit in Catalogum *Febrium* plures referre magis peregrinas, *Sputatorias* puta, *Ureticas*, imò & *Cacatorias*, Nasutulis fortè plurimis non benè olentes.

(b) (Hinc magnum documentum &c.) Maximum documentum, quod in *Algidis Intermittentibus* curandis possint habere tam Urbani, quam Castrenses Medici, est, ut fidenter utantur Peruviano Cortice, qui teste experientiâ illas quotidie sanat; nunquam verò easdem sanant, quæ incassum tunc adhibentur Medicamenta Diaphoretica. Hujusmodi enim Febrifugus Cortex Fermentum omnium Intermittentium *Febrium*, etiam Perniciosarum, cujuscunque demum naturæ illud fuerit in diversis earum Speciebus, absorbet, sive, ut explicat citatus a Viro Cl.

Ettmul-

Etzmullerus De usu, & abusu Præcipitantium, *invertit, attemperat, saturat*; aut etiam si ita placeat, *figit*, atque *concentrat*: quod perinde est, tum apud eundem Auctorem, tum apud me; in eo videlicet sensu, in quo explicui in Therapeutice meâ a pag. 43. usque ad 47. & non aliter. Quid igitur mali purat innere Vir Cl., dum ait, et si gratis, Chinam Chinam morbofa femina *figere*, & *concentrare*, si D. Hippocrates Lib. de Vet. Med. docuit apertè, *Concentratione*, & *permixtione meliora*, ac *mittora omnia fieri in homine*? Tantum ergo abest, ut ex hujusmodi *Concentratione*, aut *Fixatione* Fermenti febrilis mole *perenigui* (intellige idcirco *concentrationem* illius intrâ porosam Substantiam Corticis, non intrâ viscera humani corporis) sive in *Algidis*, sive in *Æstuosis* Febribus quicquam sequatur incommodi; quin potius enervato æqualiter, & absorpto principio illo diversimodè hic illic fermentante, omnes Intermittentium Perniciosarum Species etiam oppositæ, vel saltem, quæ tales nobis apparent, nempe tam de genere *Colliquativo*, quàm de *Coagulativo*, *victas dent manus*; quemadmodum annotavi, manucente semper experientiâ, pag. 41., & 42. toties memorati Tractatus mei. De hoc itaque Febrifugo rursus affirmare liceat, quod generaliter olim de Remediis *Antifebrilibus* scripsit idem Hippocrates Lib. De Affectionibus, Illud nempe *Vim habere in Tertianis, & Quartanis* Febribus, ut *potum corpus conservet in consuetâ caliditate, ac frigiditate*, & *neque præter naturam calefiat, neque frigeat*, ut cæteroqui in *Algidis* solet frigeri, & in *Æstuosis* caleferi: eo enim ipso, quod inhibet Paroxysmum febrilem, inhibet simul ejus comitem Algorem, ac Æstum, ut in historiis propemodum innumeris demonstravi toto ferme Libro Quarto ejusdem Therapeutices. Ut quid ergo inutiliter pugnatur amplius ratiociniis hinc inde fallacibus, ubi litem omnem dirimunt facta?

§. 38.

(a) **V** *Ide quæso mi Nepos* quomodo ex nimia facilitate præscribendi Peruvianum Febrifugum in febribus, hoc remedii genus factum fuerit adeo commune Chirurgis, Pharmacopœis, Agyrtis, & ipsis quoque Fœminis, ut non amplius in Medicorum potestate sit illud rite administrare, & si Medicus rationibus velit obsistere, ægri ipsi febris obstinationem fastidientes, inscio illo Quinquinam capiant, quale vitium in hisce regionibus satis obvium & familiare est, sed magno ægrotantium damno, qui pœnas luunt, postmodum hippochondriacis affectibus, chachexiis, ac lentis febribus correpti, ut postea

Ita cogantur Medicos pro curatione accersere, qui multis remediis, (b) atque febres excitando morbum vincant, & remedia quærant ad sepultum ignem suscitandum, in quem finem laudatus Etmullerus spiritum salis armoniaci commendat, & (c) ficus Pharaonis, qui tertianas febres excitare creduntur. (d) Novum non est ignem febrilem penes prudentes Medicos suum usum habere. Sic Celsus scripsit licere febres parvas augere, fortasse enim curationi opportuniore fiant. (e) Aureus extat locus apud Hippocratem de febre, quæ in Apoplexia interdum accenditur, qualem locum observat Ballonius Medicus experientissimus, nam si Apoplexia sit sine febre, venam secandam suadet, si vero cum febre præsertim acuta, à V. S. omnino cavendum, ipsi enim Naturæ arma præcipimus, quibus hostem suum potuisset confodere. Alter locus Hippocratis extat in Libris Epidemiorum, Puerperis convulsis ignem fac, aiebat ille, hoc est febrem magnam excitato, febris enim continua græce pyr dicitur, parva autem pyretos. Idem præstat ignis febrilis corporibus male affectis, ac ignis agris humidioribus.

Sæpe etiam steriles incendere profuit agros, aiebat Virgilius in Georgicis, varias quidem rationes inibi affert Poeta vere physicas, sed illa potior est, cum ait

————— sive illis omne per ignem

Excoquitur vitium, atque exsudat inutilis humor.

(a) (Vide quæsem Nepos &c.) I Piam Peruviani Febrifugi excellentiam sibi met aliquando obfutura; adeoque fore, tum ut faulorum eventum frequentia illius abusus apud imperitos accersat, tum ut ex hujusmodi abusu aliquod quoque fundamentum acquirat Adversantium dicacitas, pro eo excludendo etiam tuæ cum legitime deberet admitti, jam pag. 383. Therapentes meæ sum pridem vaticinatus. Neque tamen ulum rectum apud gnaros supprimendum credam, ne apud ignaros invalescat abusus. Quod si nimia in præscribendo Peruviano Febrifugo facilitati imputet Cl. Auctor, quod remedium hocce, inter pretiosiora certè servandum, factum sit commune Chirurgis, Pharmacopæis, Agrytis, & ipsi Famulis, jure potiori imputabo ego nimia facilitati Obsecratorum illius,

in eo proſcribendo, quòd præſtantiffimum, & tutiffimum hujusmodi Medicamentum hodie apud Uulguſ auiat pro Pharmacò ancipiti, quod (ut olim de phlebotomiâ in Apoplecticis ſcripfit Celfus) *Ægrotantes vel liberet, vel occidat*: quo fit interdum, ut illud, magno cæteroqui in pretio, & honore habendum, vileſcat; ſitque non modò (æquè indecenter quidem) nunc uſui, nunc ludibrio *Chirurgis, Pharmacopæis, Agyris, atque Mulierculis*; verùm etiam in Fabulis materiam diſteriorum ſuppeditet vel *Pueris ipſis*, & cuiſcunq; inſimul libet claudicare cum ſimulantibus Claudum, & pro re natâ cum Pueris puerſcere.

(b) (*Atque Febres excitando &c.*) Ad ſuſcitandam iterum Febrem a Chinâ Chinâ depullam Remedium certiffimum eſt, nec ullum aptius proſtat (quid enim aliunde emendicat Cl. Auctor?) quàm quælibet paulò poſt inſtituta purgatio, ut dictum eſt nuper, & latius adhuc olim pag. 125., 152., & 153., imò & exemplo confirmatum pag. 416. Ipius Therapeutices meæ: niſi fortè inter ipſam Chinam Chinam, & Purgans aliquod peculiare, V. G. de amaricantium Stirpe (quod quis obſervarit, quodque ego haud ſatis experiri ſtudi) detur aliqua Symbolitas, quæ mutuum eorum nexum facile ferat, & ſine diſſidio patiat. Utcunq; ; generalis hæc Peruvianæ Corticis, neſcio an dicenda mira proprietas, an potiùs infirmitas; quòd nempe ab aſſumpto quovis vel leviffimo Leniente, huiusce Febrifugi virtus aded infringatur, & langueat, ut redeat ſtatim Febris antea fugata, hæc inquam proprietas, Medicis haud ſatis expertis (huiusmodi ſunt omnes, qui hæc non callent) minùs perſpecta, in cauſâ forſan aliquando fuit, eſtque etiamnum, ut Auctores nonnulli cæteroqui docti, ad educendam, ut putant, e corpore Cauſam febrilem, ipſi Chinæ Chinæ admiſceant Purgantia Medicamenta, vel poſt biduum, aut triduum in eundem finem ea præſcribant, vel, ad alvum, ut identidem aſſolet, ſtypticam leniendam, etiam poſt octiduum: quo fit perſæpe, ut fruſtranea verè in primo caſu evadat Febrifugi oblatio; in poſterioribus verò caſibus culpetur idem Febrifugum de inopinato Febris reditu, vel de pejore etiam noxâ, ſi Febris per Catharticum revocata redierit gravior: cum tamen culpa omnis verè ſit adſcribenda purgantibus, utut leviffimis, perperam commiſtis, aut ſubinde ſuperepotis, ut crebra diligentes Scriptores, Obſervatoresque docuit experientia. Sic omnino quidem injuſtè damnatâ ab uno, vel altero Auctore minùs attento Chinâ Chinâ inſonte, plures poſtmodum in fide alienâ eidem condemnatoriæ jejuni prorſus, & inexperti ſubſcribere ſententiæ.

Nec minùs hodie forſan hallucinantur nonnulli, Chinæ Chinæ virtuti eouſque fidentes, ut illam æquè ſartam tectam putent a Purgantium injuriâ, ſi eadem poſt epotum, ac ſi ante epotum huiusmodi Febrifugum aſſumantur; quod profeſſò experientiæ quotidianæ manifeſtè repugnat, prout pluries, ac pluries obſervavi. Solvens equidem Medicamentum ante Chinam Chinam præſcriptum futuram Corticis in futurum præſcribendi actionem non impedit; ſubſequens autem delet de more prægreſſam. Quòd ſi quis, dum Chinâ Chinâ utitur, intermiſceat quoque uſum Purgantis cuiuſpiam; ſed pari ſimul paſſu, &

doſi

dosi æquè liberali in ejusdem Chinæ oblatione etiamnum perseveret; is forsan damnum, quod Purgans intulit, neutiquam dignoscet, quia veneno nova successit antidotus; facilè tamen dignosceret, si purgante exhibito, a Corticis postmodum exhibitione feriretur paulisper; Febre scilicet ante novam Febrifugi oblationem iterum redeunte. Ad quid igitur Sisyphei saxum rotare inutiliter, vel texere vicissim, atque retexere telam Penelopsis? At de hoc jam satis. Redeamus ad Virum Cl., pro suscitandis Febribus intempestivè depulsis remedia quærentem.

(c) (*Ficus Pharaonis &c.*) De *Ficu febriferâ*, quam *Pharaonis* appellant, quamque in Sardinia in Ducatu Galuriæ abundè reperiri ferunt, fusè loquitur Badus (quem deinde secutus est Morton) de *Cortice Peruviz* Lib. 1. a pag. 125. ad 129., adducitque auctoritatem Hieronymi Cardani, & testimonium de visu Petri Aponensis. Hæc tamen, nec forsan immeritò, inter fabulosas narrationes referunt plurimi. Sed quid, si Ficum febriferam Pharaonis inter Fabulas recenseret, simulque temerariam assereret, imò & a nostrâ potestate longè distitam praxim ipsam excitandi Febres, pro aliorum morborum medellâ, eamque idcirco rejiceret, & derideret idem, qui modò laudat, Cl. Ramazzinus? Audiamus illum denuò in Orat. tertiâ Jatrici Argumenti pag. 94., & 95. ita loquentem, etsi aliàs quoquè in memorabili *Collatione* Textuum illius audiverimus lit. N. O. P.-- *Cum in universâ Morborum classe nullus extet nobis hostis infensor, & cui minùs fidere oporteat veluti Febris, attamen eò audaciæ ventum est, ut inter Quæstiones medicas sit, num ad alios morbos curandos Febrem excitare liceat* (quid ergo dicendum de affirmativâ sententiâ, si tam audax est sola Quæstio?) *eò quòd interdum in quibusdam affectibus, veluti convulsione, & hypocondriorum dolore, superveniens Febris remedi locò fuerit, quasi in nostrâ potestate sit ignem febrilem accendere, ac pro lubitu ipsum restinguere. Quam libenter scirem, quoduam corpus, sive de genere simplicium, sive Compositorum proset, quo quis Tertianam Febrem, Quartanam, Synocham, vel quamcunque aliam excitare possit. Pro Fabulâ enim accipitur, quod quidam de Pharaonis Ficu referunt, quam ajunt Tertianam Febrem excitandi vim habere. Sic suis ipsius pennis capitur Cl. Auctor. Sed pergamus.*

(d) (*Novum non est ignem febrilem &c.*) Ignem febrilem, quando debitam succorum ebullientium *despumationem* promovet, suum usum habere penès prudentes Medicos, latè dixi & ego in Opere meo Cap. 8. Lib. 1., præcipuè pag. 143, & Cap. 5. Lib. 4., præsertim pag. 536.; secùs verò, quando eorundem Fluidorum immanem effervescentiam, *corruptelam*, aut in visceribus stagnationem producit, sive illam consequitur. Num verò ad *incipientem* hanc succorum *defecationem* quærendam, *liceat* prudenti Medico sequi Consilium Celsi, *parvas nempe Febres augere, ut curationi fortasse opportuniore* fiant; ex ipso audiamus iterum Cl. Ramazzino, qui ex professo hanc quoquè Quæstionem eadem pag. 95. Orat. Jatrici Argumenti resolvit his verbis. *Non absimilis priori (videlicet nuper expositæ) est alia Quæstio, non adeò tamen audax, quam habet Celsus, num Febrem lentam augere*
I
liceat,

liceat, ut curationi opportunior fiat. Verùm quàm suspecta, & quàm insaufi ominis sint beneficia, & dona, quæ ab hoste proventiunt, satis compertum est, ut vetus proverbium admonet, *Hostium munera non munerera*. O quàm egregiè in banc rem Seneca. Gravissima infamia est Medici, opus quærere: multi quos auxerant morbos, & incitaverant, ut majori gloriâ sanarent, non potuerunt discutere, aut cum magnâ miserorum vexatione vicerunt. Ita & hanc Quæstionem adversus semetipsum resolvit Vir Clarissimus, ex eodem ore calidum pariter, & frigidum efflans, ut eandem Pultem calefaciat, & frigefaciat pro libito.

(c) (*Aureus &c.*) *Aureus* potius uterque locus est Cl. nostri Auctoris nuperrimè recensitus, dignusque planè, quem observaret Ballonius, si modò viveret, ut cum Hippocratis, & Celsi Textibus conciliaret. Sed sive ex auro, sive ex aurichalco fuerint loca per Cl. Virum alata, locum certè ullum nequeunt habere, ubi Febris *Corruptiva* per Corticem tempestivè, methodicè, ac verè ex arte fuerit ante depulsa. An verò eadem posita, quæ solum poni debet, *Corruptrice* Febre, locum opportunum habeant tot alia ex Græcis dictionibus satis notis, & ex Virgillii Georgicis huc gregatim, confertimque translata, ne dicam intrusa, non quæram. Quispiam fortè animosior haud planè importunè huc traheret Jambos illos Nicostрати,

*Loqui si indefinenter, multaque & velociter
Prudentiam indicaret; utique birundines
Fortasse quàm nos sapere dicantur magis.*

S. 39.

Non semper terreri Medicum decet, si videat in febribus calorem augeri, *pus enim fit* ajebat laudatus Ballonius, hoc est humorum maturatio, merito itaque reprehendit idem Scriptor eos Medicos, qui in febribus cum videant calorem augeri, mittunt sanguinem, quod procul dubio non facerent, si abscessum viderent in parte aliqua externa, nam potius maturantia, & calorem foventia, quàm V. S. & refrigerantia adhiberent, quæ enim *suppurantur non revertuntur*, ajebat Hippocrates, *ipsa enim maturatio judicatio simul & abscessus*. Haud aliter evenit in periodicis præsertim febribus, ex usu Quinquinæ intempestivo, impeditur illa humorum maturatio, quam Natura intendebat, hinc postea habitus cachectici fiunt, & dispositiones ad hydropem.

(Non

(Non semper &c.)

Calorem Februm etiam intensiorem, ac sensibilibiter adauctum non semper debere Medico terrorem incutere; sed esse pluries verum opificem intestinæ secretionis heterogenearum particularum dissidentium ab invicem, turbasque effervescentis sanguinis excitantium, ac proinde esse quoque non raro instrumentum bonæ Judicationis morbi; tum locis nuper citatis in Paragrapho antecedenti lit. d., tum alibi in totâ Therapeutice meâ adeo inculcavi, ut fortè nimium. *Neque enim* (ajebat Galenus in Comment. Aphor. 12. primæ Sect. Hippocratis) *neque enim fieri potest, ut magna incrementa suscipientibus accessionibus, non proxima sit Morbi consuetudo*, ac per consequens ipsa impuritatum ebullientium secretio. Atque hanc a Naturâ expectandam potius nobis esse, si probabiliter queat expectari, quàm intercipiendam, aut quodammodo impediendam Chinâ Chinâ, quâ solùm absorbetur Fermentum effervescentiam gignens, ac fovens; iisdem pariter locis, atque insuper pag. 356., & 357.; item pag. 544., ac 545. apertissimè prodidi: cum verè melior, ac perfectior censenda sit (ut ibi sum factus, atque iterum repeto) judicatio Febris, quæ sponte fit ab ipsâ Naturâ, *perfectè, ac integrè* judicante, quàm quæ obtinetur a Cortice Peruviano, aut alio quovis Absorbente Specifico. Ac propterea verum nonnunquam erit, aut esse poterit (nec tamen perpetuò) quòd ubi adauctus Februm æstus ad *depurationem* tendat, ex usu *Quinquina* tunc, ut ait Cl. Auctor, *revera intempestivo, impediatur illa humorum maturatio, quàm Natura intendebat.*

Id autem certè non est de nihilo; etiam si noni adeo facilè inde fiant *habitus cachectici, aut dispositiones ad Hydropem*, ut sine ullâ hæsitantiâ ipse decernit; quasi ex solâ Februm, Cortice nullatenus curatarum *diuturnitate* Cachexiæ nunquam contingant, aut Hydropes, de quo vide Therapeut. meam pag. 179.; & quasi eodem Cortice ritè administrato non curentur eadem Cachexiæ, aut dispositiones ad Hydropem ab ipsâ Februm *diuturnitate* prodeuntes, ut experientiâ multiplici confirmarunt Raymundus Restaurandus, Cap. *De Hydropis succedentis Febris curatio ope Chinæ Chinæ*, ac alii quamplures; imò quasi suppressis etiam intempestivè Febris, quandoque Naturæ non queat Fermentum ipsum febrile, præmaturè licet absorptum, sponte subigere, aut ad illius perfectam expulsionem converti; & quasi denique, redeuntibus nonnunquam post Corticem, sive præmaturè forsan, sive etiam tempestivè administratum, Febris, aliquem rursus iisdem progressum permittendum esse ipsemet non suadeam, priusquam repetatur Febrifugum; vel ad omittendam planè illius repetitionem non horter Medicos pag. 31., 339., & 340. Therapeutices meæ, quoties levior, ut crebro assolet, illarum recursus solutionem quoque spontaneam, ope ipsius febrilis æstus *depurativi* jam redditî sensim promovendam, haud longè distare prænunciet. Ad quid ergo fatiles istæ Viri Cl. Declamationes nonnisi aerem ferientes?

Quia verò idem sæpenumero Febrilis æstus (ut vela contraham) in *diuturniorum Intermittentium* progressu succos nutritios potius exhaurit,

haurit, cruoremque ipsum per repetitas deflagrationes spiritibus depauperat, graviæque sensim accersit etiam symptomata, ut *corruptionis* potior sit metus, quàm spes futuræ *depurationis*: item cum in iisdem Intermittentibus, mox Subintranantibus, ac dein *Subcontinuis* redditis, cum symptomatis pessimis in dies increbrescentibus, ille idem æstus acutiem certò, mox & necem probabiliter interminetur: denique cum in ipsis Intermittentibus quidem, sed *Perniciosi* (& hæc est rerum summa) laudatus nuper a Viro Cl. huiusmodi febrilis calor, nonnunquam & funestus alior, certam, ultimam, & inevitabilem, nedum portendat, sed & jam inferat cladem; propterea in hisce casibus, & circumstantiis, in quibus tantum Peruvianum Corticem absolute laudat Therapeutices mea, & quidem adhibitum Methodo pro casuum varietate pariter varià, ipsum proscribi eo nomine, *ne videlicet impediatur illa humorum maturatio*, quam in Febris *salutaribus* promovere nonnunquam solet calor adauctus, minimè admittam; etsi mille Hippocratis, & Ballonii Textus ad suam sententiam detorquere conetur idem Cl. Auctor.

§. 40.

Hæc olim non ignota erant Medicis Mutinensibus meorum temporum, uti D. Joanni Manzino Viro sane doctissimo, sed Chinæ Chinæ nimis infenso, D. Joanni Baptistæ de Grandis, D. Scajolæ Equiti, D. Antonio de Abbatibus, D. Antonio Ferrarino, Viro, si quis alius, omnigenæ eruditionis, Protomedico vere dignissimo, hætenus ultimo eorum, qui in Aula Estensi huiusmodi titulo fuerint insigniti, aut ii omnes jamdudum è vivis excessere; vivit tamen adhuc D. Franciscus Tonnus felicissimus Practicus jam senex, Platonis ætatem prætergressus, qui eorum quæ diximus testis esse potest, scitque ipse quàm raro, quàm caute à laudatis Viris præscriberetur in quibuscumque febribus Peruvianus Cortex, ut pote quem suspectum habebant, & infidum, cum nihil de causâ morbifica viderent excerni, ac idem evenire, quod interdum in Corporibus à Chacodæmone obsessis evenit, quando ab Exorcista malignus spiritus solum in aliqua parte figitur, sed non expellitur.

(Hæc

(Hac olim &c.)

Medici Mutinenses temporum Viri Cl., meorum quoque fuere temporum. Cum enim ille Mutinam primò domicilium transtulisset Vir jam maturus; tum verò Praxi medicæ primam ego navarem operam Adolefcens, Concives meos optimè noveram ante adventum illius, non in Exedris, ut longè seriùs, sed in Cuneis tunc sedentis. Eorum ferè omnium trepidationem, cunctationem, imò & averfationem, quò ad recipiendum Chinæ Chinæ ufum, vivente Fraffono Præceptore meo (qui primus Mutinam advocavit hocce Febrifugum, statim ac illud in Europam cœpit deferri) fatis in propatulo pofui pag. 4. Therapeutices meæ. Sed antiquiores illi priorum temporum Mutinenses Medici (rectiùs dicam omnes ferme illius ævi) quidquid novi Arti accessiffet, quod non noviffet Galenus, pro commentitio reputantes, nedum de Chinæ Chinæ ufu tunc apud eos nascente; sed de ipsâ quoque Sanguinis Circulatione, de Chyliferis ductibus, aliisque ad oculum patentibus Inventis haud modicè dubitabant; veterem adhuc Hepatis hæmatofim, Facultates Viscerum attractrices, & mille alia fignenta contra mechanicum humani Corporis artificium, quod manibus contrectamus, acriter fuffidentes. An propterea Medici hodierni deliramenta hæc nequaquam fecuti, aliamque cohærenter ad detecta exercentes praxim, ut Nugatores, aut Novatores improbi erunt damnandi?

Addo tamen hic, quod in eodem Opere meo pag. 5. innui, videlicet, post obitum egregii illius Viri, qui contigit anno 1680., plures eorum paulatim mutasse fententiam, & Peruviano Cortici humaniores evafiffe. Hujusmodi fuit inter cæteros D. Antonius Ferrarinus Archiater certè dignus, qui fibi tranfmiffam in Schedulis a Celeberrimo Malpighio Talbotii Methodum, mihi de mandato ipfius Malpighii libenter, & ex animo communicavit, laudavitque; cum cæteroqui antea fuiffet ab hoc Remedio omnimodè averfus, ut conftat pag. 184. Therapeutices meæ hift. 16. Ille namque fuit, quem ibidem descripsi Fraffono repugnantem, quamvis nomen illius, quod tunc aperire haud opus erat, fubticuerim; quemadmodum pag. 438. hiftoriâ 6. & pag. 442. hift. 8. fubticui quoque nomen D. Francifci Tonani, ante paucos menses, post editam nempe Cl. Auctoris Differtationem vitâ functi; sed cujus testimonio nihilominus non indiget prævia confeflio mea. Miror verò, quòd Catalogum Medicorum Mutinensium fui temporis contexens Vir Cl., Virum digniffimum D. Antonium Fraffonum unicum Præceptorem meum prætermiferit, de fe quoque bene meritum, & Chinæ Chinæ in hac Urbe primum, ac celeberrimum Fautorem, Medicumque experientiffimum, qui unus tot faltem Ægrotos quotidie invifere confueverat, quot invifebant conjunctim omnes alii a Cl. Auctore hic recensiti: fimulque miror, quòd tot alios fupprefferit, eodem Febrifugo, præfertim post Fraffoni obitum, palàm utentes; quafi folummodo a Cl. Ramazzini difceffu itrepferit in hanc Urbem merx vitata; & contagiofa Peruviani Corticis.

Parcant, quæfo, Manes Viri Critici, Medicos Mutinenses hodiernos Antiquiorum feveritate caftigare molientis, parcant inquam, fi

& hac in re, quæ opinabilis non est, sed historica, illum inconstantia redarguere cogor, & contradictionis planè inexcusabilis. Inquit ille hoc Paragrapho, *Medicos Mutinenses suorum temporum rarè admodum præscribere consuevisse in quibuscunque Febris Peruvianum Corticem, utpote quem suspectum habebant, & insidum &c.* Ante annos verò 24. (quod non breve est temporis spatium) anno scilicet 1690., dum priorem suam de Constitutionibus Epidemicis Mutinensibus Dissertationem conscriberet, uteretur autem satis liberaliter, forsàn & præ aliis, Peruviano Cortice; nescio quo actus tunc spiritu, *Medicis Mutinensibus suorum temporum* hac eadem de Causà, quod nempe Chinà Chinà eà Constitutione fuerint usi, Num. 15. ejusdem prioris Dissertationis pag. 17. Edit. Patav. ita successit -- *Major itaque pars Medentium apud Nostrates* (semper illi cum majore hujus Urbis Medicorum parte lis est) *ut vulgi calumniis, & assiduis Egrotum querimoniis se subducerent, in hac Tempestate ad Peruviani Corticis sacram Anchoram confugere, at parum prosperè; nam in periculosiores scopulos Egrotantes suos persæpe deduxere. Ufu Febrifugi per aliquot dies equidem sub dolo cinere latebat ignis; verum postliminio violentior recandescebat. Qui tamen peritiores erant, ac rebus Egrotantium magis quam propria ambitioni consultum volebant, Nabant sine Cortice.* Major ergo Mutinensium Medicorum pars anno etiam 1690. Peruviano Cortice utebatur, imo & abutebatur, si Cl. Auctori habenda sit fides. Sed illum fortasse paulò post suavit religio quædam, ut ad leniendam hujusmodi sugillationem molliora hæc verba subdiderit in secundà Constitutione, anni videlicet 1691. Num. 34. pag. 126. -- *Sicuti præcedenti anno Peruviani Corticis usus in Quartanis ac diuturnis Febris improsperè cessit, ita hoc Anno saluberrimus fuit; & ii qui passi sunt recidivas, Febres mitiores postmodum experti sunt, ac antequam Hyems accederet, perfectè convalescerunt: quod & propè finem rursus confirmavit* Num. 37. ejusdem secundæ Constitutionis pag. 131. sic inquit -- *Sicuti in superioris Anni Constitutione noxius fuit Chinæ Chinæ usus, ut adnotatum; ita in hac ab illà toto Cælo diversà valde salubris compertus est; multi quidem Quartanarii hoc Autumno per Urbem vagari viscebantur, sed quos quot ad hoc remedium confugere, vel integrè sunt restituri* (possunt igitur, ipso fatente, non solum inducias obtinere, sed & sine Febris recurso, & sine noxà integrè restitui Egrotantes; absq; eo quòd eadem Febris tacitè cubet, & corpus eorum depascat) *vel si nonnulli recidivas passi sunt, paulo post convalescere.* Ex his omnibus, ut reor, satis patet, Medicos Mutinenses, non aliquot tantum, sed majorem, ut inquit, eorum partem, modò quidem feliciter, modò, ut asserit ille, *improsperè*, temporibus Cl. Auctoris Chinà Chinà uti consuevisse: atque ita quidem, ut ejus Censuram de intemperantià minime declinare potuerit vetustior ille Virorum Cætus, qui modò ut maxime temperans in medium adducitur in reprehensionem hodierni.

Quòd si curiosus quispiam, qui Catalogum eorum legerit Medicorum, quos Vir Cl. quinario tantum, vel senario numero comprehensos voluit, alium pariter Catalogum, non totidem tantum, sed plures

Profes-

Professores Cortici amicos continentem, præ oculis habere desideret; occurrent primo statim loco recensendi, quippe temporibus Viri Cl., & quidem valde remotis florentes, modò verò è vivis sublatis, laudatus nuper D. Antonius Frassonus Chinæ Chinæ celebris administrator, D. Annibal Cervius Cl. Auctoris antiquus olim Antagonista, adeoque eidem notissimus, nec non D. Marcus Antonius Montagutus Medicus quondam Aulicus eximius, quo vivente nedum ego, sed & ipse non multò post D. Ramazzinus (qui cæteroqui, ut doctrinâ, ac ætate me longè præibat, ita & ordine temporis, ac dignitatis merebatur præire, nisi aliter Domino placuisset) ad Serenissimi Francisci Secundi gloriose memoriæ Ducis extraordinarium Famulatum fuimus acciti; ut proinde quinam in usurpandâ Chinâ Chinâ fuerit mos Aulici illius, & doctissimi Professoris, cum viveret nobiscum agentis, ipsum Cl. Ramazzinum nequaquam latere potuerit; occurretque demum inter recentius defunctos D. Joseph Candrinus, eidem Cl. Auctori Præceptor quondam suo sat notus. His accedent secundo loco, viventes adhuc, & bene valentes (memetipsum omitto, quem inter Juniores olim meritò collocandum diceret Vir Cl., novus tamen & ille in hac Urbe, cum ego novus in Praxi) occurrent, inquam, inter adhuc viventes D. Jo: Baptista Riccius Practicus pariter notissimus provectioris ætatis, D. Paulus Floranus ætate simul, & experienciâ spectabilis, qui tempore militaris incendii Genuensis Urbis, ubi domicilium contraxerat, in Patriam concessit iterum, Genuensis pariter Badi Chinæ Chinæ Propugnatoris celeberrimi sensibus imbutus, vivâque ipsius voce etiam instructus; tandemque Aulicus ipse Collega meus, scientiâ, & eruditione Clarissimus, D. nempe Johannes Baptista Davinius: Viri sanè omnes, & Docti, & Peruviano Cortice usi temporibus Cl. Auctoris, eodemque etiamnum pro re natâ, nec rarò, nec trepidanter utentes, sed simul nec abutentes, ut ex quamplurimis visitur, quos recensere tædiosum foret, meæ Therapeutices locis. Sed quid si inter alios abundè Chinâ Chinâ utentes numerandus foret Auctor ipse, nec non etiam (ultimis quidem temporibus) illius Nepos, qui tamen dicitur Relator abusus, aut criminis, cujus est complex? Absit tamen, ut id ulli eorum exprobre, de quo mitius judicium infra ferendum mihi §. 49. An verò quisquam ex iis Professoribus, quorum non meminit Vir Cl., quia illum non meminisse juvabat, putarit, aut puter, *Malignum Causæ morbificæ Spiritum veluti exorcizatum figi a Chinâ Chinâ in aliquâ Ægrotantium parte* (ut quodammodo fieri videretur ab illis, qui eam semel oblatam non ampliùs offerunt, unde febrile fermentum per temporaneam absorptionem nonnihil figitur, sed non planè subigitur) an potiùs putet, *Spiritum* illum ab ægrotante corpore penitus *expelli*; meum non est investigare. Ad me quod attinet, si fortè uspiam, in Ventre porrò inflato (lubet seriis ludicra quandoque miscere) quadringentorum illorum Militum, de quibus §. 36., verum Caccæmonem a Maleficâ Chinâ Chinâ, vel a Chirurgo Incantatore illuc relegatum, delituisse crediderim.

S. 41.

Quinquam autem facultatem figentem habere (a) *pro re certa suppono*, cum motum sanguinis, & spirituum compescat, & alvum ipsum densiorem faciat, observatur enim, iis qui ad plures dies hoc remedio usi fuerint, ventrem adstringi, ut clysteribus indigeant: vim hanc hujus Febrifugi fluida quæque in nostris Corporibus cogendi, talem esse credidit (b) *Gedeon Harveus*, ut scripta hæc verba reliquerit, *omnes evacuationes suppressit China China per se, sed non per accidens.*

(a) (*Pro re certa suppono &c.*) **S**upponit pro re certa Cl. Auctor, quod ab aliis Scriptoribus admodum controvertitur, & a quamplurimis mordicus negatur, *Quinquam scilicet facultatem figentem habere, & vim Fluida quæque in corporibus nostris cogendi.* Recens tamen acquisita hæc est eidem cognitio, cum §. 4., 5., & 6. *ignotam illius, abditam, secretam, & incomperatam adhuc virtutem, humanum capium excedere*, constanter asseruerit, pleno ibidem hæc decantans gutture. *Diu equidem, sed frustrante diligentia a sagactoribus Medicis allaboratum est circa hunc Corticem, ut aliquid proferrent, quod animum veritatis avidum expleret; sed vincit adhuc natura latendi &c.* Quod si iis in locis se locutum dicat de solâ Virtute febrifugâ sibi verè occultâ; hic verò de solâ figente sibi notâ, tamquam de duabus rebus toto Cælo diversis; itaut in vi figente, & notâ nullatenus consistat febrifuga occulta: ut quid, quæso, in totâ Dissertatione soli Virtuti occultæ, quæ febrim pellit, irascitur Auctor Cl., nec pugnat unice contra Figentem damnosam; quam tamen corrigere posset (si adesset illa) per contraria sua satis obvia sine detrimento Febrifugæ in abscondito degentis?

Verùm ut isthæc quoque sileat de Figente Peruviani Corticis Facultate fallax cantilena; aliud est, Chinam Chinam compescere turbas febriles effervescentis *præter naturam* sanguinis, absorbendo fermentum illud *acidum*, seu *sasso-acidum*, quod §. 46., ut videbimus, adstruit pro Causâ Februm Intermittentium idem Cl. Auctor; aliud est, figere motum ipsum *naturalem* cruoris, atque spirituum, cæterorumque fluidorum, ut valde crassâ æquivocatione videtur ille confundere, Ocream fronti quasi applicans, & Galeam tibie. Quid quæso spirituum agitatorum, aut irritatorum turbas sedat, compescit, & consopit magis, quàm Opium, ut habet §. 5., & 48. Vir Cl.? Et tamen ex hoc ipso virtutem eidem Opio rarefacientem potius, quàm densantem fluida, tribuit, mechanicâ adductâ ratione, Pitcairius adversus Ettmullerum Dissert.

Dissert. De Circul. Sang. in Anim. gen., & non gen. Quod si cum eodem Ettmullero, quem libentiùs sequitur Vir Cl., *absorptionem* ipsam Fermenti febrilis, mole dubio procul perexigui, velimus donare nomine *fixationis*, *attenuationis*, vel *saturationis* illius, quæ omnia idem sonant apud eundem Auctorem; facile in Cl. Opponentis castra descendam: dummodo liberiorem subinde fieri fluidorum motum, cum circularem, tum fermentativum concedat; nec plus *figi a Chinâ Chinâ* sanguinem velit, quàm *figatur a Chalybe*, qui pariter dicitur Acidum obstruens *absorbere*, dum ad Chlorosim V. G. curandam, aliasve tollendas ipsius sanguinis stagnationes assumitur; de quibus vide latè Therapeut. meam a pag. 43. usque ad 47. Verùm historias potiùs Februm Syncopalium, Lethargicarum quoque, si lubeat; sed præ cæteris Algidarum, Peruviano Cortice sanatarum, ubi marmoreum frigus, & micatio pulsum jam ferme abolita, stagnationem, aut fixationem ferè omnimodam cruoris, atque spirituum apertè prodebat, lustrare sufficit, eamque signatè, quam proprio testimonio firmare potest, ni renuat, ipse Cl. Auctoris Nepos, pag. 444. recensitam. Ex subitâ namque eorundem pulsum elatione, ex calore quaquaversum ad exteriora diffuso &c. facile erit dignoscere, an China China illis casibus *Cruoris, Spirituum, & Fluidorum omnium fixationem* induxerit.

Per hoc verò, quod Febrifugum istud de more *alvum densorem faciat* (quod isacilè admiserim, etsi non paucis quoque identidem solvat, reddatque laxiorem) nolim deduci a Viro tam docto, eadem ratione *figi Spiritus*, & densari *Sanguinem*, quâ densantur feces alvinæ. Pudet hæc ulterius persequi: proinde liceat tantum reponere, Vina generosa, & meraca, si austeriora sint, ut austeriusculus est Chinæ Chinæ sapor, alvum adstrictam facere: interim tamen sanguinem, aut spiritus non figere; sed in ebrietatem magis quàm Vina tenuia, dulcia licet, ac alvum laxantia, compellere.

(b) (Gedon Harveus &c.) Gedeonis Harvei auctoritati fortasse subscriberem, nisi opposita, diuturna, & multiplex me retraheret experientia. Evacuationes Sudoris, Urinæ (cujus excretionem depulsis Febris China China peculiariter promovet) Menstruorum pariter, ac Lochiorum, imò & ipsius Diarrhœæ, dummodo *Criticas*, nunquam ab hoc Febrifugo suppressas vidi, ut in Therapeut. meâ pag. 42. innui; pag. verò 469., & 471. exemplis confirmavi; uque magis adhuc posui ob oculos casu recenti, in responsione meâ nuperâ ad §. 36. hujusce Dissertationis allato lit. a. *Symptomaticas* equidem a Febre pendentes indirectè, sive *per accidens* suppressit, sistendo Febres, quæ immaturas hujusmodi excretiones produciunt; non verò *per se*, sive per vim propriam, ipsque peculiariter insitam. Proinde nonnihil allucinatus est (si hoc vocabulo uti liceat sine crimine) Vir quidam doctus, qui commendari a me in Therapeut. meâ Peruvianum Corticem pro curatione Dysentericæ suis in Scriptis promulgavit; fortasse quia Febres quasdam Perniciosas, quas ratione adjuncti dysenterici cujuscumque Symptomatis *Dysentericas* appellavi Lib. 3. cap. 1., eo facile remedio sanari protulerim: quod tamen de *Dysenteria* verâ, & essentiali, quæ

Morbus

Morbus est, non Symptoma, nequaquam intelligendum, ut expresse monui pag. 375. ejusdem Operis. Sed alterutro forsitan loco, haud satis clarè memetipsum explicui. Antifebrilis ergo solùm, non antidyssenterica est China China: neque idcirco prædictam, aut ullam aliam evacuationem, præsertim Criticam, seu quæ febrilis symptomatis rationem non habeat, figit, aut sistit per se, directè, ac ex naturà suà, ut falsò autumat Gedeon Harveus.

Ubi experientia loquitur, auctoritates silent: si tamen ulla ardeat, ea nunc desumatur a Scriptore in usu Remedii plurimùm exercitato, qualis est Morton, cujus testimonium crebrà, & longà praxi credibilis redditum, poterit citra injuriam cullibet alteri opponi; maxime cum a Mortono ratiocinium confirmetur eà ipsà experientià, quæ ab Harveo aliter se habere creditur ex vi ratiocinii. Inquit itaque *De Peruviani Corticis Virtute Febrifugà* Exercit. 1. Cap. 7. laudatus Auctor, *figentem* hanc, atque *obstruentem* vim Cortici objectam explodens. *Quo pacto Pharmacum, quod in Puerperio* (nulla certè evacuatio magis sollicitè servanda, quàm isthæc) *salubriter ministratur, inter obstruentia numerari potest?* Ast suspectus semper habebitur Morton. Vertamus nos ad Ettmullerum, a Cl. Auctore in hac materià tanti habitum, & videamus, an Scriptor iste, ubi Chinæ Chinæ facultates ex professo recenset, *figentem* illi, & *condensantem* attribuat. Inquit ergo ille in Phytologià Schroderi dilucidati pag mihi 43. edit. Lugdun. in Fol. -- *China China calida, & sicca est, vim habens aperiendi* (en primo statim loco vis *aperiens*, non *figens*) *discutiendi, attenuandi, resolvendi, putredinem arcendi, roborandi*. An hæc omnia cum supposità virtute *figente*, & Fluida quæque *cogente* conveniant, vel rudes judicent Pharmacopæi. Quòd si de hac celebri figendi vi auctoritatem ratiocinantis quis optet, in promptu est Sententia Villisii, a Cl. Auctore pluries pro suà Causà citati, & *de Febris* cap. 6. scribentis. *Annotetur, quòd hoc remedium, non quemadmodum vulgaria Febrifuga sanguinem figendo &c. accessiones febriles sistit &c.* Suum ergo sequatur novum Scriptorem Vir Cl. Ego meos, utut veridicos, præcisè non sequor; sed ratione manucente experientiam.

S. 42.

Nunc autem quando usus, quem penes arbitrium jus est & norma medendi, ita Mutinæ obtinuit, ut tanto in honore Febrifugum istud sit, ut nullibi magis, expectandum num ad longum tempus duratura sit illius fortuna, habent enim sua fata medicamenta, sicuti cœtera omnia. Radix Chinæ ab Indiis Orientalibus in Europam devecta, olim inter Medicamenta ad morbos chronicos, & con-

& contumaces propulsandos, principatum obtinuit, ac tantam affinitatem cum natura humana habere credita, ut cum cibariis ipsis locum obtineret; modo pene obsolevit illius usus, ac in Officinis cariosa reperitur. Qualis fors Quinquinam maneat, impofterum decernet tempus.

(Nunc autem &c.) **E** Tfi usus ita obtinuerit Muinæ, ut hic non minùs, quàm alibi in præscribendo Peruviano Cortice *Ars Medica*, non secus ac *militaris*, suos *Fabios habeat*, suos *Marcellos*; sortem nihilominus faustam, quàm intrà universæ jam Europæ confinia China China sortitur, eousque duraturam crediderim; quousque illa germana, sincera, & minimè adulterata ad nos devehetur. *Radix Chinæ*, quæ a Viro Cl. confidenter hic loci traducitur velut inutilis, plus forsan ac verè mereatur, ab eo contemnitur. Si tamen illa de more beneficia præstaret in morbis Chronicis, quæ *Chinæ Chinæ Cortex* perpetuò præstat in Febris, non tam facile in Officinis cariem contraheret. Quemadmodum verò Peruvianum Febrifugum tandiù plurimi habitum est apud nos, quandiù in Scriptis Viri Cl. *habitum est in tanto bonore, & pretio, ut nullibi magis*; ita fortassis posthac in minore habebitur, postquam scilicet adeo sinistrè de ipso *locutus est* varius pro re natà, & versatilior ginglymo Cl. Auctor,

Quem penès arbitrium, jus est, & norma loquendi.

S. 43.

V Erum hic mirari subit quomodo (a) *intra Scultenam, & Gabellum* tam altas radices egerit Planta hæc Peruviana, non ita vero in solo Bononiensi finitimo. Certe (b) *apud Bononiensem Scholam*, quæ cæteris pro Regula Policleti esse potest, satis moderatus semper fuit, estque etiamnum, ut audio, hujus febrifugi usus. (c) *Quanta cautione* Peruvianum Corticem præscriberet Celeberrimus Malpighius, satis patet ex Centuria Consiliorum hujus Auctoris Patavii impressa Consilio 97., in quo Vir iste Sapientissimus in Febre lenta cum tensione abdominis post usum Aperientium, Diureticorum, Chinam Chinam proponit ad scrupulum unum singulo mane, sive alternis diebus per quindecim dies. Itidem in Opere

Opere ejusdem posthumo, Londini impresso, hæc de China leguntur verba. (d) *Remedia, quæ vulgariter inventa creduntur à casu, & fortuito, & à sola Empirica, egent pariter, ut examinentur à ratiocinante, & reducuntur ad tutam operandi naturam; Id experimur in usu Chinæ, quæ sine arte adhibita, non solum est causa recidivarum, sed etiam fixationum, & ut plurimum cachexiæ.* (e) *Hinc necesse fuit pro illius tuto usu ab eadem elicere tincturas in pauca dosi, & paulatim, & aliis cautionibus, à priori erutis, eam exhibere.* Omittam referre, quæ de hujus remedii (f) *malo usu Scripta extant* (g) *apud Georgium Baglivum in Libro de Fibra Motrice, (h) Nicolaum Lemerii in cursu Chimico, (i) Theophilum Bonetum in Medicina Septentrionali, Mercurio Compitalitio, & apud Polialthem.*

(a) (Intra Scultennam, & Gabellum &c.)

Non intrà Scultennam tantum, & Gabellum altas radices egit Planta hæc Peruviana; verum eas quaeversum diffudit, totque saltem in Regionibus jecit, quot sunt natales loci Scriptorum omnium, quos recensere cœpi §. 35. lit. d., & quorum seriem ulteriorem nunc persequi hæc ipsa me cogit uni *Scultennæ*, atque *Gabello* adscripta fertilitas: cum alioqui ab imo trunco ad elatiores usque ramos satis conspicua. pateat hæc Planta ad Arnum, ad Padum, ad Sebetum, ad Tyberim. Tam latæ propagationis ampla hinc illinc specimina exhibent Viri Clarissimi, Hieronymus Sanctasofia, Franciscus Reditus, Antonius Vallisnerius, Lucas Tozzius, Joseph, & Thomas Donzellus, Joseph Lanzonus, Pompejus Sacchus &c. Sed has in Solo tantum Italico. Quas verò in Transalpinis Provinciis, Exterisque Nationibus non egit illa radices? Eam scilicet, præter allegatos citato Paragrapho Auctores Celeberrimos, excoluere insuper ad ripas Iberi, Tamesis, Sequanæ, Rhodani, & Rheni, Gaspar Kaldera, Joseph Villerober, Thomas Villis, Robertus Bradyus, Dyonisius Jonquet, Digbæus, Hæferus, Rolfincius, Glantzius, Zuvelferus, Thomas, & Erasmus Bartholinus, Martinus Lister, Andreas Nicolus, Moyse Charas, Fridericus Illmer, Johannes Dolæus, alique adhuc non pauci ad tædium evitandum reticendi.

Prope alia ergo Flumina, à Nostratibus etiam longè dissita, firmissimas radices egit, & ramos expandit Orbi toti spectabiles exotica hæc Planta; magis quidem, & minùs pro variâ Soli, & Cultorum ratione; sed centum in locis longè majores, atque altiores, quàm Mutinæ. Præter Cultores verò, seu Scriptores, quos retuli, suis Ope-

suis Operibus notos (quibus addere quis posset omnes a Viro Cl. pro-
suz Causæ testibus adductos, & infra adducendos) quot Medici tacite
in Hortulo suo domestico, ad privatam scilicet praxim, hanc alunt,
aut excolunt Plantam, etsi omnium oculis non exhibeant palam?
Horum numerum novit, qui stellas dinumerat solus, & arenas Maris;
Primis certe temporibus, quibus usui cœpit esse Febrifugum istud,
quingenta saltem Illustrium Medicorum testimonia de illius inno-
centiâ, & vi ad Febres quasunque Periodicas, nonnunquam etiam
Continuas, Scriptis mandavit Sebastianus Badus nunquam satis lauda-
tus. Modò quot millia possint haberi, conjiciat quisque: ut proinde
prorsus immeritò mihi, cui forsitan nonnullam quis alius tribueret uti-
lioris administrationis laudem, culpam liberalioris, imò & turpe abusus
crimen fidenter, etsi dissimulante, objiciat Auctor Clarissimus.

Nolim tamen hic me quispiam redarguat verbis illius §. 49., quòd
communium errorum reprehensionem in propriam calumniam referam,
cum de Cortice Peruviano *Mutina* non scripserim solus: extat siqui-
dem in Diario, quod vocant Italicè *Galleria di Minerva* Venetiis
edito, Tom. 6. pag. 119., Dissertatio quædam Anonymi *De China Chi-
na in Febribus utilitate, & de vanâ quorundam metodo &c.*, sub dat.
Mutina die 5. Novembris 1699.; in quâ Lucubratione non parum eru-
ditâ, & eleganti, cum plurimus, & latus admodum suadeatur Chinæ
Chinæ usus, huic potius, quàm meæ Therapeuticæ in hoc castigatio-
ri, videtur adaptari posse, atque congruere Cl. Auctoris Censura.
Verùm patent nimium peculiare illius in Opus meum suggillationes:
& dato etiam, quòd utrique nostrum plectendo idem intendatur Arcus,
tutelam saltem meam in damnum bonæ praxeos renuò negligere, aut
in detrimentum veritatis. Alienæ quidem Lucubrationis sentia, a sen-
sibus præsertim meis non parum aliena, tueri meum non est; sed nec
silentio prætereundum, quòd sicuti Dissertatio illa *Academica* inscribi-
tur, non *Medica*; ita Auctor illius (quod certò scio) longè aliter ac
ediderit in eo Scripto, Corticem Peruvianum præscribit in praxi.

(b) (*Apud Bononiensem Scholam &c.*) Scholæ Medicæ Mutinensi,
eujus partem sat debilem ago ipse, *pro Regulâ Policleti esse posse Bo-
noniensem*, Patavinam, Pisanam, Ticinensem, aliasque inclytas Uni-
versitates; tam meo, quàm meorum Collegarum, & Comproffessorum
nomine minime cunctabor fateri: Quænam sit illarum inter se se ipsas
proportio, res esset audaciæ plena velle decernere. Utcunque de eâ
re sit, certum est, illas omnes usum Peruviani Corticis admittere lon-
gè latiore, ac in suâ Dissertatione sanciverit Cl. Auctor. Et quò
ad Bononiensem Scholam, ipse quoque nedum audio, sed & scio,
moderatum, ut decet, apud eam *semper fuisse, ac estiamnum esse hujus
Febrifugi usum* (quis enim ullius immoderantiæ velit arguere prudens
illud, ac celeberrimum Athenæum?) sed æquè scio, moderatum illum
usum longè transcendere cancellos angustissimos, a Cl. Auctore consti-
tutos; meamque praxim, quæ apud eum audit *abusus* nomine, haud
ita audire in solo Bononiensi finitimo.

Hujusce rei fidem manifestam facit Dissertatio lucubratissima circa
hanc

hanc materiam anno 1711. a Clarissimo Viro, in praxi æquè, ac in Exedrà exercitatissimo, D. Francisco Simonio conscripta, & a Clarissimo pariter, Scriptisque suis doctissimis Orbi jam noto, D. Jacobo Sandrio subscripta, & approbata. In eà siquidem responsorià ad aliam Dissertationem e Pisaurò missam ad duos hosce Viros Celebres Bononiensis Universitatis, de suo circa usum Quinquinæ judicio requisitos, occasione cujusdam Epidemicæ Constitutionis, in Urbe Pisaurensi grassantis, responsa hæc sapientissima, & verè practica expressa leguntur. Planè asserimus, Febrim quancunque Peruviano Cortice curabilem, quantum quidem nobis observare licuit, de naturâ Intermittentium esse oportere, licet sæpè numero continuè Egròs vexet. Præsupponendum enim hic est, quod optimè docet Sylvius de le Boe in Appendice Prax. Med. Tract. 9., aliud esse continuè febricitare, aliud Febre continuâ laborare: atque hæc duo non tam a plebeis, verùm Medicis quoque haud rarò malè confundi (& hoc est, quod ego explicare, & distinguere totis viribus conatus sum in Therapeutice meâ a pag. 611. usque ad 621.) cum de factò possint. Egrò continuè Febris affligi, sed Intermittentibus, quæ idcirco neutquam pro Continuis habendæ &c. Reliqua, quotquot sunt, quæ Febres istas comitantur Symptomata, sive benigna, sive maligna appellata: nihil ad præfatam Diagnosim spectant, nihilque de Speciali earum naturâ mox indicatâ detrahunt &c. Quare neque ab istorum præsentì malignitate, & perniciè Corticis Peruviani usum frustrari, tum ratione, tum experientiâ didicimus. Tandem exclusis a ditione ejusdem Corticis Febris ab essentiâ Continuis, Symptomaticis quoque omnibus, Inflammatoriis &c. (quod & ipse in eodem Opere meo planè decernio) sic in eà Dissertatione concluditur. Omnibus hisce conditionibus ex parte Februm ritè perpenis, atque servatis, nos quoque divinam planè, & admirabilem hujus Corticis utilitatem ultro asserimus, atque iis omnibus elogiis libenter subscribimus, quibus ejus famam condecorarunt Celeberrimi Scriptores plurimi. Quin imò facile id etiam largimur, quod D. Franciscus Torti jampridem se offensurum promisit in suo, quem propediàm exidè expectamus, de re istâ Tractatu; Perniciosas scilicet, & Malignas Febres (modò indicatâ naturâ sunt) ejus usu rursù curari posse &c.

Hæc sunt sententiæ duorum inclytæ Scholæ Bononiensis luminum, quibus vel præibat, quoniam præibat ætate, vel saltem astipulabatur in praxi, cum viveret, Cl. Livizzanus, Famigeratissimi Malpighii amicissimus; astipulaturque hodie eidem veritati, sibi & usu, & dogmate planè compertæ, Cl. quoque Albertinus ejusdem Celeberrimi Malpighii Propinquus, aliique sat noti. Imò, si liceat addere, quæ ex ore ipso eorundem Professorum nuper accepi, dicam, Cl. Simonium perplures casus mihi narrasse Nobilium Virorum Perniciosas Intermittentibus laborantium, & Chinâ Chinâ liberaliter oblatâ ab eodem felicissimè sanatorum: Cl. verò Albertinum mihi pariter exposuisse, se non modò in vulgaribus Intermittentibus eo Febrisfugo familiariter uti consuevisse; sed & illud celebri cuidam Pharmacopolæ, Perniciosâ Tertianâ de-
tento, præscripsisse ad drachmas sex, tempore inter tertiam, & quar-
tam

tam accessionem mediorum partium oblatas; calculum suum libenter apponentibus Viris Eximiis, D. D. Livizzano, & Salano, in consilium vocatis. Quo præsidio adhibito, Ager cæteroqui moriturus facile restitutus fuit, atque etiamnum vivit incolumis. Malè itaque præmi meæ objicit Vir Cl. praxim Bononienſis Scholæ, cujus usum saltem recentiorum, cum suam Dissertationem conscripſit, haud satis callebat.

De aliarum Scholarum ritu non loquor, cum nec loquatur Auctor Cl. & cum de illo satis superque loquantur nedum Scriptores, verum & fama universalis. Jam notum quippe quinam generaliter Italiæ nostræ, quinam Galliæ, quinam Angliæ, quinam Hispaniæ mos sit. Accepi nuper a Sacerdote Aragonensi inclytæ Soc. Jesu, Viro fide dignissimo, Scholam Cæsaraugustanam in usu adeo frequentis Febrifugum hoc habere, ut nihil magis; neminemque, cui præstò sit illud, quod immediatè a P. P. ipsis beneficæ illius Societatis ab Indiis asportatur, Febres unquam recidivas pati. Sed nimium distant a Cælo nostro, ut Viri Cl. assensum mereantur, aur fidem, istiusmodi Scholæ, Cæterum si Patavinam suam Orbi tam celebrem, sibi (uni forſan, qui de Cortice tam malè sentiat) vel modicè faventem novisset ille, non reticuiſſet profectò.

Sed quoniam cuncta, quæ sibi quoquo modo favorabilia tantummodo imaginabatur, in medium tam facillè adduxit, cur non licebit & mihi Scriptorum qualiumcunque meorum sortem, modestè ut decuit hucusque suppressam, approbationemque omnimodam, quam a permultis insignibus nostri Seculi Professoribus (unà quidem suadente materiâ) Scripta eadem sortita sunt, cavillationibus Viri Cl. saltem ad defensionem opponere? Cur inquam non liceat, cum idipsum non me tantum respiciat, sed & publicum Bonum, cui in primis servando mea hæc instituta est Apologia? Sanè apud Homines a partium studiis liberos magno momento erit, ut ab illis Methodus mea in beneficium usum adoptetur, si ea doctissimis ævi nostri Professoribus probata comparèat. Inter tot tamen, tantosque Viros laboribus meis propitios unus sit instar omnium Celeberrimus *Lanciscus*, Vir, si quis alius, *omnigenæ eruditionis*; *Archiepiscopus Pontificius* verè dignissimus, & effectuum Chinæ Chinæ utilissimorum Observator neutiquam recens, ut ex Therapeut. meâ pag. 257. Illius ergo Epistolam perelegantem (innumeras aliunde acceptas supprimo, ne jactare videar, vel ostentare) exuberante licet erga me humanitatè refertam, cum primò Opus meum recepit, exceptique, liceat proferre; eo saltem titulo, ut Romanæ Scholæ, quam non immeritò repræsentat unus, haud malè acceptum probem Tractatum meum; cujus omnia quotquot sunt, satis ab Opponentium sophismatis tuta, imò & sarta tecta, in eadem Epistolâ, ipso Judice, reputantur. Unum autem ex integrâ Romanâ Academiâ Lanciscum seligo, quòd hic illius est Caput; non quòd aliis ea careat Viris Illustribus ob egregia scripta Orbi jam notis, & de Opere meo humaniter æquè sentientibus. Excipe tamen (quod auspiciatissimum mihi) Excellentissimum Barnabam Ciccolinum, Romæ scriptitantem, atque in Libello suo novissimo, cui Titulus -- *La Filosofia e Medicina de'Sa-*

vj — acriter incandescens adversus non magis unum quidem, sed Neotericos omnes, vel minimè lectos, vel perperam intellectos; atque Anatomistarum nomine illis affixo, confidenter traductos; eo tamen ingenii acumine, ac robore, ut verear, ne (quod agebat Cic. i. de Orat.) *aliis miserandus, aliis irridendus esse videatur*. Et hoc illi responsum; nec unquam aliud.

Quia verò quadam veluti pietatis, ac religionis specie Vir iste bonus eā ineptiit Magistrali securitate, ut ideo a probabilitate minimè alienum sit suspicari, quòd Religiosiores saltem Viri, sapientiā quidem, zeloque pollentes, sed rei Medicæ, haud satis gnari, nonnullam illi fortasse adhibitori sint fidem; quippe facile metuentes, ne doctrina, quam tradidit Renatus des-Cartes, etiā castigata, nimium nihilominus accedat adhuc ad errores Democriticos; quam verò tradidit Petrus Gassendus, ad Epicureos (quibus Sectis, Cartesianæ præsertim, necessario addictos Recentiores Medicos, quotquot sunt, satis absurdè arbitratur, blateratque Excellentissimus Ciccolinus) idcirco, non ut illi quicquam reponam, sed ad tollenda, si qua fuerint, super hac re Pusillorum scandala, pauca hæc raptim liceat addere, tum Medicos omnes Neotericos universim, tum memetipsum peculiariter a futilibus hisce facillimè vindicantia.

Notum sit itaque, hodiernam solidiorem Medicinam, quā Theoricam, quā Practicam, pro suo stabili fundamento unice agnoscere Structuram organicam humani Corporis, postremo tantum ævo nostro melius detectam, oculo iudice: adeoque in Viscerum, Glandularum, Ductuum &c. compage, texturā, dispositione, ac usu; item in variā Fluidorum naturā, motu, commistione, fermentatione, secretionem &c. hic evidenter, illic probabiliter cognitis, omnes fundari Hypotheses, & omnia Systemata Recentiorum Theoretica; sive deinde cuncta hæc Scholasticè considerata, vel more Peripatetico, vel Cartesiano, vel quovis alio (quod perinde Medico est) explicentur, pro vario scilicet Philosophantium, & Scholarum totius Orbis arbitrio, aut ritu: eandem verò Medicinam Recentiore, quò ad exercendam Praxim, sisti, velut in basi sat firmā, partim in Inventis iisdem Anatomicis, partim in observatione experimentalis; quā identidem non modò remedium ferè omnium, etsi ex arte administratorum, incertitudo perspicitur, quam præferunt tum ratione sui, tum ratione Subjecti suapte naturā mutabilis; verum etiam certa quotidie visitur nonnullorum, a Veteribus in magno pretio habitum, inefficacia; clarèque dignoscitur, Priscam, quæ ad noviter detectorum normam minimè correctā sit, medendi Methodum, nec cohæere principiis constituentibus humanum Corpus, nec respondere expectationi Medentium in morbis curandis, peritiorum iudicio, & consensu unanimi. Utinam tam perspicue didicissemus, quæ feligenda sint, ac utilia, quemadmodum didicimus, quæ vana, vel noxia sunt, atque vitanda. Hinc emerfit Galenicæ nonnunquam, vel Galeno saltem adscriptæ Methodi castigatio in nonnullis; in nonnullis aliis approbatio, prout detecta veritas identidem suadet, propriumque munus exigit, & quæsitæ præ cæteris Ægrotantium salus.

Cæte-

Cæterum nec Præcorum Medicina probos, pioſve facit Homines, niſi aliunde ſint tales, nec Recentiorum impios, aut improbos. Sic potiùs conſcientiæ ſuæ non deeſſent quandoque, qui nova medici ordinis minimè ponderata, aut examinata cæco quodam inſtinctu contemnunt. Hæc de re vide Therapeut. meam pag. 60. 61. 62. Nihil ergo rei magis habet. Neotericorum Medicina cum Philoſophiâ Cartefii, vel Gaſſendi, quàm cum Philoſophiâ Ariſtotelis: a quibus etiam omnibus Scholis, ſi libeat, poteſt illa præſcindere. Hanc ideirco praxim, non minùs quàm vetuſtiorem, potius eſt exercere citra religionis detrimentum Chriſtianus quilibet Medicus, ac ſummè pius, non ſecus ac illam exerceat Judæus, vel Scythæ. *Phyſicam Ariſtotelis, & Galeni Ignaram* longè ante hoc ſæculum promulgavit, ſuamque *Novam Medicinam*, novamque Sectam fundavit Jo: Baptiſta Van-Helmont; necdum tamen in Scholis ortum habuerat Cartefii, vel Gaſſendi Philoſophia.

Quod eſt ad me; nulli me Factioni profiteor ſerviliter deditum, ſive de rebus Medicis ſermo ſit, ſive de Philoſophicis: neque ideo Remedia, quæ, Hippocrate duce, incerta protuli, ſive *periculoſo* identidem *experimento* obnoxia (cujuſmodi ſunt eorum non pauca) planè ob idipſum proſcribenda cenſeo; iis ſiquidem utor & ipſe defectu certiorum, ut patet undique ex Tractatu meo; eâ tamen utor fiducia, & cautellâ, quæ incertitudini nunc majori, nunc minori æquum eſt ut reſpondeat. Inertia ſolummodo, & inutilia, quæ nempe talia deprehenderim, quantumvis magnifica, conſtanter rejicio: contra verò, efficacia, quæ ſcilicet longo uſu expertus ſim talia (ſunt autem hæc numero non multa quidem; ſed nec tam pauca, quin ſatis) conſtanter quoque adhibenda ſuſtineo; ut abundè jam in eâdem Therapeutice meâ. Hanc ſanè ſi luſtraſſet, ut cæteroqui par erat, Excellentiſſimus Ciccolinus ſolis paginis 25. 26. 27. & 28. ab eodem citatis, vel etiam pag. 244. & 252., magisque attentè conſideraſſet quæ a me ſunt abſolutè, quæ tantùm comparative, aut cum aliquâ limitatione prolata, quæque pariter in totâ hiftoriarum inibi narratarum praxi mihi uſui fuere remedia, vel denique ſi Lexicographos, ubi illi opus erat, conſulere non erubiſſet; proſectò nec tam facilè pro Bajulis a me fortuitò alicubi memoratis Apparitores, aut Liſtores intellexiſſet, nec tot abſona, falſa, & vana, quæ puderet hic recensere, æquè inaniter quidem ac illepidè obtruſiſſet.

Sed quoniam ex Opere meo latinè conſcripto laborare noluit, ut ſatis perciperet quid obiter ſaltem de Cartefii doctrinâ ſenſerim pag. 296.; commodiùs certè poterat, atque etiamnum poſſet idipſum ediſcere ex Diſſertatione quadam meâ Epistolari anno 1706. vernaculo ſermone exarata ad Doctiſſimum D. Marchionem Urſium, & ab eo editâ in Erudiſſimo Libro ſuo, cui titulus -- *Lettere di diverſi Autori in propoſito delle Conſiderazioni del Marchese Giovan Gioſſefo Orſi &c.*: a pag. 287. uſque ad 320. ejuſdem Operis: ibi namque, ubi fuſè de Cartefio, nec non de Gaſſendo, & Ariſtotele ſermonem habui, me nullius in verba Magiſtri quò ad res Philoſophicas unquam juraſſe, apertè viſitur. Ea ſiquidem ſemper, quæ tam in Sententiâ ejuſdem Ariſtotelis, quàm Cartefii, Gaſſendi, aliorumve ſaniora, & meliora

credidi, ni mea me fefellit electio, conatus sum hinc inde excerpere, & pro ingenii viribus etiam connectere; quæ verò deteriora, plane rejicere: id perpetuò præ omnibus ratum habens; in hisce videlicet rebus, persæpe etiam vanis, veritatem in puteo latere, nulli hominum in hac vitâ unquam se prodituram. Jam verò unde digressus sum denuo revertor. Epistola itaque Famigeratissimi Lancisii sic habet.

Viro

D. FRANCISCO TORTO

Med. Doct., & Mutinensis Academiae Professori longè

JO: MARIA LANCISIUS S. P. D.

Vix librum, Therapeutice specialis ad Febres quasdam perniciosas, quem avidissimè præstolabar, Clarissimus Pacchianus noster abs te mihi reddidit, cum statim aperire illum, atque evolvere occipit, tametsi nondum compactum, & conglutinatum. Nec sanè Titulus ipse citra admirationem modestiæ tuæ occurrit: rem enim summis dignam ingeniis, & in arte medicâ exercitatissimis tractandam aggressus, Juniorum, & Candidatorum propositam tibi utilitatem profiteris. Tum utraque, ad Principem nempe, atque ad Lectorem epistola singulari animi tui moderationem, ac eruditionem nobis exhibuit. Subinde Librorum singula Capita percurrimus, ex hisque, perspicuâ methodo dispositis, speciemem prodire conspeximus pulcherrimorum undique argumentorum, quæ varietate simul, & veritate, procul a fastidio, atque offensione, mirificè blandiuntur. Deinceps attentissimè legimus primum, & secundum Librum, in quibus, ut experimenta de Chinæ usu tanquam præciosam Recentiorum mercem extollis, ita Præcorum, ac Mercatorum præsertim animadversiones circa perniciosarum Februm discrimina aureum veluti pulverem agitare non prætermittis, æquissimus semper Judex, verique, amantissimus. Ex reliquis autem tribus Libris tot, tantaque, omnia, tamen tuo ab ingenio cum fructu jucunditatis, atque utilitatis, deprompsimus, ut, quemadmodum tu sine plenâ rerum Physicæ-Mechanicæ-Anatomicarum scientiâ, ac longa usu, scriptis illa tradere nequisses; sic nomen, quod eadem penitus persequi velit, absque magno suorum studiorum emolumento a lectione recessurum existimamus. Placuerunt, fatgor, inter cætera, quæ Libro 3. Cap. 2. nervosa, ac doctissimè a te proponuntur: etenim insequeris eâ loci perniciosarum Februm fermentum, aut subsistens, aut fugiens a primis in secundas abylas vias, atque ab his in tertias circulantis sanguinis, quarumque eurrentis, succi nervi semitas, itaut, quocunque se hostis recipiat, turbas faciat, classicumque canat; armatâ semper Peruviano Cortice manu feliciter profliges, atque prosteras. Quid? quod Arborem immortalitate dignam, in calce libri delineatam, Studiosorum in gratiam posuisti. Scilicet ut ab ejus singulis ramis, ut scribis, non decorticatis (modò memoria committantur) totidem quasi hastæ ad confodiendas febres, plerunque exitia-

multiores, parati facillimè possint. Hæc autem omnia eo quidem judicio ubique rimatus es, ut nihil a stylo tuo (satis altoquin robusto, atque eleganti) incidere videatur, quod non sit vel gravissimorum Virorum auctoritate, vel longo tuo experimento confirmatum. Quamobrem si fortè imprudens quispiam (caveat hic sibi Excellentissimus Ciccolinus) carpere aliquid tuis in Scriptis ausus fuerit, latrabit semper ille, non mercede. Neque verò præterit sine gratâ humanitatis tuæ commendatione locos illos, quibus me, meosque labores officiosè commemoras: Hoc sanè faciet, ut jure multò majori meis in Commentariis æternorum tuorum Operum debeam minimis. Vale Vir Amicus pariter, & Reipublicæ.

Datum Romæ XIII. Kal. Martii MDCCXIII.

(c) (*Quantâ cautione &c.*) Tantâ cautione, remotioribus præsertim temporibus, Corticem Peruvianum, ut & alia ferme omnia remedia, præscribere consueverat oculatissimus Malpighius, ut fuerim ausus in Therapeutice meâ pag. 29. proferre, *suam illi in hoc condonandam esse cautelam*, quippe eidem de more quidem familiarem, sed circa usum hujusce Febrifugi fortè nimiam. In citato tamen per Cl. Auctorem Consilio nihil illi condonandum dixerim; neque enim eo casu valde anceps quicquam amplius ipse proposuissim. Habebit fortasse quid donet illi, aut potius quid parcat, sed de excessu, idem Cl. Auctor, qui duas tantum Chinæ Chinæ drachmas exhibere consuevit; neque tamen repetere: cum contra hic Malpighius drachmas quinque *ad quindecim dies* partitis vicibus offerendas proponat. Atque hanc ipsam & mihi iis nonnunquam casibus Lentarum, & Diuturniorum febrium, ex Intermittentium tamen radice, esse Methodum præscribendi Peruvianum Corticem, potest quilibet intueri pag. 116., & 117., imò & a pag. 646. ad 651. ejusdem Therapeutices meæ.

(d) (*Remedia &c.*) Ad hunc Textum petitum ab Opere Posthumo ejusdem Malpighii, & signatè ad primam illius partem respondeo, hic improbari a Viro illo circumspexitissimo Chinam Chinam, tanquam recensitorum malorum productricem, si ea, ut clarè inquit, fuerit *sinè arte adhibita*. Adhibeatur itaque ex arte, ut in Tractatu meo sum conatus explicare pro viribus; atque ita, non modò evitantur *Recidivæ, Fixationes, & Cachexiæ*, quas *arte non adhibita* metuit (fortassis & supra modum metuit) famigeratissimus Malpighius; sed hæc ipsissima mala, *Fixationes* nempe, & *Cachexiæ*, si præextiterint, a Febribus diuturnis invecitæ, eodem Febrifugo unâ, & eadem operâ sanabuntur. Audiamus in hanc rem, præter Restaurandum, Monginotium, aliosque plures super hac materiâ citatos in Therapeut. meâ pag. 179. 180. 181., & præter historias a me ipso allatas, tum ibidem, tum pag. 175. hist. 11., & pag. 177. hist. 12., audiamus inquam sex Medicos Insignes, ex Inclyto Collegio Mediolanensi, videlicet Jo: Horatium Castilioneum, Jo: Paulum Cambiagum, Hieronymum Cardarum, Franciscum Guadignanum, Sebastianum Calvum, & Christophorum Paravicinum, apud Badum lib. 3. pag. 250.

hæc attestantes ab anno 1658. quo tempore novus adhuc erat in Europâ Peruvianus Cortex. Illorum verba sunt hæc. *Facta igitur a nobis per decem continuos annos (non per decem dies, aut menses) multiplici experientiâ, omnibus, quibus ex præscripto exhibitus fuit, profuit. Aut enim eos omnino a Febre immunes reddidit unicâ vice assumptus, aut si ex delictis in victus ratione, vel ex aliâ causâ (adderem, si bene ferret Cl. Auctor, qui sapiebat plurimum, - ex non continuato illius usu) Febris rediit, denuò eo assumpto liberti evasere. Mirum dictu! Lienosi, Cachectici, extinctâ Febri, nullis aliis assumptis remediis, a Cachexiâ, & Lienis infarctibus liberati sunt &c. Nullis, quod sciamus nocumentum attulit &c.* En ergo quomodo China China ex arte illorum solummodo temporum præscripta, & repetita Recidivas facile tollebat, & Fixationes intrâ Lienem, & Cachexias ipsas curabat. Idem confirmat senioribus hisce temporibus famigeratissimus Jo: Jacobus Mangetus Bibliot. Medico-Pract. lib. 6. §. 20. pag. mihi 239. his verbis. *Cortex non tantum Febrem, sed nonnunquam etiam Hydrôpem inde ortum depellit: & quidem in substantiâ ipsâ exhibitus, non Tincturæ specie; etenim ex eodem Auct. ibidem §. 16. In Substantiâ sumptus efficacior est: certius enim, & citius paroxysmos sistit &c.*

(e) (*Hinc necesse fuit &c.*) Quemadmodum prima pars hujus Textus respicit usum Chinæ Chinæ *snè arte adhibitæ*, hoc est adhibitæ, vel *Ubi*, vel *Quando* non convenit (quâ de re jam pluries ad fastidium usque) ita secunda hæc pars respicit *Modum* eâdem utendi rationalem. Atque hic animadvertat Lector, quàm parum cautè, quàm parum appositè Cl. Ramazzinus Chinæ Chinæ usum *quemcunque* §. 6. merè empyticum, irrationalem, & amethodicum prædicans, utatur hoc Textu, quem Malpighius, ut satis patet, protulit in eum præcisè finem, ut ejusdem Febrifugi usum, non merè empyricum, sed methodicum, rationalem, & planè jam *tutum*, mediis præparationibus variis, apud Medicos factum ostenderet. Adeoque nil aliud hinc posset inferre noster Auctor, nisi ad summum, necessarias esse præparationes a Malpighio allegatas, ut *tutò* possit China China adhiberi ad eas Febres, ad quas illius actionem pertingere docet experientia, cum in substantiâ nudâ exhibetur.

Licet autem quò ad istas Remedii præparationes ego experientiâ multiplici ductus possim asserere denuo, quod & asserui in Therapeut. meâ pag. 123. cum Mortono, & Blegnyo; Efficaciorem scilicet esse substantiam simplicem hujusce Febrifugi, quàm Extracta, & Tincturas illius, ut sentit quoque Lemeryus in cursu Chymico, a Cl. Auctore infra citatus, & in Bibliothecâ Medico -- practicâ, ut annotavimus nuperrimè, Jo: Jacobus Mangetus, alique; nihilominus neque renuo rursus admittere, quod in obsequium Viri tam celebris admisi pag. 121. ejusdem Therapeut.; posse videlicet *Tincturam* potius, quàm *substantiam* ligneam Corticis, eamque *paulatim* potius, quàm *cumulatim* exhiberi, ubi non magna urgeat necessitas, vel sollicitudo citioris, aut certioris eventus: uno verbo, in *diuturnis*, & *benignioribus* Intermit-

tentibus

tentibus. In *Perniciosi* siquidem, tam Intervallatis, quàm Subcontiniuis, etsi quandoque Extracta, & Tincturæ ex usu esse possint, nec inutiliter; haud tamen vereor affirmare, *certiorem* semper esse, *citiorem*, nec propterea minùs tutam curationem, quæ *Substantiâ* Corticis assumptâ obtinetur, quàm quæ obtinetur ope *Tincturæ*, aut *Extracti*: quemadmodum in Libro, cui Titulus, *Oculorum, & Mentis vigilie*, pag. 274., auctoritate Mortoni, & propriâ experientiâ fretus, huic eidem Malpighianæ animadversioni respondet Cl. Sbaragli, ejusdem pariter Scholæ Bononienfis Professor, & (quantùm ex ejus Scriptis licet conjicere) Peruviani Corticis administrator neutiquam scrupulosus. Sed & his missis, Malpighius certè temporibus suis ne cogitavit quidem de Febribus hujusmodi lethaliibus Chinâ Chinâ curandis, vel de tam validâ illius virtute in extremo etiam earundem Febrium exitio; imò in angustiis *proximæ, certæque* jam necis. Neque enim metum *Recidivarum*, nec *Fixationum*, nec *Cachexiæ*, nec aliorum quorumvis morborum, servato tunc Ægrotante subinde facilè curabilem, in tam gravibus circumstantiis objecisset, satis conscius aurei effati, quod habet Celsus lib. 8. cap. ult. *Nihil interest, an satis tutum præsidium sit, quod unicum est.*

His omnibus de causis, *suam* in Therapeut. meâ, loco citato, *cautelam* dixi *condonandam* Malpighio, Viro sanè, quem libenter & ipse fateor *Sapientissimum*, qualem modò prædicat, qui sibi favorabilem putat, Cl. Ramazzinus. Neque ego propterea tanto Viro, velut crimen aliquod unquam objecerim, quòd ille populari, crebræque praxi minùs addictus, sæpius etiam in otio rurali Sectionibus Anatomicis, præsertim minutioribus, occupatissimus (quibus studiis, utilitate suâ nequaquam carentibus, longè a Medentium, & Ægrotantium turbâ eminenter inclaruit, inaccessa peragrans loca, & *nullius ante Trita pede*) humilioribus hisce, quantumvis æquè saltem utilibus, minùs vacare potuerit, aut potius voluerit. Nullus enim dubito, quin pro suâ ingenuitate, si vixisset in hæc usque tempora, alienæ saltem praxi eam fidem in hoc fuisset adhibiturus, quam anatomicæ illius dexteritati alii adhibere consueverunt. Nec proinde illius ego *curiosam diligentiam salibus Aristophanis perfricuerim*, ut satis manifestè, dissimulanter licèt, olim perfricare visus est Cl. noster Auctor: & quidem acrioribus, ac unquam perfricuerit illam jisdem temporibus Auctor Dissertationis *De Recentiorum Medicorum studio*. Videtis curiose Lector Dissertationem Cl. Ramazzini De Constitutionibus trium annorum 1692., 93., & 94. §. 58., & 59. pag. 193. Edit. Patavin., ibique Mantissam hanc illi Dissertationi, etsi jam planè absolutæ, pruriente nihilominus calamo eleganter assutam reperies.

(f) (*Malousu &c.*) Quis quæso de *malo usu*, nedum Peruviani Corticis, sed & aliorum remediorum, puta Phlebotomiæ, Purgationis &c. acria non scribat? Contra *malum* hujusce Febrifugi *usum* scripsi & ego, qui tamen dicor alicubi a Cl. Auctore, *Magnus Chinæ Chinæ virtutum assertor*; scripsere Sydenhamius, imò & Mortonus ipse, alique fere omnes, innoxii cæteroqui, & saluberrimi hujusmodi Remedii Fauto-

res, ut passim videre est, tam in Scriptis eorum, quàm in ipsâ Therapeutice meâ. Sed quid inde? Opus esset ostendere, *malum* usum, quem damnant auctoritates omnes; tum hoc, tum aliis Criticæ hujus Dissertationis locis adductæ, esse illum *eundem*, quem specie recti usus exercent *Mutinenses Medici*; sive, ut citra fucum loquamur, quem titulo *peculiaris*, ac perutilis *Methodi* proponit, ac laudat eadem Therapeutice mea: *rectum* verò usum illum esse *tantummodo*, quem limitibus arctissimis conclusum ferme ad nihilum tandem redegit Cl. Auctor. Ad hæc oporteret (ut vim probationis haberent eadem auctoritates) oporteret, inquam, ut Scriptores illi *Methodum* ipsam *meam*, in circumstantiis præsertim, in quibus eam *peculiariter* proposui, nedum præcisè damnarent, sed & damnarent *expertis*, non rationibus tantùm innixi; meque *re ipsâ* falsitatis evincerent, aut vaniloquentiæ. Sed quis, Mortono excepto, aliisve perpauca, Peruvianum Corticem in Perniciosis Febribus a Mercato descriptis, methodicè, ac ex arte fuit unquam, saltem constanter expertus, ante evulgationem Tractatus mei, specialem Methodum, nondumque notam tradentis, ut praxi meæ suam in iisdem Febribus, & circumstantiis æqualiter exercitam, queat opponere experientiam?

Quæ igitur de *malo* hujusce Corticis *usu* generaliter scripta extare dicuntur apud Georgium Baglivum, Nicolaum Lemery, & Theophilum Bonetum in variis Operibus suis; nil probant adversum me, nilque adversus Peruvianum Corticem: cum vix aliquid per transennam apud ipsos legatur de *abuso Antifebrilium omnium* in genere, ut & de *usu* Chinæ Chinæ nonnunquam, ut ajunt explicite, *intempestivob*; quem quoque *intempestivum* nihilominus etiam admittunt *in curatione coactâ*. Contra verò reperio plurima apud eosdem Auctores de vi, certitudine, & securitate hujusce remedii, quæ aciem legentis Cl. Ramazzini fortasse subterfugerunt, quæque facile a curiosis Lectoribus possunt adinveniri, ut in sequentibus.

(g) (*Apud Georgium Baglivum &c.*) Georgius ergo Baglivus, ut aliquid obiter innuam de singulis, Lib. 2. Prax. Med. Cap. 3. pag. mihi 165. hæc habet. *China China est Remedium perfectò herculeum in curatione Intermittentium; dummodò tamen* (quæ peritorum omnium cautela est) *non detur, si aderit suspicio inflammationis alicujus visceris, vel abscessus interni; neque in principio, crudis adhuc existentibus humoribus &c.* Item lib. eod. pag. 234. de inutili, ac noxiâ locutus bilis evacuatione in Tertianis -- *Evincit id, inquit, nuperrima Corticis Peruanæ, aliorumque Febrifugorum artificialium detectio, quibus prudenter, & tempestivè datis, Febres omnes Intermittentes, a quibuslibet demum causis productæ, felicissimè eliminantur, nullis in medium productis Quæstionibus præparationis, aut evacuationis humorum.* De Remediis denique Specificis agens pag. 242. principem statim locum tribuit Peruviano Cortici, inquit. *Sint constantia, videlicet Remedia specifica, metodo præscribendi munita, & morbo specificè, ac ferme infallibiliter respondentia, prout est in Intermittentibus Cortex Peruvianus &c.*

Quod

Quod si in Tractatu De Fibrâ Motrice , & Morbosâ identidem succenset usui Chinæ Chinæ, perpetuò loquitur cohærenter ad superiùs relata , tùm de illius oblatione ante sublatam , ut clarè semetipsum explicat , *Cacochiliam* , tùm de abusu ejusdem in Febribus *Mesentericis Romanorum* , ut vocat , ex vitio illius visceris non levi proficiscentibus , ac proinde *Symptomaticis* ; adversùs quas nil posse Peruvianum Corticem , communiter notum est , & a me pariter , nedum annotatum , sed & fusiori explicatione declaratum a pag. 594. ad 598. Tractatus mei . Oportet ergo probè dignoscere Febrium species , differentias , & transmutationes , ut pluribus aliis in locis Tyrones docui . Sed hoc (ut aiebam pag. 202. ejusdem Tractatus) quod maximè oporteret docere , idipsum est , quod nequit satis doceri . Qui ergo omnes hæc Febrium vicissitudines exactè , quantum licet per observationes , & experimenta , non çallet , nunquam erit Corticis opportunus administrator ; remediumque a perito Medico ferè nunquam incassum adhibitum , si fortè bis , aut ter cum successu , quater , aut quinquies sinè successu exhibebit . In hos scopulos , in has Syrtes forsitan impegere Scriptores nonnulli , Chinæ Chinæ usui frigidiusculè tantùm plaudentes .

(b) (*Nicolaum Lemerii &c.*) Nicolaus verò Lemeryus in cursu Chymico Part. 2. Cap. 6. de Quinquina pag. mihi 454. ait — *Hoc est Remedium tutius , quod usque adhuc repertum sit adversùs Febrium Intermittentium fermentum &c.* Usum illius primâ oblatione liberalem præcipit , continuatque diminutâ dosi bis in die *per octiduum* , & semel in die *per aliud octiduum* ; asseritque , *constantem* illius *repetitionem* impedire Febrium *recursum* , dummodo Æger fuerit antea ritè purgatus ; impurgato enim corpore Chinam Chinam exhibere , minimè tutum existimat . Hac de re vide Therapeut. meam lib. 1. Cap. 9.

(i) (*Theophilum Bonetum &c.*) Quò ad Theophilum denique Bonetum , in variis hujus Auctoris Operibus tot sunt , quæ favent usui Peruviani Corticis , ut cuncta recensere non vacet ; siquidem apud vassorum hujusmodi Collectaneorum Scriptores , qui aliena diverforum generum acervatim referunt in Studentium commodum , quisque reperit facillè quod sibi congruit . In Polyalthæ itaque suo Bonetus Tom. 1. Lib. 1. de Febr. Tit. 5. Cap. 1. de Intermitt. in gen. §. 59. de Chinâ Chinâ hæc habet ex Sponio pag. mihi 221. *Omnium usitatissimum , & certissimum omnium est Febrifugum &c.* , suadetque ex eodem ad præcavendum Febrium *recursum* dosim liberalem ad uncias usque duas §. 61. ; item ex Saccho hæc addit eodem §. 59. *In his Febribus China Chinæ valde salutaris ab experientiâ probatur &c.* & si revertatur *paroxysmus* , novâ Chinæ exhibitione supprimitur . Ex Villisio quoque §. 60. sic loquitur pag. 222. *Usus pulveris Corticis Peruviani hunc morbum (hic intellige Quartanam) certissimè curare perhibetur &c.* Denique (ut plura alia omittam loca tam vasti Operis) ibidem ex Boyle sic concludit . *Si credendum erit magno Digbeo , culpandus potius Medicus , quàm nobilis hæc Medicina , si post hujus exhibitionem unquam revertatur Febris ; nam cum illum consulerem super hac re , sanctè mihi asseveravit , ex 30. , aut 40. circiter Quartanâ*

detentis , quos hoc solo remedio curavit , ne vel duos relapsos fuisse : neque tamen inde crediderim , Cachecticos illos paulò post obiisse , aut Hydropicos . Sed citati Auctores , de inhibendo relapsu adeò solliciti , nesciebant adhuc Theorema practicum Cl. Ramazzini ; videlicet , Optandum esse , ut Febris redeat remedii loco : Medicosque Chinam Chinam præscribentes interdum eludi , Febre amplius non redeunte ; sed tacitè corpus depascenie .

Idem Bonetus in Mercurio Compitalitio , ubi de Chinà Chinà sermonem habens nihil edit de proprio , sed tantùm Villisii verba transcribit , scilicet lib. 6. De Febre Intermittente in genere , pag. 207. hæc nobis innuit . *Qui eà ratione (videlicet usu Peruviani Corticis repetito) crebras inducias Quartanæ procurabant , alacres , & vividi ad negotia quæque expediti debebant , cum secus enerves , & pallidi in languorem , & vitiosum corporis habitum redigerentur . Vix unus centum hoc remedium incassum tentavit : nec tantùm in Febre Quartanâ ; verùm in aliis Intermittentium Speciebus cum fructu adhibetur &c.*

Tandem in Medicinâ Septentrionali felicissimas adducit idem Bonetus Februm curationes , ope Chinæ Chinæ absolutas . Harum tres juvat recensere . Prima legitur Volum. 2. Lib. 5. De Febris Sect. 1. De Medicam. Antifeb. Obser. 5. pag. mihi 177. , estque observatio Erasmi Bartholini , qui primò in se ipso anno 1679. , mox in aliis felix de illâ periculum fecit , ejusque famam illis in Regionibus antea obscuram illustravit ; imò & rationibus validis usum ejusdem eà ipsâ observatione confirmavit . Et quasi Regionibus illis indecorum putasset , apud alienigenas credi minùs excultum ibidem esse remedium illud , quod non multò ante Europæ innotuerat , hæc addidit . *Celeberrimus Vir Villisus multis experimentis edoctus statuit lib. de Febr. , eximias esse hujus pulveris vires in Febri Quartanâ debellandâ ; id , quod & Nobilissimus Robertus Boyle testatur in diversis editis a se Scriptis . Quare neque nos decuit usum ejus in terris hisce Septentrionalibus salutarem fuisse silentio prætermittere , ut optimis rebus bonos inprimis habeatur , neque in Medicamentorum cognitione confessa cum ancipitibus , & obscuris confundamus . Et paulò post -- Adeòt verissimum esse deprehenderim quicquid laudati Auctores (alios enim antea citaverat , præsertim Antymum Conygium , sive Honoratum Fabri) de hoc pulvere bono publico divulgaverunt ; neque in hisce terris minorem esse ejus nobilitatem , quàm in Meridionalibus .*

Observatio altera habetur eadem Part. 2. Medicin. Septentr. lib. 7. Paraleipom. ad lib. 3. Sect. 3. de Febris Intermitt. , pag. mihi 550. Obser. 19. , estque illa observatio Ferdinandi Friderici Illmer , pariter digna , quæ lustretur ; licet hic ob suam prolixitatem omittatur . Ex eà siquidem non minùs Peruviani Corticis efficacia , quàm inefficacia totius vulgaris Methodi , aliorumque Antifebrilium ferme omnium , eo casu inutiliter usurpatorum , clarè deprehenditur .

Sed tertia Observatio , quæ hanc immediatè antecedit pag. 549. , estque Obser. 18. , rem planè conficit . Exhibet hæc Auctorem ipsum , qui eam describit , Theophilum Bonetum Quartanâ laborantem , & in ipso

ipſo morbi principio, poſt ſextum videlicet Paroxyſmum, Chinâ Chinâ intrâ biduum ad drachmas, non duas tantum pro more, ſed ſex aſſumptâ, perfectè ſanatum, atque ad calcem Obſervationis pag. 550. plura de hoc Febrifugo egregiè locutum; inter quæ nonnulla hæc curſim excerpta. Circa uſum iſtius Febrifugi, notandum, quò ſimplicius exhibetur, eò efficaciorẽ ejus vim deprehendit; neque conſortium aliorum medicamentorum expoſcere. Nam neque adjuvante indiget, quod vim illius intendat, cum hætenus nullum adeò efficax antipyreticon innotuerit, hinc ut quicquid in ſocietatem illius venerit, infirmius fit, & inutile: neque corrigente, cum nullum ab ejus uſu ex arte exhibiti, experienciâ teſte, damnum emergat &c. Si Recidiva ſuccedit, ea vel Ægri intemperantiæ adſcribenda, aut quia intempeſtivè, vel coactè id aſſumptum eſt &c. Quid clarius? Quid Cortici favorabilius? Itane illum auctoritatibus Baglivi, Lemerii, & Boneti mulctat Cl. Auctor? Certè & hæc vice Carpathius teſtem.

Quid verò ſi ego, præter reſponſionem hanc ab iſdem petitam, retaliarem Virum Cl. auctoritatibus quinquaginta forſan Scriptorum ſupra enumeratorum, tot, & tanta eidem adverſa canentium? Quid, ſi unius Langii Diſſertationem? Quid, ſi ſolam Mangeti Bibliothecam, vel Medico-practicam, vel Pharmaceutico-medicam cum Auctoribus in eadem, præter a nobis expoſitos, reſenſitis, Rajo, Courtine, Goodall, Huſſe, Robinson &c. opponerem? Sed puderet, ubi de praxi lis agitur, alio uti teſte, quàm experienciâ: maximè cum non de primævâ vulgari Methodo, nec de Febris tantum diuturnis, de quibus ſolummodo paſſim loquuntur Auctores, inter nos ſit Quæſtio ſuborta; ſed de Methodo recentis, & de uſu pauciſſimis noto, cujus Judicium penès Seculum iſtud deinceps erit, ſeroſque Nepotes, non penès prægreſſum. Id unum liceat a Mangeto ſupra laudato in rem noſtram excerptare, Bibliot. Pharmaceutico-med. lib. 17. pag. mihi 697., quod ſic habet. *Pro ejus vi febrifugâ* (loquitur de Chinâ Chinâ) *quidam acriter militarunt, dum aliis nobile hoc medicamentum totis impugnarunt viribus,* (en igitur quàm facile ſit, & ſimul quàm vanum, notas jam, ſed effectas, atque hodie inanes contra illud congerere auctoritates) *donec tandem ultimis hiſce annis ab omnibus prope Medicinæ Cultoribus, Ægrorum ſuorum ſolacium verè expetentibus, non tantum amicè excipitur* (en ex adverſo quàm facilius ſit, ſed ſimul quàm æquius, potiore auctoritate, & experienciâ firmatas, condere pro eodem Pandectas) *ſed etiam pro Panacea quadam quaſi ſpecie non immeritò ſalutatur.* Cur ergo ultimis hiſce annis deſiit ſaluberrimam hujusmodi Medicinam ita ſalutare, qui ante paucos annos, imò ante paucos meſes tam humaniter, tamque benignè ſalutaverat Cl. Auctor?

Sed forte quis dicet ignotam fuisse novam hanc Methodum Chinam Chinam exhibendi in larga dosi ad uncias, & pluries in die, ac in illius usu persistere donec febris extincta fuerit. At ista Methodus nova non est, (a) licet pro nova vendatur, jamdru in Germania usu esse coepit, ut videre est in Epistola responsiva Roberti Bradi ad Thomam Sydenham, ibi enim verba hæc scripta reperio. *Equidem scio quosdam haud infimi subfellii Medicos, qui in magna quantitate, & dosi sæpius repetita eum exhibent; alios item qui ex eodem extracta, infusiones, & ex infusionibus julapia, & emulsionem conficiunt, quibus modis se non tantum intermittentes, sed & continuas quasdam certo curare affirmant.* Profecto hac in re (b) nil inausum, nil intentatum reliquit Medicorum industria, ut etiam excogitarit ex Chinæ Chinæ decocto Clysteres Febrifugos.

(a) (Licet pro nova vendatur &c.)

Pro nova certe non vendatur a me Methodus mea, quam patior libenter, ut appellet quisque pro arbitrio, vel meam, vel alienam, vel ad imitationem alienarum consarcinatam, quemadmodum in Therapeut. meâ lib. 3. Cap. 4. pag. 343., & seq. Posse nihilominus, forsitan & debere, novam vocari, habito ad circumstantias quasdam respectu, quæ se tenent tum ex parte Februm curandarum, tum maxime ex parte modi exhibendi Peruvianum Corticem, illumve industri quadam, & inæquali partitione distribuendi, pro ratione angustæ temporis, & imminentis exitii, ne inutiliter administraretur, ex eodem Cap. 4. lib. 3. a pag. 343. usque ad 354. luce meridianâ clariùs apparet.

Sed hæc novitas, seu, quod refert, peculiaris utilitas Methodi meæ non consistit in exhibendâ, ut hic inquit Cl. Auctor, Chinâ Chinâ in larga dosi ad uncias, & pluries in die &c.: hujusmodi enim lata nimium, & indeterminata loquendi forma satis a me exhibita est pag. 331., & 332. Tractatus mei; sed consistit ad summum, ut aliàs recensui, & ut patet ex eodem Opere meo pag. 333., in duabus plus minus cunctis Chinæ Chinæ, intra tres hebdomadas assumptis; unâ ex illis ad curationem, alterâ ad præcautionem præscriptâ, in casibus Februm Perniciosarum, ac summè lethalium, ubi major necessariò, quàm in benignioribus impenditur copia Febrifugi. Dosim istâ copiosiore, quæ scilicet pro unâ Ægritudine curandâ, uncias duas longè transcendat Pe-

dat Peruviani Corticis, tanquam abusum a me damnatum vide pag. 336., & 337. ejusdem pariter Tractatus mei. Distributio autem istiusmodi dosis liberalior est mihi tantummodo in primo Cyatho, sive in primâ Remedii oblatione, in casibus tamen solum maximè urgentibus, & deficiente tempore lentius agendi: tunc siquidem semunciam de more, paulò etiam plus, aut paulò minus, pro affectus, ac temporis exigentiâ præscribo. Atque sita sufflamine statim imposito Febri præcipiti, reliquum Corticis ad alteram usque unciam, lentiore sensim pro re natâ progressu, consumptum volo. De his omnibus fusè, & ordinatè in eodem Opere meo a pag. 321. usque ad 354., ubi totum Corticis impendium, & tota simul meæ Methodi novitas abundè perspicitur. Novum quippe revera est, propinare hoc pharmacum in iis circumstantiis, in quibus nulla ampliùs pharmaca locum habent; magis novum, propinare tam utiliter; & maximè novum, hanc utilitatem pendere ab industri quadam modicæ potiùs, quàm exuberantis tandem quantitatis distributione.

Sed si *Methodus ista nova non est*, & si jamdiu in Germaniâ, ut inquit, *usui caput esse*, cur illam soli Mutinæ sequaci imputat, non verò Germaniæ, ut asserit, præeunti Cl. Auctor? At hallucinatur ille non parum, dum in asserti sui probationem adducit Epistolam Bradii (fallitur & in hoc, quòd *responsam* vocat, cum sit sciscitatoria ad Sydenham) Robertus enim Bradyus, ut patet ex eadem Epistola, & ex Responsoriâ annexâ Sydenhamii ad ipsum Bradyum pag. 332., & seq. in Operibus præcitati Sydenhamii, Edit. Patav. 1700., est Professor *Cantabrigiæ*; verbaque a Cl. Ramazzino hic recensita scripsit idem Bradyus e *Cantabrigiâ*, Urbe, non *Germaniæ*, sed *Angliæ* celeberrimâ, ut videre est loco citato. Crebrò nimis profectò labitur vel inter plana hæc cæspitans Vir Cl., ut queam ipse tam crebrò dissimulanter connivere. Quòd ille §. 31. *Franciscum* pro *Antonio* extintum, sive occisum voluerit: quòd §. 32. alium quempiam de *Marchione Comitum* fecerit: quòd §. 33. Fernelii Libros De abditis non *Rerum*, sed *Morborum* Causis inscriptos dixerit: quòd denique hoc ipso Paragrapho Epistolam Bradii *Sciscitatoriam* pro *Responsoriâ* sumperit, & Nationum Medicinam confundens, *Germanicum* Scholam citavit loco *Anglicæ*, vel Germaniam ipsam ad Tamesim, & Camum pro Angliâ collocavit; id omne illi facillè condonandum dixerim; quamvis idipsum alii non ita facillè latui sint Medici, neque Geographi. Sed quòd morem ejusdem Anglicæ Scholæ, quam mihi, tunc licèt inscio, præeuntem in liberaliori Chinæ Chinæ usu ad Perniciosas Intermittentes pluries asserui in Opere meo, velit ille adscribere insuper Scholæ Germanicæ in contumeliam Methodi meæ, ut scilicet omne illi adimat novitatis decus; id certè non æquè facillè ferendum mihi: quemadmodum nec bene tuli, nec unquam feram, venditatum falsò ab eodem (puto quidem sine crimine) pro insaustrè allucubi exhibitio, nullatenus exhibitum, aut propositum Peruvianum Corticem.

Sed quoniam Germanum effinxit invitâ Naturâ Robertum Bradyum, cur saltè illius germana sentia nostro Cortici adeò favorabilia, & ex

& ex immediato ejusdem contextu clarè patentia non subdidit Vir integerrimus? Subdam ego de more prolixior quod de industriâ omisit ille, cùm maximè ipsum juvabat brevitati studens; imò totum, prout jacet, Bradii Textum, a Cl. Ramazzino partim allatum, & partim omissum integrè huc reddam. Sic ergo Thomæ Sydenham Londinensi sub die 30. Decembris anni 1679. scripsit e Cantabrigâ Robertus Bradyus. *In Sectione primâ Cap. quinto Libri tui paucis egisti de usu Corticis Indici, & ejusdem exhibendi Methodo. Equidem scio quosdam haud infirmi subsellii Medicos, qui in magnâ quantitate, & dosi sæpius repetitâ eum exhibent; alios item, qui ex eodem extracta, infusiones, & ex infusionibus julapia, & emulsionem conficiunt: quibus modis se non tantum Intermittentes, sed & Continuas quasdam certò curare affirmant. Magnum procul omni dubio in curandis Intermittentibus est remedium. Ego quidem per 20. plus minùs annos dictum Corticem variâ formâ, & multiplici præparatione maximo cum successu exhibendum curavi. Si verò peculiare quippiam de usu hujusce Corticis nostri, vel quid melius progrediente experientiâ fueris edoctus, id ne graveris, precor, in lucem proferre. Hæc omnia e Cantabrigâ Bradyus. In Angliâ ergo, non in Germaniâ, (penes Mortonum saltem, & Sydenhamium) usitata erat Methodus, non quidem eadem, sed nec longè ab-similis a meâ, præscribendi Peruvianum Corticem, ut candidè fassus sum in Therapeutice meâ locis citatis, & alibi. Quodnam autem Bradyo responsum dederit Sydenham, & quâ Methodo se usum dixerit in ministrando Ægrotis Peruviano Febrifugo, satis patet ex Textibus illius a me transcriptis, tum olim in Tractatu meo, tum denuo in hisce Responsionibus Jatro-apologeticis. Quod si insuper particulam quamdam finalem Responsionis ejusdem Sydenhamii ad Bradyum, pro meliùs dignoscendâ eximiâ vi Corticis ex arte adhibiti, meorumque insimul dictorum explorandâ fide, lustrare libeat; quoniam hæc ipsa Sydenhamii conclusio rebus quoque meis tam bene congruit, ut mihi fortassis hodie idem de Opere meo liceat affirmare, quod de suo quondam Sydenhamius asseruit; hæc illius verba summatim huc translata haud piget subdere. Si placuisset ad ea animum advertere, quæ annis abhinc quatuor tradideram; quo pacto scilicet Cortex debuerit ministrari, tum postea repeti, Ægro convalescente, viverent fortassis haud pauci eorum, quos jam terra tegit; utut homines vilipendant tenues sanè illos conatus nostros, communi omnium bono dicatos, & monita spreverint ibidem dictata. Hæc eadem itaque mihi sors obtigit a Cl. Ramazzino, cui mea minimè placuerunt vel dono missa. Nullo igitur pretio mercem hanc venditavi, quæ tantum abest, ut illum emptorem habere meruerit, quin potiùs habuerit contemptorem.*

(b) (*Nil inausum &c.*) Ausus iste tam insolens præscribendi Clysters ex China China decocto, si apud Cl. Auctorem malè audiat ut enervis, aut parum efficax, eadem quoque ratione non admodum gloriose audit apud me pag. 669. Tractatus mei; quamvis non semel & hac viâ mihi usui fuerit idem Peruvianus Cortex. Si verò malè audiat alio nomine; sciat idem noster Auctor, ad ausum hujusmodi, præter

præter Helvetium Facinoris Auctorem, pervenisse quoque e *Scholâ inclytâ Bononiensi* (quæ cæteris, ipso Judice, pro regulâ Policleti esse potest) Clarissimum Sbaragli, per superiora, & per inferiora Febrifugum hoc pro casuum exigentiâ in Ægrotantium corpus immittere non renuentem, ut in *Oculorum, & Mentis Vigilis* pag. 273. Sciat insuper, ad eundem ausum nedum pervenisse in curatione auspiciatissimâ Pueri quinquennis, remedia quævis per os respuentis, sed & Practicis stimulos addidisse ad idem tentamen Georgium Baglivum, quem §. antecedenti citavit Cl. Auctor tanquam Scriptorem usui Chinæ Chinæ adversantem. Legatur Casus apud eundem Baglivum lib. 1. Prax. Med. Cap. 13. pag. mihi 128. Quid ergo miratur adeò Vir Cl. de *Clysteribus Febrifugis* ex Chinâ Chinâ paratis, qui Moniali cuidam nihil per os assumentis, ad 66. dies per solum Clysterem *Nutrientem*, singulis diebus injectum, vitam se prorogasse refert in suis Constitutionibus Epidemicis Mutinensibus, a pag. 107. usque ad totam pag. 109.? Metuitne forsân, ne qui parantur ex Chinâ Chinâ Clysteres, *Cachexiam* pariant, aut *Hydropem*, eâdem, quâ *Nutrientes* illi alimentum intrudebant viâ? Certè si crebrò, & copiosè repetantur, inflabunt Abdomen: cujusmodi infortunium fortè contigit quadringentis illis militibus prope Manhemium æstiva castra sortitis.

§. 45.

JAm multa habita sunt experimenta permiscendo Chinam cum variis Spiritibus, cum succis corporis animalium, cum succo pancreatico, cum bile, cum sanguine recenter extracto, ad observandum, num aliqua fiat effervescencia, & colorum mutatio. Hujusmodi tentamina, quæcumque ea sint, non improbo, sed dico hac in re non paucas contingere hallucinationes; in Stomacho etenim ex succo acido, qui inibi ex naturæ lege hospitatur, & alchali fixo Chinæ Chinæ fit lucta, & exinde novum concretum, quod ad alias partes demissum, diversas habet vires, quod permixtum cum succo pancreatico, cum bile, cum sanguine, quid operetur scit Deus. Quantum in rerum natura possit mixtio, ex nitri, sulphuris, & carbonis permixtione, unde emergit pulveris pyrii tantarum virium compositio, jam satis notum. Sat celebre est illud Aufonii de Muliere mæcha, quæ Marito zelotypo toxicum dedit, ac postea ut illius vim

vim geminaret, Argentum vivum porrexit, sed antidotum prioris veneni exhibuit.

(*Jam multa &c.*) **N**E quis possit ambigere, utrum ipse petar, & an ventiletur Opus meum in hac Dissertatione Criticâ universâ, placuit Cl. illius Auctori in ipsa quoque Specialia experimenta mea, seu potius tentamina quædam, ad explorandam febrifugam virtutem Corticis aliquando instituta, & pag. 48. mei Operis exposita, nonnihil animadvertere. Et licet ex iis me nihil solidi eliciuisse sim fassus; imò licet in iis nil improbandum se reperisse quodammodo fateatur Vir ipse Cl.; nihilominus aliquid tandem expiscatur, quod carpat, generaliter inquires, *Hac etiam in re non paucas contingere hallucinationes*: quasi fallax fuisset regula investigandi per hæc tentamina virtutem Corticis, quotiescunque etiam per illa phenomenon aliquod speciale, ac novum innotuisset. Sed, bonâ ejus veniâ, hallucinatur ille non parum, ordinem philosophandi experimentalem invertens. Ex actione quidem cujuspiam Remedii quid peculiare agentis extra corpus humanum, haud satis certò potest elici conjectura, quòd idem pariter acturum sit intrâ corpus humanum, ob tot aliorum, diversorumque succorum commistionem, quibus inficitur, ut pag. quæquæ 678. Tractatus mei minime sum veritus confiteri. At verò si illud idem Remedium, nempe in casu nostro China China, certò agat quid peculiare intrâ corpus humanum; scilicet Fermentum febrile nobis occultum certò corrigat, ut certò corrigit; subinde autem per experimenta extra corpus habita nobis constet (quod tamen nequivit constare) illam succos V. G. insigniter acidos, amaros, aut salios tetundere, eosque omni acrimoniâ Naturæ modum excedente spoliatos, ad dulcedinem quandam reducere; plurimâ certò probabilitate, ne dicam evidentiâ, inferri poterit, tum quòd China China humores nostri corporis præter naturam acidos, amaros, aut salios redditos, vi suâ cogat dulcescere; tum maxime quòd ipsum febrile fermentum ab eadem retusum, acidum revera sit, amarum, aut salsum.

Aliud ergo est, quærere per experimenta extra corpus instituta Remedium febrifugum; aliud est, Remedii febrifugi jam reperti quærere vim intrâ corpus exercitam, per experimenta illam demonstrantia extra ipsum corpus. Si ex Toxicis, Hydrargyri, & humanæ simul Salivæ permissione, Toxicum ipsum extra corpus humanum dulcescere, suâque acrimoniâ spoliari, aliquando observare potuisset Mulier Mœcha, ab hujusmodi commistione intrâ corpus Mariti Zelotypi dubio procul abstinuisset, aliterque cecinisset Aufonius. Sed & aliter caperet hodie, si Medicos quosdam nosset in usu Chinæ Chinæ parum versatos, qui hoc Febrium *Alexipharmaco* propinato, & Febre depulsâ, aliud paulò post *Pharmacum purgans* exhibent, quo Febrem statim revocant, dum arcere contendunt: exclamaret quippe; nec forsitan lepidè minus,

Et cum Fata volunt, Pharmaca bina nocent.

(d) *Ex*

§. 46.

(a) **E**X *permixtione* solutionis Vitrioli cum solutione Chinæ Chinæ observavi speciem quandam atramenti, unde suborta mihi suspicio idem fieri in Stomacho ex potione Chinæ Chinæ dum acido permiscetur; sicque fermenti febrilis crasim inverti, ac impotentem fieri ad novos motus febriles excitandos. Neque novum intermittentes febres æstate pervagantes pendere à falso acido fermento, licet ut plurimum opinio sit (b) *a luxuriantie bile* progigni. Æstate acida quæq; avide appetimus ac utimur, & fructus hujusce naturæ exquirimus, unde Ventriculi acidum tunc temporis abundare non alienum est credere, quamvis enim in principio febrium intermittentium reici soleat multa bilis, irritamentum prius in Stomacho factum ab acido turgente, vasa cholidoca trahere potest in consensum, veluti fit in nephritica passione; puto ergo Chinam Chinam totam vim suam in Ventriculo exerere, quia video in febre intermittente, alterum paroxysmum, qui expectabatur, omnino sisti, quod certe admirationem facit; in aliis autem locis extra Ventriculum, aut parum, aut nihil operari, seu quia illius virtus sit infracta, seu quia contrarietatem non reperiatur, nam ubi febris (c) *primo periodica, postea continua* facta fuerit, nihil admirandi observo; quod Chinæ Chinæ, licet larga dosi assumptæ, mereatur adscribi, febris enim ad plures dies persistat & paulatim solvitur.

(a) (*Ex permixtione &c.*) **E**Xperimenta omnia ad Chinæ Chinæ virtutem indagandam tentata, per commissionem illius cum aliis Succis extra humanum corpus, reputat fallacia Cl. Auctor; in Stomacho etenim, aiebat ille Parapho antecedenti, *ex succo acido, qui inibi ex Naturæ lege hospitatur, & alchali fixo Chinæ Chinæ fit lucta, & exinde novum concretum, quod ad alias partes demissum diversas habet vires, & permixtum cum succo pancreatico, cum bile, cum sanguine, quid operetur sciti Deus.*
Statim

Statim tamen in præsentī Paragrapho horum omnium oblitus, suum ille Experimentum, pari penitus modo institutum adducit, *solutionem* nempe *Vitrioli cum solutione* (rectius dixisset, *cum infusione*) *Chinæ Chinæ permiscens*; suamque inde fidenter deducit hypothesim, quā modò vult, *Chinam Chinam totam vim suam exercere*, non amplius in sanguine, ut immediatè ante dixerat, sed in *Ventriculo*: in aliis autem locis extra ventriculum, aut parum, aut nihil operari. Illi ergo uni datum sit per contrarias undique semitas adire Corinthum, & quomodolibet propriam sententiam proferre, ac proprium experimentum. Verùm quid proprium illius experimentum dixi, quod ab Ettmullero, Langio, & aliis fuit ille mutuatus; quodque omnibus ex *infusione Gallarum*, & *solutione Vitrioli* atramenta consicientibus, ut olim in suis Constitutionibus Epidemicis. pag. 121. annotavit Vir ipse Cl., quotidie est obvium? Cum ergo (ut hinc æstimetur pondus experimentorum illius) cum, inquam, tam ex permissione infusionis *Gallarum*, *Cinnamomi*, aliarumque rerum porosarum, colore quadantenus his simillium, quàm ex permissione infusionis *Chinæ Chinæ* cum unâ semper solutione *Vitrioli*, eadem suboriatur Atramenti species (ut factò experimento observavi) eodem quoque pacto deberet a *Gallarum*, *Cinnamomi* &c. pulvere *Fermenti febrilis crasis* inverti, & *impotens reddi ad novos motus febriles excitandos*, ut redditur a *Chinâ Chinâ*, secundum hypothesim Viri Cl.: quod tamen inde sperare foret ridiculum.

(b). (*A luxuriante bile* &c.) *Tertianas Febres Æstate pervagantes a luxuriante bile progigni*, opinabatur Paragrapho 16. hujus Dissertationis ipse Cl. Auctor, ut vidimus: modò non illi arridet amplius, quæ tunc placuit opinio; fortasse quia similem quoque me fovere sit suspicatus. Cum enim experimenta mea, pro investigandâ *Chinæ Chinæ* actione quondam instituta, ad trutinam revocasset ille Paragrapho antecedenti, ut ea parvi penderet; ex iisque longè faciliorem deduci ipsius *Chinæ Chinæ* nexum cum *Bile*, quàm cum *Lymphâ*, *Salivâ*, *Urinâ*, aliisque diversis fluidis, ut reor, considerasset; aliqua hinc mihi occasio suspicandi, Virum Cl. me propensum saltem putasse ad statuendam pro *Intermittentium Causâ* eandem *Bilem*. maxime cum pag. 54. Operis mei hæc verba protulerim -- *Quod de Bile, & Oléo constat per experientiam* (sermo ibi est de facili absorptione *Chinæ Chinæ* intrâ *Bilem*, & *Oleum* observatâ) *potest fortasse per conjecturam credi de Fermento febrili*; sive ad illud constituendum *Bilis* concurrat, sive aliud *Fluidum oleosæ* forsitan *naturæ particeps*. Sed faciliè poterat certior fieri, me nusquam determinatè adstruxisse *Bilem*, ut *Causâ Inter-mittentium*, si animadvertisset ferè ibidem hæc alia verba, pag. 50. ejusdem Tractatus exarata -- *Parum refert observare quid China Chinæ operetur intrâ Bilem qualemcunque, cum nos lateat quinam sit, vel esse possit, ad Causam Intermittentium constituendam Bilis concursus*.

Multò magis id poterat ille dignoscere, si *Conjecturas* meas omnes de *Intermittentium Causis*, toto ferme Cap. 6., nec non etiam 8. Libri primi prolatas, & pro imperfectis a me ipso habitas, legere non renuif-

renuisset; ubi nempe me in generalibus tantum quibusdam Theorematis firmum, in peculiaribus summe hæsitantemprehendisset. Et jure quidem merito: quemadmodum enim in meo Tractatu, anno 1712. publici juris factò, occultam planè protuli ad ea usque tempora *veram*, & germanam Intermittentium Causam; ita minimè verebor fateri, idem contigisse in hanc usque diem; æquè conscius, Naturam ulli nondum Medicorum liberaliorem, sed æquè avaram ac antea se præbuisse, in pandendo hujusmodi arcano. Tantum abest, ut *Bilem luxuriantem*, aliumve liquorem determinatè humani corporis (quamquam eorum aliquem certè peccare necesse sit) hujusmodi criminis reum audeam proferre. In re tam obscurà sat sit suspiciones nonnullas in eodem Tractatu cunctanter olim enunciasse locis nuper citatis.

Non est igitur cur mihi obrudat Vir Cl., *Intermittentes æstivas pendere a Salso-acido Fermento, non a luxuriante bile*, atque (ut in contextu) *Chinam Chinam totam vim suam in ventriculo exerere*; siquidem revera hanc litem mecum agere satagat: mihi enim abundè sufficit, quòd eadem China China Fermentum febrile pessundet, sive acidum dicatur illud, sive salsum, sive amarum, sive aliis saporis, aut indolis. Quòd verò Febrifugi actio, incipiendo a Ventriculo, non prætergrediatur secundas Chyli vias; & quòd sanguis (quem in Intermittentibus merè passivè se habere centies dixi) nullam probabiliter judicio meo sensibilem alterationem patiatur ab eodem Febrifugo, jam literis cubitalibus scripsi in ipsà Therapeutice meà, iisdem pariter citatis Cap. 6. & 8. Libri primi. Sed quid, si ad componendam litem, quam mihi, non eo, quo forsitan censuit, modo, de hisce revera sentienti, videtur indicare Vir Cl., opinionem Eruditissimi D. Zendrini quispiam in medium adduceret? Cum enim Professor iste pro Intermittentium Causà Bilem adstruat, sed *Acidam* redditam, & in Duodeno præsertim Intestino suæ dyscrasie vires in Chyli damna exercentem; jam ferè cessare deberent Cl. Ramazzini querimonie contra eandem Bilem; quatenus in hujusmodi Hypothesi Causa febrium, & acida esset, quamvis constituta in ipsà bile, & vix infra Ventriculum (quod illi displicere nequit) sedem haberet.

Scio equidem fore, si viveret Vir Cl., ut D. Zendrini sententiam de Febrium Intermittentium ortu, & Circuitu minimè admitteret, saltem ut proficiscentem a Viro docto quidem; sed qui de præstantià, actione, dosi, & usu Chinæ Chinæ post me nuperrimè scribens, innumera protulit, tum Theorica, tum Practica, Operi meo, sensibusve meis in eodem expositis planè conformia; adeoque Scriptore sibi suspecto: posset nihilominus illum a partium quarumlibet studiis immunem ex hoc saltem agnoscere, quòd in nonnullis aliis, nec parvi quidem ponderis, pari a me facilitate discreparit; licèt consensus, æque ac dissensus sui, prout liberum Philosophum decet, nullam omnino rationem habuerit, aut scrupulosam sollicitudinem. Quòd verò in tot aliis mecum coincidat pro tutelà, & administratione Febrifugi optimi; id ejusdem Remedii præstantiæ adscribendum omnibus Professoribus notæ, non literariæ amicitie nexui inter nos exinde suborto.

Seposita itaque illius auctoritate Clarissimo fortasse Ramazzino suspecta, seponamus quoque omnem considerationem de quovis concursu Bilis ad Febres Intermittentes, & de quacunque illius dyscrasia, & motu, tam fermentativo, quam progressivo &c.; quem progressivum laudatus D. Zendrinus Circularem statuit, Venarum Meseraicarum ope, fretus experientia Reverhorst, aliorumque nonnullorum Anatomicorum, praeunte Borelli ratiocinantis conjectura. Eos tamen (ut hoc obiter inuam, unde aliquando speranda solutio non contemnendi Problematis) eos inquam rejecit in sua Historia Hepatica anno 1711. edita accuratissimus Anatomicus, idem pariter & Amicus D. Jo: Baptistae Bianchi Part. 1. Cap. 11. §. 11. pag. 52. his verbis -- *Multò minus per venas meseraicas refugitur biliosus hic humor, ut inde per eas in Portam derivatus, hinc per Hepar rursus in Ductum excretorium, & Intestina consuens, Circulationem habeat & suam per viscera Abdominis, amulam exposita salivariae circulationi per viscera, & sanguinem; quantum ferunt Modernorum aliquorum insomnia (& hic asterisco notat in margine Jo: Alphonsus Borellum, Nuck, & Reverhorst) Nam praeterquamquod in Intestinorum cavitatem non biant Meseraicae; nil contra Circuitus leges; & animale Machinam deformius excogitari potest bilioso hoc motu circulari; ut vel Medicinae initiatis pater. Hæc citatus D. Bianchi. Amicus ille mihi; Amicus D. Zendrinus; nec dubito, quin utrique, non minus quam mihi, amica futura sit Veritas, quotiescunque eorum alterutri obtingat, illam e tenui, quâ etiamnum obvolvitur, caligine, educere. His ergo dimissis omnibus, mihi potius esset e re, Hypothesim ipsam Cl. Ramazzini de falso-acido Fermento febrili propius examinare. Eam nihilominus in pluribus quidem fortasse non contemnendam, sed quæ suos in plurimis aliis patitur Manes, ego hic in obsequium Defuncti minimè vellicabo; ne videar, ut ab exordio jam dixi, velle me luctari cum Larvis.*

Id unum rursus disquiram, si liceat; quo nempe jure dicatur hic China China corrigere Fermentum acidum, aut falso-acidum, tanquam Causam Intermittentium Februm, cum ex adverso §. 14. dictum fuerit a Viro Cl., humorem atrabilem; seu melancholicum (qui dubio procul statuitur acidus ab admittentibus hæc, & similia Veterum commenta) non auscultare huic Febrifugo. Quod si verè China China agat in Febres Intermittentes, easque depellat, in quantum Fermenti febrilis falso-acidi morbosam crasim invertit, & ad novos motus febriles excitandos impotentem reddit, totamque vim suam exerit intra ventriculum (quem nullo pacto irritat, aut lædit, sed præ amarore suo potius roborat) param verò, aut nihil operatur in aliis locis extra ventriculum, ut modò conficit Vir idem Cl.; profectò nescio, quo pacto ea per modum operandi tam blandum, tamque tutum, cujusmodi est simplex immutatio Crasis Fermenti febrilis ventriculo inexistens, possit de tot malis, de tot noxis alibi recensitis suspecta reddi, ac dici sanguinem figere, viscerumque Obstructiones, & Cachectias inducere; cum ad loca extra Ventriculum sita non extendatur, ex ejusdem Viri Cl. effato, illius activitas.

(c) (*Primò Periodica, postea Continua &c.*) Quotiescunque Febris primò Intermittens, mox Continua *recenter* facta (de illà enim, quæ continuitatem essentialem adepta jam sit, mihi sermo non est) quotiescunque, inquam, Febris hujusmodi post assumptam dosim congruam Chinæ Chinæ, *ad plures adhuc dies perftet, & tantum paulatim solvatur*; ultrò concedo, nec quicquam admirandi contingere in curatione illius hoc pacto peractà, nec Chinam Chinam mereri, ut illi ascribatur sanationis gloria, tanquam iners, & effoeta ea fuerit; quemadmodum pluries protuli in Tractatu meo, videlicet pag. 556., 557., 593., 633., & 636. At in hisce Febribus, *continuae* quidem (ut nuper agebat ex Sylvio Cl. Simonius) Ægrum vexantibus, sed non ideo verè *Continuis*; in quibus nempe viget adhuc primæva Intermittentium conditio, ipsumque adhuc prævalet Periodicarum speciale Fermentum, etsi paroxysmorum consusio veram continuitatem simulat; in hisce inquam Febribus, sive mortem proximam, ratione cujusdam adjuncti perniciosi Symptomatis, sive acutam, malignamque metamorphosim, hinc & mortem quoque, seriusculè saltem, minitantibus, exhibito, ut decet pro variâ casuum exigentiâ, Peruviano Cortice, non *paulatim*, sed *illico*, nempe intrâ biduum, aut triduum succedit salus, æquè ac fit in veris Intermittentibus, ut latè dixi in responsione ad §. 33. lit. c.

Id autem evenit (ut me rursus nonnihil explicem) quia in istiusmodi febribus per accidens tantum, hoc est per productiones, aut intempestivas renovationes, & communicationes paroxysmorum *Continuis* redditis, non fermentum quoddam sanguini *ingenitum*, quod Cortici refractarium est, peccat, ut in *Continuis* ab origine talibus; sed illud tantummodo, quod eidem sanguini per crebras, & repetitas vices aliunde accedit, nec tamen qualibet vice integrè absumitur, sed secundum quasdam sui portiones haudquaquam subactas paulatim in ipso cruore contubernales agit radices, minimè tamen indigenas; unde assidua, sed præter ordinem incidens, febrium protractio. Hujusmodi idcirco radices nondum firmæ, sive istæ fermenti *extrahe*i reliquæ sensim aggestæ, haud difficulter evelluntur ope Corticis, etsi fortasse in illas non immediatè ampliùs agat ipsemet Cortex, sed solum mediatè; quatenus nempe suppetias, unde alimentum trahunt, & quo per interceptionem paroxysmorum sublato arescunt illæ, omnino prohibet, arcet, ac destruit: adeoque consecutione quadam ipsam febrium etiam exitialium *fortuitam* continuitatem quàm citò, ac planè admirabiliter delet, ut fusè, satisque, ut reor, dilucidè explicare hæc omnia conatus sum pluribus in locis Therapeut. meæ, præsertim Cap. 6. & 8. Lib. 1. Cap. 3. Lib. 5., & alibi.

Quod si miranda hæc non observavit Cl. Auctor; neque mirum mihi, ea non fuisse illi observata: si enim in saniori ætate nullo pacto in Febribus quamcunque continuitatem adeptis, exhibuit unquam Peruvianum Corticem; in juvenili verò nondum mos invaluerat, præsertim apud nos, uti Febrifugo hujusmodi, aut hisce *casibus*, aut hisce *modis*; quandonam quæso potuit ille quicquam *admirandi* observare in hac materia? Si tamen non observavit, aut se observasse non memi-

nit, ne in Curationibus quidem eo mihi socio absolutis; id saltem facile poterat in Historiis meis observare, toto ferme Libro quarto descriptis, ipsosque repositos Ægrotantes etiamnum bene valentes interrogando pro libito, de *citissimâ* illorum post assumptionem Corticis sanitate acquisitâ, ore ipso tenus certior fieri.

S. 47.

DUm hæc ad Te scriberem, (a) *allata est mihi Epistola*, quæ funestum casum Comitis Torricini, Serenissimi Ducis Guastallæ Ministri, referebat. Vir iste parva febre laborare cœpit, ut vix annotationem sensibilem haberet; modico Cassiæ à Medico familiari purgatus est, ac alterantibus ad universalem purgationem disponebatur. Medicus alter majoris autoritatis accessit, qui Chinam Chinam proposuit, ut ægrum ad solitum ministerium, quàm primum remitteret, reposuit alter sibi non satis tutum videri impurgato Corpore hanc febrem velle abolere, sed prævaluit consilium, quod citam sanationem pollicebatur. Exhibita China China, modo in tota substantia, modo in vino infusa, sed parum fausto successu, augebatur enim febris in dies, facta manifeste continua, sed die 20. nequitiam suam aperte prodidit, vocati illico è vicinis regionibus alii Medici, sed Vir ille inter Medicorum controversias misere oppetiit. Casus hujusmodi, hic & illic identidem occurrentes, (b) *sive ob remediî* improprium usum, sive ob ejusdem occultam malitiam, in causa sunt, ut Peruvianus Cortex à Doctis Scriptoribus, veluti (c) *Willisio, Etmullero*, titulis parum honorificis vocitetur.

(a) (*Allata est mihi epistola &c.*) **U**T Mutinam corrigat Cl. noster Auctor, Guastallam plestit; parcatque nemini, ne parcat Cortici. Mihi quoque allata fuit haud absimilis Epistola, funestum videlicet eundem eventum apportans, data sub die 17. Novembris anni 1713., octo nempe vix elapsis diebus ab obitu Nob. illius Viri. Annexa insuper aderat historia Morbi, quotidianum tum Febris, tum Curæ progressum describens, & qua-

quatuor Affidentium Medicorum nomine firmata: quæ quidem in pluribus non exigui ponderis circumstantiis discrepat a narratione summaria Viri Cl. . Meum non est hic inquirere (mihi etenim, etsi super hac ipsâ re expressè requisito, semper a munere Judicis abstinendum duxi) meum, inquam, non est inquirere solerti indagine intimam naturam, aut speciem illius Febris, neque accidentia omnia eam concomitantia, quæ oblationi Corticis ansam, ut reor, rationalem præbueret. Hujusmodi enim examine minime prævio, culpâ semper vacare dixerim Corticem etiam inutiliter oblatum; quin & præscribentes Medicos, qui auxilium suapte naturâ tutum, quamvis incassum (ut persæpe aliis remediis adhibitis fieri solet) rationabiliter tamen tentavere, præeunte Mortono, aliisque Scriptoribus, præsertim in circumstantiis prævisi forsan exitus, cæteroqui etiam funesti: quâ de re Apologeticam propediem edendam esse ab iisdem curantibus Medicis, vel eorum saltem nonnullis, Responsonem ad hæc ipsa Cl. Ramazzini objecta, haud obscurè subaudio. Quæ cum ita sint, nequeo non admirari in Cl. Auctore rem confidentiæ, & animositatis plenam, dum ipsum tam lubricè, tamque præcipiti lapsu irruere intueor in damnatorium illud iudicium suum adversus Viros illos egregios curatione functos, quos apertæ redarguere videtur imperitiæ, aut ignorantia: quasi ex ipsâ Corticis oblatione mors Ægrotantis emerlerit; nempe, *vel ob remedium*, ut subdit in contextu, *improprium usum*: en imperitia Præcos; *vel ob occultam ejusdem malitiam*: en ignorantia Botanices; vi cujus eos fefellerit *occulta malitia* Peruvianæ Plantæ, Cl. Auctori, quippe doctiori apprimè nota.

At (bone Deus!) culpari equidem quandoque solet de morte Ægrotantium, etsi sæpius etiam immeritò, Remedium aliquod ex se tumultuosum, & magnum, videlicet in corpora nostra sensibiliter, ac fortiter agens, V. G. Purgatio, aut Venæ sectio, tunc cum Æger, cæteroqui haud multum graviter habens, statim a Purgatione, aut Venæ sectione ruit in præceps, ac moritur. Sed cum ab assumpto remedio nullam molestiam, aut turbationem sensibilem inferente, morbus stadium suum ad plures, & plures dies pro more absolvit, donec Ægrum sensim tabescentem conficiat, ut in casu, de quo agitur; magna profectò confidentia est asserere, ejusmodi remedii culpâ Ægrum periisse: quasi, ut aiebam in Therapeutice meâ, idem sit mori post assumptum, imò longè post assumptum, ac propter assumptum remedium.

Cœpit autem hic offerri China China in substantiâ ad drachmam tantum nonâ morbi die; cum scilicet Febris jam sensibiliter ingravescebat, adeout vererentur Medici, ne oneri diutius ferendo par esset Ægrotus; imposuitque terminum remedio in substantiâ oblato dies duodecima. Substituta equidem fuit die 13. tinctura ejusdem Chinæ Chinæ; sed hæc statim omissa. Interim circa undecimam Febris mitescere visa fuerat, apparentibus in urinâ coctionis signis; itaut in fine duodecimæ Medicus novissimè superaccitus Ægrum a Febre immunem asseruerit. Subinde tamen sensim recrudit morbus, qui vigesi-

mā tandem die Patientem gravi senio, laboribusque confectum sustulit.

Hæc omnia me docuit recensita curantium Medicorum *omnium* Relatio. Cur igitur lentus, ac serior Ægrotantis interitus Cortici imputatur antea exhibito, cum eidem Cortici recenter oblato non adscribatur unquam, me quoque consentiente, lenta, seriorque sanatio? Cur illi potius hæc culpa tribuitur, quàm Mannæ (fuit enim *Manna* oblata, non *Cassia*) vel sanguinis missioni, aut omissioni illius, quoniam de hoc præsidio Narratio flet, vel Confectionibus, aut Elixiribus calidioribus, vel Bezoartico Lapidi, vel Vino, vel Aquæ, quorum utrumque controvertebatur, vel aliis omnibus, quæ usui fuere, infontibus quidem, ut reor, singulis; sed jure potiori a rigido quopiam Censore culpabilibus? Memini me dixisse aliàs, Corticem Peruvianum tunc solùm forsan obesse posse, cùm suas exerit vires, & Febrem sistit, sed *depuratricem*; quam nempe satius esset protrahi diutius. At cùm Febrem nequit sistere, ut nequivit hoc casu, cur eam dicamus deteriorem fecisse? Anne meliorem fecisset, quæ Chinæ Chinæ in augmento morbi, absentibus coctionis signis, & tendente ad urinæ vias excretorum motu, præferebatur, aut illi præmittenda proponebatur nova purgatio? Minime gentium certè. Cortex ergo nec Febrem, nec Ægrum sustulit. Si Febrem fugasset, Cl. Auctor *illam optasset rursus, sed fortiozem, remedit loco*. Non fugavit, nec prohibuit, quin paulò post fortior fieret. Voti ergo compos abundè factus, quid Cortici irascitur, qui & Cardiacis, & Bezoarticis, & Febrifugis Veterum, & Febri ipsi medicatrici locum, ac tempus de more ad curationem sufficiens concessit, forsan & impetravit?

Hæc contingere dum scriberet Vir Clarissimus: dum autem ipse hæc rescriberem; imò potius dum anceps adhuc hærerem, an scripta hæc ante spatium trimestre jam condita promulgarem; *allata est mihi Epistola*, quæ casum, nedum periculosum, sed & præcipitem D. Augustini Tomasii, Plebis Massæ Finalensis Archipræsbyteri referebat. Vir iste die 21. Junii 1715. Tertianā Febre laborare cœpit, quæ primo accessu *vix sensibilem frigoris annotationem habuit*, eademque penitus caruit accessibus subsequētib. Tertio paroxysmo brevem, quam antea præstulerat, apyrexiam amisit, continua duplex jam reddita, cum anxietate, & inquietudine maximā, siti inexplebili, linguā scabrā, urinā croceā, crassā, paucā, & lixiviali; usque tamen periodum servans, exacerbationemque, ac remissionem, quantumvis obscurissimam. Admonitus ego, ut supra, per literas D. Morandi Medici curantis de periculo Decumbentis Viri mihi conjunctissimi, illuc confestim transferor die 29. ejusdem mensis, horā ipsā invadentis, seu potius recrudescētis quinti paroxysmi.

Tam gravis fuit hujusmodi exacerbatio, ut inde vita Ægrotantis in manifestum discrimen fuerit adducta: siquidem præter Symptomata prænarrata supervēnit sudor circa brachia, collum, & frontem subfrigidus, copiosus, viresque summè dejiciens, qui licet ad femora tandem nonnihil pertingeret; nihilominus Febrem quàm minimum levabat. Pulsus tunc temporis parvus factus est, celer, & inæqualis, res-
spira-

spiratio anhelosa, urina ferme nulla, subortusque tandem Singultus. Priusquam tamen is patenter se proderet, quod mox contigit, Corticis Peruviani drachmas tres ex Aquâ Card. b. potandas exhibui horâ quintâ pomeridianâ. Sex horis elapsis, mictio copiâ insignis, colore verò, & consistentiâ laudabilis subsecuta est; quod animum addidit ad duas iterum drachmas ejusdem Corticis statim ex Vino tenuiore offerendas, horâ nempe noctis tertiâ. Mane horâ undecimâ, nova drachma oblata est pariter ex Vino tenui, & horâ vigesimâ, alia iterum drachma; tandemque, post administratum Eucharisticum Sacramentum, consimilis alia mane diluculo sequenti die, quæ majoris afflictionis dies esse debuerat. Sed dum in usum duceretur remedium, res omnes horridam, quam præsetulerant, faciem adedò insigniter mutare, ut intrâ triduum, eâ scilicet ipsâ die, quâ id futurum prædixeram, Febris abjerit, criticâ simul erumpente urinæ copiâ. Reperitum est nihilominus, post biduum vacationis omnimodæ, idem Febrisugum ad præcautionem, seu (si dicere liceat sine Cl. Auctoris stomacho) ad *prophylaxim*, quandoquidem omnis jam Febris evanuerat; primò quidem ad drachmas duas, die tertiâ Julii; postmodum ad drachmam tantum, duobus subsequen- tibus diebus: tandemque, interjecto octo dierum spatio, rursus oblatum est Remedium ad drachmas duas die 15. ejusdem mensis, deinde ad Semidrachmam per quatuor dies successivos. Atque ita consumptis trium hebdomadarum curriculo uncis duabus Chinæ Chinæ, Ager, tum statim ab omni Febre liberatus est, tum paulatim ab omni relapsu præservatus.

Cuncta hæc testari possunt Viri Docti, & ingenui Finalenses Medici, D. nempe Morandus curans, & D. Manfredus, qui pro suâ humanitate me ibidem invisit officii causâ, ipsumque Ægrotantem gravissimè habentem, socio sibi adjuncto D. Ignatio de Grossis, Viro nedum literato, & pluribus nominibus spectabili; sed & Medicinæ Theoricæ, ac Practicæ haud parum gnaro. An Scriptis Cl. Ramazzini circa historiam Comitissæ Torricini calculum facillè sint addituri unanimes Guastallenses Medici, ut mea circa hunc Casum asserta promptè roboraturi sunt, si res exigat, Finalenses; non longa, ut reor dies ostendet.

(b) (*Sive ob remedia &c.*) Hic pedetentim quæso. Duplex hæc fovea, -- *Sive ob remedia improprium usum, sive ob ejusdem occultam malitiam*, - ea non est, ut uno saltu queat tam facillè transigi: distant enim non parum hæc duo ab invicem. Oportet ergo omnino distinguere inter *malum usum*, & *malam occultè naturam*. Primum, quod ex præscribentis imperitiâ procedit, conceditur obesse posse; debitis tamen additis limitationibus, ut pluries effatus sum. Secundum gratis omnino, etsi dubitative, hic prolaturum, minimè admittitur: nec nisi cum aliquo propriæ existimationis, ac ingenuitatis detrimento, potest quisquam viriliter asserere, quoddam clam, & occultè noceat id, quod evidenter, etiam quandoque cum minùs appositè usurpatur, prodest. Innocentiam intrinsecam Chinæ Chinæ satis me probasse puto toto ferme Libro primo Therapeutices meæ. Sed & post eam editam sanctè testari possum, me in nonnullis casibus planè incurabilibus Morborum

quorundam, non febrilium quidem; sed periodo nihilominus aliquâ recurrentium, aut recrudescentium, præsertim de genere convulsivo, experiundi causâ quod a pluribus Classicis Auctoribus suadetur (etsi mihi minùs credulo minùs pariter probaretur) præscripsisse Corticem Peruvianum ad plures dies quotidie, modò ad drachmas duas, modò ad sesquidrachmam, modò ad drachmam, aut semidrachmam; ita ut tractu temporis modici, puta duarum hebdomadarum, consumptæ fuerint uncizæ duæ, aut tres ejusdem Corticis; nihilque incommodi, aut damni Ægrotantes hujusmodi fuisse passos, etsi fuerint imbecilles, consumpti, & ad marasimum usque perducti: imò potiùs eorum nonnullos, non omnes tamen, insignem, & immediatam opem reportasse præter ipsam expectationem meam. Et quamvis, fateor, haud diutinum fuerit levamen istiusmodi, cæteroqui conspicuum; deinceps tamen longè levior, & tolerabilior evasit consueta morbi recrudescencia: eaque ipsa, cùm recurret, novo semper usu Corticis mitescebat.

Quid simile pluries contigit *D. Comitissæ Barbaræ de Stoffis*, cujus infrequentem æquè ac diuturnam ægritudinem hic per transennam innuere, haud inopportunum crediderim. Laboravit hæc ad duos annos, necdum tamen laborare desit peculiari quodam convulsivo Asthmate, cujus paroxysmus statis horis *quotidie* a prandio recurrebat, per octo circiter horas ferociter perseverans, cum ferinâ, siccâque tussi, interceptione loquelæ omnimodâ, contractis digitis, convulsis oculis, tenuique, brevi, ac interciso ducto, erectâ licet perpetuò cervice, difficulter spiritu. In vigore paroxysmi attonita, & ferme immobilis evadebat; post ejusdem paroxysmi solutionem qualemcunque actorum circa eam immemor, quippe omni ferè sensu tunc destituta. Macilenta proinde reddita erat insigniter (præter morem obesi cæteroqui plurimum habitus sui) quò ad partes omnes supra abdomen, cum articulorum dolore, ac duritie, imò & ossium pectoris nonnullorum distorsione inæquali; tumida æquè insigniter, ut assolent leucophlegmatia affecti, quò ad inferiores. A solo ferme usu Corticis admodum liberali, cùm ampliùs par non esset ferendis paroxysmis, in ipso mortis agone illam constituere sæpe visis, auxilium præsentaneum incantamenti ad instar, ut Galenus loqui consueverat, retulit ea non semel. Redibat tamen, sed admodum mitior, post modicum temporis morbus, irritâ remedii repetitione, a cujus usu propterea, cessante sensim insimul occasione, congruo parto aliis quoquè remediis loco, jamdudum cessavit, eo usurâ tantùm in majoribus, si fortè redirent, angustis. Nunc temporis, in statu licet valetudinario versetur jugiter, atque nonnihil ægriùs sit illi ad vesperras quò ad tussim, & quò ad spirandi modum, nec nisi elatâ cervice queat decumbere in lecto, & quidem ad aliquot tantùm horas; illam tamen, quantumvis adhuc excarnem, sed in artubus pariter inferioribus talem, nec ampliùs tumidam, revixisse dicunt quotquot laborantem vidère: quod & ipsa latè fatetur, testaturque cunctis domi, & non rarò extra, matutino tamen tempore, ac festo quoquè die, illam invisentibus. Sic citrà omnem noxam, imò non citrà levamen evidens ip circumstantiis adeò difficilibus liberaliter usurpatus

patus est Cortex : ut fileam exuberantem hujusce remedii consumptionem, quam in nonnullis Europæ Provinciis fieri notum est, absque eo quodd ulla, quodd sciamus, reclamet insignis, quæque famam excitet adversam, experientia.

Et ne longè ab hac Urbe recedam, recens aliud hic prostat exemplum in Sene jam ferme nonagenario, *D. Sebastiano de Gherardis*, qui ante biennium Quartanâ Febre correptus, epoto Peruviano Cortice, brevi, & facile sanatus est. Admiratus ille hujusmodi Pharmacotheton, sponte suâ deinceps, & absque Medici præscripto, identidem cœpit idem remedium assumere: quo in hanc usque diem (parum abest, quin assidue) usus, & in posterum constanter, ut asserit, semper usus, firmiorem sibi suadet se comparasse, & posthac comparaturum valetudinem. Tantùm abest, ut noxam ullam ex *occultâ*, quam metuit Vir Cl., illius *malitiâ* perlentiat. Noxa igitur omnis, quæ huic Febri-fugo possit attribui, sola erit Februm *immatura* suppressio; quas si quis ideo nunquam suppressendas velit, nisi cùm periculum, ne anceps quidem, sed certum, & inevitabile imminet, parum refert: neque enim quicquam plus a Medico exegerim ex debito officii sui, etsi quid ampliùs consulam ex abundanti cautelâ.

Hujusmodi ergo est, quam hucusque sum persecutus, & quæ toties obiicitur Peruviani Corticis *malitia occulta*, & *perniciæ noxa*. Sed abigatur tandem musca hæc importuna,

Quæ quamvis de pelle Viri sit sæpe repulsa:

Affultat morsura tamen, ———

ut cecinit Homerus; turpisque demum hæc, & malitiam habens minimè occultam (loquor de malitiâ physicâ, nempe de falsitate, non de morali) diluatur objectio, paritate ineluctabili adductâ; sitque judicium apud ipsos Peruviani Corticis Obrectatores. Eja, sit hoc Febri-fugum, vel possit esse *noxium*, tum ob *improprium usum*, tum ob *occultam* simul *malitiam*, credaturque illi inesse hæc ipsa malitia, & hæc noxa, quæ nobis occulta est, cum verè nulla sit, solisque forsan appareat Adversantibus. Quid inde? Illam certè non semper exerit; mille enim saltem homines in unâ hac Urbe, quæ Criticæ hujus Dissertationis subjectum est, & ubi a duodecim annis præsertim, Deo dante, perfectissima, & inculcata viget universalis salubritas; mille inquam ad minùs homines in unâ hac Urbe videre est, ex variis Febris periodicis, a variis itidem Medicis unâ Chinâ Chinâ curatos, modò, a duobus, modò a septem, modò a quindecim, modò a viginti retrò annis; & quidem diversi inter se se temperamenti, ætatis, & sexus, omnes verò etiamnum penitùs incolumes; pluresque etiam illorum ab eâ curatione nullo ampliùs morbo tentatos: argumento satis firmo, & cuicumque socium interroganti facilè obvio, quodd remedium istud sæpe sæpius *occultam*, quam dicitur habere, *malitiâ* non exerit; imò quodd illam (datis etiam vanis probationibus ex adverso allatis) exerit rarissimè, si a septem lustris in hanc usque diem Cl. Ramazzinus, omnia callens hujusce Civitatis in hac materiâ, vix sex, aut septem fallacissimos Casus, minùs, ut autumat, felices, novit colligere,

ligere, aut explicari; sed eâ forte, quâ quis Anguillas prehenſas ſibi e manibus præ lubricitate elabi mox videt. Ergo, infero (eſſi paritas hæc ſit præſus injuria Chinæ Chinæ longè magis inſonti) infero inquam: ergo ad ſummum noxia eſt China China, & ob *improprium uſum*, & ob *occultam maliſiam*, ſolummodo ut noxia ſunt, & propter *improprium uſum*, & propter *maliſiam occultam*, ſeu mavis *patientem*, inter Chirurgica quidem Remedia *Venæ ſectio*, inter Pharmaceutica verò *Purgatio*; Imò & præter hæc, *Narcotica* omnia, *Diaphoretica* verè talia &c., ut & inter extrinſecus appoſita, *Veſſicantia*, *Cauſtica* &c. Ecquis enim tam perſſicatæ frontis erit uſpſam Profeſſor Medicus, qui hæc audeat inſciari, & Chinam Chinam hiſce remediis magis ſuſpectam, aut periculoſam aſſerere?

Si liceret ſubducere calculum Ægrotantium omnium, quibus obfuit Venæ ſectio, & Purgatio, remedia adeò decantata, ſed in Morbis quibuſdam, præſertim Acutis, adeò controverſa, puta in Variolis, in Febris Peticularibus, & tot aliis, ubi agitur immediatè de Corio humano; præponderaretne, quæſo, ratione initâ, illorum clades, quos Chirurgi Phlebotomoni, vel Crater Pharmacopolæ, vel etiam obductus auro ſoporifer Bolus de medio ſuſtulere; an eorum, quos China China iniquè dicitur interemiſſe? Certè pauci occumbunt, quibus ægrotantibus præſcripta non fuerit Venæ ſectio, aut Purgatio, quamvis ſæpiſſimè non ob id verè objerint; nonnunquam tamen ob idipſum quoque. Paucos verò ex iis interire obſervamus, quibus China China exhibetur; nec unquam profeſſo ob eam aſſumptam. Patet hoc ſatis ex Therapeutice meâ, in quâ candidè eorum hiſtorias expoſui, qui toto Vitæ meæ decurſu in difficillimis jam, graviffimisque circumſtantiis poſiti, eoque remedio, fruſtra illud me præſcribente, tractati objere, cum contra mille ſubticuerim feliciter eodem ſanatos in circumſtantiis facilibus: patetque adhuc magis ex Diſſertatione ipſius Cl. Ramazzini, tot propitiis caſibus a me allatis nil in eâ valentis reponere; res enim ipſa loquitur: tam paucos verò, quodque magis refert, tam vanos adverſi exitus opponentis. Cur ergo uni Cortici imputabitur mors paucorum graviffimè certè jam habentium; non ita verò Phlebotomiæ, Purgationi, aut Narcoti mors innumerorum ſæpe non tam graviter affectorum? Sed infauſtos eventus, quos peperit *Phlebotomia*, aut *Purgatio*, propter aſſuetudinem *ſinè rumore terra obtegit*.

Anne verò, ob fortuitos hujusmodi funeſtos caſus, contra Cathartica, Venæ ſectionem, Opium &c. Inveſtivæ acerbiores erunt ejaculandæ, quàm contra Piſonem, Verrem, aut Catilinam vibrarit Cicero? Et tamen non longè abſimiles in hac Diſſertatione vibrantur contra Corticem Peruvianum; qui nihilominus (etiãſi tractu temporis illum nocere poſſe pertinaciter quiſpiam contendat) prodeſt certè ſtatim ac uſurpatur: cum ex adverſo Phlebotomia, & Purgatio, quæ ex Cl. Auſtore *humani corporis machinam infirmant potiùs, quàm conſirmant*, ſtatim certò debilitent; ſitque in ancipiti ſemper, an in poſterum ſint profuturæ. Quocunque ergo modo noxia dicatur, aut ſuſpecta China China; cum tamen ſemper minùs noxia, & ſuſpecta illa ſit, aut ſaltem non

tem non magis, quàm Purgatio, & Venæ sectio; sitque ea sæpius, atque etiam magis, quàm Purgatio, & Venæ sectio proficua (Febres enim quamplurimas perniciosas sæpiissime sanat, quas minimè novit sanare Catharsis, aut Phlebotomia) eadem saltem fiducia, imò longè majore, debet illa in usum posse revocari, ac revocantur quotidie, secundùm rationem quidem, atque utplurimum citra dissidium, celeberrima illa duo; & alia quævis methodica Artis præsidia.

(c) (Villiso, Ettmullero &c.) Quàm decenter, quàm candidè virtutem febrifugam, utilitatemque Peruviani Corticis a septem jam lustris fassus sit Ettmullerus pluribus in locis (pro ratione saltem eorum temporum, & proprii usus non adhuc planè completi) vidimus nuper §. 35. Cunctatio illius alicubi nonnulla; tum ob suspensionem *intempestivæ* oblationis, ac præcisè eò quia minùs tutò offeratur remedium *invadente*, quàm *recedente* Accessione; tum ob metum recursus Febrium, ignoratâ posteriorum temporum methodo tunc verè frequentioris; condonanda penitùs Ætati, Tempori, Regioni, & Consuetudini haud satis liberaliter introductæ.

Quàm verò favorabiliter de eodem Cortice Villisus scripserit, etsi ante annos abhinc quadraginta desierit vivere, non est cur per extensum referam; cum non paucos illius textus, ab Erasmo Bartholino, & Theophilo Boneto §. 43. lit. f. in laudem ejusdem Corticis citatos, nuper viderimus. Revera nullus forsàn Scriptor primis illis temporibus æquiùs sensit de hujusmodi Febrifugo, quàm Thomas Villis, unicum tantummodo Febrium reditum, quem nondum inhibere quis norat, hic illic obrudens. Interim tamen apertis notis testatur Lib. 6. de Febribus, illud esse *unicum adhuc repertum Febris Quartanæ alexiterion*; quod nimirum ipsius, aliarumque Intermittentium paroxysmos, saltè pro tempore, inhibet &c. quod ferè in omnibus paroxysmos tollit &c. ita ut vix unus e centum hoc remedium incassum tentarit &c. quod non tantum in Febre Quartanâ, verùm in aliis Intermittentium Speciebus, quibuscunque nimirum *apyrexia* quædam intercedit, cum fructu adhibetur &c., quod in quibusdam valde imbecillis, & lecto affixis sine præviâ pharmacîâ solitariè sumptum effectus laudabiles procuravit &c. quo denique usi non pauci Quartanâ laborantes, alacres, & viridi ad negotia quævis expediti debebant, cum secus enerves, & pallidi in languorem, & vitiosum corporis habitum redigerentur: in quem vitiosum corporis habitum hodie redigi eos autumat noster Auctor, qui hoc Febrifugo in iisdem Quartanis utuntur. Quòd si ergo, ut ajebam paulò ante, tum Villisus, tum Ettmullerus de Febrium recurso perpetuò suspicantes, hujusmodi nihilominus curationem, tunc temporis veluti *palliativam* ab ipsis creditam, non modò non respuebant, sed admittebant libenter, & laudibus prosequébantur, ubi tantùm *morbi diturnitas*, *fractæ vires*, *appetitus dejectus*, & id genus alia idipsum suassissent; quantò libentiùs hodie, si essent in vivis, ipsius Febrifugi usum feliciorè admitterent ad Febres, tum Intermittentes, tum Subcontinuas, vel Malignantes, vel jam Malignas, & perniciales, nullâque aliâ tandem arte, aliove remedio sanabiles?

(a) Sed

S. 48.

(a) **S**ed ex his, quæ hæcenus de Peruviano Cortice diximus, nolim quis inferat, velle me ex albo Medicaminum Chinam Chinam expungere; absit hoc, habeat suos usus remedium istud, beneficium quod afferre potest, ab illo excipiamus, & malo, quod interdum ex illo consequitur, bene uti discamus; periti Nautæ ventis etiam adversis aliquando portum fortiter occupare norunt. Illius usus sit qualis est Opii, quod magnum est dolorum sedativum: in doloribus nephriticis, cholicis, podagricis, aliisque similibus singulare beneficium ab Opiatis habemus, non quod morbi causam tollant, sed quia gravia symptomata compescant, vigilias scilicet contumaces, & spirituum dissipationem, interim reparatis per somnum viribus, morbi causa auferenda propriis remediis. At quia scimus, quod ubi vis Opii expiravit, redituros pristinos dolores, an rursus altera die repetenda opiata ad prophylaxim? Nemo prudens Medicus id aget, sed ægro petenti, & instanti denuo idem remedium offerri, reluctabitur, ne morbi causam figat, & contumaciorem reddat, Opiata enim ea cautione sunt exhibenda, ut è somno excitare possimus, quem obdormire volumus. Mehercle si papaveris virtus nobis ignota esset, aut Plantam hujusmodi Europa non aleret, ac ex Indiis ad nos deferretur succus concretus, cujus grana tria vel quatuor paucarum horarum spacio dolores quoscunque gravissimos sedarent, ut post aliquem somnum ad analgyiam devenirent, majori certe admirationi esset talis planta, ex qua haberetur tantarum virium succus, quàm Cortex Chinæ Chinæ, quæ exhibita præsentem febrem non tollit, sed eam quæ altera die erat reditura. Sicuti ergo composita ex Opio à prudenti Medico non exhibentur in

tur in vehementia dolorum, nisi ad obtinendum aliquod intervallum pro virium reparatione, ita ut diximus, ad eundem finem obtinendum admittendus, & laudandus Chinæ Chinæ usus in febribus præsertim intervallatis. (b) *At quotidie*, ac pluries in die larga dosi, ut istic fieri solet, in febribus, quæ maligni aliquid præferant, amaris potionibus Chinæ Chinæ in vino infusæ, miserum ægrum conficere, (c) *id est quod periculosum*, & omnino empyricum existimo.

(a) (*Sed ex his &c.*) **P**ost præmissam Rhetoricam Præfationem, concludit tandem medicæ Cl. Auctor, omnem usum Chinæ Chinæ, cujus dosim taxavit jam §. 8. ad drachmam unam, vel duas, ad unicam quoque oblationem restringi debere: neque repetendum esse ad prophylaxim remedium; quemadmodum sedatis per Opium doloribus, *alterâ die rursus repetenda non sunt ad prophylaxim Opiata*. Hac occasione virtutem ejusdem Opii admirabiliorem, & præstantiorem prædicat, ac sit Chinæ Chinæ virtus; cum tamen §. 4. virtutem Opii tantummodò *ephemeram* dixerit; *beneficium verò Chinæ Chinæ non tam paucis diebus claudî*. Insuper haud ignotam hic nobis supponit virtutem Opii, quippe *Europæi* Papaveris sobolem; ignotam verò virtutem Chinæ Chinæ, quippe *Plantæ Americane*; cum tamen æquè ignotus, aut controversus sit modus, quo agit Opium, ac modus, quo agit China China; & æquè notum sit, Chinæ Chinæ virtutem esse Febrifugam, ac esse narcoticam Opii virtutem. Hæc quidem leviora sunt; sed sibi de more contraria. Contrarium nihilominus huic assertioni de non repetendo ad prophylaxim Febrifugo magis est, quod Orat. 3. Jatrici Argumenti docuit idem Cl. Auctor, ut in Collatione Textuum lit. K. L. M.; ubi nempe longè meliorem factam esse ait *Febrifugæ doctrinam*, illasque curandi methodum, postquam bujus Febrifugi usus innotuit; nec semel tantum, ut olim, sed plures ad dies illud exhiberi coepit, donec febrile miasma sit penitus exanilatum. Sed tunc cum ita scripsit, *annum licet agens 75.*, & *Dogmata hæc Theoretica, & Practicæ studiosæ suggerens Juventuti*, in juvenili tamen adhuc ætate forsân & semetipsum constiturum dicet; quo tempore *Chinam Chinam*, ut alibi vidimus, *habebat in magno pretio, & in eam affectu suo nimis effusè ferebatur*. Missa ergo faciamus, & ut fructus immaturos præservidæ juventutis seponamus quæcunque favens Peruviano Febrifugo scripsit ille ad annum usque 79. ætatis suæ; sitque nobis hæc ultima Dissertatio Prototypus unicus opinionis acceptabilioris Viri Cl. in hac materiâ.

Inquit itaque ille in hoc Paragrapho, *laudandum, & admittendum esse Chinæ Chinæ usum in Febribus præsertim intervallatis, dummodo ea Opii more semel oblata non repetatur ad prophylaxim; sed*
tantum

tantum, ad obtinendum, aliquod intervallum pro virium reparatione, unica vice usurpetur. Sed neque hoc sufficit: alia namque ad rectum illius usum requiritur necessaria conditio, ex paragrapho 27. depromenda; ut scilicet Medicus, priusquam Adosum istud Febritugum præscribat, ad intervallum illud temporis obtinendum, certitudinem habeat, vel eam sibi comparet, de novo post aliquot dies Febris reditu, alias gravissime erraret. Hic nimirum Medicorum est error, et scripsit ille an- redicto §. 27.) ut si Chinam Chinam in hunc solum finem præscribant (in hunc autem solum finem, licet Chinam Chinam præscribere contendit ille in tota Dissertatione, ut vidimus, & paulo infra videbitur) ut paucas à paroxysmis febres liberos obtineant, interdum eludantur, Febre amplius non redeunte, sed (en damnum gravissimum) tacite corpus depascente. Id sibi quondam in Nobili Virgine, quæ nonnisi ægre, ac serò a fluxu morbo convaleuit, contigisse refert §. 26., subdens statim citato §. 27. hæc verba Non absimiles casus alias mihi contigere, ut me paritueris hoc remedium usum fuisse.

Crediderim autem hæc, &c. similia illi contigisse eo tantum tempore, quo nimis effusè ferebatur affectu suo in Peruvianum Corticem; exinde tamen ita profecisse, ut in saniori ætate didicerit modum præscribendi remedium istud cum certitudine reditus Febris: secus, deficiente huiusmodi certitudine, caro nimis quis emere aggrediretur breves aliquot dierum inducias, si subesset periculum, ne corpus tacite depasum irat, Febre amplius non redeunte. Quod autem ita exinde profecerit Cl. Auctor, ut nonnisi cum certitudine reditus Febris Chinam Chinam in saniori ætate præscriperet, palam faciunt hæc illius verba, ex §. 8. huc iterum revocata: In profectioni ergo ætate experientia edoctus, & observatis noxis à Chinâ Chinâ prognatis, cautius in illius usu processit, & mediocri solum dosi præscripti ad drachmam unam, vel duas in Febribus Intermittentibus, quando nimis protractæ ægros fatigarent; in hunc præcipuum finem, ut aliquot dierum induciis impetratis æger recrearetur, & vires resumeret, non sine spe, imò cum certitudine (hic enim est cardo rei) Febrem redituram &c. Hæc mea est Methodus, quâ in ætate saniori sum usus. Et ex hac Methodo, atque ex hoc dogmate colligo ego, cæteros Medicos, qui de futuro rursus Febris reditu certitudinem non habeant (cujusmodi sunt quæquoc in hoc Orbe sunt) etiam si semel tantum, & dosi unius, vel duarum drachmarum præscribant Peruvianum Corticem, adhuc eo remedio uti non posse sine trepidatione, & suspitione, ne corpora Egrotantium tacite depascat Febris latens, nec in apertam flammam forsan amplius eruptura.

Atque ut in epilogum hac occasione contrahatur universa Cl. Viri Sententia, etsi scripserit ille §. 4., & in præsentem confirmarit, se nec contemptui habere, nec parvi facere Peruvianum Corticem, utpote qui non vulgaria commoda præstat in Medicinâ; attamen sensim usum illius adeas redigit angustias, ut tandem ferme penitus feriantem velit. Etenim, ut ordine recenscam, illum neque proficuum censet in Pueris, neque in Adolescentibus (en pars Virorum non infima) neque

in Mu-

in *Mulieribus* (quæ medietatem saltem constituunt humani generis) præsertim verò *Montalibus*, nec in *Puellis*, quæ apud ipsas educantur, nec in *Nobilibus*, aut *Potentibus Viris*, multòque minùs in *Principibus*. Item nec in *Temperamentis Melancholicis*, nec in *Piruitosis*, nec in *Hominibus corpulentis*, aut habitu præpingui præditis, nec in *Regionibus humidis*, aut aere crasso repletis, sicut nec *Hyberno tempore*, aut alià quavis *Humidà, Australi, ac Pluviosà Constitutione*. His demum omnibus exclusis, unam tantùm, vel duas ad summum illius *drachmas* concedit alicubi; non quidem innoxie, sed *minori damno* usurpandas: at *semel duntaxat*; cavendo a *repetitione* remedii; easque tandem, ut modò annotavimus, salvâ conditione *certitudinis* de novo Febriß reditu secus nonnisi cum *damno*, vel saltem nonnisi cum *periculo* exhiberentur. Adedque (si velimus citra fucum sincerè loqui) æquè pro Febrium curatione, ac pro earundem præcautione locum habere poterit, imò & debet, gravissimum effatum Viri Cl., Paragrapho finali ab eodem prolatum; videlicet *Consilium tandem magis sanum esse, remedium istud naturâ suâ dolosum prorsus omittere*. Hæc est germana Conclusio totius Operis, ut ex supradictis patet; quantumvis *Ex albo medicamentum se minime expungere velle Peruvianum Corticem*, hoc ipso Paragrapho profiteatur verbo tenus idem Cl. Auctor.

Quod si revera aberat ab illius animo inauspicatum istud propositum, quemadmodum tam in præsentî, quàm in quarto Paragrapho abundè testatus est; imò si *Beneficium*, quod *China China potest asferre*, ab eadem libenter est excepturus, & malo, quod interdum ex illâ (sic ait ipse) consequitur, bene uti discere etiamnum satagit, ut in hoc contextu; cur postea beneficium istud, coarctato supra modum usu remedii, ad nihilum redigit, & quæ largiore usu parta sunt experimenta felicia, tanquam malè, aut temerè parta contemnit? Notum est, Artem Medicam consuevisse ex rebus, quæ nullius suapte naturâ sunt usus; imò & ex deleteriis ipsis Venenis, industri præparationum, & correctionum magisterio, salubria identidem medicamenta, quæ *Dracones* subinde mitigatos vocant, conficere, potius quàm illa, etsi vel inutilia, vel absolute nocentia, planè rejicere. Si ergo Viro Cl. cordi erat *publica solum utilitas*, ut sequenti Paragrapho latè asserit, cur quæso medicamentum istud, magnâ saltem (quod negari nequit) ex parte saluberrimum, eâ demum parte, quâ noxium reputat, non est conatus ita præparare, atque corrigere, ut dein sine metu, & suspitione posset ad notos saltem, si non etiam meliores usus adhiberi? Atque ut ad specialia descendam; censebatne Vir Cl. Cortici huic certè *Febrifugo* inesse ulterius vim quandam *figentem*, quâ Obstructiones, & Cachexias tractu temporis posset inducere? Cur igitur hæc vim sibi notam præparatione aliquâ delere non studuit, intactâ Febrifugâ, sibi, ut fatetur, ignotâ, adedque secundum illius hypothèsim a figente diversâ? Si verò modum eam vim delendi non norat, cur saltem non docuit illam infringere per remedia, volatilitatem aliquam substantiæ Corticis impertiri apta, vel per *aperientia peculiaria* commissa, vel per hujuscæ generis alia?

Meher-

Mercurio si isthæc addere, aut commiscere fortassis erubuit, vel hujusmodi correctionem tentare, ne Remedium suapte naturâ egregium temerare videretur, memor eorum, quæ protulerat in Orat. Jatr. argum., ut in Collatione lit. E. F. G., nempe -- *Solum Peruvianum Corticem, nobis a divinâ beneficentiâ munus concessum, sine alterius rei mixturâ, in qualibet Regione, quocunque anni tempore, ætate, sexu, temperamento, Febres saltem recurrentes, atque intervallatas fugare, & exterminare, quamquam non defuerint, qui Hieron hoc picron ex Arbore Vitæ decerptum temerare pertentavit Oplo, aliisque rebus adjectis, ut solitis mangoniis vulgo imponerent* -, si inquam ob hæc tam clara effata sua fortassis erubuit, Chinæ Chinæ correctionem per hujuscemodi additamenta tentare, facile semetipsum excusare poterat titulo junioris ætatis; nonnisi enim, ut & nuper innui, 75. annum agebat, cum isthæc conscripsit. In profectioni ergo, & saniori ultimâ ætate longè aliter sentiens, liberè quodque poterat addere, & Orbi pandere quicquid malitiam remedii seriùs detectam valeret infringere. In hoc feracissimo Campo suam longè meliùs, & in majorem proximi utilitatem poterat Minervam exercere; innocuisque experimentis sedulò institutis, docere nos usum Corticis saniores adhuc, atque certiores, aut, si ita libeat, etiam tutiorem, potiùs quàm hucusque repertum, tamque utiliter exercitum, invisò Abusus nomine falsò traducere. Satiùs namque fuisset, Remedium simpliciter bonum, etsi quadantenus, ut modò autumat, imperfectum perficere, quàm ex toto proscribere; imò & proscribere, quia nimis efficax, & bonum, nempe quia sæpe non ad tempus tantum, sed perpetuò valet Febrim depellere. Felicia venena Correctorem naçta. Infelix Remedium ultra venena exulare jussum. Sed magis infelix hominum conditio, quos mediâ Chinâ Chinâ morti eripere nefas est in morbis exitialibus, ob metum superstitis obstructionis; cum tamen, eodem metu minimè obstante, liceat passim eodem remedio, ex præscripto ipsius Cl. Auctoris, aliquot tantum dierum inducias impetrare in morbis benignioribus.

(b) (*Asi quotidie &c.*) Omne igitur crimen, admissò, & laudato per Cl. Auctorem *Chinæ Chinæ usu pro virium reparatione*, omne inquam crimen, si quod est, consistit in *largâ dosi ejusdem Chinæ Chinæ, quotidie, ac pluries in die in Febribus, quæ maligni aliquid præferant, exhibitâ*: quasi ad libras consuecat illa præscribi (quod tamen liceret, ubi nulla alia prostacket salutis via) & quasi inter libras illius, & inter drachmas ad summum duas, quas semel tantum concedit Vir Cl., non detur medium. Alibi, nempe §. 30., & 33. magis determinatè locutus ille, improbat *portionem Chinæ Chinæ ad uncias integras in Vino infusæ pluries in die exhibitam*; quo nomine magis in Methodum Talbotii, verè Corticis uncias in copiosâ Vini quantitate acervatim, cumulatimque infundentis animadverteret, quàm in meam, vel in Mortoni, aut Sydenhamii Methodum, qui eam tantummodo, quâ tunc uti opus est, Febrifugi dosim qualibet vice præscribimus. Sed quemcunque petat sugillatio isthæc, vanus est ictus; ea siquidem, quæ subest æquivocatio, *apud multos tantum, & impetitam olebeculam*

culam locum habere potest; non apud eos, qui sapiunt. Aliud est infundere in Vino, aliove liquore unciam integram, vel etiam uncias integras (si ita velit) Chinæ Chinæ, & pluries in die portionem debitam, ac modicam illius exhibere: aliud est, uncias easdem integras pluries in die, seu qualibet dosi propinare. Providus Pater Familias plures Vini Congios infundit in Dolio; illud tamen Familiæ distribuit solum ad Lagenas, & Cotylas, ebrietatem cavens.

Hujusmodi tamen Methodum, quâ nimirum una, vel duæ Peruviani pulveris unciz, in phialâ vino plenâ infusæ, partitis haustibus exhibentur, quæque in vulgaribus Casibus, & quandoque etiam in arduis, sed nonnihil lentioribus, haud inutiliter solet administrari, neque mihi, ut verum fatear, universaliter loquendo planè probatur, præsertim in Casibus præcipientis exitii: non quidem ob inanes hæc Viri Cl. declamationes, molem universam hyperbolicè commensas; sed ob rationes, quas olim innui in Therapeut. meâ, tum Lib. 1. cap. 7., tum Lib. 3. cap. 3., præsertim a pag. 330. ad pag. usque 333. Id enim est sæpe *ad Sacram Chinæ Chinæ anchoram verè nonnihil tumultuariè confugere*, quod plurimi perpetuò hic illic factitant exemplo Talbotii, & aliorum, quodque solis nihilominus Empyricis, aliisve parum expertis vix condonandum, dosi per vices quodammodo fortuitâ utentibus. Hinc nanque identidem fit, ut tunc cum res magis urget, haud satis valida sit; nimis verò, cum minùs res postulat, dosi remediî. Hæc ipsa dosi magis adhuc incerta redditur, & fortuita ex Muliercularum ut plurimum assidentium socordiâ, liquorem scilicet modò magis, modò minùs turbidum (quicquid clamet Medicus) offerentium; adeoque remediî particulis modò magis, modò minùs imprægnatum. Ex quâ solâ inæqualitate, inverso nonnunquam ordine institutâ, cum labitur occasio præcepti, periclitatur non rarò, nonnunquam & perditur, quæ cæteroqui servari poterat, hominis vita; tumque incassum solummodo dicitur oblatum remedium, cum potiùs dici deberet oblatum & perperam. Medicus ergo Navis hujusce Palinurus, præscribat quoties, & prout opus est, dosim certam, certis quoque temporibus exhibendam, eâ adhibitâ partitione inæquali, & industri, quæ morbi, & temporis exigentiæ respondeat, ut fusè Tyrones docui in Therap. meâ eodem cap. 3., imò & 4. Libri 3.

Ad me igitur, Methodumque meam quod attinet, repeto quod centies dixi; nimirum sesquiunciam circiter, vel uncias duas Chinæ Chinæ, spatio trium hebdomadarum epotas, pro curatione simul, & præservatione sufficere; sive sermo sit de *Subcontinuis Malignantibus*, ubi lenior; sive de *Perniciosis Intermittentibus*, ubi validior requiritur Methodus. Licet enim in Tractatu meo, maximè verò in historiis, identidem de *Methodo validissimâ*, de *dosi liberali* &c. indefinitè sermonem habeam; attamen non alia determinatè uspiam legitur dosi, nec alia debet, aut potest intelligi, quàm supra recensita. Id satis patet vel ex ipso *Indice* ejusdem Tractatus, ubi pag. 711. sub literâ C. hæc prostant. *Curatio præsentanea Febris Perniciosa non minùs valet regulariter, quàm drachmas sex Corticis, nec plus quàm un-*

*etiam unam, pag. 323. Integra verò, ac universalis Curatio duabus plus minus unciis perficitur, pag. 336. 337. Me legat ergo locis ibidem citatis curiosus quilibet, ac insuper etiam pag. 332., & 333. ipsiusmet Operis. Torum dosis augmentum penes me, in Casibus tamen solummodo urgentissimis, quando nimirum præ foribus mors est, alterâ die hominem interemptura, totum inquam augmentum dosis tunc consistit in primâ oblatione, a futuro accessu magis remotâ: illam etenim ex quatuor ut plurimum drachmis Febrifugi constatam volo; & pluribus etiam, si minor; paucioribus, si major sit ab eodem paroxysmo distantia. Hoc jacto curationis fundamento, rem totam per drachmas deinceps, ac mox etiam per semidrachmas absolvo, usquequo duæ circiter unciae pulveris, trium saltem hebdomadarum decursu, compleantur. Hac unâ Methodo sanati sunt, & ab Orci faucibus erepti *amaris Chinae Chinae potionibus*, minimè verò *confecti*, quotquot in historiis retuli.*

(c) (*Id est quod periculosum &c.*) *Res periculosa* profectò, & valde insalubris est mors. Amara pariter, etsi a Gratore dulci, & ab incruento Medici calamo illa proficiscatur, quocunque tandem modo ab eodem Medico conficiatur *Egrotus miser*. Sed nec dulce sonat nostratium Medicorum auribus crebrum modulamen illius *Istic*, quo Mutinæ ita de more fieri intonat Cl. Auctor, summâ nobis confidentiâ crimen alienæ internecionis attribuens. Verùm mittamus isthæc, & pacificum nunc Senem in veritatis gremio placidè quiescentem linamus. Hoc unum liceat reponere, *amaris Chinae Chinae potionibus non modò non confici Mutinæ miseros Egrotantes*, seu, quòd idem est, non modò Methodum meam revera nec *periculosam* esse, nec merè *empyricam*; sed potius mirum esse, quòd ea tam confidenter, vel a Viro Cl., vel ab ejus Nepote abusus Relatore diffametur ut talis, & velut merx planè improba, cum nullam unquam quisquam eorum indè prognatam noxam me curante observarit. Sexies illis videre me contigit illam exercentem. Ter vidit Patruus, ut ex Therapeut. meâ pag. 181. hist. 14., pag. 424. hist. 1., & pag. 562. hist. 1. Ter quoque vidit Nepos, ut pag. 416. hist. 11., pag. 444. hist. 9., & pag. 476. hist. 2. Quàm felices, & simul quàm arduæ fuerint illiusmodi curationes, ipsi norunt. Ne unam quidem præter illas, sive faustam, sive infelicem inspexere; imò unam ambo inspexere, ipsis quidem assidentibus, me verò superaccito, ob id solum infausam, quia ibi Methodus mea nequivit, ut proposueram, administrari, quemadmodum visitur in eadem Therapeut. pag. 368. hist. 2. Quo ergo pacto ut malam redarguant Methodum, quam quoties viderunt in usum deductam, semper proficuum novere, nunquam verò frustraneam, aut noxiam? Quòd si altarum quoque curationum, quas recensui in Opere meo, & quibus ipsi minimè interfuere, exitum omnem investigassent curiosi, nil pariter carpendum reperissent; nec probabiliter reperere, cum non carpsissent.

Quos enim in totâ Dissertatione suâ retulit ex adverso Cl. Auctor Casus parum felices; ii nec sibi constant; nec meis ullo pacto opponuntur;

nuntur; quatenus videlicet nonnulli ex illis Ægrotis a morbo tandem evasere; alii verè vitâ functi Corticem nullatenus potaverunt; & alii pariter tandem obitum passi (fuere autem duo intrâ septem lustra) potaverunt methodo tantùm vulgari, non meâ, de quâ agitur, quippe ex Quartanis Intermittentibus laborantes: atque unus quidem ex his, post septennium inculpatæ valetudinis a Chinâ Chinâ epotâ, obiit demùm ex alio morbo acuto ab origine, mox in Chronicum converso: alter verò ex Chronico pariter, nempe ex Hydrope, ante epotam Chinam Chinam inchoato; præscribente tamen illam Frassono ante annos 37., non me, ut retuli in Therapeutice meâ; ubi *unicum* hunc casum, antequam Viri Cl. Dissertatio mente illius conciperetur, rigidiusculè examinavi pag. 178. hist. 13.

Septem ergo, ut rem minutiùs persequar, vel octo sunt Casus, per Virum Cl. a septem lustris ostiatim quæsiti, & nominatim oppositi, dempto casu D. Co: Torricini Guastallæ defuncti, qui me nullatenus tangit, & de quo jam satis §. 47. Duo ex iis Ægrotis, ut nuper agebam, a morbo convalescere, ipso fatente, nempe Virgo in Monasterio S. Mariæ Magdalenz Mutinæ educata, de quâ in Dissertat. suâ §. 26., & insignis Jurisconsultus, de quo §. 34., ipso pariter fatente restitutus: quibus si tertium Casum addere velit ille, sibi, ut inquit §. 9., visum Patavii in Puellis illis, quarum nomen minimè protulit, quibusque etfi Chinam Chinam exhibuerit Mater, febres nihilominus (non continuato, ut reor, Febrifugo) *usque ad Veris principium perduraverunt*, nil officit; quandoquidem & illæ pariter sanitatem demum sunt affecutæ, & eam frustra ab aliis remediis citiorem quæsierunt. Atque ita jam tres ex adductis a Viro Cl. Ægrotis (*multas hæc puellas unius familiæ pro uno tantùm Casu numerando*) sanitatem tandem integram sunt sortiti. Tres alii, qui verè decesserunt e vivis, decessere prorsus jejuni Peruviano Cortice; nempe D. Antonius Guidonius, de quo §. 31., & D. Marchio Fortunatus Cortesius, Dominusque Jo: Altimanus, de quibus §. 32. Duo ergo tantùm supersunt, videlicet D. Comes de Marciano, de quo §. 21. per septennium ab hausto Cortice strenuè valens, ac tandem ex aliis evidentibus morbis confectus; & D. Co: Jo: Carolus Morandus, de quo §. 20., qui verè post fugatam Cortice Quartanam, in Hydropem antea incæptum ultro progredi minimè desiit; sed ad interitum, quò jam tendebat, pertigit anno, ni fallor, 1678., vel circiter, me hæsitantem semper relinquens, ut candidè fassus sum in Therapeut. meâ, num hoc casu intrâ annos nunc quidem 37. *singulari*, minùs fausto, fuerit ad leges circumspiciendoris Praxeos præscriptus idem Cortex, minimè aded profuturus Hydropi, a Quartanâ nequaquam producto, sed ab aliis peculiaribus causis. Hi omnes sunt Ægroti, Viro Cl. nedum referente, sed penè dixerim flente, Chinâ Chinâ confecti. Atque ne unus quidem ex recensitis, ex iis scilicet, qui verè Chinam Chinam hausere, illam hausit *Methodo meâ*: quam tamen unam in fine hujus Paragraphi, quem modò expendimus, tanquam in totius Dissertationis epilogo, manifestè traducere satagit Cl. Auctor; sed *Methodo tantùm Vulgari*. Ut pro-

inde hisce exemplis quibuscunque, non mihi uni, sed omnibus vel religiosissimis Chinæ Chinæ fautoribus bellum, inane quidem, nil tale putans indixerit. Sic dum *Fullonem* adoritur Vir Cl., *percutit Fabrum*.

Sed quod majorem ultimo tandem loco incutit admirationem, illud est, quod omnes hosce Casus verè nihili unquam fecerit, aut usui Corticis quicquam officientes putarit ipse, qui modò tanti facere ostentat, Cl. Ramazzinus. Licet enim asseruerit §. 8. hujusce Criticæ Dissertationis, *se in provectiori ætate experientiâ edoctum, & observatis noxis a Chinâ Chinâ prognatis, cautiùs in illius usu processisse*, ac subinde has omnes historias in asserti sui probationem attexuerit; nihilominus hæ ipsæ historiæ, de quarum veritate satis sibi conscius extiterat, minimè obsisterunt, quò minùs in maximas Chinæ Chinæ laudes fuerit effusus in Orationibus Jatr. argum. pluries citatis; imò nec obsisterunt, quò minùs ad ultimos usque annos incolatus sui in hac Urbe, quæ idcirco miratur adhuc novissima illius effata, fuerit usus eodem Febrifugo: & quidem semper fidentiùs, ac liberaliùs, quàm antea.

Atque ut clariùs elucescat hæc veritas, & cuncta ordinatim enucleem, sciat Lector, Virginem in Monasterio S. Magdalenz educatam ægrotasse, & convaluisse (neque enim obiit) anno 1690.; Jurisconsultum insignem, Dominum nempe Nicolaum de Sanctis, a Secretis Serenissimi Ducis Mutinæ, ægrotasse pariter, & convaluisse anno 1704. Eodem anno 1704. ex Perniciosis Tertianis Febribus, *Chinâ Chinâ nequaquam epotâ*, Fatis cefferunt D. Antonius Guidonius, D. Marchio Cortesius, & D. Jo: Altimanus. Anno 1703. occubuit D. Comes de Marciano, & circa annum 1678., vel 79. D. Comes Morandus. Cl. autem Ramazzinus post hos morbos, & post hæc funera gressu nedum pari, sed & firmiore in eadem semper praxi procedens, ut Urbi huic universæ notissimum est, Orationes suas Jatrici argumenti, quas Peruviani Corticis quisque diceret Panegyricas, conjunctim edidit anno 1708.; Dissertationem verò *De Contagiosa Bourn Epidemiâ*, anno 1712., immediatè ante editionem Tractatus mei; longè verò *post editionem Synopsis* ejusdem Tractatus: in quâ Dissertatione suâ ferme sibi adoptare visus est argumentum ipsius Therapeutices meæ, sub Prelo tunc existentis. Atque ita quidem, ut ideo putarent nonnulli (temerè tamen) Virum Cl. in eâ Dissertatione, dum meus cuderetur Tractatus editâ, indicare voluisse semetipsum ante me conscium Methodi, quam propediem eram promulgaturus; explosâ verò a me pag. 637. & sequent. Operis mei omni suspicione, quod illi Methodus hujusmodi innotuisset priusquam mihi, ipsum in oppositam partem animum convertisse, acriter impugnando quod sibi ampliùs nequibat aspicere. Sed falluntur quotquot de tam perspectæ dignitatis Viro tam sinistrè opinantur. Scripsit ille tunc quæ sentiebat de admirandâ Corticis virtute, ut veritati subscriberet sibi cognitæ, mihiq; plauderet illam promulgaturo. Mox illam facti pœnituit; nequè tamen mentem mutavit, sed cor.

Mentem igitur suam (ut revertar unde recessi) ingenuè patefecit ille

ille in prædictâ Dissertatione De Contagiosa Boum Epidemiâ anno 1712., longè scilicet post sinistros Casus nuperrimè memoratos; patefecit inquam textu illo insigni aliàs recensito, videlicet -- *Equidem hoc præsidii genus* (loquitur de Chinâ Chinâ) *in Febris periodicis miranda præstat, ac præsertim in Tertianis Intermittentibus Malignis, quæ in ipso impetu accessionis ægros interdum necant &c. hoc enim Febrisugum Fermentum illud malignum sive penitus restinguit, sive ita enervat, ut periculum illud tollatur, ne æger in ipso Febris accessu intereat.* Cui textui (ne vel hoc subdiceam) haud satis percipio quomodo quadret textus finalis hujusce Paragraphi, nempe, -- *omnino periculosum esse, amaris Chinæ Chinæ potionibus uti in Febris, quæ Maligni aliquid præferant,* quasi benignitas, vel malignitas Fermenti febrilis, contra id quod experimur, reddat Febrem, etsi Intermittentem, Subintransem, aut Subcontinuum, in primo casu curabilem Cortice, insanabilem in secundo: & quasi non liceat in extremo Vitæ periculo uti Chinâ Chinâ more Opii, & pro Curatione etiam palliati-vâ perperam creditâ (quâ similitudine, ab Opio nimirum, aliisque Narcoticis desumptâ, ipse quoque sum usus in Therapeut. meâ pag. 31., 355., & alibi) cum tamen *ad impetrandas in Febris minimè periculosas aliquot dierum inducias*, ex Viri Cl. effato in hoc ipso Paragrapho, *admittendus sit, & laudandus Chinæ Chinæ usus;* imò cum ex eodem contextu *usus illius esse debeat qualis est Opii.* Sed redeamus in viam. Alias ergo noxas sibi observatas post annum 1708. imò post 1712., opus erat recensere Viro Cl., non Historias inanes, longè ante edita Corticis encomia sibi notas, quæ tamen encomiis subinde prolatis non obstitere. Rumor itaque omnis tandem desinet, partim in Puellas Patavinas, quibus anno 1713. empiricè prorsus Chinam Chinam obrulit Mater, & quarum *sanatio* in subsequens Ver dilata fuit, partim in Historiam Co: Torricini eodem anno Guastallæ extincti, Auctori nostro, dum hæc scriberet, communicatam per literas; sed illi fatius fuisset, ut reor, hanc quoque Cicadam alâ nequaquam corripuisse.

Sunt hæc, a Viro Cl. objecta, septem, vel octo Corticis facinora, quæ deprædicantur infauſta. Prodeant ergo in apertum necesse est, non quidem ad ostentationem, nec meæ tantum defensionis habitâ ratione, sed & publicæ utilitatis, quæ fuere præclara. Verùm hæc jam satis prodire in Therapeutice meâ. Ægrotantium reſtitutorum series (non hic est sermo de Ægrotis citra grave periculum febricitantibus, qui forent innumeri, sed de *lethaliter* decumbentibus) factâ supputatione omnium hic illic cumulatum descriptorum, seclufis etiam Historiis ab aliis communicatis, numerum implet 74. Horum 64. cujuslibet sexus, temperamenti, ac ætatis, incolumes vivunt adhuc, suntque vivi testes virtutis eximix, quam Deus indidit huic remedio. Reliqui ab eo, quo desii scribere, tempore (agitur jam quintus annus, etsi segnior processerit impressio completa totius Operis) obierunt: quatuor quidem jam octogenarii descripti olim, cum convaluerunt ope Corticis, in eodem Opere pag. 165. hist. 3., pag. 171. hist. 7., pag. 172. hist. 8., & pag. 480. hist. 4.: sex alii virilis, aut inclinantis ætatis, & ex causis planè

evidentibus, five, ut ajunt, procatartice, in varios demum morbos delapsi, descriptique pariter quondam, cum Chinâ Chinâ fuere servati, pag. 409. hist. 5., pag. 412. hist. 8., pag. 438. hist. 6., pag. 465. hist. 18., pag. 477. hist. 3., & pag. 497. hist. 12.: omnes verò, tam primo scilicet, quam secundo loco recensiti, post annos, modò *septem*, modò *octo*, modò *sex*, & ad minimum *duas* ab epotâ Chinâ Chinâ, e vivis sublatis, neque illâ in postremis, quibus succubere, ægritudinibus usi.

Unum tamen excipiam, & aliis addam, memoratum olim in citatâ Therapeutice meâ pag. 181. historiâ 14., qui *viginti* ab hinc annis præsentaneo Corticis auxilio a periculosa Febre feliciter evaserat; sed nuperrimè dum hæc scribere jamdudum desiissem, occubuit, eodem remedio rursus, sed incassum, adhibito. Ne itaque ab ingenio more meo unquam deflectam, quemadmodum in eo Tractatu lib. 3. cap. 5., & lib. 5. cap. 4. historias omnes defunctorum, quos China China servare nequivit sum fideliter persecutus; ita modò hunc ejusdem sortis eventum, imminente harum Responsionum evulgatione præter expectationem mihi observatum (quandoquidem

Multa cadunt inter calicem, supremaque labra)

candidè recensere, meum existimo. Idem igitur Vir Nobilis D. Geminianus Levizzanus, de quo jam loco citato, paulò ante Æquinoctium Autumnale hujusce anni 1715. duplici Tertianâ Subcontinua ruri correptus, in Urbem se transtulit; ubi methodicè a me, ut loqui mos est, ab initio tractatus, non modò nil opis ab Arte retulit, sed accessionibus, quæ se mutuò excipiebant, obscurioribus redditis, & ingravescentibus in dies symptomatis, e Subcontinua periodicâ ad Acutam, & Continentem febrem jam properanter tendebat. Usque tamen motum levem exacerbationis, & remissionis haud planè contemnendæ servabat eadem Febris: ut proinde Peruviani Corticis usum, non plenâ quidem, sed nec minimâ fiducia, fore proficuum crediderim. Illum itaque præscripsi parciore tantum dosi, ut morbi, remediique vires sensim explorarem; ad drachmam nempe unam per dies quatuor quolibet mane in Aquâ Cardiacâ. Me interim aliò migrante, ad invisendum scilicet Ægrotum Nobilissimum ruri graviter decumbentem, cum postridie reverterer, actionem aliquam Febrisfugi salutarem probabiliter percepturus, non sine admiratione quadam opositum deprehendi, æqualem videlicet, imò & fortiozem, ut suapte naturâ ferebat progressus morbi, Febris quoque progressum agnoscens, perinde ac si Chinam Chinam nullatenus Æger potasset; quem idcirco in novissimâ exacerbatione insigniter soporosa, & gravi Sacris celeriter muniendum putavere Medici, qui vicem meam brevi eo tempore suppleverunt. Admonitus interim ego de levi quidem, sed perceptibili motu, quem Febris adhuc servabat, recolensque memoriâ, quod mihi narratum fuerat contigisse primis morbi diebus (nisi me sefellere adstantes decepti & ipsi) Febrim scilicet, dum ruri ageret Nobilis Patiens, claros Tertianæ duplicis, Subintrantis licet, paroxysmos præ se tulisse, facile persuasum habui, illam etiamnum de *Subintrantis* potius, etsi gravioris, atque

contu-

contumacioris; quàm de *simpliciter Remittentis* naturâ participare; adeoque Cortice iustâ dosi exhibito curationem illius (quam non aliunde licebat sperare, quoniam frustranea visébantur alia, quæ simul ex usu erant Artis præsidia) esse tentandam. Duas itaque Chinæ Chinæ drachmas summo mane in formâ boli sumendas statim præscripsi, & totidem mane sequenti: quibus oblati, non modica facta est morbi remissio, & consuetarum exacerbationum abolitio omnimoda, superstitite tantum levior Febriculâ vix perceptibili. Hæc tamen cum intra duos, aut tres dies minimè solveretur, ut cæteroqui assolet hisce casibus; imò pertinaciter perstaret, comitante illam voce exili, & facillimâ etiamnum ad somnum, placidum licet, propensione; maximum mihi terrorem incussit: præcipuè cum simul de pondere quodam in regione thoracis toto morbi decursu conquestus fuerit Ager, quamvis sine ullâ unquam difficili respiratione. Fuit autem ejusmodi, qui me tunc corripuit timor, ut actum esse probabiliter de vitâ Aegrotantis facillè pronunciaverim, latentem aliquam in præcordiis labem suspicatus, quæ decumbentem Virum sensim esset confectura. Intermissio idcirco ad aliquot dies Febrifugo, in hisce circumstantiis inutili a me credito, & continuatis tantummodo reliquis remediis vulgaribus, pari adhuc passu procedebat superstitis Febricula, sed cum tolerantia adeo facili, ut jam non parum spei Adstantes omnes conciperent, & Consanguinei; me tamen apertis notis jugiter reluctante.

Ne verò Febrifugo planè posthabito violenter iterum recandesceret Febris, & reviviscerent Exacerbationes, facile illis postliminium præstituro foco superstitite: & cum inania ex aliâ parte experiret quotquot ad omnimodam Febris extinctionem administrabantur remedia, ad ejusdem Corticis usum iterum transitum feci, præscribendo ad drachmas tres in formam Opiatæ, intra tres tamen dies partitè absumendæ. Quæcunque fuerit eventus causa, ab eo certè tempore levius se habere cœpit Aegrotus quod ad omnia, & quod ad ipsam quoque Febriculam; quæ tamen nunquam integrè obliterabatur. Vox illius cœpit se exercere, & sonora evadere; Tpurum quoddam crassum, nonnunquam subcruentum, ac identidem ferme semipurulentum facillè excerni; somnus de more placidus levamen ferre; urina antea crassa laudabilis fieri; appetitus non modicè redire, ac ferè dixerim nimis: itaut solidos cibos appeteret Ager, & è lecto surgere sibi permitti constanter efflagitaret. In hac rerum tranquillitate cum tamen nunquam planè recederet obstinata Febricula, jamque instaret vigesima morbi dies, Consanguineis, & Amicis illius, qui inter sanos eum planè referebant, mihiq; ne dum non fidenti, sed & omnino malum exitum metuenti, parum aberat quin illuderent, apertè dixi, me adduci non posse, ut unquam crederem, Aegrotum ab eo morbo evasurum, etsi illum domi ambulantem cernerem; quandoquidem laticæ illiusmodi Febres me vel prope quadragesimum diem aliàs decipere. Nihilominus ne forte, ut aliis videbatur, propitiâ abuterer, Corticem ad semidrachmam in formâ boli ad quatuor adhuc dies continuandum præcepi, tredecim sic illius drachmis toto morbi tempore partitè consumptis. Quod quidem eo

fructu visum est fieri, ut vigesimâ quintâ morbi die Æger mihi cubiculum mane ingredienti nuntiare potuerit, se nocte prægressâ a Febre omnino liberum semetipsum dignovisse, & etiamnum talem se mihi perhibere, ac perfectè jam sanum. Immunem verè tunc a Febre & ipse deprehendi, pronuntiavi, & metum libenter deposui; subdens tamen Uxori sollicitæ, me reapse non reputare levamen illud pro ultimo morbi termino, cujus solutionem seriusculè protrahendam etiamnum censebam; attamen deprehensam febris carentiam tanti ponderis esse apud me, ut jam jam Ægrum in tuto positum crederem, neque ampliùs eum tentari posse, nisi febriculis forsan levioribus, & paulatim facili recessuris. Revera vespere motu nonnihil sensibili novus accessit febrilis insultus; quo statim terrefactus Æger, se de vitâ desperare palam fatetur, cibum, quem antea benè appetebat, aversans, me tamen illum redarguente de pusillanimitate intempestivâ. Sed heu vana quàm sunt hominum judicia! Mane sequenti gravissimè habentem invenio, & faucibus quasi stertentem, quem pridie tutum putaram. Præscribo tumultuariò plura, sed incassum; nec Cortici locus, aut tempus est, nec ulla mihi ampliùs fiducia. Post meridiem exacerbatur febris cum sopore, & gravi anhelitu. Animæ idcirco iterum consulit, & postridie manè, vigesimâ nempe septimâ morbi die, dum levius habere creditur ab Adstantibus, me ideo statim acciri curantibus, sub eorum oculis spe rursus conceptâ lætantium, sinè stertore, sinè labore ullo placidè expirat.

Recentem hunc eventum, qui minimè successit ex voto, tanquam quid infrequens in hac Praxi (*Omnibus namque Malis Punicis inest aliquod granum putre*) excipe prudens Lector; & ex numerosâ, quæ superest faustorum serie, & ex perspectâ, etiam cùm planè tollere morbum nequit, sed tantùm mulcere, innocentia remediî, conjice quàm sæpe fidendum sit, quàm rarò cunctandum in usu Peruviani Corticis, ubi præsertim satis patens Febrium indoles, & imminens periculum illius administrationem rationabiliter suadeant. At verò quid hîc immoror, librando Casus felices olim relatos, ut eos huic uni, ubi remedium distulit tantùm, non prohibuit cladem, vel paucis quibusdam commentitiis, & vanis, a Viro Cl. adductis, longè præponderantes ostendam? Nonne præter sexaginta quatuor in Therapeutice memoratos Ægrotos adhuc superstites, nonne, inquam, septem alios, quasi in defunctorum locum suffectos (neque enim Chinâ Chinâ semel curati immortales fiunt) & septem famosis Casibus a Cl. Auctore oppositis jure merito præferendos, in harum Responsionum decursu recensui, quippe qui post editam eandem Therapeuticen, decubuerè, & felicissimam in periculosissimis circumstantiis sanationem unius Chinæ Chinæ ope fuere sortiti? Ut omnes simul colligam, fuere hi Viri Nobilissimi, D. D. *Dux Limatula* Neapolitanus, *Marchio Borda* Hispanus, *Marchio Gonzaga* Mantuanus; item D. D. *Jo: Baptista de Carandinis*, *Paulus Æmilius de Bignardis*, *Antonius de Zanellis* Mutinenses, & Archipræbiter Massæ Finalensis paulò ante descriptus.

Quòd si alios addere lubeat admirabili hoc Febrifugo recens curatos,

tos, quorum nulla hactenus facta est mentio; in promptu erunt Viri pariter Nobilissimi, D. D. *Marchio Thomas de Obicis*, & *Comes Fulvius de Rangonis*, ambo ex Tertianâ duplici Subcontinua cum symptomatis non parum gravibus, & pējora minitantibus ægrotantes; *Monialis* ferme octogenaria e Cœnobio S. Claræ lecto ferē semper affixa, quæ a Tertianâ Intermittente convalescens, post nonnullos subinde menses e Subcontinua iterum longē graviore decubuit; D. *Lucretia Ferraria* ejusdem pariter ætatis, ex Perniciosa Lethargica ad ferreum mortis soporem properans; D. *Claudius de Donnellinis* ex Subcontinua Tertianâ in Algidam conversâ ad extremum vitæ planē redactus; D. *Dejanira de Raynaldis Roviglia*, quæ ex Quartanâ triplici Subintrante in Continuum demum soporosam ruebat gradu præcipiti; D. *Alphonsus Tonanus* ex Quartanâ itidem, primò simplici, mox duplici, ac demum continua, cum assiduis vomitibus, singultibus, & animi deliquiis gravissimè habens; D. *Joannes Amorosi* ja-n senex, & ex Algidâ Tertianâ Lipyriam æmulante quàm maximè, & quàm proximè periclitans; D. *Margarita Vaccaria* prope nonagenaria, quæ unoquoque post tertium Febris Tertianæ paroxysmum accessu, in profundissimum soporem cum renovatione Paralysis, quam ante aliquot menses ex Apoplexiâ contraxerat, & a quâ demum evaserat, denuo labebatur, itaut alternis diebus novum veluti levis Apoplexiæ insultum experiri videretur, unâ cum febrili paroxysmo invadentem; tandemque D. *Lavinia de Speramanis* in domo Camporeâ moram trahens, cui Tertianâ primò simplex, mox duplex in Perniciosam migravit ex Catarrho, ut vocant, suffocativo, in vigore accessionis stertorem planē mortiferum intrâ bronchia pulmonis excitante; itaut recurrente bis, aut ter, semperque ferocius, cum paroxysmis febrilibus horrendo hoc symptomate, Ægra brevī pro conclamata habita fuerit a sacris ipsis Ministris, spiritus exitum quàm mox expectantibus. Quam quidem Perniciosæ Tertianæ speciem a Mercato descriptam, mihi verè nunquam contigit observare, ut in Therapeutice dixi; hanc tamen observavit, tūtavitque unus ex Junioribus illis Medicis, quem Cl. Auctor diceret rectē ex Academia venisse, Corticem præscribens dosi liberali (drachmas tamen sex partitè oblatas non excedente) eâ securitate, quâ Magistrum suum operari vidit, eademque pariter securitate Febrim infusul, & exitiale illud Symptoma sustulit, omnibus quotquot aderant, possuntque cuncta testari, non parum stupentibus.

His Ægrotis alii accedere possent inferioris notæ, cujusmodi fuere nescio quis de Famulatio D. Ducissæ Massensis, nunc Mutinæ commorantis, nomine *Jacobus*, ex duplici Tertianâ Subcontinua Malignante quàm graviter habens; *Jacobus Antonius Corghius* minister in Xenodochio, ex Tertianâ duplici in Subcontinuum acutam permutatâ non modico positus in discrimine; *Christophorus Ricciolius* ex Tertianâ duplici Subcontinua cum Diarrhœâ immani singultuosus factus, frigidus, & omnimodæ asphyxiæ propinquus; *Antonia Pini* ex Cardiacâ Tertianâ duplici ad Continuum properante cum delirio, luduosis suspiriis, & voce exili ad obitum vergens; *Ludovica de Manzeris* in quarto

quarto Tertianæ Syncope paroxysmo sua cæteroqui proxima prænoscent funera ; *Dominicus Doricius* septuagenarius , ex Lethargicâ Perniciosâ Catalepticus jam redditus ; & *Bernardinus de Florant* , ex Algidâ pariter Tertianâ ad interitum ruens : quos omnes Ægrotos unum hoc Alexiterium ex arte adhibitum promptè restituit ; non me uno quidem , sed & aliis quoque Medicis illud præscribentibus ; iis nempe , qui *sui jamdudum facti sunt juris* , nec verè dici queunt ampliùs recens ab Academiâ venisse .

Scio equidem , *Pauperis esse numerare pecus* . At si septem tantùm pecudes , & macras , & vetulas pro integro suo grege hucusque ostendavit Cl. Auctor , qui se nobis perhibebat tam divitem ; cur centum pinguissimas , pluresque ex iis adhuc tenellas e grege meo seligere ipse non possim , & digito commonstrare , nec tamen haberi pauperculus ? Quid verò si Febricitantes omnes Viri Cl. , ut finè parabolis loquar , persequi vellem Chinâ Chinâ fortasse curabiles , quibus tandem eâ posthabitâ , vel neglectâ , non Galenus , non Hippocrates , non Celsus , non Ballonius , sed solus *Acephas medicatus est* ? Absit , hoc tamen ut unquam mediter . Hoc igitur , quo nuperrimè recensui , pacto *Mutina amaris China China potionibus quotidie , ac pluries in die largâ dosi oblatis , in Febris , quæ maligni aliquid præferant , Ægri miseri conficiuntur* . Clamet , pugnet , obstrepat , verbis , cavillationibus , sophismatis , auctoritatibus Vir Cl. , Philologiâ ipsâ , & Arte Rhetoricâ in subsidium vocatâ , ceu qui motum *progressivum* dari pernegabat : ego interim silens ; sed eandem semitam calcans , *eodemque jugiter passu pergens* , responsum faciam .

S. 49.

HÆc babe mi Nepos pro responsione ad primum tuum quæsitum , de quo multa alia haberem dicenda , provocante materia . Scio me hac Dissertatione non multum gratiæ reperturum apud eos , qui communium errorum reprehensionem in propriam calumniam referunt , sed neminem hic nominavi , nec veteris Comœdiæ more volui quemquam perstringere . Mens mihi ad publicum beneficium solum fuit isthæc conscribere , non laudes quærere , eas potissimum , quibus uti solent Scriptores in re Medica , cum aliis Scriptoribus ampullosis titulis laudes cumulando , quæ nec ipsis Medicinæ Parentibus vix convenirent , ut alias similes ab iis exigant . Revera novum non est hoc vitium , sed ad summum devenit .

Suppe-

Suppetit mihi egregium dictum D. Hieronymi in Epistola ad Celantiam, quæ Epistola creditur D. Paulini. *Est sane grande, & subtile artificium, laudare alterum in commendationem sui, & decipiendo, animum sibi obligare decepti.*

(*Hæc habe mi Nepos &c.*) **S** Era in fundo parsimonia. In calce Dissertationis cessatio Viri Cl. a profuse adhibitâ hucusque libertate, seu mavis licentiâ, ubi præsertim officiosas protestationes ipsum destruit Factum, haud planè satisfacit iis, in quos peculiariter hæc etiamnum cuditur Faba. Communis namque in Republicâ Medicâ perperam vocatur error, qui non modò uni tantùm Mutinensi Scholæ, sed uni duntaxat adscribitur, imputaturque illius parti; ne uni dicam Scholæ meæ, cui fortè largiuscula illa haud malè aptatur appellatio *numerosioris Mutinensium Medicorum partis*, de immodico Chinæ Chinæ usu apud Cl. Auctorem §. 1. notatæ. Apud hosce igitur omnes Urbis Mutinensis Professores si multum *gratiæ* fortasse *non reperit* Vir Censorius, nec plurimum ob id certè meruit reperisse. *Neminem* quidem ex his *nominavit* ille; sed injuriis sibimet ipsi Pictor (respice Paragraphum undecimum Ramazzinianæ Dissertationis Lector, qui supinè non dormis) si cui nec varo, nec valgo, distortis tamen de industriâ cruribus a se depicto, nomen addere necessum putet, ut notum faciat. Me saltem noluit perstringere, qui *veteris Comædiæ more noluit perstringere quemquam*. Ita piè credendum cineribus Viri Cl. Verùm ut quid *cineribus* dixi? Ipsi venti credendum; meque jam meæ pœniteat præconceptæ suspitionis: mihi siquidem ipsi de Opere meo, cùm illud primùm ex me recepit humaniter, hæc sub die 12. Septembris 1712. rescripsit linguâ vernaculâ, nisi & hic (quod ægrè admiserim) *non idem sint Scriptura, & Leucæus*. -- *Ho sempre avuto somma venerazione alle cose di V. S. sì in voce, come in iscritto, e l'averò sempre usque ad cineres &c.* Non ho dubbio, che quest'Opera non sia per esser ricevuta se non con lode da gli Uomini dotti, molto più, che quelle leggende, che sono colle quali taluno si crede d'immortalare il suo nome. Mi rallegro con V. S. che sia entrata nella Classe de' veri Scrittori con un'Opera, che merita nome di Libro, e le rendo per un tal favore infinite grazie &c.

Officiosis hisce verbis, quamvis supra merita commendatus, minimè tamen contra honestatem a Viro ingenuo me deceptum credam, qui nec illum unquam decepi, cùm laudibus promeritis sum profecutus, neque ab eo antehac recepi unquam, unde me sic deceptum suspicari potuerim.

Ut igitur & huic, & cuicunque graviori notæ defunctum Virum tandem eximamus, dicamus etiamnum, *isthæc*, quæ in præsentî Dissertatione prostant, *ab eo fuisse conscripta* exercendi ingenii, sive, ut dici solet, arguendi gratiâ (qui nobis olim quoquè mos fuit in Disputationibus, cum in hoc Mutinensi Lycæo Medicinam ambo pari munere profiteremur) imò *ad publicum solum*, ut asserit, *beneficium*; illud bene-

beneficium scilicet, quod ex mutuâ ingeniorum collisione solet emergere, eruto inde claro lumine veritatis. Convellendum dubio procul assumpsit ille (quis non videt?) Tractatum meum; non eo tamen fortassis animo, ut everteret, cum verè sentiret, quæ sentio; sed ut *functus* quodammodo *vice cotis*, vomerem mihi, rastrum, & marram acueret, ad detegendam facilius, effodiendam, & expurgandam ab inquinamentis omnibus veritatem. Ita mentem illius modò lubet interpretari. Suadeamus insuper nobis (ut Nepotem quoque subtrahamus a notâ Relatoris minùs sinceri) eundem Cl. Auctorem, ut hæc lepidius nobis cbruderet, Dissertationem suam inscripssisse Nepoti forsitan inscio, nec de Chinâ Chinâ quicquam locuto; nec responsum ullum per literas unquam quærenti. Juvat hoc credere; tum quia tantam in Viro modesto, cujusmodi est Nepos defuncti Auctoris, non libet fiduciam arguere, ut numerosiori, forsitan & digniori, Mutinensium Medicorum parti, Peruviano Febrifugo liberaliter, ut decet, utenti, tam facile succensuerit; tum maximè quia abundè jam constat, ipsum longè aliter ac olim de Chinâ Chinâ sentire cœpisse, suamque laudabilem mutationem sententiæ usu ipso practico prodidisse non semel.

Exemplum recens hujusce metamorphoseos ipse nuper aliud acturus ex inopinatoprehendi: cum enim quispiam de Familiâ D. Caroli Foresti a septem circiter diebus febricitaret, illique Cl. Auctoris Nepos Medicinam faceret; mihi constitit ex inspectione fortuitâ Adversariorum Pharmacopœi, dum scilicet meæ cujusdam Schedulæ rationem quærerem, hujusmodi Ægrotanti præscriptam fuisse sub die 16. Julii labentis anni 1715. a memorato curante Viro unciam unam Chinæ Chinæ in vino infusam, & immediatè postridie drachmas tres ejusdem medicaminis in formâ boli; quæ dosi postrema quater renovata fuit in morbi decursu: atque ita unciiis duabus, & semis Chinæ Chinæ largâ satis manu, etiam supra morem meum, administratæ, convaluit Æger. Magis adhuc recens Exemplum nuperrimè sum intuitus apud Aulicum Pharmacopolam in Tabulâ Scedularum Medicarum, pro R.R. P.P. Capuccinis ab ipso pariter conscriptarum; ibi enim, sub die 30. Julii proximè elapsi, primò semunciam Chinæ Chinæ descriptam vidi, dein (& quidem immediatè post) unciam unam, quæ subinde fuit pluries repetita. Subsequentibus postmodum mensibus eadem proportionem rem processisse, admonent Schedulæ peculiare: ut omittam, quæ insuper ex Amicorum, & Pharmacopæorum relatu hac occasione mihi certò innotuere de crebrâ, & liberali oblatione ejusdem Febrifugi, quæ hodie citra ullam hæsitantiam, aut frugalitatem in usu est eidem Cl. Auctoris Nepoti. An ergo censendus ille dosim parciorem, majori urgente periculo aliis usitatam, abusus nomine apud Patrum traduxisse? Saltem si ante biennium, cùm nondum Collega noster evaserat, tam sinistrè opinabatur; eo exacto, meliùsque perspectâ utilitate remedii, in meliorem quoque sententiam, prout hominem ingenium decebat, tandem devénit. Quod illi quidem gloriosum planè, & ad delendas admissi olim præjudicii notas abundè sufficiens.

Quòd si nimis officiosæ, adeoque affectatæ cuiquam videantur piæ
istiuf-

istiusmodi erga Defunctum Virum, & erga Superstitem meditationes meæ, ut affectatæ vilæ sunt mihi protestationes illius in principio huiusce Paragraphi, easque idcirco ingenuitati meæ minùs cohærentes putet; is, ne candori meo quicquam detrahat, posthabitis quibuscunque meis, aut semotis, quæ præstare sum conatus, officiis; expensis verò æquâ utrinque lancè totius Causæ momentis; prout illi videbitur concedens, de Cl. Auctore, de me, ac de integrâ tandem controversiâ nostrâ iudicium ferat.

§. 50.

Alterum quæsitum, num scilicet salubre foret pertentare Corticis Peruviani usum ad prophylaxim, paucis absolvam. Suppono Te pro remedio prophylactico non intelligere huius remedii usum, profligata febre, ne amplius redeat, licet enim à Medicis in hoc sensu communiter accipiatur, proprius tamen non est illius sensus, nam ut Joannes Goræus in suis Definitionibus medicis, nomine prophylaxeos intelligendum est remedium illud, quod potius operetur ne morbus aliquis accedat, quàm quod jam profligatus redeat, sed hoc multo ante scripserat Galenus in Commento Aphorismi 22. Sectionis secundæ, puto igitur secundum rationem licere experiri Febrifugum Peruvianum, sed modica dosi ad aliquod tempus quolibet mane, antequam febrium periodicarum, & continuarum quoque per æstatem, & autumnum ingruat tempestas, nam ex Hippocrate, *Quæ facta tollunt, ante facta fieri prohibent*, quem locum primo adspectu obscuriorem egregie exponit Vallesius, purgationes, Venæ sectiones, solita morborum remedia antefacta, ut primo vere, fieri prohibent morbos æstate, & autumnu. *Quibus convenit Venæ sectio, vel purgatio, hos Vere purgare, vel Venam secare oportet*, ajebat Hippocrates Aphorismo 47. 6. Sectionis, in cujus Aphorismi expositione ajebat Galenus se hisce remediis multos præferuisse gravissimis morbis per autumnum laborare solitos;

hujus

hujus tamen remedii ad prophylaxim usum, si quis velit experiri, exhibendum existimo in iis, qui commodo fruuntur sanitatis statu, nam si quid noxii Chinæ insit, convenienti corporis exercitio facile excutient. At forsan consilium magis sanum erit remedium istud, natura sua dolosum omittere, nam ex Celsi monitu *cavendum ne in secunda valetudine adversa presidia consumantur*. Vale.

Dabam Patavii die 20. Julii 1714.

(Alterum Quæsitum &c.)

M Ibi istic nec scribitur, nec metitur, ajebat apud Plantum Epidicus. Sed neque hic forsitan metet Nepos ipse Viri Cl. aut alius quispiam. Non metam ego, qui nomine *Prophylaxeos* usus sum in Opere meo, intelligendo præcautionem a novo quoque morbi præteriti, sed facile recurrentis insultu; sive proprius hic sit vocis illius sensus, sive communiter adoptatus etiam ut talis. Nihil inquam emolumenti hinc referam, omnium ferè Medicinæ Scriptorum vestigia secutus, & posthac pariter secuturus; hi enim de inhibendo Asthmatis, Epilepsiæ, aut alterius Morbi intervallati recurso locuti, hujusmodi verbum perpetuò usurpavere. Me tamen usque magis firmabit in posterum exemplum ipsum Cl. Auctoris, in hac ipsâ Dissertatione vocem *Prophylaxeos* sub eadem significatione *bis* usurpantis, nempe nuperrimè §. 48. circa medium, & §. 12. circa finem. Sic & in minimis sibi adversatur, milliumque torno inaniter sculpsit Vir cæteroqui doctissimus. Denique nec metet, aut manipulos colliget Nepos ipse Viri Cl., aut quispiam alius, ob dogmatis incertitudinem, ubi hæc ipsius verba perpendat -- Puto igitur, secundum rationem licere experiri *Febrifugum Peruvianum quolibet mane* (nota hic facilem citra exigentiam repetitionem remedii *malitiam occultam* habentis, & ex §. 48. *alterâ die ad prophylaxim minimè repetendi*) *quolibet, inquam, mane, modicâ dosi, ad aliquod tempus &c.* & paulò post perpendat hæc alia verba, *palinodiam de more canentia*, -- *At forsan consilium magis sanum erit, Remedium istud naturâ suâ dolosum omittere*. -- Hæc ille. *Remedia tamen naturâ suâ dolosa*, qualem contumeliosè vocat Chinam Chinam Vir Cl. ad extrema redactus suæ Antifebrifugæ Dissertationis, nusquam legitur in Genesi, Deum, qui Medicinam condidit, unquam creasse.

Hæc habe mi Lector pro responsione ad objecta Cl. Ramazzini, cujus animadversiones, quantumvis futes, tacitè negligendas minimè credidi; non me quidem perturbante Scripto, acriore licet, Viri, qui in vivis non est; sed solâ, ut inquit ipse, *provocante materiâ*. Non alia tamen hujus ingenii ex me fortasse posthac habiturus est quispiam, si vel dilaceretur a Cynicis Opus meum, aut aliquam similitatem fovetibus. Cum enim nullius amplius ex illius propugnatione commodum Reipublicæ queat emergere; ipse verò nihili faciam labores meos,

nisi

nisi quatenus cessuri sint in bonum ejusdem Reipublicæ; non est, quod in posterum commovear tam facile, animo potius pacato deinceps laturus

—— rhombos, & ludibria turbæ

Nasuta, & quicquid fingere livor amat.

Id unum vix potis esset animi fortasse mei firmitatem nonnihil inflectere; si nempe utiliore, atque potissimam Tractatus partem, Methodum videlicet Specialem curandi Perniciosas Febres a Mercato descriptas (quæ summa Operis est) quisquam arte clarus refutandam fusciperet. Sed quis unquam, qui artem calleat, nudam observationem meam, non ratiociniis suapte naturâ fallacibus, sed constanti innixam experimento, ubi præsertim nullum aliud pro *Curatione* pereuntis hominis planè coactâ, sed nihilominus planè tutâ prostat auxilium, aggrediatur retellere? Et quandocunque id etiam contingeret, quâ necessitate cogente aggredere ipse, observationem, & experientiam meam argumentis, rationibusve tueri, aut auctoritatibus etiam fulcire, cum satis ea semetipsam tueatur, & fulciat? Cætera ejusdem Tractatus, utut non prorsus inania, cuilibet tamen Sophistæ pro arbitrio ventilanda tacitis, & lubens relinquo. Solo diu ius vivente, & novissima Scripta sua pro eximio, quo pollebat, ingenii acumine, etiamnum defenditare volente Cl. Ramazzino, potuisset perennare lis nostra: tunc enim publicæ utilitati, quæ stimulos addidisset, accessisset quoque voluptas mea, ab amœnitate styli resultans Eruditissimi Antagonistæ; cujus aculeos, suo semper melle conspersos, pluries experiri, mihi haud injucundum fuisset; & cui propterea minimè hæsitassim aptare, quod Joannes Franciscus Picus *De Imitatione* disputans cum Petro Bembo, scriptum reliquit; videlicet -- *Tantum suavis acrimoniæ præferunt illi ipsi aculei, tantumque me Viri Clarissimi simul & pupugit, & oblectavit oratio; ut iterum pungi cupiam, quo possim iterum oblectari.* Istiusmodi conditione semotâ, præstat silere.

Hucusque igitur per me satis actum in hac materiâ; forsan & nimis: neque idcirco lubet ampliùs per eandem lineam Serram reciprocare. Etsi verò quæ Stylo Apologetico hætenus reponenda censui, ferme invitus, quippe coactus, & laceffit addiderim; nihilominus haud planè inutiliter tempus me trivisse rebor, si vel ex Disceptatione hujusmodi, vel ex Therapeutice ipsâ jampridem editâ nonnemo forsan pro exitium saltem Febrium, de quibus præcipuè sermo est, curatione rectiùs instituendâ, quicquam profecerit; etsi per quem profecerit etiam dissimulet: vel si quis alius, me viam præmonstrante, hanc mox arenam ingressus, sed materiam feliciùs *exhaustiens*, præcipuam exinde sibi comparet famam: vel denique si paucis malè feriat invisus, bene merear tandem de pluribus, & bene cordatis. Adeoque, ut Doctissimi Willisi verbis utar, ex Pharmaceut. Rational. Præfat. ad Lect. de promptis, - *Si leves hi conatus alios ad Studium istud meliùs excolendum instigarint, quicquid ab invidis, ac malevolis opprobrii metiar (metam potius, vel patiar legendum puto) operæ me meæ neutiquam pœnitebit.*

F I N I S.

